

MICHEL QUOIST

SZERESS!

Dani naplója

MICHEL QUOIST
SZERESS!

MICHEL QUOIST

SZERESS!

Dani naplója

SZENT ISTVÁN TÁRSULAT
AZ APOSTOLI SZENTSZÉK KÖNYVKIADÓJA
BUDAPEST, 1984

A FORDÍTÁS ALAPJÁUL SZOLGÁLÓ MŰ:
AIMER
OU
LE JOURNAL DE DANY
© LES EDITIONS OUVRIERES, PARIS 1956

FORDÍTOTTA:
WETTSTEIN JÓZSEF
PIARISTA

A PIARISTA TARTOMÁNYFŐNÖK 262/1984. SZ. ENGEDÉLYÉVEL.

*Minden jog fenntartva,
beleértve a bárminemű eljárással
való sokszorosítás jogát is.*

LEVÉL A FIATAL OLVASÓNAK

Kedves Barátom,

amikor kisgyermek voltál és egy könyvet olvastál, mindig ez volt az első kérdésed: Ez igaz? Azóta alaposan megváltoztál, mégis tudom, hogy néhány oldal elolvasása után most is meg fogod kérdezni: Valóban megtörtént?

– Igen, mindez megtörtént. A fiúk, akikkel megismerkedsz és akikkel egy ideig együtt fogsz élni, létező személyek; Dani, Patrik, Jócó, Misi, Kristóf stb... valóban élnek; valóság mindaz, amit olvasol róluk. Tényleg így telnek a napjaik, ilyen a kapcsolatuk egymással és a szüleikkel, így töltik a szabadidejüket, ilyen leveleket írnak, ilyen összejöveteleket tartanak stb... A szerelmi történetek is valódiak, igazi lányokkal. Én csupán annyit változtattam, hogy összekevertem a helyzeteket, eseményeket, fejlődési folyamatokat, és más szereplőkhöz csatoltam, mint akikkel eredetileg történtek; úgyhogy ha valaki mégis önmagát fedezi fel köztük, az tévedés, vagy véletlen egybeesés.

A napló eseményei a franciaországi Le Havre-ban játszódnak, Dani egy ottani középiskolába jár. Az iskolai történetek szintén igaziak, ezeket is több más iskola életéből „gyúrtam” össze. Így viszont érted, hogy nagyjából minden ugyanúgy lenne Marseille-ben, Párizsban, vagy akár más országban is.

És én is, aki részt veszek a fiúk életében és most megismertettek velük, én is létezem. Nem valami öreg figura vagyok, aki soha nem mozdul ki irodájából, hanem nagyon közel állok hozzájuk. Pap vagyok és a barátjuk.

És te, bár még soha nem láttalak, te sem vagy ismeretlen a számomra; tudom, hogy biztos te is „stramm pasas” vagy. Szeretlek, mert időnként nehézségeid vannak otthon; mert olyan problémákkal küzdesz, amikről még soha, senkinek sem szóltál; mert igazi barátok után vágyasz; mert szereted a focit, a modern zenét, a jó filmeket; mert néha elkedvetlenedsz, máskor meg komoly erőfeszítéseket végzel, hogy szép életet építsél ki magadban és magad körül, olyat, amelynek igazi értelme van és mások javára is szolgál. Ha akarod, állj közénk, és ne

úgy olvasd ezt a könyvet, mint egy regényt, hanem úgy, hogy közben velünk együtt megpróbálsz egyre jobban szeretni.

Engedj meg még néhány megjegyzést. Te három este elolvasod, amit Dani három év alatt élt át. Ezt ne felejtSD el, különben a fejlődése túl gyorsnak fog tűnni. A valóságban igen nagy távolság választja el a könyv elején szinte gondok nélkül élő tizenöt éves fiút a napló végére komoly felelősségtudattal beérett tizennyolc éves fiatallembertől. A könyv négy fejezetének címe a legfontosabb állomásokat jelzi ezen a hosszú úton:

- A gyermekkor végén*
- A szeretet bukása: az önszeretet*
- A szeretet kibontakozása: mások felfedezése*
- Szeretet és szerelem*

Lesz olyan szakasz, amelyben talán magadra ismersz, máson már túl vagy – minden a korodtól és egyéniségedtől függ. Az ideális az lenne, ha most nem egyszer s mindenkorra olvasnád el Dani naplóját, hanem később is újra és újra elővenné azokat a részeket, ahol fejlődésben éppen akkor tartasz.

Soha ne felejtSD el, hogy te más vagy, mint Dani. Mások a körülményeid, szüleid, barátaid stb... Ezért valószínűleg kicsit mások a problémáid is. Lehetnek olyan nehézségeid, amiket Dani nem ismert, az ő küzdelmei közül néhány meg számodra lesz új. Nem utánoznod kell Danit (sőt ezt nem is szabad), hanem átvenned és a magad körülményeire alkalmaznod azt az életideált, amely őt átalakulásában vonzotta és vezette.

A legjobb az lenne, ha Daniról és fejlődéséről gyakran beszélgetnél társaiddal vagy idősebb barátaiddal, akikben megbízol.

Kívánom, hogy egyre jobban megismerd Dani örömét azáltal, hogy te is, mint ő, egyre jobban igyekszel önmagadat elfeledni és másoknak odaajándékozni, és így egyre jobban megvalósítod Jézus perzselő felhívását: „Szeress!”

*Le Havre, 1956. június 18.
Michel Quoist*

*

Michel Quoist harminc évvel ezelőtt adta közre Dani naplóját. Azóta állandóan új és új kiadásokban és egyre több nyelven jelent meg, pusztán Franciaországban eddig 280 000 példányban. Felnö-

vekvő nemzedékek sora zárta szívébe Danit, és most végre te is olvashatod történetét.

Dani térben és időben első pillanatra távolinak tűnhet. De ahogy egyre jobban megismered őt, meg fogod tapasztalni, hogy az a több ezer kilométer meg az a néhány évtized észrevétlenül összezsugorodik, sőt zavaró körülmény helyett érdekes színpolttá válik számodra. A fordítás során ezt külön is igyekeztem elősegíteni. Michel Quoist engedélyével a szöveget itt-ott némileg megváltoztattam és alkalmaztam a jelenlegi magyar viszonyokra; az alapvető harminc évvel ezelőtti jellegzetességeket és francia sajátosságokat azonban megőriztem. Ezek közül néhány most rövid, előzetes magyarázatot igényel.

Daniék korában a televízió még szenzációszámba ment, helyét a lakásokban mindenütt a rádió foglalta el. A fiatalok pedig akkoriban a jazzt kedvelték úgy, mint ma a rock zenét.

Dani a délelőttöt és a délután nagy részét is az iskolában tölti; dél körül minden munkahelyen hosszabb ebédszünetet tartanak, így mindig együtt étkezik a család. Csütörtökön és szombaton csak délelőtt van tanítás, viszont ezeken a délutánokon kell bent maradni az iskolában azoknak, akik büntetésként „bezárást” kaptak.

A könyvben szereplő pénznem a régi francia frank, őt régi frank körülbelül egy forintnak felel meg.

Végül pedig arra hívom még fel a figyelmedet, hogy a naplóban viszonylag sok levelet fogsz találni. Ne lepődj meg; a levelezés jellegzetes francia szokás, olyan helyzetekben is levelet írnak, amikor mi sokkal szívesebben élőszóban fejeznénk ki magunkat.

Ennyi bevezetés után átadom a szót most már Daninak, továbbá Michel Quoist-nak, aki nemcsak részt vesz a fiúk életében (Dani „Tisztelendő”-nek nevezi), hanem a naplót megjegyzéseivel is kíséri.

Segítsenek ők előre, önmagad minél jobb megismerésére, és minél közelebb ahhoz a nagyszerű valósághoz, amelynek vágya már fellobogott szívedben: a Végtelen SZERETETHEZ.

Wettstein József

ELSŐ RÉSZ

A GYERMEKKOR VÉGÉN

Kuku az idegeimre megy. Mi közöm van ehhez az egészhez! Háromnegyed órája bosszant az egyenlőszárú háromszöggel, és már nagyon elegendem van. Karcsi ül mellettem, ő meg a Futballvilágot olvassa, olyan ügyesen, hogy Kuku nem veszi észre.

Elhatároztam, hogy naplót írok, ezzel is gyorsabban vége lesz a matekórának. Csak egy piszkozatfüzetem van, de nem baj. Viszont majd jól el kell dugnom, nehogy megtalálják! Mindennap beleírom, hogy mi történt velem, leirom a gondolataimat, bemásolom a nekem tetsző számok szövegeit. Megveszem majd a trafikban kedvenc filmszínészeim fényképét és beragasztom: harminc frankom van, ezen holnap beszerezem Brigitte Bardot, Gérard Philipe és Gilbert Bécaud képét.

Este elmegyek Karcsival a Klubba: visszavágó a pörgős fociban, Pali és Marci ellen – hazavágjuk őket! Karcsi jobb a kapuban, mint én, majd ő megy hátra... Igaz, még meg kell csinálnom a nyelvtant... Mindegy, majd megcsinálom vacsora után. Lesz szöveg miatta otthon, de nem számít, hadd legyen!

1953. december 13.

Kuku szakálla és orra előtt, a II. b-ben.

*

DECEMBER 20. – Puff, eltelt egy hét, és semmit sem írtam!

Ma megint Kuku, matekkal és szakállal. Kitartóbbnak kell lennem, mindennap kell írnom. Mindjárt itt a szünet, lesz rá időm.

A pörgős fociban megint kikaptunk, ez hülyeség, Karcsi rosszul véd. A szünetben majd edzenünk kell. Szóltam Patriknak, ketten együtt nagyon jók vagyunk, vele biztos nyerek! De Karcsit is el kell hívnom, mert ő fizet. Ki kellene már valamit találnom, hogy legyen

egy kis pénzem, a vasárnapi százasommal nem nagyon ugrálhatok. Majd megint megszerelem Baltin házmesternéni biciklijét: eddig minden alkalommal kétszáz frankot* adott.

DECEMBER 21. – Tegnap nagy cirkusz volt otthon, pedig nem csináltam semmit: fél kilenckor értem haza. Karcsi elkísért a házig, utána én kísértem haza, újból eljött velem, aztán meg kérte, hogy én is kísérjem megint vissza. Nem tehetek róla, de komolyan beszélgettünk. Kismotort akar venni, és arról vitatkoztunk, hogy milyen érdemes. Szerintem a Bima a legjobb!

Apáék tényleg elmaradtak: azért, mert az ő idejükben korán kellett hazamenni, azt akarják, hogy én is állandóan otthon üljek. Miért kell engem megvárni, nyugodtan ehetnek nélkülem, vagyok már olyan nagy, hogy egyedül is tudok táplálkozni! Nem köszönöm el tőlük, amikor elmentem lefeküdni, majd ebből megtanulják!

Dudus bejött, behozta a banánomat, amit otthagytam. Ez jólesett tőle, de az előbb a kis szemtelen is olyan arcot vágott, mint aki nagyon egyetért Apával!

Mielőtt tovább haladnál, azt hiszem, hasznos lesz, ha bemutatom azokat a személyeket, akikről Dani naplója elején ír. Csak röviden jellemzem őket, és azután hagylak, hogy majd te magad kössél ismeretséget velük.

Dani a naplóját 15 évesen kezdte, és 18 éves korában fogja befejezni (legalább is az itt olvasható részét). Még egyszer felhívom a figyelmedet arra, hogy Dani három év történetét írja le, ez nagyon fontos ahhoz, hogy megérthesd fejlődését.

Dani apja raktáros egy vasboltban.

Édesanyja otthon van, „háztartásbeli”, mindent megtesz a gyermekeiért, de most tanácstalanul nézi nagyfia megváltozását.

Öccse, Péter 12 éves, még gyermek, és ezzel gyakran idegesíti Danit, mert ő már felnőttnek tekinti magát.

Húga, Dudus (Micheline) 14 éves.

Bernát, 13 éves, Daniékkal egy házban lakik. Elvá-

* 200 régi francia frank kb. 40 forint

laszthatatlan barátja Péternek, de jóval fejlettebb nála, és így már különféle ügyei vannak.

Karcsi, Dani állandó barátja, ugyanannyi idős, mint ő. Mindig együtt van vele, végig társak maradnak, de az igazi Danit sosem fogja megismerni. Apjának jól menő hentesüzlete van a környéken.

Dani Le Havre-ban, ebben a fontos tengerparti kikötővárosban él, a város északi szélén lévő lakótelepen, egy bérház 2. emeletén.

Dombtetőre épült ez a városnegyed, egy meredek út és egy hosszú lépcső vezet fel. Ezért írja azt Dani, hogy lement az iskolába, a moziba stb. vagy feljött onnét. Gyakran gyalog megy haza, és ennek a Gyöngyvirág lépcsőnek fontos szerepe lesz életében.

DECEMBER 22. – Nyitott ablak mellett írok, az ember egyáltalán nem hinné, hogy decemberben ilyen szép idő is lehet. Lent Bernát még mindig füttyöl, így akarja Dudust hívni. Idegesít ez az alak! A múltkor meg a lépcsőházban beszorította Dudust a sarokba, hogy megbokszolja. Ha tovább folytatja, helyére kell igazítanom a fejét!

Lementem, hogy megruházzam Bernátot, de eltűnt, biztos megint taknyos barátaihoz ment. Ezek a kölykök az egész napot azzal töltik, hogy titokzatoskodó képpel szövegelnek és röhögnek olyan dolgokon, amiket nem értenek. A nyavalyás teve, elkapom még!

Tegnap láttam Ildikót: a közértből jött vissza. Legalább száz méteren át követtem. Amikor a Balzac utca sarkán befordultam, akkor lépett be a házukba. Vártam egy jó darabig, de nem ment oda az ablakhoz. A virágos blúz volt rajta, nagyon helyes volt! Az én kis Ildikóm...

DECEMBER 24. – Egész délután Karcsiéknál voltam. Egy öreg rádiót szedtünk szét, és kiszereltük belőle a használható alkatrészeket. A legújabb Ezeremsterben van egy kapcsolási rajz egy könnyen megcsinálható detektoros rádióról.

Karcsi anyja uzsonnát hozott be nekünk. Végre valaki, aki nem

bosszantja állandóan a fiát! Karcsinak otthon mindent szabad, majd nem mindent megethet, amit csak akar.

Hazafelé találkoztam Katival, azt mondta, hogy Ildikóval holnap délután az Apolló moziba mennek. Akkor nekem is el kell mennem!

KARÁCSONY DÉLUTÁN. – A fenébe! Szüleim nem engednek el a moziba! A kedves Magda néni maradhatott volna otthon, miért kell neki pont ilyenkor jönnie. Megspórolhatta volna magának a süket kérdéseit: „Kedves kis Danim, hogy megy a tanulás?” Különben is füttyölök az iskolára. Dolgozni akarok... Ez persze nem érdekli a szüleimet!

A mozi előtt kellene már lennem, Ildikó már biztos ott van. Szüleim még mindig azt hiszik, hogy gyerek vagyok. Dehát én már szerelmes vagyok!... Nem csinállok semmi rosszat...

Magda néni után meg „sétálni” kell menni. Csak ez hiányzott! „Társalogni” kell majd ezzel a hülye Péterrel, akivel semmi normális dologról nem lehet beszélgetni. Dudus meg egyfolytában bosszantani fog, mint mindig. Ha meg találkozunk valamelyik barátommal, jól fogok kinézni!

Karcsi ezalatt persze focimeccsen van, én még azt sem fogom megtudni, hogy ki győzött. Hacsak nem az újságos felé jövünk haza – ott megtudhatom az eredményeket!... A kis Dani sétálni megy a papájával és a mamájával!... Hát jó! A kis Dani nem fog szólni egy szót sem az egész úton, elég van ebből az egészből!

Nehezen tudtam a végét kibetűzni. Az írás nagyon kuszált, a lap foltokkal tarkítva, és félig el van tépve.

ESTE. – Anya egész délután nem állt le a sóhajtozásával, hogy úgy látszik direkt kínozni akarom, és elviselhetetlen vagyok. Annál jobb! Remélem, hogy így meg fogják majd érteni végre!

Ildikó, szeretlek!

Gilbert Bécaud fényképe következik, orra alá rajzolt remek bajusszal.

DECEMBER 27. – Délután Patriknál voltam lemezt hallgatni, egy pap gyakran kölcsön adja neki a lemezejátszóját. Két új együttese van, állati jók!

Szeretem Patrikot, klassz vele. Az iskolában gyakran rászállnak, nincs szerencséje, és állandóan bezárásokat szed össze, pedig néha

nem is tehet róla. De nem veszi a dolgot a szívére. Különben meg jó neki, mert nem a szüleinél lakik, hanem a nagymamájánál, és ezért otthon azt csinál, amit akar.

Megszereltem Batin néni biciklijét. Egy és egy negyed óra hosszát dolgoztam vele: két százas. Megérte!

DECEMBER 28. – Lementem a Klubba, hátha találkozom valakivel, de egy barátom sem volt ott. Egyedül jöttem haza. Unatkozom.

Ez a Klub tulajdonképpen egy ifjúsági ház: több játéktér, klubszoba és pincehelyiség együttese. Közvetlenül az utcára nyílik, mindig szélesre tárt ajtóin keresztül kiárad a benti varázslatos hangulat. A ritmusos zene, a fények villódzása, a színes plakátok, a játékautomaták, a vidám kiáltások mind vonzzák és megfogják az embert. Jó itt. Rosszkedvű, unatkozó fiatalok is gyakran keresnek itt feloldódást, kikapcsolódást legalább arra az időre, amíg itt vannak.

Délelőtt órákról lógó főiskolások népesítik be, meg a közelben dolgozó kereskedő-tanulók, akik két fuvar között lejátszanak egy-egy meccset, vagy megisszák a megnyert üdítőjüket. Amikor pedig az iskolákban véget ér a délutáni tanítás, megnövekszik a nyüzsgés: a szó szoros értelmében megrohanják a pörgetős asztali-futballokat, a pingpongasztalokat és a különböző játékautomatákat.

Dani hosszú órákat fog itt eltölteni, vég nélküli meccseket játszik, végtelen sok visszavágóval.

DECEMBER 29. – Reggel 10 óra van, és még fekszem, az ágyban írok. Végre egyszer addig alhatok, ameddig akarok! Ez persze megint nem tetszik Anyának, aki folyton azzal jön, hogy puhány vagyok. Mintha nem volna jogom kipihenni a félév fáradalmait!... Méghogy egy fiúnak önmagával szemben mindig keménynek kell lennie!... Vannak olyan napok, amikor fáradt vagyok, magam sem tudom, miért. Anya akkor mindig azt mondja: „A te korodban Jocó már dolgozott. Ő bezzeg mindig tesz valami

hasznosat, te pedig képes vagy órák hosszat semmit sem csinálni.” Csakhogy Jócó az más, ő mindent bír, és különben is idősebb nálam.

Szeretek az ágyban feküdni és lazítani. Elnyúlok a jó melegben, és gondolkodom... Most biztos takarít otthon... Mindig be szokta kötni egy kis kendővel a haját, hogy ne szálljon bele a por. Az a kötény is nagyon jól áll neki... Nagyon helyes az én kis Ildikóm!

Egyedül vagyok a szobában, Péter lement bevásárolni. Ha lehetne saját szobám! Péter zavar, még gyerek, nem tehetek fel miatta olyan képet a falra, amelyet akarok. Aztán idegesít is, mindig veszekedés van vele, és nem tudok nyugodtan gondolkozni. Ha kinézek az ablakon és gondolkodom valamin, rögtön odajön, és megkérdezi, hogy mit csinálok. Hülyeségnek tartja, hogy valaki csak áll és gondolkodik! Nagyon kisfiú ő még ezekhez a dolgokhoz...

Bernát és taknyos barátai megint idétlenkednek lent, és teljes erőből fütyülnek, egész biztos, hogy most is megláttak egy lányt. Félelmetes, ahogy a lányok vonzzák a fiúkat!

Dudus bejött, hogy venni kellene valami ajándékot Újévre Apának és Anyának. Egy púderdobozt akart volna, de lebeszéltem, az nem éri meg. Viszont egy retikül jó volna Anyának, mert a régi már nagyon ronda. Apának meg a tönkrement pipája helyett kéne egy újat beszerezni.

Megszámoltuk a pénzünket: 455 frankunk van, ez édeskevés! Péternek alig van valamije, mindig elszórja a pénzét. Régóta gyűjtök egy fényképezőgépre, már 625 franknál tartottam, de most ezt is beadom. Délután lemegyünk Dudussal bevásárolni, Péter meg közben eltereli Anya figyelmét.

ESTE. – Vettünk egy szép retikült. Mivel nem volt elég pénzünk, közben hazajöttünk, és Dudus titokzatosan kért még Anyától. A pipának jó nagy feje van, pont olyan, amelyet Apa szeret. Mind a ketten odalesznek majd!

JANUÁR 1., ESTE – Ma reggel adtuk oda az ajándékokat, Péter mondta a köszöntőt, én nem mertem. Anya sírt, nekem is kedvem lett volna sírni, ezért gyorsan megleptem.

Ma klassz volt otthon: semmi veszekedés, és az ebéd is prima

volt. Ildikót szerettem volna látni. Lementem, és jártam egyet a házuk körül, de nem volt otthon.

Másfél éve ismerem már Ildikót, először egy évzárón találkoztunk. Boldogan szaladt a bizonyítványával, én is nagyon örültem az enyémmnek, és egymásnak mentünk. Dadogva bocsánatot kértem, ő meg elpirult..., nagyon helyes volt..., sokáig néztem utána. Azóta már sokszor láttam, de még sose beszéltem vele...

Boldog új évet, drága Ildikóm! Érted mindent megtennék, stramm fej szeretnék lenni számodra! Ha csak te lennél, biztos, hogy már dolgoznék!... Azt akarom, hogy büszke legyél rám!

JANUÁR 2. – Bernát behívott a szobájába, és megmutatott egy izléstelen képesűságot, elvettem tőle. Nem rossz..., de 13 évesen ilyesmit olvasni! Elégettem, mert ha Anya meglátná, nagy cirkusz lenne! A fociedzésen adják tovább egymásnak ezeket a dolgokat.

Este Karcsival és Patrikkal lementünk a Klubba, és simán megnyertük a visszavágót. Jocóval találkoztunk, aki fizetett nekünk még egy meccset, és aztán együtt jöttünk föl. Tényleg nagyon klassz vele, pedig most fáradt lehetett, mert irtóra elnyúzott volt az arca. Jocó festő-mázoló szakmunkás, most a dokkban, a Liberté tengerjárón dolgozik. Bele kell ereszkednie a kéményekbe, hogy levakarja a vastag koromréteget, és hiába van rajta védősisak és védőszemüveg, a korom mindenhová bemegy. A munkásoknak inniuk kell, hogy valahogy kibírják. Jocó köhögött, mert annyira kiizzadt, hogy a zuhanyozáskor megfázott. Micsoda piszkos munka!...

Kértük, hogy jöjjön még tovább is velünk, de nem tudott. „Haza kell rohannom, átöltözöm, és megyek az összejövetelekre” – mondta. Ő mindig összejövetelekre jár!...

Jocó 14 éves volt, amikor először találkoztam vele. Már néhány nappal azelőtt feltűnt nekem. Azon az estén a járda szélén ült, lábai a kanálisban, egyik kezében egy karéj kenyeret fogott, a másikban pedig egy halkonzervet, amit láthatólag nehezen tudott kinyitni. Vacsorázott, és nem törődött a járókelők szúrós tekintetével. Megszólítottam. Megtudtam, hogy apja megrögzött iszákos, és öt nappal ezelőtt Jocó megint elmenekült otthonról, mert nem bírta

már elviselni szerencsétlen apja részegségét és veréseit. Azóta abból él, amit szerez: kisebb munkákat és bevásárlásokat végez a szomszédoknak némi borralalóért. Kenyeret és valami kis levest tud ezen venni, az már nagy napnak számít, ha – mint ma is – táplálóbb ételhez jut. Egy környékbeli ház udvarán felfedezett egy barátságos szénraktárat, amelynek ajtaja egész kis nyomásra is kinyílt. Oda húzódik be éjszaka, zsákokkal betakaródzik, és hozzátette, hogy otthon sose aludt ilyen nyugodtan.

Már egy ideje beszélgettünk, amikor egész hirtelen szomorú, nagy szemei megélnkültek, és azt kérdezte: „Vannak olyan boldog emberek is, akik jók?” Elmondtam ekkor néhány olyan fiú életét, akiket jól ismerek, és akikről sugárzik a boldogság. Teljesen odaadták magukat társaikért, megfelekeztek önmagukról, hogy segítsék testvéreiket szenvedéseik legyőzésében. Beszéltem neki arról a fiatal barátomról, aki társainak és Jézusnak soha nem tagadott meg semmit, és egy nap a legnagyobb szeretet tanúbizonyságát adta: az életét.

Ezután az este után nagyon gyakran viszontlátam. Nem volt még elsőáldozó, alig tudott valamit a kereszténységről. De amikor egyszer megkérdeztem, hogy szokott-e imádkozni, azt mondta: „Igen, azóta az este óta, amikor először találkoztunk. Arra a fiúra gondolok, aki életét adta társaiért, és úgy beszélek Istenhez, ahogy ő beszélhetett Hozzá, mint legjobb barátjához.” Jocó most 18 éves, és elkötelezett keresztény életet él. Fokozatosan megértette, hogy Atyánk az Isten, és hogy egész életével segíthet testvéreinek megismerni mindazt az emberi boldogságot, amiben neki nem volt része.

Fontosnak tartottam, hogy bemutassam neked Jocót, mert Danira döntő hatással lesz, különösen nehézségei kezdetén. Ez azonban nem derül ki Dani feljegyzéseiből. Naplója kezdetén még túl fiatal ahhoz, hogy észrevegye ennek súlyát.

JANUÁR 3. – Reggel nagy veszekedés: a lehető leglassabban készülődtem, hogy minél később érjek a misére. Anya persze kifakadt. Szerencsére Apa nem avatkozott bele, ő nem törődik ezzel, sose teszi be a lábát a templomba. A veszekedésnek hála, jó későn értem oda, alig kellett valamit nyelnem a prédikációból. Hátral maradtam a bejáratnál, és a káplán nem vett észre. Most már vigyázok, a múltkor elkapott, aztán mindenki szeme láttára előre küldött. Teljesen elvörösödtem, és nagyon nevetségesen nézhettem ki.

JANUÁR 4. – Biciklizés Karcsival. Tegnap este beszéltek meg, és mint mindig, ma reggel Anya nem akart elengedni. Megvártam, míg elmegy, és utána indultunk. Hideg volt és irtó erős szél, így gyorsan hazajöttünk, miután egy bisztróban betankoltunk. Ez hülyeség, mindig Karcsi fizet, nincs pénzem! Anyától holnap megpróbálok elemelni egy százast, hogy megadhassam a tartozásomat.

Otthon Jocó várt, hogy elhívjon beszélgetni, nagyon sajnálta, hogy tegnapelőtt nem maradhatott tovább velünk. Hazakísértem. A folyosón elkaptuk Bernátot, amint a falra rajzolt, természetesen ocsmányságokat. Jocó fantasztikus: egyszerűen csak azt mondta: „Ne csinálj ilyet öregem!”... Én összevertem volna!

Jocó most megint itt van, lent áll, és a falnak támaszkodva álmodozik már egy fél órája, mintha várna valakit.

ESTE, AZ ÁGYBAN – Péter mosogat, így végre nyugtom van. Lefekvés előtt megnéztem magam a tükörben. Megmértem a mellbőségemet is, 78 cm, nem rossz... A lábaim viszont túl hosszúak, ez pocsek, emiatt vagyok olyan vézna. Szeptemberben az uszodában Marci alaposan leégetett. Amikor kijöttem az öltözőből, rám mutatott, és hangosan odaszólt a srácoknak: „Uraim, bemutatom önöknek Gandhit!”

Brigitte Bardot fényképe következik rögtön ezután, ezzel az aláírással: „Csinos kis Brigitte-nek, vézna szerelmétől.”

Azóta nem voltam uszodában.

Karcsinak nagy mázlija van, hogy olyan jól néz ki, a lányoknak is tetszik.

Fürdőnadrágban csináltam néhány erősítő gyakorlatot, alig bírtam kinyomni 10 fekvőtámaszt. Minden este kellene edzenem!

JANUÁR 8. – Délután Borjú kiosztott egy bezárást Sandának, azt hitte, hogy Sanda utánozta a tehénbögést, amikor kihívta felelni, pedig nem is ő volt. Patrik hangosan tiltakozott, eredmény: neki is bezárás, Sandával együtt. És mindezt azért, mert neki volt igaza!

Hazamenetkor a kapunál nagy haditanács: nem hagyhatjuk Patrikot, meg kell bosszulnunk! Holnap, amikor becsöngetnek Borjú órájára, mindenki kint marad a folyosón, folytatjuk tovább a szünetet, mintha semmi sem történt volna. A srácok benne vannak, menni fog!

Dudus sírva jött haza, Bernát a fiúk előtt kis pisisnek csúfolta, és Dudus ezt nagyon a szívére vette. Most már aztán tényleg elegendő van ebből a taknyos Bernátból!

Leállok, mert azt a papírt kell megcsinálnom, amit körbeadunk az osztályban. Felirom a névsort, és azok aláírják, akik benne vannak, hogy nem mennek be Borjú órájára. Ismerem már őket, könnyen begyulladnak! De most kikészítjük Borjút! Holnap hamarabb bemegyek, és a kapunál beszélek majd mindenkivel. Pali is ott lesz, és segít nekem.

JANUÁR 9. – A rohadtak! Beijedtek, és bementek az osztályba. Csak Pali, Sanda, Patrik, Soma és én maradtunk kint a folyosón, és így ez egy bezárást jelent. Meg kell mondanom este Apának, már előre fájom ettől. Nem érdekel, meg fogom magyarázni, miért tettem.

LEFEKVÉS ELŐTT – Apa nem szólt semmit. Azt hiszem, hogy igazából ő is ugyanígy tett volna! Apa az utóbbi napokban nagyon kikészült: irtó sok munkája van a vasboltban, a beérkező áruk elraktározásánál. Egyedül van most ott, és a főnöke is nagyon sokat követel tőle.

Az előbb újra az iskolai balhén gondolkodtam, és azt hiszem, hogy Patriknak igaza van: az osztály még nem elég érett az ilyen dolgokhoz, sokkal egységesebbnek kellene lennie. Most még spiclik és beijedősök is vannak köztünk!

Az egészben a legrosszabb az, hogy a bezárás csütörtök délután lesz, és így nem láthatom Ildikót, amikor a nagymamájához megy. Ha futok, talán odaérek a sarokra, amikor visszafelé jön.

*

JANUÁR 20. – Tíz nap óta nem történt semmi különös:
három veszekedés otthon,
egy bezárás,
két mozi,
egy győzelem a pörgős fociban,
és egy Bernát-verés.

Mondtam, hogy ez lesz. Megint szemtelenkedett Dudussal, erre nekimentem, földhöz vágtam, és nagyon megtömtem. Nem volt könnyű, mert izmos a kis taknyos. Váratlanul előkerült Jocó, és rám ordított: „Így nem fogod megváltoztatni!”

Azt hiszem, hogy miután odébb álltam, megvigasztalta Bernátot. Jocónak teljesen elment az esze!

ÉJJEL 11 ÓRA – Most jöttem haza. Kint levettem a cipőmet, hogy halkan iszkoljak be. Mindenki alszik... Azt hiszem, nem vettek észre. Patriknál voltam, lemásoltam a matek leckéjét, aztán meg lemezeket hallgattunk. Gyorsan lefekszem, mert már késő van!

JANUÁR 24. – Bernát és Jocó a verekedés óta állandóan együtt vannak. Most is lent vitatkoznak valami fontos dologról. Jocó egy papírt tart a kezében, és azt olvassa fel nagy hévvel. Bernát meg lógatja a fejét, és maga elé bámul. Nem tudom elképzelni, hogy Jocó mit magyarázhat ennek a taknyosnak!

Dani valószínűleg sosem tudta meg, hogy Jocó mit magyarázott Bernátnak; ő is most fogja meg tudni, mint te, ha olvassa ezt a könyvet.

Emlékszem, hogy ezekben a hetekben Jocó többször is eljött hozzám, hogy beszéljen egy 13 éves fiúról, aki a környékükön lakik, és akit csak a lányok, a szerelemmel kapcsolatos dolgok, főleg a szexuális kérdések izgatnak. Ekkor hallottam először Bernátról. Jocó annál inkább megértette Bernátot, mert ő is az utcán nőtt föl, magára hagyva az idősebb fiúk között, és így őt is már korán ilyen problémák foglalkoztatták. Sokat szenvedett ettől, és most meg akarta kímélni Bernátot a megalázó tapasztalatoktól.

Két levelet adtam neki, melyeket a kérésemre egy többgyermekes családapa írt olyan fiúknak, akik nem kapták meg apjuktól az annyira szükséges vilá-

gos és felemelő szavakat. Itt olvashatod az elsőt, nem hiszem, hogy Dani ezt ismerte. A másodikat viszont megtaláltam füzetének borítójában, azt később olvashatod majd, amikor Dani megemlíti.

Kedves nagy fiam!

Nem ismerlek téged, de ismerem problémáidat, mivel a te korodban engem is ugyanezek a kérdések foglalkoztattak.

Őszintén és nyíltan fogok neked ezekről beszélni, mert semmi ok sincs, hogy ne legyünk őszinték és nyíltak, amikor a szerelem csodálatos dolgairól beszélünk.

Te most 14 éves vagy, vagy talán már több, de már semmi esetre sem gyerek. Azt szokták mondani rólad, hogy zavaros korban vagy. Ez nem igaz! Szerintem abban a korban vagy, amikor a gyermek lassan férfivá érkezik, olyan emberré, aki képes lesz teljes odaadással szeretni. Biztos tudod és érzed ezt az átalakulást. Jellemed olyan sokoldalúan fejlődik, hogy néha már nem is ismered magadra. Mindenről vitatkozol, és azt akarod, hogy neked legyen igazad; határozottan megítéled az embereket, és számtalanszor keményen összeütközöl a felnőttekkel. Pedig határozott véleményeid mögött, cselekedeteid mélyén te magad bizonytalan és nyugtalan vagy, levertségre éppúgy hajlamos, mint lelkesedésre. A férfi születik benned, hozzámeri magát a többi emberhez és a környező világhoz. Sok türelemre és kitartásra van szükséged, hogy ezeken a fájdalmas sebekkel járó összeütközéseken keresztül végül is fokozatosan kiépítsed erős és gazdag egyéniségedet.

Nemcsak jellemedben mennek végbe mély változások, hanem testedben is. Hirtelen megnőttél, hangod mutat; nemi szerveid pedig kifejlődtek: már képesek, vagy nemsokára képesek lesznek arra, hogy bizonyos alkalmakkor kibocsássanak egy fehéres, sűrű folyadékot, az úgynevezett ondót. Ebben vannak a már megérett himivarsejtjeid, és ha ez az ondó átjut a női testbe, akkor a legfűrgébb, legegyszerűbb ivarsejt az élet magja lehet, ha ott termőtalajba, a petesejtbe kerül. A férfit ez a nagyszerű és felelősségteljes hatalom különbözteti meg a gyermektől, hogy új életet fakaszthat.

Abból tudod meg, hogy már férfi vagy, hogy egy nap vagy éjszaka, dörzsölés vagy valamilyen különleges izgalom következtében nemi szerveid keménnyé válik, megmerevedik, és kibocsát egy adagot abból a folyadékból. Amikor ez bekövetkezik, és észreveszed, ne ijedj meg, ne nyugtalanodj miatta, sőt éppen ellenkezőleg örüljél, mert ez

azt jelenti, hogy nem vagy már gyermek. Ez a jelenség időről időre meg fog ismétlődni, teljesen természetes dolog. A Teremtő Isten mindent jól rendezett el, csak akkor borul fel a természetes rend, amikor az emberek visszaélnék vele.

Végül – de ezt már mondanom sem kellene – nagyot változtál a lányokkal kapcsolatban is. Egy-két évvel ezelőtt nem nagyon törődte velük, most pedig valami vonz, és közeledni próbálsz feléjük. A jelenlétükben viszont, határozott mozdulataid és csipkelődő viccelődéseid ellenére is feszélyezettnek érzed magad, például gyorsan elpirulsz, ha valami nem sikerül előttük. Belső vonzalom hajt a lányok felé, és ez megint teljesen természetes. Nincs természetesebb dolog ennél, mert majd egy leánnyal együtt fogsz otthont és családot teremteni, és Isten úgy akarta, hogy testeteket-lelketeket egyesítsétek a házasságban, és így legyetek termékenyek, így gyarapodjon a család.

Fiú és lány, férfi és nő kiegészítik egymást. Különböznek jellemükben és testükben, különösen nemi szerveikben. A férfi nemi szervei a testen kifelé helyezkednek el, a nőé a testen befelé, és így egymásba illenek. A házasságban a férj és a feleség teljesen átadják magukat egymásnak, és ez az átadás a szív és a test egyesítésére is vonatkozik. Isten megáldja ezt az egyesülést, ezért mondja a Biblia: „A férfi feleségéhez ragaszkodik, és a kettő egy test lesz.”

A testi egyesülés megértéséhez a női szervezetről tudnod kell, hogy az is hosszú ideig készül fel erre. 12-14 éves kortól kezdve minden hónapban a lányok nemi szervében megérkezik egy-egy petesejt, amely, ha nem termékenyíti meg himivarsejt, pár nap múlva eltávozik. Ez a havi vérzés, a menstruáció, ami a lányoknak fájdalmat és eleinte levertséget okoz. A testi egyesülés legszebb szerelmi pillanatában a férfi nemi szerve átjuttatja a női testbe az életet fakasztó ondót, a petesejt megfogandó, és létre jöhet a megtermékenyülés. Az egyesült him és női ivarsejt osztódik, az édesanya méhében, az édesanya vérével táplálva élni kezd, és körülbelül kilenc hónap alatt kifejlődik a megszületendő kis bébi. Akkor aztán, mint ahogy az érett gyümölcs leszakad a fáról, ő is elindul kifelé, és az édesanya fájdalmas szülési görcsök és szenvedések árán a kitágult méhből világra hozza. Ezért van az, hogy minden édesanya annyira szereti gyermekét, és hogy a kisgyermek számára az édesanyai szeretetet semmi sem képes pótolni.

Láthatod tehát kedves nagy fiam, hogy a szerelem, és mindaz, ami a szerelemmel kapcsolatos, nagyon szép, sőt ez a legnagyobb és legszebb dolog a világon!

Biztos vannak vagy lesznek még kérdéseid, fordulj azokkal bátran édesapádhoz vagy egy idősebb, megbízható barátodhoz. Fogod és szükséged van arra, hogy mindent megtudj, és hogy felfedezd az egész életre szóló, testet-lelket egyesítő szerelem csodálatosságát.

Minden jót, kedves nagy fiam, sok erőt ahhoz a küzdelemhez, amelynek árán minden nap egyre inkább férfi leszel. Büszke vagyok rád, mert Isten formáló kezét látom a te fejlődésedben. Az Ő segítségével hamarosan a szívedben és a testedben is érezni fogod, hogy már nemcsak magadért élsz, hanem egy leányért, aki arra készül, hogy teljesen a tiéd legyen, és gyermekeidért, akiknek te fogsz életet adni.

Ismeretlenül is nagy szeretettel gondolok rád,

öreg barátod

JANUÁR 31. – A negyedikesek vettek egy kimustrált autót, egy özönvíz előtti Simcát 25 000 frankért, be kell tolni, hogy meginduljon, de aztán megy! Az egész karosszériát telepingálták haláli rajzokkal. A hátuljára ráírták: „Asszonyom, ne nevéssen, az ön kedves lánya is idebent van!” Minden oldalon friss kézlenyomatok: „Itt tolni!” Hatalmas sikerük van a városban. Nekünk is valami ilyet kellene csinálnunk, de honnét szerzünk 25 000 frankot?!

FEBRUÁR 1. – Beszéltem otthon az öreg Simcáról, Apa megvonta a vállát, és azt mondta, hogy ez gyerekes dolog: „Jobban tennéd, ha a munkáddal törődnél ahelyett, hogy ilyen marhaságokon jár a fejed!”

FEBRUÁR 2. – Bernát egész furcsa mostanában. Mindig zavarba jön, amikor elmegyek mellette, de főleg akkor, amikor Dudussal találkozik. A múltkor egészen elvörösödött, amikor köszönt neki. Nem értem miért, de az a fontos, hogy most nem idétlenkedik. Jócótól nemrég hallottam, hogy Bernát a nyolcadik után szeptembertől szakközépiskolába fog járni. Most egyébként unatkozik, mert a hó nem akar elolvadni, és így nem tud focizni.

FEBRUÁR 5. – Karcsi eljött velem hazáig, sokáig beszélgettünk a kapuban. Anya lejött, és megkért, hogy vásároljak be. Megígértem, hogy mindjárt megyek, és csak később vettem észre, hogy még egy óra hosszat beszélgettünk.

Karcsi azt állította, hogy az életben nem kell erőlködni, úgy kell venni az életet, ahogy jön. De ez nem igaz, szerintem éppen ellenkezőleg van: az embernek küzdenie kell, hogy valamit elérjen! Karcsi szerint minden a véletlenen múlik, vannak, akik az élet jó oldalára kerültek, mások meg mindig csórók maradnak – szerencse dolga. Komolyan vitatkoztam Karcsival, mert nem értek vele egyet. Jócónak nagyon rossz sorsa volt, most mégis boldog!

Könnyű Karcsinak, nincsen testvére, apja üzlete jól megy, és tele vannak pénzzel. Neki nincsenek problémái. Amellett viszont nincsenek komoly érzései sem: amikor Ildikóról beszélek, nem ért semmit és vigyorog, őt ez nem érdekli. Önző egy alak!

FEBRUÁR 6. – Ez az idétlen Soma állandóan szemétkedett, mindig elgáncsolt hátulról. Behúztam neki, erre megragadta a kabátomat, és minden gombom leszakadt. Így levetett kabáttal mentem haza, mintha melegem lenne, nehogy észrevegyenek, pedig majd megfagytam. Szerencsére Dudus otthon volt, megkértem, hogy ne szóljon Anyának, és varrja fel a gombokat. Cserébe viszont nekem is el kellett fogadnom a feltételeit: hallgatnom kell a japán vázáról, amit tegnap portörítés közben összetört. Ha kérdezik, hogy ki volt, senki sem tud semmit.

FEBRUÁR 7. – Megvolt a nagy égzengés: Anya véletlenül meglátta a váza darabjait a szemétdörmben az újságpapír alatt. Természetesen adtuk az ártatlant, de én annyira elpirultam, hogy Anya engem vádolt. Erős voltam, és nem árultam be Dudust, ezért még tartozik majd nekem!

Azért az rémes, hogy semmiségek miatt is állandóan elvörösödöm, és képtelen vagyok ezt megakadályozni: minél inkább meg akarom szüntetni, annál jobban a fejembe tódul a vér. Ilyenkor aztán jól nézhetek ki!

Nem tudom folytatni Dani naplóját, mert a következő oldalon aláírás-próbák vannak. Sajnálom, hogy nem csodálhatod meg, igazán szép látvány. De abban egyáltalán nem vagyok biztos, hogy Dani végül is megtalálta az egyéniségének legjobban megfelelő aláírást!...

FEBRUÁR 10. – Délután, amikor jöttem haza, megláttam Ildikót és Katit, a sarkon beszélgettek. Gyorsan behúzódtam egy kapuba, megfészülködtem, letettem a táskámat, és elkezdtem járkálni, mintha várnék valakit. Tizennégyszer mentem el mellette! A túlsó oldalról ez az idióta Patrik megállás nélkül integetett, hiába jeleztem neki, nem értette meg. Nem is csodálom, mert őt nem érdeklik a lányok, nem törődik velük. Különben Patrik jó fej és komolyan gondolkodik, de ez számára magas.

Ildikóról egyedül csak Karcsinak beszéltem, de ő sem ért semmit. Hagytam, nem baj, így legalább csak ketten tudunk erről a dologról, Ő meg én, mert az biztos, hogy Ildikó tudja, hogy szerelmes vagyok bele. Biztos, hogy ő is szerelmes belém, és örökké szeretni fogjuk egymást! Még hat vagy hét évet kell várnunk, de ez nem számít, kibírom. Senki sem ért meg, pedig nagyon szerelmes vagyok, és mindig is az leszek!

FEBRUÁR 12. – Őrült sokan voltak a Klubban. Én is jó sokáig ott maradtam. Klassz, hogy a srácok mindig Gilbert Bécaud lemezeit teszik fel az automatán, így egy fillér nélkül is meghallgathatom kedvenc számaimat!

Két negyedikes kihívott Patrikot és engem egy pörgős focira – alaposan hazavágtuk őket! Amikor vége lett, az egyikük felszedett egy lányt, és elment vele. Gusztustalan volt látni, ahogy az első szóra felcsípte. Amúgy sem volt túl bizalomgerjesztő ez az alak, összevissza lógott le a haja a válláig, és nagyon unott és gúnyos volt az arca. Azok a lányok is undorítóak, akik rögtön mindent megengednek. Szerencsére Ildikó egészen más!... Igaz, hogy gyakran a fiúk hibája, lehet, hogy ez a lány is régebben olyan volt, mint Ildikó...

FEBRUÁR 14. – Egész nap unatkoztam. Délután Jocóval és Bernáttal találkoztam, moziba mentek. Megkérdeztem, hogy velük mehetek-e, de ahogy Jocó válaszolt, megértettem, hogy nem örül nekem. Nem értem, Jocó miért jár állandóan ezzel a taknyossal, nem valami nagy élvezet lehet vele!

FEBRUÁR 16. – Tegnap nagy cirkusz volt otthon. Anya azt akarta, hogy próbáljam fel János bácsi egyik nadrágját, de én kikértem magamnak. Mintha nekem kellene a család régi, nyomorult

nadrágjait hordanom! Bemenekültem a szobámba, hogy ne halljam Anya kiabálását, és ráfordítottam a kulcsot, itt végre magamban vagyok. Az ágyamon egy óra hosszat álmodoztam, csomó minden jutott az eszembe... Gondolkoztam, hogy mit csináljak, hogyan üssem el az időt, erre hasmenés jött rám. Nem tudom mi van velem, de teljesen kikészültem... Ez marhaság, rosszul érzem magam... és mindez egy hülye ügy miatt!

FEBRUÁR 20. – Újra az osztályban, és újra unatkozom. Sandával elkezdtem kockás papíron egy tengeri csatát.

Győztem! Két egyes tengeralattjáróm maradt, neki meg kilőttem az összes hajóját. Közben Tapsi zavartalanul ragozza a „der kleine Hund”-ot, természetesen senki sem figyel oda. Minden öt percben aztán azt mondja: „Nekem mindegy, jelentem az igazgatónak!” A múltkor Sanda megszámolta: 35-ször ismételte el egy óra alatt!

FEBRUÁR 23. – Megint nagy jelenet volt otthon, egy filmről vitakoztunk, és pechemre azt mondtam, hogy baromi klassz. Anyának rossz napja volt, és kifakadt: „Hogy beszélhetsz ilyen közönségesen! Ez már sok, mit fognak szólni a nagyszüleid, ha meghallják, hogyan beszélsz!” Állítólag rettenetes szókincsem van, közönséges, durva, mint a rosszul nevelt huligánoké. Apa is bele-szólt, szerinte azért beszélek így, hogy „imponáljak a többieknek”, meg hogy „azokat az alakokat utánzom, akik egész nap az utcán lődörögnek, s a többi, s a többi...”

Pedig nem panaszkodhatnak, otthon mindig türtőztetem magam, mi lett volna, ha kirámolom az erősebb szövegeket is! Le fogom írni az összeset, amit csak ismerek, és minden nap előveszek nekik egy újat!

Különböző argó szavak és kifejezések következnek, és látszik, hogy Dani ezt a listát egyre bővítette. Inkább nem írom le neked, mert azt gondolom, hogy te is eleget ismersz.

LEFEKVÉS ELŐTT – Elegem van belőlük, ekkora balhét csapni egy semmiség miatt! Sohasem fognak megérteni!... A szülők is visszaemlékezhetnének arra, amikor fiatalok voltak. Apának mostani szavaiból látom, hogy ő sem beszélhetett szebben, mint én.

Még jó, hogy nem mondta az előbb: „Bezzeg az én időmben...”
A fenébe is, kedvem lenne sírni!

Péter alszik már, legalább ő nem bosszant most. Felkapcsolhatom a kislámpát, leülhetek az ágyra, és gondolkozhatok... Ez az idióta így is idegesít, iszonyatosan horkol!

FEBRUÁR 25. – Jócóval találkoztam a sarkon, megkínált egy cigarettával. Sokáig sétáltunk együtt. Furcsa volt, hogy Dudusról kérdezett:

- Mi van Dudussal, Bernát nem szemtelenkedik vele?
- Mostanában nem. Miért?
- Csak úgy!

Jócó úgy nézett rám, mint aki örül valaminek. Megfogta a vállamat, és sokáig vitatkoztunk, főleg a vallásról, azt mondtam neki, hogy számomra a vallás nem jelent semmit. Elmegyek a templomba, mert Anya elküld, de ott unatkozom. Ahogy az emberek unottan ott ülnek a tizes misén vagy az új ruhájukat mutogatják, nevetségesnek látszik ez az egész.

– Miért nem mész korábbi misére? Meglátod, az teljesen más. Én, amikor imádkozni akarok, a nyolcasra megyek.

Jócó nem mondta, de tudom, hogy néha hétköznapi is jár misére. Azt megértem, hogy valaki olyan keresztény legyen, mint ő. Én viszont nem tudok imádkozni, és jól megvagyok enélkül is. Talán majd később megjön...

FEBRUÁR 26. – A negyedikesek kocsija bedöglött, kár, mert Sanyi megígérte, hogy elvisz egy körre.

FEBRUÁR 27. – Állati gyenge vagyok, tornaórán megint leégetem. Az egész osztály előtt kötelet kellett másznom, egy métert is alig tudtam. Karcsi következett utánam: láb nélkül is egy pillanat alatt felmászott.

Most már végképp meg kell erősödnöm: spórolni fogok, és veszek egy expandert. Minden reggel edzek tíz percet, este meg fekvőtámaszokat csinálók az ágy mellett. Holnap elmegyek a sportboltba, és megnézem az árakat, bevetem majd a fényképezőgépre félretett 230 frankomat is.

FEBRUÁR 28. – Puff neki, egy jó expander 850 frankba kerül!

MÁRCIUS 1. – Szünet van, de nem lehet semmit sem csinálni ebben a vacak lakásban! Karcával lent voltunk a városban, unatkoztunk. Patrikkal találkoztunk, lemezekért ment az ismerős papjához, mellé vágódtunk. Jópofa alak ez a pap: vidáman rám nézett, megszorította a kezemet, és azt mondta: „Jó fej vagy öregem, tetszel nekem.” Ő is tetszik nekem!...

MÁRCIUS 2. FARSANG – Az egész házban remek fánkszag terjeng, ez óriási! Degeszre eszem magam!

Az ablaknál írok, nincs is túl hideg. A ház összes gyereke a legkülönbébb jelmezben ugrál lent. Péter három nap óta egyfolytában nyaggatta Anyát egy cowboy-kalapért, jellemző rá, hogy neki még ilyen dolgok kellenek. Végül is megkapta, mert Anya engedett. Dudus bohócnak öltözött. Anya először háborgott, de most már biztos örül, mert jól áll neki. A kövér Júlia is gratulált Dudusnak, jó dolga van, mert ráadásul még egy csomó fánkot is kapott tőle!

Ildikó ment el az előbb a ház előtt, nagyon sietett valahová. Szerencsére nem volt jelmezben, akkor már nem volna az én Ildikóm!

MÁRCIUS 3. – Felmentem az ötödikre Katiékhoz, hogy megtudjam, mi van Ildikóval. A folyosón Bernáttal találkoztam: egy cigaretta lógott a szájában, és a lehető legtermészetesebb képpel próbálta szívni. Rögtön láttam, hogy kezdő: nagyon erőlködött, majdnem teljesen összenyálazta a cigarettát, és köhögött minden szíváskor. Megsajnáltam, és adtam neki néhány tanácsot.

Kati nem volt otthon, csak az anyja, aki mindig nagyon kedvesen fogad. Mindegy, akkor írok Ildikónak... nem bírom már tovább!

ESTE – Éjfél van, Péter alszik. Most téptem össze a negyedik levelet, ez se sikerült, félek, hogy bolondnak fog tartani, amikor elolvassa. Annyira szeretnék neki írni vagy beszélgetni vele, de nem merek! Sokszor elképzelttem már, hogy mit fogok mondani, megtanultam kívülről, de amikor közeledtem felé, hirtelen remegni kezdett a lábam, mindent elfelejtettem, és így közömbös arcot vágva továbbmentem. Teljesen abnormális vagyok! Senki sem tudja,

hogy mennyit szenvedek emiatt... Biztos, hogy a többieknek nincsenek ilyen problémáik... A legszívesebben kibőgném magamat, de most erre sem vagyok képes.

MÁRCIUS 4. – Gondolkodtam, talán Jocónak tudnék beszélni Ildikóról, de félek, hogy nem leszek elég bátor hozzá.

Itt fejeződik be az első füzet, a külseje piszkos, belül meg tele volt számárfülekkel. Az új füzetet már bekötötte Dani, kihagyta a margót, és megszámozta az oldalakat.

MÁRCIUS 7. – Patrik új dolgot talált ki a matekórákra, fantasztikusan jó: ki bírja tovább lélegzetvétel nélkül! Egyszerre egyikünk csinálja, és a szomszédja az óráján méri, az eredményt körbemutatjuk. Az eddigi rekord 2 perc 10 másodperc, nem állok rosszul: 1 perc 40-ig bírtam. Természetesen Sandát elkapta Kuku, mert amikor meg akarta dönteni a rekordot, és már 1 perc 30-nál járt, kihívta felelni. Sanda meg sem mozdult, hanem lehajtotta a fejét, úgy hallgatta Kuku további felszólításait, de végül 2 perc 05-nél bedobta a törülközőt! Két óra bezárás, de nem számít, lesz ideje gyakorolni! Ha majd meglesz az expanderem, jól ki fogom dolgozni a mellizmaimat is, hogy megnöveljem a légzőkapacitásomat; még 250 frank hiányzik.

MÁRCIUS 8. – Lebuktam! A félév óta magam írtam alá az ellenőrzőmet, otthon meg azt mondtam, hogy a második félévben már nem írják be az ellenőrzőbe a jegyeket. Az igazgató megtudta valahogy, és behívatott az irodába. Hűvösen leszidott, és azt mondta, hogy levelet ír szüleimnek. Már csak ez hiányzott! Újabb nagy cirksusz lesz otthon, a legvéresebb az, hogyha megvonják a vasárnapi százasomat. A szöveghez már hozzászóltam, eleresztem a fülem mellett, de mindenképpen elő kell készítenem őket, mielőtt a levél megérkezik. Majd beszélek Dudussal, valahogy ügyesen adja be a dolgot.

ESTE – Dudus benne van, most az egyszer rendes volt!

MÁRCIUS 9. – Micsoda börtön! Mikor szabadulok már ki ebből a pokolból!...

Dél előtt megjött a levél, azonnal láttam az arcokról, ahogy beléptem. Ebéd elején Apa nem szólt egy szót sem, fehér volt, mint a fal. Mindenki hallgatott, Péter meg szokása szerint a tányérba dugta az orrát. Vártam a mennydörgést. Apa hirtelen nekem támadt:

– Na, most elégedett vagy magaddal?

– Miért ne?!

Hatalmas pofon. Felálltam, és ki akartam rohanni, de Apa rám parancsolt, és végig kellett hallgatnom a prédikációt.

Anya sírni kezdett:

– Sose gondoltam volna rólad, hogy idejutsz! Mi lesz belőled, kisfiam?! Mit csináljunk veled? Pedig mi mindent megtettünk, nem látod, hogy apád mennyi áldozatot hoz érted...

Apa az asztalra csapott:

– Most már elég, elmegy dolgozni!

Dudus, hogy fokozza a hangulatot, elkezdett bögni, és természetesen ez az idióta Péter is. A legszívesebben mindkettőt megfojtottam volna. Az ebédnek persze vége lett, senkinek sem volt már étvágya.

Nem értem, Anya miért borult ki annyira: nem olyan különleges dolog ez, a srácok többsége már régóta maga írja alá az ellenőrzőjét.

„a többsége”?... Tévedsz, Dani! És akik így csinálják, azoknál meg nem vall valami nagy bátorságra...

A legrosszabb meg az, hogy Anya belelovalja magát, egész délután ezen fog rágódni, és teljesen ki fog készülni. Sose lesz már vége ezeknek az átkozott cirkuszoknak...

ESTE – Nyomott vacsora, senki sem szólt egy árva kukkot sem. Anyának vörösek voltak a szemei, egész délután sírhatott. Nagyon szerettem volna vacsora után jó éjszakát kívánni neki, de nem mertem, féltem, hogy nem viszonozza.

MÁRCIUS 11. – Az igazgató megint hívatott: az „aláírás-hamisításomért” igazgatói intő és három nap kizárás az iskolából. Ott-hon aláírtam, nem szóltak semmit.

MÁRCIUS 15. – Három nap óta nyugtom van itthon, nem hozták elő az ügyemet, és én is igyekeztem meghúzni magam. Ma reggel voltam újra iskolában, a srácok mint valami hőst fogadtak!

Karcsi megvárta a kapunál, az osztálytársaim meg hangosan éljeneztek, az igazgató nagy bosszúságára.

Misi egy nagy csomó óravázlatot adott, minden órán indigózott számomra! Nagyon meglepődtem, mert nem kértem tőle, nem vagyunk olyan jóban.

MÁRCIUS 16. – Mindjárt itt a tavasz!

MÁRCIUS 17. – Karcsival, Palival és Somával elmentünk Patrikhoz lemezezni. Soma hozott egy új amerikai lemezt: ez a New Orleans jazz fantasztikusan klassz! Pali teljesen transzba jött: ugrott, rángatódzott, az egész testével átélte a ritmust. Patrik nagyanyja bejött, hogy halkítsuk le, és amikor meglátta Palit, majdnem kiborult. De Patrik leszerelte: „Ugyan nagy, ne izgasd magad, hiszen a majmoktól származunk!” – „Kezdem elhinni!”, és kiment.

Este Dudus elkezdett nyaggatni, fejébe vette, hogy vasárnap délután velem megy el szórakozni. Képelem, milyen jól néz az ki, hogy Dudussal sétálok... már csak az hiányzik, hogy megfogjam a kezét, és nyalókát vegyek neki!! Menjen csak a barátnőivel, hagyjon engem békén! Dudus nem ért semmit, és majdnem elsírta magát, most biztos Anya szoknyájánál szipog. Már csak ez a liba hiányzott!

Természetesen Anyától megint megkaptam a magamét: „Rendesebb is lehetnél a húgoddal, de te csak magaddal törődsz! Vasárnap teljesen egyedül lesz, és mi is elmegyünk hazulról, igazán magaddal vihetnéd.”

Nem válaszoltam semmit, mert a vasárnapi százasom nagyon kell, azzal éppen meglesz az expander ára.

MÁRCIUS 19. – Tanítás után futottam a sportboltig, de már bezárt, mire odaértem. Hazafelé Bernáttal találkoztam, aki elkísért egy darabon. Lehet, hogy mégsem fog tovább tanulni, hanem szeptembertől munkába áll.

MÁRCIUS 20. – Megvettem az expandert, jó erőset választottam, hogy sokáig tartson.

ESTE 10 ÓRA – Kikészültem: egy fél órát expandereztem. Csak két rugóval tudtam kihúzni, pedig azt hittem, hogy négygel is fog menni. Péter is megpróbálta az ágy tetején, egész jól bírta ahhoz képest, hogy csak 12 éves. Minden este edzenem kell!

MÁRCIUS 24. – Karcsi megkapta a kismotorját. A piszkos mázlista, nekem soha az életben nem lesz ennyi pénzem! Ezután már nem üdülhetek, ha együtt megyünk valahová, mert ő csak adja a gázt, nekem meg irtóra kell majd tekernem, hogy ne maradjak le. Be kellene szereznem egy kis dongó-motort a biciklimre! Holnap kimegyek az ócskapiacra, ha találok, Apa biztos segít felszerelni.

Bernát hozott egy csomó Pif-et Péternek, szanaszét hagyták a szobában. Ezeket olvastam, amikor Anya bejött, és le akart küldeni a zöldségeshez – mindig ilyenkor jut eszébe! Egyáltalán nem volt kedvem lemenni, ezért azt mondtam, hogy nem érek rá, mert meg kell még írnom a nyelvtant. Végül mégis lementem, és szerencsére, mert megláttam Ildikót, hogy bement a háztartási boltba. Gyorsan én is bementem, és vettem egy doboz mosóport. Otthon azt mondtam Anyának, hogy azt hittem, azt is kért. Megvonta a vállát: „Te tényleg teljesen figyelmetlen vagy!” Ez pont nem igaz, de mindegy, mondjon amit akar, a lényeg az, hogy láttam Ildikót...

MÁRCIUS 25. – Nagymama néhány napja beteg, kimentem meglátogatni. A buszon egyszer csak nagy vita támadt: a vezető nem állt meg egy megállónál, pedig úgy látszik, valaki megnyomta a gombot. Az emberek azonnal két pártra oszlottak: „Jókor jelzett!” – „Dehogysis, túl későn!” A pasas dühöngött, és be akart menni a vezetőfülkébe, erre egy bőrkabátos elkezdett vele kiabálni, hogy mi lenne, ha mindenki ilyen agresszív lenne. A pasas meg a bőrkabátos majdnem összeverekedtek, szép kis jelenet volt!...

Az egész világ marakodik: az iskolában állandóan nagy verekedések vannak, a házban ma reggel Lenke néni és a kövér Júlia összeszólalkoztak egy feldőlt szemetesvödör miatt, otthon nincs olyan nap, hogy ne lenne valami, és most olvastam az újságban az algériai harcokról. Nevetségesek az emberek, Jocó mondhat, amit akar, sose lesz olyan a világ, hogy az emberek ne gyűlölködjének és szeressék egymást!

Egy teljes lap következik itt – kapaszkodj meg! – „panoráma” írással, legalább is így nevezte el Dani.

A lap aljára azt is odaírta, hogy a világon először ő készítette ilyet. Irodalomórán született meg ez a zseniális találmány, Victor Hugo egy versét tartalmazza, de nem közönséges módon. A szöveget legyezőszerűen, koncentrikus félkörök mentén helyezte el Dani, mégpedig úgy, hogy a középponthoz közelebb egyre kisebbek a betűk, a középpontban pedig a vers utolsó szava áll, alig olvashatóan. Nagyon szívesen bemutatnám neked, de a nyomdászra gondoltam, és megsajnálтам...

MÁRCIUS 28. – Este megint vita volt az én „vad zenémem”. A meccs után a rádiót a New Orleans jazz-koncertre szerettem volna átállítani, de Apa a Carment akarta hallgatni: „Ne mondd már, hogy valamire is jó ez a vad őrzöngés, egyszerűen csak idétlen barátaidat majmolod. Nem veszed észre, milyen vagy, amikor jazzt hallgatsz: teljesen megőrülsz, hadonászol, ugrálsz úgy, hogy bele-remeg az egész ház, minket meg megsüketítesz az iszonyatos hang-erővel!”

Apa megint nem ért meg, nem is érdemes megmagyaráznom, úgysem tudja felfogni, hogy a fiataloknak szükségük van arra, hogy kimutassák az életerejüket. Nincs jobb, mint amikor elkap a ritmus, és ezt minden tagommal érzem! Amikor lemezezőnk a barátaimmal, a jazz mindenkit átjár, ledönti a falakat köztünk, nagyon jó együtt, és teljesen felszabadulunk. Apa meg, amikor a fotelban a Carmen-ját hallgatja, magában dúdol egy darabig, és aztán lassan elbóbiskol. Sokat ér ez a régi zene, mondhatom!

Látod, hogy Daninak egyre több összeütközése van a szüleiével, pedig nem is írta bele mindet a naplójába.

Tudom, hogy Dani édesanyját nagyon megviselte fiának megváltozása. „Ez már nem az én kisfiam” – mondta, és bizonyos szempontból igaza is volt. Dani kilépett a gyermekkorából, és egyénisége egyre jobban kezd kibontakozni. Meg kell ehhez valóban tanulnia, hogy önállóan gondolkodjon, ne fogadja el automatikusan édesapja véleményét, ki kell formálnia egyéni ízlését, nem pedig kritikátlanul átvenni szüleiét, és már nemcsak engedelmességből

kell a jót tennie, hanem egyre inkább fel kell fedeznie és szabadon magáévá tennie az erkölcsi törvényeket.

Azonban ennek a fejlődésnek fokozatosan, a család meleg és segítő békéjét megtartva kellett volna lezajlania. De Dani, akárcsak sokan hasonló korú társai közül, türelmetlen volt. Ő is beleesett az egymás után következő generációkat fenyegető hibába: szüleit túl hamar besorolta az „öregek” közé és ellenségeinek tekintette: minden lehető alkalommal szembeszállt velük, és következetesen mindig, mindenben nemet mondott nekik. Már teljes szabadságot követelt, pedig még csak most kezdte megismerni, hogy hogyan éljen a szabadsággal.

Fájdalmas volt ez az időszak, és szülei sokat szenvedtek: érezték, hogy Dani lázad, és hogy túl korán és túl hevesen szakad el tőlük; féltették, mert látták, hogy ő is túl nagy árat fizet lázadásáért.

Sajnos túl későn beszélgettem Danival ezekről a dolgokról, már csak utólag tudta némileg enyhíteni az elszakadás feleslegesen nagy fájdalmait. Tudom, hogy most komolyan sajnálja, hogy édesanyjának annyi keserűséget okozott.

ÁPRILIS ELSEJE – Óriási! Az előbb hatalmasan megvicceltük Kukut: Karcsi, Pali, Sanda, Patrik és én telefonáltunk neki egy fülkéből. Amikor felvette, Gilbert Bécaud hangján Patrik ünnepélyesen beleszólt: „Itt az Oktatási Minisztérium titkárságának vezetője. Örömmel közlöm Önnel, hogy sokéves eredményes munkája jutalmául a Miniszter Úr kinevezte Önt óvodai számtantanárrá!”

A vonal túlsó végén hebegés, Kuku alig kapott levegőt. Természetesen ez az idióta Sanda nem bírta ki, és felnyerített. Patriknak le kellett csapnia a kagylót, és kirohantunk a fülkéből. Sosem sikerül teljesen, mindig elrontja valamelyik időtlen alak!

ESTE – Amikor beléptem az ajtón, Péter már várt, és lehorgaszott fejfel, rám se nézve azt mondta: „Megint jött levél az igazgatótól, Apa rettentő mérges.” Lázasan kutatni kezdtem az agyamban, hogy mit csinálhattam, és a szobába már a levélnek megfelelő arccal

léptem be. Apa nem szólt semmit. Péter összeszorított szájjal lesett, és hirtelen kipukkadt: „Április bolondja!” Jól beugratott a kis nyavalyás ezzel a gyerekes trükkkel!...

ÁPRILIS 2. – Elkísértem Patrikot és Misit a papjukhoz. Rögtön benyitottak: nem volt otthon. Csodálkoztam, hogy egész nyugodtan bemennek, mintha otthon lennének, bekapcsolták a lemezjátszót, és feltettek egy lemezt. Patrik elvette a cigarettdobozt az íróasztalról, és odakinálta nekünk is, egészen paff lettem. Észrevettem: „Ugyan ne izgulj, a Tisztelendő mindent megengedett, barátok vagyunk.” Jó negyedóra hosszat Edith Piafot hallgattuk, fantasztikusan jó hangja van, és még néhányan azt mondják, hogy erőlteti!

Megjött a Tisztelendő: „Szervusztok fiúk! Szervusz Dani!”

Emlékezett a nevemre!

Ő is megkínált cigarettával: „Vegyél csak nyugodtan. Különben az íróasztalon tartom, következőleg már megtalálod.”

Most is vidáman belenézett a szemembe, és én is visszanéztem, furcsa, úgy éreztem, hogy máris barátok lettünk. Értem már, hogy Patrik és Misi miért vannak olyan jóban vele!

Patrik megint elvitt kölcsönbe három lemezt, majd holnap meghallgatjuk nála.

Én is nagyon jól emlékszem erre a találkozásra, már fölfigyeltem Danira, és Patrik is beszélt róla. Amikor valakivel megismerkedem, az első benyomások nagyon megragadnak bennem, különösen ha olyan nyílt tekintetű, az élet kapujában álló fiúkról van szó, mint Dani. Mélyen megkap bontakozó egyéniségük titka, de aggodással is eltölt: hogyan kezdik el berendezni életüket, amelynek fokozatosan urai lesznek? Talán a jövőt kutattam akkor délután Dani szemeiben, mert egymás szemébe néztünk, én is emlékszem. Nyílt kamaszszemei úgy néztek rám, mint oly sok 16 évesé, akik nehéz küzdelmeikben támaszt keresnek.

Én is rögtön tudtam, hogy barátok leszünk.

ÁPRILIS 3. – Péter most fejezte be a szombat esti fürdést, és pizsamában az ágyon ugrál. Nagyon idegesít, mert nem fogok tudni komoly dolgokat írni...

.....
Megruháztam, mert ez már sok volt. Az ágyon verekedtünk, meg akartam gyúrni, de a kis taknyos egyre erősebb, és nagyokat rúgott. Egyszer teljes erőből a falat találta el, erre Apa tajtékozva berohant: „Megőrültetek, teljesen szétveritek a lakást, és tönkreteszitek az ágyat! És a szomszédok! Anyátok holnap egész nap hallgathatja majd Lenke néni siránkozását. Biztos megint te voltál Dani, pedig pont neked kellene példát adni öcsédnek! Tudhatnád már, hogy minden verekedés úgy végződik, hogy a végén sírás lesz belőle!” Kiment, és becsapta az ajtót.

Ezután halkan beszélgettünk egy darabig, ez az első alkalom, hogy Pétertől valami értelmeset is hallottam: „Semmit sem lehet csinálni ebben a börtönben. Még mindig azt hiszik, hogy tacsókó vagyunk!”

.....
Péter most már durmol, nehezen tudott elaludni, sokáig dobálta magát és nyugtalan forgolódott, úgy hogy az ágy is egyfolytában recsegett. Végre nyugalom van!...

Nagyon szeretem az éjszakát, minden csendes, békés, és ez engem is megnyugtat...

.....
Ez undorító! Nyugodtan az ablaknál álltam, és egyszer csak mindenféle ocsmányságok jutottak az eszembe, és nem tudtam ellenállni. Hiába akartam másra gondolni, hiába kezdtem el járkálni, olvasni, semmi sem használt. Ez elkészerítő, hogy ennyire nem tudok uralkodni magamon, de ezek az izgató gondolatok teljesen betöltöttek, az egész testemben feszültséget és valami csillapíthatatlan vágyat éreztem. Nagyon kikészültem, félek, hogy nem vagyok teljesen normális!

ÁPRILIS 4. – Vasárnap van, ma megint misére kellett mennem. Nagyon idegesít ez az egész ott a templomban: az unalmas ceremóniának sose akar vége lenni, és nevetséges, hogy ez kötelező ahhoz, hogy az ember higgyen Istenben. Nem tudom mire jó ez, ha nem lenne kötelező, csak az a néhány öregasszony járna!

Bevasaltam a vasárnapi százasomat, megpróbáltam, hogy egy kicsit többet kapjak, de Anya felsóhajtott: „Tudod jól fiam, hogy nem tudok többet adni.” Nem erőltettem, mert láttam, hogy zavarban van, tényleg nehezen jön ki a háztartási pénzből. Többször

veszekedett is mostanában Apával! Pénteken kezdődött, amikor megjött a gázszámla: túl sokat fogyasztottunk az elmúlt hónapban. Apa nagyon mérges lett, és Anya szemére hányta, hogy nem tud bánni a pénzzel, ő meg erre visszavágott, és a végén még a pipázást is felemlgette.

Mindig ezek az átkozott pénzügyek! Állandóan csak ez a téma, és Anyák is emiatt borultak ki. Később mindenképpen el kell majd érnem, hogy velem ne legyen így, én nem akarok nyomorogni! A múltkor a rádióban is azt énekelték, hogy pénz nélkül nem élet az élet!

ESTE. – Megint „sétálni” kellett menni! Mérgesen és fáradtan jöttem haza, és belevetettem magam a fotelba. Anya ismét pattozott: „Igazán segíthetnél egy kicsit. Én is nagyon fáradt vagyok és szívesen leülnék, de még meg kell melegíteni a vacsorát.” Ha fáradt, akkor miért kellett neki sétálni! Bementem a szobámba, és magamra zártam az ajtót.

Tényleg nagyon kimerültem, már máskor is volt, hogy alig éreztem a lábamat, pedig nem voltam beteg. Nem tudom, mi van velem, néha alig tudok állva maradni, olyan fáradtság jön rám. A buszon meg nem tudják megérteni, hogy attól, hogy valaki fiatal, még lehet fáradt, és mindig át kell adnom a helyemet!...

Most abba kell hagynom, mert még nem írtam meg a nyelvtant. Mikor fogok lefeküdni?!...

ÁPRILIS 7. – Kati visszahozta Anyának a kötőtűket, Jutkával együtt jött, aki a negyediken lakik. Szerettem volna Ildikóról hallani, de nem sikerült, mert zavart, hogy Anya is ott volt. Félttem, hogy még megtud valamit.

Dudus megint bosszantott, ma délután is rám akart csimpaszkodni, hogy vigyem el moziba. Nyavalyás kis kullancs, amikor elkezd, alig lehet lerázni!

Holnap történelemdolgozat, és ráadásul a szünet előtti utolsó órán. Nem érdekel, nem fogok rá tanulni, ez igazán szemétség! Legfeljebb dugó lesz ez is, de évvégén majd csak valahogy átmegegyek.

ÁPRILIS 10. – Dudus elutazott a szünetre Magda nénihez, végre nyugtom lesz tőle! Tíz nap nyugalom...

Anya megint jelenetet csinált, hogy rendesen mosakodjam meg.

Mindig ugyanaz a lemez: „úgy látszik, hogy félsz a víztől, gusztus-talanul piszkos vagy, már szagod van stb. stb.”. Nem lehetett leállítani: „Mutasd meg a körmödet, a sarkadat, a lábujjaid közét. ...! György, gyere csak, nézd csak meg egy kicsit a fiadat!” Nem hiszem, hogy Apa valami különlegeset látott volna, de természetesen ő is elmondta a magáét: „Állandóan csak baj van veled! Máskor meg órákig nézegeted magad a tükörben. Nevetséges vagy, a helyedben szégyellném magam!”

Ez a húsvéti szünet is jól kezdődik!

ÁPRILIS 11. – Ezt a napot sem fogom egyhamar elfelejteni! Reggel Baltin néni megállított, amikor mentem lefelé a lépcsőn, és megkért, hogy hozzak neki barkát a miséről. Későn értem a templomba, már vége volt a barkaceremóniának, de a végén szerencsére újra megcsinálták. Az utcán a kabátom alá dugtam a barkát, nehogy valaki meglássa. Végül is Baltin néni adott egy ötvenest, így nem vesztettem hiába az időmet!

Délután a temetőben voltunk, utálatos dolog volt, előre irtóztam már az egészszől. Hat sírt kellett lejárni, és ájtatoskodni mellettük. Ráadásul Anya egy vödröt, egy gereblyét és egy kapát is ki akart vinni, és Apa ezeket azonnal rámsózta: „Csak nem gondolod, hogy szegény Anyád fog cipekedni?!” Az egész úton és a temetőben is végig nekem kellett hurcolnom ezeket az átkozott kacatokat.

Minden sírnál „rendet kellett rakni”: összeszedni azt a pár szerencsétlen levelet, és csapkodni néhányat a kapával. Utána meg Anya ájtatos képpel megállt a fejfánál, és nekem is mozdulatlanul kellett állnom, amíg keresztet nem vetett. A végén már majdnem kirobbantam, alig tudtam kivárni az ima végét: mire jó ez az egész felhajtás! Furcsa Anya vallásossága: ha hisz Istenben, akkor miért kell ekkora cécót csinálni ahhoz, hogy imádkozzon a halottakért!

ÁPRILIS 12. – Egész délután Karcsinál voltam, befejeztük a detektoros rádiót. Megpróbáltunk befogni egy angol adót, de nem sikerült. Majd megkérdezzük Sandát, nagyon menő ebben, biztos rögtön megmondja, hogy hol a hiba.

Karcsi hazakisért, és fel is jött. Anyáék örülnek, ha vele látnak, mert ő „udvarias, rendes fiú”. Gyakran a fejemhez is szokták vágni: „Ha olyan lennél, mint Karcsi..., vegyél példát Karcsiról..., Karcsi bezzeg nem ezt csinálná...!” Beszéltem erről neki, erre megrán-

totta a vállát: „Ugyan öregem, nálunk meg rólad mondják ugyanezt.”

Este láttam Ildikót.

ÁPRILIS 13. – Klassz délután! Karcsival elmentünk a vidámparkba. A dodzsemnél találkozott egy ismerős lánnyal, és vele együtt szállt be. De én sem maradtam egyedül: megláttam Jutkát, és gyorsan meghívtam. Szívesen jött, és aztán befizetett még három menetre, mert volt pénze. Négyen együtt jöttünk haza, Karcsiéktól meg egyedül jöttem fel Jutkával. A lépcsőházban kedvesen búcsúzott: „Máskor is menjünk majd el, nagyon jól éreztem magam!”

ÁPRILIS 14. – Lementem egyet járni, mert unatkoztam, és Jutkával szerettem volna találkozni. Nem volt lent.

ESTE – Az előbb észrevettem az ablakból, újra lementem, és beszélgettünk. Nagyon rendes lány. Otthon sok problémája van: a szülei nem értik meg. Sokáig járt egy fiúval, nagyon beleesett, aztán a fiú csúnyán otthagya. Megpróbáltam megvigasztalni, de szomorú maradt az arca. Nagyon megbánhatta ez a jellemtelen alak!

NAGYPÉNTEK – Nem szeretem ezeket a napokat, mindig nyomott hangulatom van ilyenkor, és nem tudom miért. Nem találkoztam ma senkivel, és nem voltam sehol.

Dudus biztos jól érzi magát Magda néniéknél. Érdekes, valahogy hiányzik most, igazán megjöhetne már!

SZOMBAT – Kaptam egy lapot Dudustól. Az egész családnak írt egy levelet, de a képeslapot külön nekem küldte. Tulajdonképpen Dudus rendes lány, és jól megértjük egymást.

Dani betette ide ezt a képeslapot, amely egy falu főterét ábrázolja. A hátoldalán ezt találtam: „Kedves Danim, innét gondolok rád. Tegnap teheneket fejtem Jóska bácsival, nagyon érdekes volt! Le is fölőztük, van egy egész új gépük. A tengeren most éppen dagály van. Sokszor puszipak, Dudus.”

*

ÁPRILIS 20. – Az előbb találkoztam Jutkával a lépcsőházban, és jót beszélgettünk. Elmondta, hogy gyors- és gépiró iskolába jár, pedig filmszínész szeretne lenni, de az apja nem engedi. Durva egy pasas, és nem ért semmit! Pedig Jutka okos és nagyon csinos. Értékes lány, nem sok ilyen van! Aztán megint a problémáiról beszélgettünk. Nagyon őszinte velem, mindent elmond, és teljesen megbízik bennem.

ÁPRILIS 21. – Elkaptam Pétert a szobában: a nyitott ablaknál cigarettázott, és egy csomag mentolos cukor volt a kezében. Még meg is magyarázta, hogy azért szopogatja közben, hogy Anya ne érezze meg rajta a dohányszagot! Felpofoztam. Az ő korában én még nem szívtam! Züllik ez a taknyos kölyök, persze Bernát adta neki a cigarettát!

ÁPRILIS 22. – Dudus megjött. Két nappal tovább maradt, mert Magda néni nagyon marasztalta.

Anya kiment eléje a pályaudvarra, és aztán a vacsoránál is ő volt a középpont. Apa állandóan kérdezgette, nagyon örült, hogy Dudus annyit mesélt. Engem viszont idegesített. Igaz, hogy hiányzott, de most hogy itt van, elegendem van belőle! Ráadásul nekem kellett mosogatni, mert a kisasszony nem piszkíthatja be az ünnepi ruháját!

Karcsi értem jött, hogy menjünk el moziba. Apa persze egyből lefújta a dolgot, nem szereti, ha későn jövök haza, mert állítólag „még túl fiatal” vagyok!... Biztos még 25 évesen is túl fiatal leszek! Karcsinak örült szerencséje van, hogy neki a szülei mindent megengednek!

ÁPRILIS 26. – Újra tanítás.

Jutkával mentem le, komolyan beszélgettünk. Jó vele, mert nagyon őszinte!

ÁPRILIS 28. – Henri még mindig nem jött suliba, mert biciklizés közben elesett, és eltörte a lábát. Patrik és Misi javasolták, hogy meg kellene látogatni. Többen benne voltak, holnap délután megyünk, hazafelé meg benézünk a Klubba.

ÁPRILIS 29. – Heten voltunk Henrinél, Misi a leckét is felvitte. Beszélgettünk egy darabig, majd Henri megmutatta a repülőgép-

modelljeit, irtó klassz dolgai vannak! Anyja örült, hogy felmentünk, de aztán ő is a szokásos szöveggel jött: „Henri hibája, hogy elesett: állandóan csak száguldozik, mint egy örült!” Mindig ugyanaz a lemez: „Örülten száguldozunk a biciklivel!” Ha tényleg úgy volna, ahogy gondolják, akkor akár a Tour de France-on is résztvehetnénk!

A Klubban a pörgős focik mind foglaltak voltak, persze mindig ugyanazok játszanak. Kimentünk járni egyet a tengerpartra. Már egész sokan napoztak a strandon, lehetne fürdeni!

Sokáig beszélgettünk, este 8 óra után értem haza. Apa pattogott, mert szerinte késő volt: „Hogy képzeled, hogy ilyenkor jössz haza! Már ezerszer elmondtam, hogy ez nem szálloda!”

Vacsora közben meg a szokásos vallatás: „Mit csináltál Dani egész délután?”

– Semmi különöset!

Anya megvonta a vállát.

Minek mondjak el valamit, úgysem értik meg!

MÁJUS 1. ESTE – Anya kiokosított, hogy holnap van az utolsó vasárnap, ameddig meg kell csinálni a húsvéti áldozást. Visszavágtam, hogy elég nagy vagyok már ahhoz, hogy tudjam, mit kell tenni! Ez persze megint nem tetszett neki.

Az áldozás nem izgat, de előtte gyónni kell, amit utálok. Tulajdonképpen nincs semmi különös mondanivalóm: tisztátalan viccek, meg az a pénz, amit Anyától elemeltem. Nem csináltam semmit, vagy csak jelentéktelen dolgokat, mint mindenki. Ki kell még egészítenem, hogy a pap elégedett legyen: engedtlenség, káromkodás, nem imádkoztam. Majd mondok valamit, megnézem a kiskatekizmust.

MÁJUS 2. – Simán megvolt a gyónás: a plébánoshoz álltam be, mert nagyon sokan voltak nála. Tényleg gyorsan is ment, és szerencsére nem kérdezett semmit. Rögtön tudtam áldozni is, ahogy kijöttem. Aki mögöttem volt, annak meg kellett várnia a következő misét.

Imádkoztam, hogy holnapután sikerüljön a földrajzdolgozatom.

MÁJUS 4. – Az Isten meghallgatott: könnyű volt a dolgozat.

Egy hete Jutkával együtt megyek iskolába, ez nagyszerű! Jutka nagyon helyes. Ma olyan jól beszélgettünk útközben, hogy mind a ketten elkéstünk.

MÁJUS 8. – A negyedikesek ballagása. Az iskolai ünnepség után nem oszlottak szét, hanem kivonultak az utcára, és mi is velük mentünk. Néhányan jelmezben voltak, humoros feliratokat meg rajzokat is vittek, egészen olyan volt, mint egy farsang. Az utcán mindenki megállt, és minket nézett. Hirtelen az egyik utcasarkon a negyedikesek körülvették egy sorsjegyáros bódéját, és mielőtt az öreg nyanya bármit is csinálhatott volna, a kalitkájával együtt a levegőbe emelték! Diadalmenetben cipelték egy darabig, bárhogy is sipákolt belül. Néhány járókelő tapsolt, mások meg rendőrt akartak hívni. A végén már túl hangosan kiabált, úgyhogy letették a bódét a földre, de a fal felé fordítva. Erre már mindenki nevetett, és senki sem gondolt arra, hogy az áldozatot kiszabadítsa.

MÁSODIK RÉSZ

A SZERETET BUKÁSA: AZ ÖNSZERETET

MÁJUS 11. – Majdnem összevesztem Karcsival, mérges, hogy mostanában nem beszélgetek vele. Ez igaz, mert minden délben és délután Jutkával jövök haza. Együtt megyünk fel a Gyöngyvirág lépcsőn, mégpedig a lehető leglassabban. Csodálatos érzés, olyan jól megértjük egymást! Karcsinak nincsenek érzelmei, sose fogja megtudni, mit jelent szeretni egy lányt!

MÁJUS 12. – Szerettem volna megfogni Jutka kezét, hagyta: végig kézenfogva mentünk fel, erősen lóbáltuk a karunkat, mintha játszanánk. Amikor felértünk, elengedtem, mert féltem, hogy meglátnak.

Az előbb megint lementem, hogy találkozzam vele, mert észrevettem az ablakból. Sokáig beszélgettünk a ház előtt. Egészen közel voltam hozzá, és ilyet még sose éreztem... Azt hiszem, ha mertem volna... megcsókoltam volna!

Anya a szokásos szöveggel fogadott: „Hol voltál már megint? Több mint egy órája elmentél!”

– És aztán?

– Ez neveletlenség!

– Én tehetek róla? Ti neveltetek!

Alig volt időm, hogy berohanjak a szobámba, különben megpofozott volna!

MÁJUS 14. – Fáradt voltam, és az órákon semmit sem csináltam. Jutkáról gondolkoztam, amikor a fizikatanár kérte, hogy mutassam meg a füzetemet. Mondtam, hogy nem érdemes megnézni, mert nem irtam semmit, más gondjaim vannak.

– Ezért két óra bezárást adok!

– Nagyon köszönöm!

– Úgy, akkor négy órát!

Most aztán itt vagyok négy óra bezárással, mindenki rámszáll, de nem érdekelnék!

MÁJUS 15. – A bezárás nem is telik rosszul. Mivel a kis tancsi felügyel, írhatok néhány sort, és nyugodtan gondolkozhatok Jutkáról. Megmondtam neki, hogy ma egész délután itt vagyok, biztos értem jön, amikor kiengednek!

Hú, a kis szemét, majdnem elkapott! Alig tudtam bevágni a padba a naplót. Még elképzelni is rossz, ahogy csámcsogna az emlékeimen!

ESTE – Megtörtént: megcsókoltam Jutkát! Az ő hibája! Együtt jöttünk föl a Gyöngyvirág lépcsőn, közben megfogtam a vállát, ő meg gyengéden hozzám simult, megálltunk egy padnál, egészen közel voltunk egymáshoz, éreztem, hogy remeg, és elveszítettem a fejemet.

A vér az arcomba tódult, el akartam volna rohanni, de nem mozdultam, nem szóltam semmit. Ő sem szólt semmit.

Este a vacsoránál nagyon zavart voltam. Hiába próbáltam beszélgetni, az volt az érzésem, hogy észrevettek valamit. Anya többször is megkérdezte:

– Jól vagy, Dani?

– Igen, miért?

– Fáradtnak látszol.

– Nem vagyok fáradtabb, mint általában.

De azért éreztem, hogy nem nyugodott meg. Vacsora után azonnal bementem a szobámba.

FÉL TIZENKETTŐ – Felkeltem, nem tudok aludni, egy csomó gondolat jár a fejemben. Pedig nem olyan különös dolog, hogy megcsókoltam egy lányt! Ha...

A következő lap hiányzik, senki sem tudja meg, hogy mit írt felindulásában Dani. Jocó mondta el, akivel később igazi barátok lettek, hogy Danit mennyire felkavarta ez az első csók, amelyet nem akart. Kiszakadt belőle, nem tudta visszafogni.

**Gyengeségből adta, nem pedig úgy, ahogy szeret-
te volna: egész életre szóló, önátadó szerelemből.**

Elpazarolta első csókját, és ez dúlta fel...

A napló valószínűleg május 16-án folytatódik.

...jött. Felpofoztam, visszaütött, erre nekimentem. Azt hiszem, ha nem futott volna el, ott helyben kikészítettem volna. Nagyon begurultam. Alig bírt elpucolni. Szétszakadt közben az ingem, így mentem haza. Anya otthon volt, és egyből észrevette. Elkezdett kiabálni, erre én még hangosabban kiabáltam. Csapkodtam az asztalt, mint egy őrült, és a végén lerúgtam a varrodobozt a székről, szanaszét röpült. Berohantam a szobámba, és az ágyamon bögttem. Hallottam, hogy a másik szobában Anya is sír, ez még jobban idegesített. Milyen élet ez, undorodom magamtól!

MÁJUS 17. – Jutka majdnem egy óra hosszat lent sétált, és állandóan az ablakomat figyelte. A függöny mögül néztem. Lát-szott, hogy engem várt. El kellett volna mennem Karcsihoz a fizika könyvéért, de nem akartam találkozni Jutkával. Ha máskor is ilyen feltűnően csinálja, még észreveszik a szomszédok, és az egész ház rólunk fog beszélni!

MÁJUS 19. – Négy napja nem találkoztam Jutkával, direkt más úton megyek. Pedig szeretnék vele lenni, de félek, hogy... Este Karcsi haza akart kísérni, leráztam, hogy egyedül lehessen, és gondolkodhassak. Erre mérgesen megrántotta a vállát: „Kibirhatatlan vagy néhány nap óta!” Még ez is! A végén még mindenki velem fog foglalkozni! Mi bajuk van velem?!

MÁJUS 22. – Jutka küldött egy levelet Katival. Örülök neki, de félek, hogy Kati megtudott valamit.

**Egy sokszorosan összehajtogatott papírt ragasz-
tott be ide Dani, néhány sebtében ráfirkált sor ol-
vasható rajta:**

Kedves Danim, nem értelek, haragszol rám? Hét nap telt el a csodálatos este óta, amikor megmutattad, mennyire szeretsz. Azóta nem tudtam találkozni veled! Hétfőn egy óra hosszat vártalak a ház előtt. Borzasztóan hiányzol. Könyörgök válaszolj!

Szerető kicsi Jutkád.

MÁJUS 26. – Nincs valami nagy kedvem írni. Elolvastam az elmúlt három hét történetét, és észrevettem, hogy nem írtam semmit Ildikóról. Furcsa, hogy ilyen hirtelen eltűnt, pedig nagyon szerettem. Amikor most rágondolok, közömbös maradok. A múltkor sokáig néztem az ablakból, és nem éreztem semmit. Nem tudom, hogy tényleg szerettem-e...

Az órákon mostanában képtelen vagyok bármit is csinálni. Figyelni sem tudok, öt perc múlva már messze járnak a gondolataim, és még történelemórán is lassan telik le a 45 perc. Az ismétlést sem kezdtem még el, jól fogok kinézni év végén!

Péter füttyörészve jött be a szobába, egyből leállítottam. Én is szeretnék gondok nélkül élni, de hogyha valakinek ennyire jól megy, az felületesség, és ez bosszant!

MÁJUS 27. – Karcsi értem jött, hogy menjünk el moziba. Már megbeszéltük, és Anya nem merte megtiltani, mert Karcsi „olyan udvariasan” kérte. Útközben Marcival találkoztunk, ő is csatlakozott. Az „S. O. S. a nyílt tengeren”-t néztük meg. Amikor hazajöttem, több mint egy óra hosszat gondolkodtam az ágyon. A hajóskapitány helyébe képzeltem magam. Nagyon jó így gondolkodni, minden mást elfelejtettem, és távoli tengereken jártam. Rossz volt utána visszatérni a valóságba, úgy éreztem, hogy még nehezebb elviselni az életet.

Közben teljesen besötétedett, és nagy esőcseppek kezdtek hullani. Milyen szomorú hangulata van ennek!

MÁJUS 28. – Megtörtént, amit annyira vártam, de amitől féltem is: újra találkoztunk a Gyöngyvirág lépcsőn. Lassan mentem fel, reméltem, hátha jön. A cipője kopogásáról megismertem, de nem mertem hátranézni. Gyorsan utolért:

– Dani.

– Jutkám!

Ennyi volt az egész. Megkönnyebbültem. Féltem, hogy beszél majd a csókról, és hogy megint szeretne. Nagy kő esett le a szívemről.

Megkerestem a kezét, lassan mentünk fel, egészen közel egymáshoz, és közben sokszor megálltunk. Teljesen úgy, mint azelőtt.

Nem tudom, miért, de ide ragasztotta be Dani Louis Armstrong fényképét. Pusztán azért írtam le, hogy hűségesebben közöljem naplóját.

MÁJUS 29. – Patrik megint beszédett két óra bezárást, állítólag papírgalacsinnal dobálózott. Bosszúból a következő angolórán az egész osztály meg fogja dobálni Kókuszt!

MÁJUS 31. – Jutkával együtt mentem iskolába, és vele jöttem haza is.

JÚNIUS 2. – Csavarokat kerestem Karcsi detektoros rádiójához, és közben egy csomó piszkos fehérenemű közé süllyesztve megtaláltam az expanderemet. Jó, hogy elhatároztam, hogy mindennap edzeni fogok! Nem vagyok valami kitartó...

Ma este újra elkezdem.

JÚNIUS 3. – Másfél órát beszélgettem Jutkával a folyosón. Tegnap délben megint összeveszett szüleivel, mert megtiltották, hogy hétköznapi is kirúszozza a száját. Visszaválaszolt, erre apja megverte.

Meg kellett vigasztalnom: könnyek voltak a szemében, és azt mondta, hogy elszökik otthonról. Átfogtam a vállát, és magamhoz szorítottam. Egyszer csak beléknütközött Lenke néni: „Óó, pardon! Bocsánat, hogy zavarok!” Nem láttam, hogy jön, így hiába engedtem el azonnal Jutkát, már késő volt. Végem van, Anya meg fogja tudni!

ESTE – Teljesen kidöglöttem! Irtó jó idő volt, és sokan voltak lent. Marcival, Péterrel és Bernáttal nagy biciklizést csaptunk az utcán: gyorsítás, cikcakkban végig, és hirtelen fékezés a lányok előtt... Teljes erőből tekertem, és igyekeztem természetes arcot vágni, mintha ez lenne a normál sebességem. A végén már nagyon lihegtem, de nem akartam, hogy észrevegyék. Péter annyira beavadt, hogy elszakította a láncot.

Az ablaknál írok, most már minden elcsendesült. Nehéz a levegő, de ezeknek a júniusi estéknek az illatát és melegét mégis nagyon szeretem...

JÚNIUS 5. – **MATEMATIKAÓRÁN:** galacsin-készítés. Kunknak persze lila gőze sincs arról, hogy az egész osztály fegyvergyárrá változott. Nincs már nyálam, annyit rágtam az itatósokat, viszont primán összegyúrtam a golyókat, és nagyszerűen ra-

gadnak. Henri majdnem áll a padban, ahogy suttogva osztogatja az utasításokat, alig tudom visszatartani a nevetésemet. Nagy kéz- és szájmozdulatokkal próbálja mutogatni Sandának, hogy csináljon még lövedékeket a többieknek is. Sanda nem ért semmit, és idegeskedik. Nem bírja tovább, és Kuku békés magyarázata közben majdnem egész hangosan odakiáltja Henrinek: „Beszélj már érthetőbben!”

Hatalmas nevetés, Kuku elképed, és azonnal kioszt Sandának két óra bezárást. De most már ez sem hűti le az egyre fokozódó hangulatot!

ANGOLÓRÁN: Kókusz gyanútlanul hátrafordult, és felírt valamit a táblára. Ekkor adta ki Henri a tűzparancsot! Egy pillanat alatt az egész tábla tele lett galacsinokkal. Azt hiszem, hogy most az egyszer senki sem lapított, győzelem! Kókusz halottsápadt arccal fordult vissza: „Gratulálok uraim, folytathatják!”, és kiment. Egy pillanat csönd, majd Henri bekiáltotta: „Az igazgatóért ment, gyorsan szedjétek össze a lövedékeket!”

Kókusz visszajött: „Nézze Igazgató Úr!” – és rámutatott a táblára. Az igazgató érdeklődve nézte az üres táblát, erre Kókusz is odafordult, és kövé dermedt. Az volt az érzésem, hogy az igazgató harapdálja a szája szélét, hogy el ne nevesse magát! Kókusz magához tért: „Uraim, ezek után ne lepődjenek meg, ha az egész tisztek társaságot meghívom, hogy a szombat délutánját az iskolában töltsék!”

Kit érdekel, a lényeg az, hogy megbosszultuk Patrikot!

DÉLUTÁN AZ UTOLSÓ ÓRA UTÁN: Diadalmasan zúgtunk ki a kapun! Mindenki irtóra fel volt dobva, Karcsi különösen elemében volt. A Szajna tér közepén egyszer csak megállt, felmutatott, és elkiáltotta: „Odanézzetek!” Azonnal megértettük. Körbeálltuk, mi is felfelé bámultunk, és hangos csodálkozásokat eresztettünk meg: „Hú, fantasztikus!”, „Ez aztán!”, „Félelmetes!”, „Ilyet még sose!”... Egész tömeg gyűlt körénk, és még akkor is nézelődtek, amikor leléptünk! Később Karcsi udvariasan megszólított egy nőt: „Bocsánat asszonyom, ne haragudjon, hogy megállítom: az ön csodálatos kalapját mennyiért lehetne két hétre kölcsönvenni?”... Utána nagy futás!

VACSORA UTÁN. – Az asztalnál megint a szokásos vallatás: „Dani, ma este sem szóltál semmit.”

– Mit mondjak?

– Például, hogy mit csináltál egész délután.

– Semmi különöset!

Anya megrántotta a vállát: „Mindig ugyanaz: semmi különöset! Nem valami kellemes együtt élni veled! Alig tudunk rólad valamit!”

Apa is persze hozzászólt:

– Anyádnak igaza van, otthon teljesen néma vagy. A barátaiddal órákig tudsz beszélgetni, hozzánk meg napokig egy árva szót sem szólsz!

Mi a csodát mondjak el nekik?!

PÜNKÖSDVASÁRNAP. – Prima idő, nagy strandolás! Heten mentünk ki: Karcsi, Sanda, Pali, Soma, Misi és Gyula. Hideg volt a tenger, de mégis bementem, most úsztam idén először. Utána labdázni kezdtünk a parton. Csomó lány is volt ott, szóltunk nekik, és ők is beálltak. Amikor abbahagytuk, a lányok meghívtak a bungalójukba. Egy faházat vettek ki a strand szélén, szépen berendezték, még főzni is lehet.

Először leültünk a verandán, és Misi egy szójátékot indított be. De hamar meguntuk, és elfajult az egész: verekedés, kergetőzés, sikoltozás, stb... A fiúk ezt kihasználták, és néhány lánynak ráadásul még tetszett is... Sanda volt a legrámenősebb, ez nem lepett meg. A falnak támaszkodtam, és nem tudtam, hogy mit csináljak. Időnként felnevettem, hogy úgy nézzen ki, mintha élvezném, pedig nagyon zavarban voltam. Azt hiszem, Misi észrevette. Láttam, hogy ő sem érzi jól magát. Egyre undorítóbbá vált a helyzet, így hirtelen egy erős mozdulattal felkiáltott: „Elég legyen már!” Olyan határozottan mondta, hogy azonnal leálltak.

– Mindenki a partra, focizni!

És mindenki ment vele.

Misi nagy volt, én ezt sose mertem volna megtenni!

JÚNIUS 8. – Megint nem vigyáztam eléggé! A folyosón voltam Jutkával, átfogtam a vállát, és a hajával játszottam. Apa ekkor jött haza a munkából. Ott hirtelen nem szólt semmit, de bevágta maga mögött az ajtót. Nem tudtam, hogy mit csináljak, ott-

hagytam Jutkát, és majdnem egy óra hosszat jártam a környéken. Gondolkoztam, hogy kitaláljak valami magyarázatot, valami történetet, de semmi sem jutott az eszembe, és már haza kellett mennem.

A vacsora alatt végig csend volt, de láttam Anya arcán, hogy Apa már beszélt vele.

Egyből bementem utána a szobámba, és vártam. Negyedóra, félóra, még mindig semmi! Péter lefeküdt. Aztán bejött Apa: „Dani, gyere!”

Remegtek a lábaim, alig bírtam menni. Apa furcsán nyugodt volt, leültetett magával szemben.

– Dani, ha még egyszer meglátlak ezzel a lánnyal, meg fogom követelni, hogy iskola után azonnal jöjj haza, és minden percedet ellenőrizni fogom! Ezt a közönséges libát meg a kifestett szemével és a rövid szoknyájával azonnal a szüleikhez viszem, és nekik is megmondom a magamét!

Óvatosan védekezni próbáltam: „Most az egyszer voltam csak vele...”

Anya eddig nem szólt bele, most felugrott:

– Most az egyszer?!... Még adod az ártatlant, mintha ez lett volna az első alkalom!... Azt hiszed, hogy nem tudja már az egész ház?! A szomszédok hetek óta ezzel jönnek: „Ó, a kis Dani már milyen komolyan udvarol!” Lenke néni meg kedvesen figyelmeztetett, hogy már milyen sokat megengedsz magadnak!... és ahogy Apád is mondja, egy ilyen semmirevaló lánnyal! Dani, hát erre neveltünk, hogy tizenhat évesen ilyet csinálj? Így adsz példát öcsédnek meg húgodnak? És rólunk meg mit fognak mondani az emberek? Ezt érdemeltük azért a sok áldozatért, amit érted hoztunk?! Sokat szenvedtünk, hogy mindent megadhassunk neked, te pedig már lányokkal szórakozol!... Mi lesz belőled, ha ezt így folytatod?! Egyre több fájdalmat okozol anyádnak, a sírba viszel az életteddel...

Nem tudott tovább beszélni, kimerülten esett vissza a székre, és rázta a zokogás. Apa zavarban volt, próbálta nyugtatni, majd felém fordult:

– Láthatod, hogy mit csinálsz, halálra keseríted szegény anyádat! Nincs neked szíved, takarodj innét!

...
...Nincs szívem!... Nekem nincs szívem!...

Oldalakon keresztül gyűrött itt a füzet, az írás peccéses és elmaszatólódott: látszik, hogy könnyek érték a papírt... Dani majdnem egy óra hosszat sírt az asztalára borulva. Mélyen elkeseredett, és nagyon szerencsétlennek látta az életét.

Úgy érezte, hogy a szívét betöltötte a szerelem, és már kész arra, hogy fenntartás nélkül odaadja magát. Szülei viszont ezt egyáltalán nem tudták megérteni, Dani meg nem tudta elmondani nekik, és így fájdalmasan messze kerültek egymástól...

JÚNIUS 9. – Találkoztam Jutkával, és mindent elmondtam neki. Félttem, hogy nem bírom végigmondani, mert közben majdnem elbögtem magam.

– Jutkám, ezentúl titokban kell találkozoznunk, iszonyatos lenne, ha meglátnának!

– Danim, tudod, hogy mindent megteszek érted!

– Tudom! – És erősen megszorítottam a kezét.

Azt hiszem, Apa nem lenne ilyen kegyetlen, ha valaki mással járnék. Jutka öltözködése nem tetszik neki. Külsőségekből itél csak, közben meg nem tud róla semmit, azt sem, hogy mennyit szenved! Anyának meg az a legnagyobb baja, hogy mit mondanak az emberek!...

Undorítóak, az egész világ undorító, sosem fognak megérteni!...

Alig tudtam eldugni a naplómat, Anya jött be. Mellém ült, megfogta a vállamat, és halkán mondta: „Danikám, ígérd meg, hogy vége ennek a dolognak, és soha többé nem találkozol azzal a lánnyal! Úgy fáj ez nekem, édes fiam...”

Megint sírni kezdett, most csendesen. Éreztem, hogy mennyire kétségbe van esve, és hogy milyen gyenge. Hatalmas vágy jött rám, hogy átöleljem, magamhoz szorítsam, megvigasztaljam, és mindent elmagyarázzak neki. De nem tudtam megmozdulni, és egy szót sem szóltam.

Lassan ment ki a szobából, mint aki nagyon várt volna valamit...

Utána nem tudtam csinálni semmit, sokáig kábultan ültem az asztalnál. Tudtam, hogy Anya be fog jönni, és ettől féltem a legjobban. Nevetséges, hogy ennyire felizgatja magát, de mégis sajnálom. Azonban ő sem tudna már megérteni! Kár megpróbálni is, legjobb lesz, ha hallgatok.

JÚNIUS 11. – Minden egyre rosszabb. A fizikadolgozatot teljesen elszúrtam. Az előbb Karcsi azt mondta, hogy úgy látszik, megint bediliztem. Otthon, ahogy hazaérek, egyből bemegyek a szobámba, hogy egyedül legyek, és békén hagyjanak... A kísértések ilyenkor még erősebben jönnek, nem teszek semmit ellenük. Utólag szégyellem magam, és ezektől a bukásoktól is csak nyomottabb leszek, egyre mélyebbre süllyedek.

JÚNIUS 14. – Azóta, hogy titokban találkozunk, otthon nem beszélnek Jutkáról. Más úton jövünk föl, és időnként még változtatjuk is, nehogy észrevegyenek.

JÚNIUS 16. – Délután Patrikkal és Misivel voltam lent. A Klub előtt otthagytak, mert összejövetelre mentek. Ők is mindig összejövetelre járnak, mint Jocó, bent vannak valamilyen vallásos ifjúsági csoportban. Patrik azt mondta, hogy több ilyen is van, ők, mivel középiskolások, a Keresztény Diákokhoz, a J. E. C.*-hez tartoznak (Jeunesse Étudiante Chrétienne), Jocó meg a J. O. C.*-hoz, a Keresztény Munkásfiatalokhoz (Jeunesse Ouvrière Chrétienne). Ki szerettem volna menni a strandra, de nem akartam egyedül. Körülnéztem a Klubban meg a környékén is, ilyenkor persze nem találkozom senkivel! Hazamentem, és elkezdtem Karcsi könyvét. Izgalmas, csak az a baj, hogy túl sok benne a leírás, azokat kihagyom.

JÚNIUS 17. – A következő csütörtökön Patrik és Misi filmvetítést akarnak csinálni. Csütörtökön délután nincs tanítás, és azt mondták, hogy klassz lenne, ha nemcsak az órákon, hanem a szórakozásban is össze tudna tartani az osztály. A filmeket meg a vetítőgépet kölcsönkérjük valahonnan. Engem is megkértek, hogy segítsék megírni a meghívókat, mert mindenkinek külön akarnak adni.

* Ejtse „zsek” illetve „zsek”

A belépődíjakat is én fogom beszédni: fejenként 30 frank, ennyi kell a költségekre.

Azt hiszem, hogy ezt az egészet tegnap beszéltek meg azon az összejövetelükön.

JÚNIUS 18. – Holnap végre elmegyünk Anyával vásárolni, régóta ígéri már, hogy vesz egy farmert meg egy normális dzsekit. Nagyon kell, mert már mindenkinek van az osztályban, és mindig szügyellem az ódivatú, agyonstoppolt nadrágomat, meg ezt a vacak, kinőtt kardigánt.

JÚNIUS 19. – Kidöglöttem, négy helyen is voltunk, amíg Anya elszánta magát. Nem vagyok teljesen megelégedve, nem pont ezt a farmert akartam volna, de a másikat Anya túl drágának találta. Így is sopánkodott, hogy egy egyszerű vászonnadrágért még ennyi is sok, mert egy év alatt tönkremegy, télen nem is melegít eléggé, túl szűk... stb.

A dzseki az klassz: fekete, nagy zsebekkel, a karján embléma, és mindenhol cipzáros. Anya ennél is morgott: „Nem értem, hogy mi tetszik neked ezen annyira, de hát végül is te fogod hordani.” Most az egyszer hallgatott rám.

Vett még néhány zoknit, és végre egy új fürdőnadrágot is.

Elég sokba kerülhetett neki ez a délután, de a végén elégedett volt, és megnyugodott. Közben viszont többször is elsóhajtotta: „Hogy megy a pénz!”

JÚNIUS 20. – Amikor beléptem a szobába, Péter az ágyon ült, és a biológia könyvem volt a kezében. Azonnal becsapta, és teljesen elvörösödött. Egyből rájöttem, hogy mit keresett.

Szegény kölyök, egy idő óta már nagyon foglalkoztatják a fantáziáját ezek a dolgok. Szeretnék segíteni neki, hogy normálisan fogja fel, de nem tudom, hogyan csináljam.

Ez az egész a szülőkön múlik, ők a hibásak, hogy nem mondanak el nekünk semmit. Éreztem, hogy Apa többször is akart volna velem erről beszélgetni, de még nagyobb zavarban volt, mint én. Különben is már rég késő lett volna, nem tudott volna semmi újat mondani. A szülők azt hiszik, hogy még mindig gyerekek vagyunk, és nem veszik tudomásul, hogy már az általános iskolában nagyon korán téma ez. Hallaniuk kellene, hogy mik mennek már hatodik-

ban is! A gyermekeimmel nagyon hamar beszélgetni fogok majd mindenről...

Jocó adott nemrég egy ilyen levelet, megkeresem, és beteszem majd a szekrénybe, Péter polcára.

Biztos arról a levélről van szó, amelyet már említettem neked. Dani füzetének a végén találtam meg.

Kedves nagyfiam!

Megígértem ezt a második levelet, úgy gondolom, hasznos lesz számodra. Félek ugyanis, hogy még nem látsz teljesen világosan abban a küzdelemben, amelyet a szerelem tisztaságáért folytatsz.

Biztos egyetértesz velem abban, hogy Isten jól alkotta meg a világot. Az Ő terve csodálatosan szép: azt akarja, hogy az emberiség teremtésében maga az ember legyen közvetlen munkatársa, és hogy ebben a teremtésben a férfi és a nő szívet és testet egyesítő szerelem által vegyen részt. De abban is egyetértesz ugye velem, hogy 14–15 éves korában az ember még sem testében, sem szívében nem elég fejlett ahhoz, hogy teljesen odaadhassa magát, és hogy vállalja egy család felelősségét. Várnod kell tehát addig, amig eljön az ideje, hogy meggondoltan megházasodhatsz.

Istennek ezzel a várakozással is terve van: időt ad arra, hogy felkészülj a szerelemre. Ehhez hosszú évek szükségesek.

Testileg nézve, nemi szerveid működésében sokban hasonlítasz az állatokhoz, téged is az ösztön mozgat. Emiatt vonzódasz a lányokhoz, emiatt kerülsz izgalmi állapotba, ha meztelen női testet láatsz, emiatt töltönek be időnként tisztátalan gondolatok, fantáziaképek és vágyak. Semmi különös és semmi rossz sincs ebben! Az lenne a rossz és veszedelemes, ha ezeket a vágyakat, érzéseket és gondolatokat nem fegyelmeznéd meg: ember vagy, és benned az embernek kell uralkodnia az állaton. Meg kell őrizned, vagy fokozatosan vissza kell szerezned a hatalmat tested fölött, hogy majd házasságodban minél teljesebben a szerelem szolgálatába állíthasd.

A házasságban a testi egyesülés még nagyobb szeretetre vezethet, de csak akkor, ha a férj és a feleség úr az ösztönön. Így ugyanis képesek lesznek arra, hogy ne a saját vágyuknak, hanem a házastárs vágyának kielégítését keressék, és pont így jutnak el a közös élmény egyre nagyobb boldogságához.

Ehhez azonban valódi önzetlenség és önuralom szükséges, nem könnyű ide az út. Akarod, hogy adjak néhány konkrét tanácsot?

– *A szerelem Isten nagyszerű ajándéka az embernek, tehát nyugodtan gondolhatsz rá, beszélhetsz róla, foglalkozhatsz vele. Azonban előfordul, hogy gondolataid, olvasmányaid, különböző képek, filmek a szerelmet vagy a vele kapcsolatos dolgokat egyoldalú és így hazug módon mutatják be: csak a testtel foglalkoznak, a szív odaadásával és a lelki kapcsolattal pedig nem törődnek. (A szerelem ilyen eltorzítása például a prostitúció, amikor egy férfi pénzért megveszi egy ismeretlen utcanő testét, kihasználja mint egy tárgyat, és a lelketlen kapcsolat után közönyösen otthagyja.) A hazug beállítás ellen azonnal védekezned kell, nem szabad elfogadnod, hogy Isten csodálatos terve – akárcsak gondolatban is – megsérüljön.*

– *Tested szép, tehát megnézheted, gondo-zhatod, büszkén erősítheted, de ne bálványozd, és ne hajtsd túl, például túlzásba vitt sportolással. Nemi szerveidet és működését pedig tiszteld, mivel Isten a szerelemnek és az élet továbbadásának szolgálatára rendelte. Ezért helytelen, ha egy fiú pusztán saját kielégüléseért, önző szórakozásból idézi elő a himivarsejteket tartalmazó ondó kibocsátását. A csak önmagát kereső ösztön győzött ugyanis ekkor, nem pedig az önzetlen szerelem!*

A szerelem érdekében tehát uralkodnod kell magadon, és ez a küzdelem néha igen nehéz, különösen akkor, ha valamilyen rossz szokás már rabul ejtett. De ez a küzdelem alkalom az akaraterő és az önfegyelem kifejlesztésére, amire később a házaséletben is nagy szükséged lesz. Ne magadra gondolj, hanem gondolj inkább arra a leányra, aki majd egyszer a feleséged lesz, és már – mint te is – szépen és csöndesen készül erre. Talán még nem is ismered, de azért már most is hűséges lehetsz hozzá! Küzdjél azért, hogy amikor elérkezik az idő, képes legyél egész szívedet és testedet mindenestől átadni neki, és méltó legyél arra, hogy elfogadd az ő teljes önátadását. A tisztaságért vívott küzdelem nem más tehát, mint a szeretet megtanulása!

Isten hosszú felkészülési időt ad ehhez a kemény próbához. Rossz lenne, ha nem állnád meg, mert végül is jövődöd életed szépségéről és boldogságáról van szó.

Kedves nagyfiam, sok erőt, okosságot és jókedvet kívánok mindehhez, és őszinte barátsággal gondolok rád.

Nem mentem el a Klubba, mert újra spórolni kezdtem, hogy végre megvegyem a fényképezőgépet.

Egész délután gondolkoztam, és az idő gyorsan elröpült. Az a

legjobb, amikor annyira belemerülök, hogy sikerül elfelejtenem a valóságot. Különböző helyzetekbe vagy híres emberek helyébe képzelem magam, és az órák észrevétlenül múlnak...

JÚNIUS 21. – Tapsi felettetett németből. Az ismétlés óta bele se néztem a könyvbe, így simán befaragtam.

– Miért nem tanult tegnap délután?

– Más dolgom volt!

Ha tudná, hogy mit csináltam tegnap...

JÚNIUS 24. – Tizenkilencen voltak a filmvetítésen: két kisfilm Afrikáról és egy rajzfilm. Utána ittunk egy pohár bort is. Patrik elhozta a lemezjátszóját, a New Orleans jazzt hallgattuk. Sanda szintén hozott lemezeket, irtó klassz gyűjteménye van!

Karcsi, Patrik, Misi és én ottmaradtunk a végén, és rendbe tettük a termet. Közben megbeszéltük a délutánt: jó volt, majd máskor is kell ilyet rendezni, de egy kicsit hosszabb műsorral. Hozni kell játékokat is, hogy jó legyen a hangulat és lehessen mit csinálni, különben a bortól nagyon megvadulnak a srácok.

JÚNIUS 25. – Már három napja nem voltam Jutkával, most tényleg nagyon nehéz találkozunk! Tegnap írtam egy levelet, Ágit kértem meg, hogy adja oda neki.

JÚNIUS 26. – Strand.

JÚNIUS 27. – Anya kérte, úgy látszik már ötödször, hogy javítsam meg a szobájukban a villanykapcsolót. Nem hagytam magam:

– Tanulnom kell holnapra!

– Csak nem képezed, hogy villanyszerelőt fogok hívni! Két férfi van a lakásban, és képtelenek megszerelni egy nyavalyás villanykapcsolót! Ha egy barátod kér valamit, azt azonnal megteszed. Az anyád meg nem számít! De az természetes, hogy ő viszont körülugráljon! Ha egy kicsit később van ebéd vagy vacsora, már pofákat vágsz, mert te sietsz, annyi dolgod van!...

Nem vártam meg a siránkozás végét, gyorsan kijöttem a szobából. Ez a legjobb módszer, így nem idegesít fel, és nyugodt tudok maradni.

JÚNIUS 28. – FIZIKAÓRA. Bal lábbal keltem fel: irtó nyomott hangulatom van, nem tudom miért. Pedig mindjárt itt a vakáció, már csak néhány nap... Hiába próbáltam összeszedni magam, minden olyan szomorúnak és sivárnak tűnt. El szeretnék menni valahová messzire, kószálni egyedül, réteken, hegyeken, órák hosszat járni a tenger partján, hallgatni a morajlását...

*Az órák lassan, búsan bandukolnak,
Mint vidám-zöld partok között a sápadt, vén folyó.
Körülöttem csak lágy szellők csaholnak:
Magam vagyok, létem terhét egyedül vonszoló.
Miért e tenger fájdalom? A kín, a könny honnét fakad?
A szívem megszakad...*

ESTE – Többször is elolvastam a versemet, egész jól sikerült! Jutkának is majd megpróbálok írni egyet, hogy elmondjam, mennyire szeretem.

Behívtam Dudust, és felolvastam neki a verset, teljesen odavolt! Azt mondta, hogy ápolnom kell ezt a tehetségemet. Igaza van: mindig is éreztem, hogy egy költő lakik bennem. Ezért nem értenek meg Apáék, mert más vagyok, mint a többiek!

*

JÚLIUS 8. – Nehéz a levegő, mindjárt esni fog. Délután strandoltunk, és nagyot úsztam. A karizmom egyre erősödik, nemsokára ráverek Karcsira a bolyakerülésben!

Hullafáradtan jöttem ki a vízből, elnyúltam a homokon, hogy jól lebarnuljak. Amikor felálltam, hirtelen annyira elszédültem, hogy vissza kellett ülnöm: zúgott a fejem, és kavargott a gyomrom. Gyorsan felöltöztem, és elrobogtam az első kenyérboltba. Karcsitól kértem egy ötvenest, vettem egy kalácsot, ott helyben az egészet bevágtam!

JÚLIUS 9. – Megterveztük a nyári kerékpártúrát: augusztus elején Karcsi, Patrik, Sanda, Henri, Pali és én bejárjuk a Loirementi kastélyokat. Karcsi megveszi a sátrat, a többi majd mi beszerezzük.

A bringámra szerelnem kell egy kilométerszámlálót, újabb kiadás. Pedig a fényképezőgépet is meg akarom venni még az út előtt, remélem összeszedem addigra az árát. A túra három hétig fog tartani.

Egy baj van csak, még nem beszéltem meg otthon. Nem tudom, hogy adjam be.

JÚLIUS 10. – Jutkának nem tetszik a túra: „Három hétig nem láthatjuk egymást, ez szörnyű!” Amikor meg megjövök, neki kell elutaznia a nagymamájához Párizsba. Összesen másfél hónapig távol leszünk egymástól! Megadta a párizsi címét, de ő nem tud nekem írni, mert rettenetes lenne, ha a levél Anyáék kezébe kerülne! Erről beszélgettünk, amikor hirtelen mintha Apa hangját hallottam volna. Azonnal otthagytam Jutkát, és elrohantam, ha ő volt, akkor sem láthatott meg!

JÚLIUS 11. – Jutkával felmentünk Ágihoz, benne van, és meg fogja tartani a titkot. Jutka az ő címére fog írni, de egy kis virág a boríték hátulján jelzi majd: Daninak.

JÚLIUS 13. – Strand. A parton hirtelen észrevettem Jutkát, hatalmas vágy jött rám, hogy odamenjek hozzá, de túl veszélyes lett volna: tudom, hogy a szomszédok is gyakran kijárnak.

Igyekeztem minél tovább a napon feküdni, szépen barnulok. Vigyáznom kell, mert azt mondják, hogy nem egészséges egyszerre túl sokat sülni.

JÚLIUS 14. – Nemzeti ünnep! A szülők elmentek sétálni, azt akarták, hogy én is velük menjek. Szó sem lehetett róla, mert Karc síval már megbeszéltem, hogy megnézzük a tűzoltóversenyt. A futballpályán rendezték. Először bemutatót tartottak, majd meggyújtották a tüzet, és indult a riadó. Nagyon sokan voltak, szeretem ezt a vidám hangulatot, amikor az emberek boldogok, és elfelejtik minden bajukat.

Amikor vége lett, még jártunk egyet a kikötő felé, úgy jöttem haza.

Már fél tizenkettő, de nem tudok és nincs is kedvem aludni, meleg van. Állandóan szúnyogok zümmögnek mellettem, és ez

idegesít. Már összevissza csapkodtam magamat, de mindig jönnek újabbak. Péter persze alszik, teljesen bebújt a takaró alá, nem tudom, hogyan kap levegőt...

Kinéztam az ablakon: az ég teljesen tiszta, és millió csillag szikrázik odafent, mint millió figyelő szem... Egy színpadon vagyok, és a nézők mind engem néznek... Én meg visszamosolygok rájuk, bele a sötétségbe...

Felkapcsoltam a lámpát, és gyorsan becsuktam az ablakot, nehogy bejöjjenek a szúnyogok. Levettem a pizsamafelsőmet, és megnéztem magam a tükörben: egész primán lebarnultam, jól meglát-szik, hogy hol kezdődik a fürdőnadrágom.

JÚLIUS 16. – Karcsi új, dupla tetős sátra fantasztikusan klassz: cipzáras az ajtaja, van egy kis szúnyoghálós ablaka is, és irtó könnyű, mert műanyag cövekeket és alumínium rudakat adtak hozzá. Igaz, hatan nem férünk el benne, kell egy másik is. Sandának van egy régi, de az ócska.

*

SZEPTEMBER 17. – Egy sort sem írtam a nyáron! Ma viszont majdnem az egész eddigi naplómat átolvastam. Sokat változtam az eleje óta, akkor még csak gyerek voltam, de most már komolyan gondolkodom. Minden nap le kellene írni az érzéseimet és a gondolataimat, hogy megfigyeljem a fejlődésem. Az első lapokon még kevés ilyen van, ott inkább eseményeket írtam, de aztán egyre érettebb lettem. Végül Jutka és a szerelem érlelt meg igazán. Sokat gondolkodtam a nyáron, volt időm, mert rengeteget unatkoztam.

Idáig lazán vettem az életemet, de most azt hiszem, képes leszek egyre jobban irányítani. Konkrét elhatározásokat fogok tenni, és ahogy azokat megvalósítom, lépésről lépésre előrébb fogok haladni. Erős jellemű, kemény férfi akarok lenni!

Gondolataim a nyárról:

Ahogy írtam, sokat unatkoztam. Szerencse, hogy Karcsi és a srácok általában itthon voltak. De gyakran velük együtt sem sikerült semmi értelmeset csinálni.

– Amikor csak tudtunk, kimentünk a strandra. Azonban annyira pocskék idő volt ezen a nyáron, hogy csak ritkán lehetett fürdeni!

– Néhányszor voltunk biciklizni, sokszor pörgős fociztunk a Klubban, vagy felmentünk valakihez lemezezni. Rengeteg órát töltöttünk a városban, jártuk az utcákat, és kerestünk valami szóra-kozást.

– A túra: teljes csőd. A három hétből három nap lett. Nem akarták megengedni a szülők, Pali nem tudott kerékpárt szerezni, és kevés volt a pénzünk is. Végül a három nap alatt is állandóan szakadt az eső, és Le Havre-től 40 km-re jutottunk csak el.

– Jutka: A hosszú elválás ellenére a szerelmem csak fokozódott. Levelezésünk jól működött, de óvatosságból az összes levelét elégettem. Kivéve az utolsót, azt beragasztom ide, így biztos nem fog illetéktelen kezekbe kerülni.

Édes Danim!

Már csak 35 óra, és találkozunk! Úgy várom ezt a pillanatot, csak ezért élek! Alig bírtam ki nélküled ezt a másfél hónapot! Soha nem feledkeztem meg szerelmünkről, mindig, mindig rád gondolok. Tegnap este láttam egy csodálatos filmet: már a címe is gyönyörű volt: „Szenvedélyes szerelem”. Mi mást mondhatnék én is, édes Danim!

kicsi Jutkád, aki szenvedélyesen szeret.

Csodálatos volt a találkozás: megnőtt, lebarnult és még csinosabb lett. Minden bátorságom és erőm visszatért vele. Hétfőtől megkezdődik a tanítás, de Jutka mellett el fogom felejteni a napok unalmas egyhangúságát!

SZEPTEMBER 18. – Elhatároztam, hogy rendszeresebben fogok írni, mert így többet gondolkodom, és jobban láthatom a fejlődésemet.

Délután Karcsival a strandon voltam. Fantasztikusan tiszta volt a levegő, nagyon messzire el lehetett látni, a távoli kikötők is kirajzolódtak a part mentén.

A vízben a hátamra feküdtem, és engedtem, hogy a hullámok lágyan ringassanak. Közben a sirályokat néztem fent, egészen magasan: úgy cikáztak az égen, mint valami fehér villámok. Utána kint elnyúltam a homokon és folytattam a gondolataimat, Karcsi meg

rugdosta a labdát. Egyedül szerettem volna lenni, hogy csak a tenger szelíden hozzám beszélő morajlását halljam.

SZEPTEMBER 20. – Találkoztam Bernáttal, végre talált munkát, azonban nem olyat, amilyent szeretett volna. Autószervizben akart volna dolgozni, most pedig egy nagy ABC-ben „fogdmeg”. De el kellett fogadnia, mert nem volt más! Jocó azt szeretete volna, ha szakmát tanulna, mert képes lenne rá. De a szülei nem engedték meg: olyan szegényen élnek, hogy Bernát keresetére is szükségük van.

SZEPTEMBER 21. – Gyönyörű nap, egész délután Jutkával voltam! Sokáig sétáltunk, elmentünk a világítótoronyig, biztosak lehettünk abban, hogy nem találkozunk senkivel. Leültünk, és néztük a tengert. Minden nagyon nyugodt volt, finoman kezembe fogtam a kezét, és sokáig meg se mozdultunk, egy szót sem szoltunk. Azt hiszem, hogy így jobban megértettük egymást, mintha beszélünk volna. Szerelmesek vagyunk...

Utána lassan végigbandukoltunk a sziklafal mentén, és nézegettük a bunkereket, az Atlanti-fal maradványait. Az egyikben egy füstölő kéményt vettem észre. Odamentünk: laktak a bunkerben!

Egy asszony főzött az ócska tűzhelyen: „Több mint egy éve itt élünk, a férjem munkanélküli, és magunkhoz vettük 75 éves anyámat, aki nem tudná már ellátni magát. Különbem meg nem mi vagyunk itt az egyetlenek. Nézzétek!”

Rámutatott néhány sziklára és kiemelkedésre, ahol először nem láttam semmit, de aztán észrevettem a kiálló kéményt, az élet jelét! Megdöbbsentem. Nem tudtam, hogy vannak emberek, akik bunkerben laknak!

Jutka nevetve mondta: „De jó lenne kettesben ide költözni!”, és vidáman magával húzott.

Amikor hazafelé jöttünk, még mindig feldúlt voltam.

– Mi baj van, édes Danim? Fáradt vagy?

Furcsa, hogy Jutka nem értette meg!

Rettenetes dolog, egész családok bunkerben laknak! Nem tudtam megnyugodni, állandóan erre gondoltam. Én meg azon sírok, hogy nincs saját szobám!...

OKTÓBER 4. – A szünetben öten-hatan körbeállták Colost egy sarokban, és hallgatták a legújabb történeteit. Odamentem, de egyre undorítóbbakat mesélt, és ez egyre jobban zavart. Mégis nevetnem kellett velük együtt, mert éreztem, hogy ezt várják. Utána nagyon mérges voltam magamra. Ha nem gyulladtam volna be, odamondtam volna valamit Colosnak, vagy egyszerűen elmentem volna!... Szerencse, hogy Patrik nem volt ott, tudom, hogy ez nem az ő stílusa. Pedig nem szívbajos: sokat kabarézik, nagy humorzsák, mindenki szereti. Azonban sose durva, és nem mesél ocsmány vicceket, nem gyávaságból, hanem meggyőződésből. Szeretnék olyan lenni, mint ő, de nincs elég akaraterőm!

OKTÓBER 7. – Ezt a délutánt nem fogom egyhamar elfelejteni. Délelőtt Anya lent volt vásárolni, és az ebédnél kikelt magából, mert 12 zsebkendőt akart venni, de csak tizet adtak. Két zsebkendővel becsapták, és csak itthon vette észre, amikor kinyitotta a dobozt. Én is begurultam: „Ez közönséges rablás! Az eladók egyre többet csálnak, nagyon kellene már, hogy megkapják a magukét!” Anya is egyetértett: „Nem hagyom magam, visszaviszem, és hívom az üzletvezetőt!”

Hirtelen eszébe jutott, hogy ma csütörtök van, és így délután nincs tanítás.

– Dani, ugye lemész helyettem? Tedd meg nekem, hogy ne kelljen még egyszer buszoznom! Legyél olyan határozott, mint az előbb: vagy adnak ingyen még két zsebkendőt, vagy vegyék vissza az egészet, és fizettesd ki velük az árát!

Jól belementem a csöbe! Lemenni persze hogy akartam, de a reklamálástól irtózom. Nagyon belelovaltam magam ebbe a dologba, és már nem lehetett visszatáncolni, meg kellett tennem.

Lefelé menet vagy ötvenszer is elképzeltem magamban az egészet, ismételtettem a szavakat, hogy mit is fogok mondani. De amikor az üzlet elé értem, a maradék kis bátorságom is elpárolgott, és félénken léptem be:

– Bocsnát, néni, nincs itt valami tévedés, édesanyám ma délelőtt vett egy doboz zsebkendőt, és csak tíz darab volt benne, tizenkettő helyett.

– De fiatalember, honnét veszi, hogy tizenkettőnek kellett volna benne lennie?! Nézze csak meg, nincsen ráírva!

Elvörösödtem: „Bocsánat, ... azt hittem, hogy...” Gyorsan kihátráltam, majdnem feldöntöttem a következő vevőt.

Otthon az asztalra vágtam a dobozt: „Nem lehetett csinálni semmit, negyedóra hosszat vitatkoztam, de nem volt hajlandó adni egy darab zsebkendőt sem. Állítólag ezekben csak tíz van!”

Anya megköszönte, és kijelentette, hogy ez undorító, már senkiben sem lehet bízni.

...Én is egyre kevésbé bírom magamban. Iszonyatos, hogy milyen félénk vagyok! Az előbb az üzletben teljesen lebénultam, éreztem, hogy a vér az arcomba tódul, és hogy egész testemben remegek a félelemtől. Ez már mégis hülyeség! És amikor ez rámjön, képtelen vagyok uralkodni magamon, nem tudom visszafogni. Mindenáron meg kell erősödnöm!

Dani félénk, ez tény, és ebben megint csak a hasonló korú fiúk többségéhez hasonlít. A pszichológusok szerint ez a serdülőkori félénkség a környezetbe való beilleszkedési nehézségek következménye. Mit jelent ez?

A serdülő – mint ahogy egy tanulóvezető – már új erők és mechanizmusok birtokába jutott, de még nem ismeri ki magát ezekben, nem biztos a használatukban. Hirtelen megnőtt, és így gyakran ügyetlen a megváltozott testével. Hová tegye például beszélgetés közben hosszú karjai végén billegő lapátkezeit? Hogyan állítsa meg az oly könnyen arcába tóduló vért, ami miatt gyakran elpirul? Mit kezdjen mutató hangjával, ami a mondat legkritikusabb helyén egyszer csak felcsuklik?

Szellemi fejlődése következtében új horizontok nyílnak meg előtte, de még nem győződött meg gondolatai, felfedezései értékéről. Fél kimondani magát, attól tart, hogy nevetségessé válik. A szavak különben is gyakran cserben hagyják, és ilyenkor megszégyenülten dadogni kezd. Tudja, hogy kétbalkezes, érzi, hogy gyorsan elvörösödik, hogy könnyen zavarba jön, és minél többet gondol erre, annál jobban inába száll a bátorsága, és annál inkább megbénítja magát. Ez a félénkség azért is nagyon megalázó számára, mert hatalmas vágy dolgozik benne,

hogy feltűnjön, felhívja magára a figyelmet, és imponáljon mások előtt.

Azonban nem kell kétségbe esni. Dani – a tudtán kívül – azzal ártott magának legtöbbet, hogy vég nélkül siránkozott állapotán. A serdülő ugyanis maga mögött hagyva a gyermekkor gondtalanságát fokozatosan el fog jutni a felnőttkor biztonságára, de ezt türelemmel és bizakodva kell kívánnia. Nem szabad sokat törődnie azzal, hogy mit gondolnak róla a többiek, hanem szégyenkezés nélkül – de csöndesen és szerényen – meg kell próbálnia önmagát adni. Ha megszabadul a minden áron feltűnni akarás vágyától, könnyen és egyre magabiztosabban valóban önmaga lesz, és a többiek nem kinevetni, hanem tisztelni fogják.

OKTÓBER 8. – Régen beszélgettem már Jocóval. Ma ő állított meg az utcán:

– Hát már sosem találkozunk, kedves öregem! Látlak időnként, de mindig rohansz valahová. Mi van veled?

– Sok dolgom van!

– Gyere fel akkor vasárnap, elmegyünk együtt moziba.

Ez klassz, mert ilyenkor ő veszi meg a jegyet. Eddig kétszer voltam vele moziban, és egyszer sem kellett egy fillért sem kiadnom!

Otthon száz százalék, hogy el fognak engedni, mert Jocóval megyek.

OKTÓBER 9. – Jutka szemei vörösek voltak, egész biztos, hogy sírt. Próbáltam megtudni, miért, de nem akarta elmondani. Megint egy újabb veszekedés lehetett otthon azzal az agresszív apjával!

OKTÓBER 11. – Nyavalyás zsaru, elkapott a Victor Hugo utca sarkán:

– Itt kerékpárral is tilos behajtani! Kérem a személyi igazolványát!

– Nincsen.

– Hogyhogy nincsen?!

– Még nem kaptam.

- Hány éves maga?
- Tizenhat.
- Akkor már kellett volna kapnia!

Ha tudná, hogy nem ez az első alkalom, hogy a személyimet hiányolják... Januárban kellett volna kiváltanom, de mindig elfelejtettem.

Otthon kicsit dramatizálva adtam be a dolgot, mert most viszont nagyon jó lenne már. Nem is az igazolvány, hanem a fénykép, mert akkor adnék belőle Jutkának.

- Akkor menj el holnap az automatahoz.
- Azt már nem! Hogy úgy nézzek ki, mint egy börtöntöltelék! Minőségi kép kell, fényképészhez akarok menni!
- Az legalább kétszer annyiba kerül! Édes fiam, te állandóan szórod a pénzt!

Apa az újságja mögül valószínűleg már látta a közelgő vihart:

- Ugyan, hagyjad, ha ez neki olyan fontos...

Kicsi Jutkám meg fogja kapni a képet!

OKTÓBER 13. - Patrik és Misi az összejövetelükre mentek, elkísértem őket egészen a kapuig.

- Feljössz?

Haboztam, de a cigarettára gondoltam, és ez döntött, mert régóta nem szívtam. Nem is csalódtam. Alighogy beléptünk, a Tisztelen-dő megkínált, és amikor eljöttem, adott egy másikat is. Nem maradtam sokáig, mert már gyülekeztek. Patrikon és Misin kívül Kristófot ismertem még, ő a IV. B-be jár.

OKTÓBER 16. - Jók lettek a fényképek, különösen az a kettő, ahol profilból vagyok. Szemből viszont nem olyan az arcom, mint amilyen kellene. Szabályos, majdnem szögletes fejlet szeretnék: erős, akaratos áll, sötét, fekete haj, mélyen ülő, szúrós szemek... szóval egy vezér-fejet, határozott keménységgel, de ugyanakkor vonzó mosollyal. Sokáig néztem magam a tükörben: nagyon messze vagyok még ettől! A hajamat is meg kell növesztenem, mert idegesítően szétállnak a füleim.

OKTÓBER 17. - Nem tudom milyen csoda folytán, a vasárnapi pénzemet minden magyarázat nélkül felemelték: 150 frankot kaptam.

A fényképezőgép ára még nem jött össze, de most már legalább jobban tudok spórolni. Még ha megyek is moziba hétközben, akkor is marad valami. De most itthon maradok, mert holnapra írni kell egy fogalmazást: „Mit jelent számomra az, hogy francia vagyok?” – Jó kis téma! Nem túlzottan szeretem kimondani, amit gondolok, még kevésbé azt, amit érzek... Majd általánosságokat írok, hogy ne áruljam el magam.

Már egy órája ülök az üres papír előtt, és gyötöröm magam, de semmi normális dolog nem jut eszembe. Itt szeretném hagyni az egészet, és lemenni, járni, szórakozni... de erős leszek, és maradok.

Nem megy, abbahagyom, és járok egyet!

Nagyon későn jöttem haza, Anyáék már az asztalnál ültek. Vacsora után rádiót hallgattam, így most fogok neki újra a fogalmazásnak.

ÉJJEL EGY ÓRA – Kész vagyok. Szerencsére Anya nem vette észre a fényt az ajtó alatt. Egyszer pedig kiment a konyhába is, amikor nem tud aludni, ott veszi be az altatót.

Lefekvés előtt pár pillanatra odamentem az ablakhoz. Minden nyugodt volt, csak egy kutya ugatott mélabúsan a távolban...

OKTÓBER 19. – Megint nagyon komor a hangulatom, nem tudom miért. Érzem, hogy ha egyedül lennék, bögnék.

Egyedül csak az volt jó ma, hogy iskola után Jutkával jöttem haza. Ahogy megláttam, rögtön elmúlt a szomorúságom, már a pusztta jelenléte boldoggá és vidámmá tesz. Kéz a kézben, azt hiszem napokig el tudnánk sétálni! Ahogy a házhoz közeledünk, egyre feszültebb leszek, egyre inkább szeretném meghosszabbítani együttlétünket, hogy a boldogság percei tovább tartsanak...

Írni fogok egy verset Jutkának, olyat, hogy a verssorok az ő nevének betűivel fognak kezdődni.

J Jövőtlen, hazátlan szakadt koldus vagyok.
U Utatlan utamon csak egy csillag ragyog.
T Tüzes, meleg csillag, egyetlen reményem,
K Kincsem, boldogságom, éji menedékem,
A Az élet szikrája már csak Te vagy nekem.

OKTÓBER 21. – Tetszik a versem, gondosan átirom egy levél-papírra, és odaadom Jutkának.

Valóban egyedül Jutka az, aki örömet tud hozni az életembe.

Jocóval találkoztam az előbb, és beszélgettünk a munkájáról, a társairól és az összejöveteleiről. Sokat törődik a barátaival, a vállalatánál meg azért küzd, hogy megjavítsák a munkakörülményeket. Ahogy magyarázott, egyre jobban belelkesült, egyre erősebben hadonászott, a szemében meg öröm és lelkesedés csillogott. De engem zavarba hozott a szavaival, lehorgasztottam a fejemet, és a cipőm orrával rugdaltam a földet. A lendülete szemrehányás volt a számomra: én nem csinállok semmit, fölösleges senki vagyok!...

Hirtelen felnéztem, és ráordítottam Jocóra: „Én meg mi a fenét csinállok itt? Mondd meg, miért élek?!” És otthagytam.

Leengedte a karjait, úgy nézett utánam, és valószínűleg semmit sem értett. Fogalma sincs arról, hogy mennyire elegendem van magamból, az életem egyre jobban rám nehezedik, nincs célom, eszményem.

Az asztalnál megint nem szoltam egy szót sem. A szülők állandóan azt ismételtetik: „Mi lesz belőled, Dani?” Kezdek már én is aggódni. Félek, hogy nem leszek képes szép életet kialakítani magamnak, mert állandóan életundorom van, gyenge az akaratom, és idétlen vagyok. Az olyanok, mint Jocó, Patrik vagy Misi harcolnak valamiért, de én meg...

Sokáig bögttem. Gyakran úgy sirok, hogy pontosan nem is tudom miért, és ez még jobban dühít. Néha órák hosszat ülök leverten, nem csinállok semmit, mintha teljes sötétségbe kerültem volna. Vagy járok az utcán, kábultan és céltalanul kószálok, nem látom az embereket, és arról sincs fogalmam, hogy hol vagyok. Kétségbeesetten érzem magam, iszonyatosan szenvedek! Úgy el szeretném mondani valakinek ezt az egészet, mindent kiönteni magamból, de képtelen vagyok, és senki sem tudna megérteni. Isten segíthetne már!

Szegény Dani! Elkövette azt a hibát, hogy bezárkózott magányába és hallgatásába. Miért nem beszélt minderről például Jocóval? Jocó sem tudta volna ugyan megszabadítani ezektől a fájdalmas órák-

tól, de szavaival a reménytelenségüket elvehette volna, megmagyarázhatta volna értelmüket.

Dani – mint ahogy minden hasonló korú fiú – alapvetően azért szenved, mert már nem gyermek, de még nem felnőtt. Már visszavonhatatlanul kikerült a gyermekkorból, de a felnőttek még nem fogadták be maguk közé. A felnőtté érés során teste és jelleme mély változásokon megy át, és ezek következtében lepik meg a számára megmagyarázhatatlan depressziós állapotok. Ez az, amit Dani nyomott hangulatnak nevez, és ez – mint ahogy jött – különösebb ok nélkül el is múlik. Ha a virág tudna gondolkodni és érezni, szenvedne, amikor elhervad és elveszti szirmait, pedig ahhoz, hogy gyümölcsöt hozzon, el kell halnia. Ugyanígy a gyermeknek is el kell halványulnia, hogy megjelenhessen a felnőtt, és ez az átalakulás fájdalmas, mert titokzatos sötétségben történik.

El kell fogadni ezeket a szenvedéseket, de túl kell lépni rajtuk. Dani saját hibájából nem kért tanácsot, és így kiszolgáltatatta magát a depressziónak, ami túl gyakran eluralkodott rajta. Azonban azt hiszem, hogy időnként még tetszelgett is fájdalmában, megjátszotta egy kicsit a búskomorságot, hogy önmaga előtt mély érzésűnek tűnjék.

OKTÓBER 22. – ANGOLÓRÁN

Megúsztam, Kókusz nem hívott ki. Amíg a többieket felelteti, van időm írni.

Újra átolvastam, amit tegnap este írtam: ez így van, és a kínzó valóság elől legjobb volna elmenekülni...

Azon gondolkoztam az előbb, hogy egy versenyautóval világ körüli utat teszek. Elragadott a fantáziám, és ezer veszélyes helyzetben képzeltem el magam, ahol mindig hősieen diadalmaskodtam. Utam során a különböző fővárosokban hatalmas örömmujjongással ünnepeltek, a francia nagykövetség teljesen fel volt lobogózva, és tiszteletemre fogadást adtak, köszöntőket mondtak. Karcsi kísért, de én voltam a főnök!

Amikor megérkeztem Párizsba, a Champs-Élysées-n leállt a forgalom, és a közepén diadalmenetben hajtottam végig. Az oktatási miniszter hivatalosan fogadott a Parlamentben. A szülők is feljöttek Le Havre-ból, és nagyon büszkék voltak. Millió fényképezőgép és vaku csattogott, és Dudus egy nagy csokrot adott át. Csodálatos volt!

Hagytam, hogy elragadjon ez az álom, és hirtelen azon vettem észre magam, hogy mosolyogva és kedves fejbiccentéssel fogadom hódolóim rajongását... Folytatni fogom ezeket a gondolatokat!

ESTE – Visszatértünk ezután Le Havre-ba. Az egész város lázban égett, és a polgármester nagyszabású ünnepséget rendezett. Hatalmas tömeg várt már a pályaudvaron is. Amikor begördült a vonat, a katonazenekar eljátszotta a himnuszt, kislányok virágcsokrokkal szaladtak elénk, a polgármester meg a város legmagasabb kitüntetését adta át. Körös-körül riporterek közvetítették az eseményt, és igyekeztek a közelünkbe kerülni, hogy válaszoljunk a kérdéseikre. Tapsvihar közepette szálltunk be egy hófehér nyitott autóba. A zenekar előttünk menetelt, mi meg lépésben hajtottunk végig az egész főúton. Az emberek sorfalat álltak a járdán, tapsoltak amerre elhaladtunk, és a kocsihoz tolongtak, hogy megszoríthassák a kezünket. A kíséző rendőröknek állandóan közbe kellett avatkoznium, hogy tovább tudjunk haladni. A Szajna téren volt a díszmenet vége, innét már csak az autók mentek fel a szerpentinre.

Fent meglepetés várt: a házak fel voltak díszítve, különösen Karcsjék üzlete. A szomszédok mind a kapu előtt szorongtak, ahol egy kislány köszöntő verset szavalt. Jutka egy gyönyörű csokorral lépett hozzám, magamhoz szorítottam, és mindenki tapsa közepette csókoltam meg.

OKTÓBER 23. – Jutka várt a bisztrónál, gyorsan megbeszéltük, hogy a kikötőnél találkozunk újra, és elváltunk, hogy ne lássanak együtt.

Először moziba mentünk, valamilyen vadnyugati filmet néztünk meg, de ezek mind egyformák. Nem is nagyon figyeltünk oda. Jutka a vállamra hajtotta a fejét, nem mertem mozdulni sem, nehogy elvegye. Közben iszonyú görcs jött rám, de kibírtam. Gyengén kezembe fogtam a kezét, és kicsi ujjaival játszottam.

Utána nagyot sétáltunk. Rengeteg dolgot el szerettem volna neki

mondani: mennyire szeretem, mennyire számítok rá, milyen sokat jelent nekem a szerelme, hogy elviseljem az életet. El szerettem volna neki mondani a kiábrándultságomat és életundoromat, és azt, hogy egyedül ő tud kiszabadítani a szürkeségből... De csak érdektelen köznapi dolgokról beszélgettünk. Megpróbáltam, hogy magunkra, a kapcsolatunkra tereljem a szót – nem sikerült.

Amikor elbúcsúztunk, majdnem elkezdtem. Éreztem, hogy elárad bennem a szerelem, azonban egy ügyetlen mosollyal gyorsan megszorítottam a kezét, és otthagytam. Néhány lépés után alig bírtam tovább menni, de nem futottam vissza hozzá: arra is képtelen voltam.

Oly régóta vártam ezt a délutánt! Mindent előkészítettem, kigondoltam: „Kicsi Jutkám, sosincs időnk beszélgetni, mert mindig sietnünk kell, de most ráérünk, és elmondhatnánk egymásnak szerelmünket!” Elgondoltam, hogy mit fogok mondani, tizszer, hússzor elismételtem magamban a szavakat..., és most megint ugyanott vagyok, ugyanúgy egyedül a szerelmemmel, amit nem tudtam kifejezni.

Ez nem maradhat így, újból találkozni kell! Állandóan remélem, hogy majd az jobb lesz, de egyre inkább látom, hogy sosem fogok teljesen megnyugodni...

OKTÓBER 26. – Németórán Sztani zsebre tette Tapsit, többször is beleszólt a mondataiba és helyesbítette. Sztani most szeptemberben került az osztályba, azonnal feltűnt nekem. Egyedül csak azt tudom, hogy Jugoszláviából jött, semmi mást, mert nagyon keveset beszél. Az egész egyénisége megragadott: csöndessége, titokzatos megjelenése, és a szenvtelen arckifejezése, amely azonban mély érzésű személyiséget takar. Szemei nagyon barátságosak, de szomorúság is csillog bennük, ettől olyan a tekintete, mint egy üzőtt vadállaté: büszke és bizalmatlan.

Nagyon jól tud németül és oroszul, franciául pedig folyékonyan beszél.

Kíváncsi vagyok, hogy miért van itt.

Egyedül voltam a konyhában, a „Kényszerleszállás az óceánon”-t olvastam, a rádió is szólt. Anya hazaérkezett. Felkeltem, kikapcsoltam a rádiót, és bementem a szobámba.

Idegesebb, ha valaki a közelemben van. Csak a magányt szeretem.

Amikor szerencsém van, és Péter nem idétlenkedik a szobámban, végignyúlok az ágyon, könyvvvel a kezemben. Ha érdekes a könyv, órák alatt kiolvasom, ha meg nem köt le, félreteszem, és gondolkodom.

„gondolkozom”... Dani az álmodzásait nevezi így, és észreveheted, hogy egyre gyakrabban írja ezt.

Két év múlva kemény ítéletet fog mondani magáról: „Sok időt elvesztegettem, álmodozásom nem volt más, mint visszahúzódas a valóság kihívása elöl.” Ez igaz, de ehhez még hozzá kell tenni néhány árnyaltabb szempontot is.

Két dologtól függ minden: egyrészt az álmodozás témájától, másrészt a serdülő akaraterajtól. Gyakran ezek a „nappali álmok” pusztán a hiúság és a minden áron mások fölé törekvő gőg kiélésének alkalmai, olykor még tisztátalan utakra is tévednek. Ezek veszélyesek és rosszak. De vannak olyanok is, amelyek tárgyuknál fogva jóra sarkallnak, önzetlen elhatározásokat segítenek megvalósítani, előre visznek a férfivá érés útján.

A másik szempont: nagyon fontos, hogy a fiú ne engedje át akaraterajt az álmodozásnak, hanem ekkor is tudjon uralkodni magán. Ez azt jelenti, hogy bármikor képesnek kell lennie egy csapásra abbahagyni, és nekifeszülni a „szürke” hétköznapi élet feladatainak. Aki elég erős és bátor ehhez, és tud tehát válogatni is fantáziája képei között, az nyugodtan álmodozhat.

OKTÓBER 27. – Túl későn vettem észre a Tisztelendőt, Jutkával sétáltam, amikor hirtelen felbukkant a Victor Hugo utca sarkán. Nem tudtam mit csinálni, igyekeztem közömbös arcot vágni, de éreztem, hogy elvörösödöm.

– Szervusz, öreg Danim!

Mosolyogva kezét fogott mindkettőnkkel, látszott, hogy örül a találkozásnak. Megkönnyebbültem.

– Ugye, Misivel egy osztályba jársz?

– Igen.

– Van egy levelem a számára, átadnád neki?... Majd amikor hazafelé kanyarodtok, gyertek fel a szobámba. Ha nem vagyok otthon, akkor is nyitva lesz, és a levelet megtalálod az íróasztalon: a boríték nincs leragasztva, és rajta van Misi neve.

Alig válaszoltam, megveregette a vállamat, kezét fogott Jutkával, és már sietett tovább: „Nagyon kedvesek vagytok! Köszönöm!”

Fölsöleges volt tehát megijednem, egyáltalán nem csodálkoztam. Olyan volt az egész, mintha már régóta ismertük volna egymást. Ahogy a szemembe néz, mindig az az érzésem, hogy barátok vagyunk, és nem kellene sok, hogy beszélni tudjak neki a dolgaimról.

OKTÓBER 29. – Sztanival jöttem fel. Jó volt, hogy együtt lehettem vele, de szinte semmit sem mondott, tényleg nagyon keveset beszél.

Az ünnepek miatt négy nap szünet lesz. Be fogom osztani, hogy melyik nap mit csinálok, mert jól ki akarom használni az időt. Először is pihenni fogok, ki kell aludnom az első tanítási hónap fáradalmait. Otthon rendet kell csinálnom a szekrényemben, és utána átrendezem az egész szobát, megpróbálom eltávolítani Pétert, hogy nyugodtan dolgozhassak.

Karcsival elhatároztuk, hogy szétszedjük a detektoros rádiót, mert még mindig nem működik. Az alkatrészeit eltesszük, és majd felhasználjuk másra. Kaptam két könyvet Sandától, azokat is ki kell olvasnom. Hétfő délután Karcsival és a többiekkel kerekezni megyünk.

OKTÓBER 30. – Egész nap fáj a fejem, és így nem tudtam semmit sem csinálni, ráadásul Anya megállás nélkül idegeskedett. Az előbb is jött, amikor a homlokomat az ablaküveghez szorítva próbáltam hűsíteni:

– Még mindig fáj a fejed? Valami bajod van, Dani, orvoshoz kellene menned!

Mindig, amikor fáj a fejem, ugyanaz a szöveg. Ez azért már felháborító, még ahhoz sincs jogom, hogy beteg legyek!

Szerdán lesz Dudus 15 éves, gondolnom kell rá. Majd megpróbálok készíteni neki valami kis ajándékot.

NOVEMBER 1. MINDENSZENTEK – Évenként visszatérő tortúra a temetőben. Pedig ma reggel a templomban a plébános azt mondta, hogy a Mindenszentek az öröm és a vidámság napja, mert azokra gondolunk, akik már elmentek és Istennél élnek. Erre meg a szomorúság napjává teszik, a halottak napjává! Nevetséges!

Nem ez az egyetlen nevetséges ezeknek az állandóan misén ülő vén csoroszlyáknak a megkövesedett vallásában! Azt hiszem, ha meggyőződéses keresztény lennének, valami élőbb és vidámabb dolgot szeretnének. Mert ha a vallás nem deríti jókedvre az embereket, akkor csapnivaló!

Dani megint kategorikusan ítél. Felületesen reagál, de ezért részben a közelében élő keresztények is felelősek.

Apja ezen a téren teljesen közömbös. Édesanyja úgy tűnik, hogy inkább a külső formákhoz ragaszkodik, nem pedig a mélyebb belső élethez. A szomszédok szívesen mondják magukat vallásosnak, de ezen a címen kívül Dani náluk is csak külsőleges cselekedeteket lát, és ezeket kíméletlenül babonának bélyegzi. Ez lenne a kereszténység?

A kereszténység elsősorban nem vallásos szertartások végrehajtásában vagy erkölcsi parancsok tiszteletben tartásában áll. Dani ezt már megérezte. A kereszténység mindenek előtt élet, amelynek az ember egész létét kell megragadnia és irányítania. De ki ítélheti meg az egyszerű emberek külsőleges tettel mögött rejtőző belső odaadás mértékét? És később Dani azt is be fogja ismerni, hogy könnyű másokat kritizálni, és ezzel takargatni a saját menekülésünket a kemény erőfeszítést kívánó feladatok elől.

NOVEMBER 2. – Szinte semmit sem sikerült megvalósítani abból, amit a szünetre elterveztem. A biciklizésből lett egyedül valami, de csak Karcival voltam, a többiek nem jöttek el.

Egész nap a fejfájásommal kinlódtam. Ha elkezd, mindig legalább két-három napig tart.

NOVEMBER 3. – Természetesen elfelejtettem Dudus születésnapját! Apa és Anya felkészöntötték, én meg csak ostobán álltam, semmivel sem tudtam megajándékozni. Még Péter is vett neki egy kis doboz bonbont.

ESTE – Egész délután egyedül voltam, a parton sétáltam, letértem a sétaútról, és a szirteken mentem végig. Semmit sem akartam már látni a városból és a zajos kikötőből, semmit, ami az emberekre emlékeztetett volna. Teljesen egyedül akartam lenni. Leültem a kövekre, gondolkoztam és néztem a tengert: nyugodt volt, majdnem tökéletesen sima. Lenyűgözött ez a végtelenbe nyúló roppant tömeg. Lassan emelkedett, közeledett, majd visszahúzódott, aztán megint közeledett. Egyszer csendes csobogással halt el a lábamnál, utána meg finoman visszagörgette magával a kavicsokat.

Szeretek feloldódni ezekben a nyugodt pillanatokban. Az egész élet tele van összevisszasággal, hangzavarral, vásári lármával, és ez a zaj megbénítja a szívemet. Itt viszont a békesség és a kiegyensúlyozottság uralkodik; a nyugalom, mint a dagály, ellepi bennem mindazt, ami piszkos és kaotikus. De ekkor is még levert maradok, mert másféle életet szeretnék élni: valamit vagy valakit keresek, de nem tudom, mit vagy kit. Kell, hogy az élet szebb legyen, de mitől lesz az enyém olyan? Mindig azt érzem, hogy fölösleges vagyok, senkinek sem kellek... és ezzel is csak elfecsérlem az időt!

Szörnyű, hogy nem látok kiutat!...

NOVEMBER 4. – FIZIKAÓRÁN

Miért tanuljak, hiszen nem tudom, hogy mi lesz az életemmel. Irigylem azokat, akiknek van céljuk. Nekem is több erőm lenne ehhez a lélekölő munkához, ha tudnám, hogy mire jó.

Még két óra van hátra...

Valahol egész máshol szeretnék lenni, messze, távol innét. Hol? Nem tudom.

Másoknak is vannak ilyen problémáik, mint nekem? Ahogy elnézem Patrikot, Karcsit, Sandát és a többieket, azt hiszem, nincsenek ilyen mély gondjaik, és főleg nem undorodnak az élettől. Én meg azzal töltöm az időmet, hogy megpróbálok uralkodni az undoromon, de ez sem sikerül.

ESTE – Szerencsére találkoztam Jutkával. Megint nem tudtam komolyan beszélgetni vele, pedig a fejem tele volt gondolatokkal, és a szívemet eltöltötte a szerelem. Már ő sem biztos, hogy meg tudna érteni. Beértem azzal, hogy nagyon erősen megszorítottam a kezét és megsimogattam; legalább ő az enyém, és karjaimba zárhatom.

NOVEMBER 5. – Sztanival jöttem haza, útközben Kristóffal találkoztunk. Ez most jó volt, mert az én kis jugoszlávom ma szinte teljesen megnémult, pedig biztos vagyok benne, hogy sok mondanivalója lenne. Így Kristófot hallgattam, a negyedikesek klubdelutánjáról beszélt, de nem érdekelt különösebben.

NOVEMBER 9. – Az élet rohadt dolog, és nem érdemes leélni.

NOVEMBER 10. – Találkoztam a Tisztelendővel. Egyedül voltam, mert egyedüllétre volt szükségem. Céltalanul kószáltam.

– Hová bandukolsz, Dani?

– Sehová!

– Velem tartasz?

Tulajdonképpen örültem, és vele mentem, bár nem tudtam, mi lesz, és semmi kedvem sem volt beszélgetni. Kérdezgetni kezdett az iskoláról, a családról, és egyre jobban belejöttem. A legkisebb részlet is érdekelte, például kedvesnek találta, hogy Micheline-t Dudusnak hívjuk. A kapuja előtt megálltunk egy pillanatra, de aztán felmentünk, és folytattuk.

– Ismered Patrikot és Misit? Ők az osztályotokban jó légkört próbálnak teremteni, mások meg a negyedikesek között dolgoznak ezen. Azonban nincs könnyű dolguk, mert a fiúkat nehéz megmozgatni. Te ezt hogyan látod?

Megmondtam a véleményemet, hogy szerintem nem elég egységes az osztály, mert például képtelenek vagyunk a tanárokkal szemben összetartani.

– És az iskolán kívül mit csinálnak a srácok? Együtt vagytok néha a szabadidőtökben?

Kérdezett a Klubról, a mozikról, a biciklitúrákról, és mindig el kellett mondanom a véleményemet is:

– Szerinted jó ez így? Mit kellene csinálni, hogy még jobb legyen? Mit szólsz ehhez?

Hirtelen felugrott: „Hú, elkésem. Már háromnegyed órája beszélgetünk! Bocsáss meg öreg Danim, de el kell rohannom, gyere el újra, nagyon érdekel minden, amit mondasz!”

Gyorsan felkapott két-három könyvet meg egy dossziét, és bevágta a táskájába.

– Tegyel fel egy lemezt, ha akarsz, a cigarettát megtalálod az asztalon.

Sietett, de mégis amikor megszorította a kezemet, megállt, és a szemembe nézett:

– Danim, klassz volna, ha stramm pasas lenne belőled!

Elrohogott, és otthagytott teljesen egyedül a szobájában!

Nem tettem fel lemezt, nem is gyűjtöttem rá. Pár perc múlva majdnem futva mentem le a lépcsőn, boldogan, hogy ilyen könnyen beszélgettem, és hogy elmondtam a gondolataimat. Úgy éreztem, hogy a hangja, a tekintete vagy lehet, hogy pusztán a jelenléte, nem tudom, egy csapásra kiszabadított a bűnultságomból.

Vacsoránál Anya megkérdezte: „Mitől van ilyen jókedved, Dani?” Ez bosszantott, mert nem szeretem, ha velem foglalkozik.

Érdekes, mennyire feldob az, hogy beszélhettem, elmondhattam a benyomásaimat, a véleményemet, hogy volt valaki, aki meghallgatott, komolyan vett, és nem kisgyereknek, hanem egyenrangú felnőttnek tekintett.

Stramm pasas szeretnék lenni!...

NOVEMBER 12. – ANGOLÓRÁN

Senki sem törődik Kókusszal, egyedül csak ő figyel arra, amit mond. Az osztály a vasárnap esti programot szervezi: papírok járnak körbe, hogy ki akar cirkuszba menni. Tíz főtől kedvezményt kapunk! Világos, hogy Karcsival együtt benne vagyok. A műsor szcenziós, főleg a légtornászok mutatványa: halálugrás a sötétben! Kikapcsolják az összes reflektort, és úgy ugranak, hogy csak a csuklójukra és a bokájukra kötött foszforeszkáló szalagokat lehet majd látni.

ESTE – Otthagytam a vacsorát, és bezárkóztam a szobámba. Elegendem van belőlük! Természetesen nem mehetek el a cirkuszba: „Megint későn fogsz lefeküdni, pedig másnap korán kell kelned, hogy időben beérj az iskolába! Nem lehet fáradtan kezdeni a hetet!... Különben is a cirkusz csak fölösleges pénzkidobálás, nincs benne semmi új, mindig ugyanazt csinálják!... Így legalább vasárnap több időt töltesz a szüleiddel, úgyis olyan ritka, hogy együtt van a család!...”

Nagyon kedves dolog együtt lenni a szülőkkel, amikor nincs semmi mondanivalóm a számukra, és ők se tudnak semmit sem mondani! Meddig tartanak még hátulgombolós kisleány, aki mindenben szót fogad a Papájának meg a Mamájának, illedelmesen játszik öcsikéjével, és szórakoztatja kishúgát!

A szülők tényleg régimódi figurák. Az ő idejükben lehet, hogy ez így volt jó. De képtelenek megérteni, hogy a mai fiataloknak már másra van szükségük!

Ki kell találnom valamit, hogy mit adjak be Karcsiéknak, mert holtbiztos, hogy árulónak fognak tartani. Azt mégsem mondhatom, hogy a szüleim nem engedtek el!

...Már nagyon késő van. Legalább egy órát olvastam, és utána meg gondolkoztam. Megpróbálok aludni, ez a legjobb módszer, hogy elfelejtsem ezt a tébolydát.

NOVEMBER 13. – Reggel a templom helyett jártam egyet, semmi értelme sincs ott lenni azon az életidegen ceremónián! Számomra a mise nem jelent semmit, imádkozni sem tudok alatta. Anya azt hiszi, hogy a templomban voltam, így ezzel is legalább megbosszultam a cirkuszt!

Egész nap egy szót sem szóltam hozzájuk, egyhamar nem is fogok. Így majd észreveszik, hogy mit csináltak, és hogy részemről ez az utolsó figyelmeztetés! Ma este meg csak azért is fenn fogok maradni olyan későig, mintha cirkuszba mentem volna!

ÉJJEL EGY ÓRA – Megtartottam a szavamat. Remélem, hogy Anya látta a fényt az ajtó alatt. Péter először forgolódott, nem tudott elaludni, mivel direkt jó hangosan tanultam, hogy meghallják. Fél tizkor elálmosodtam, de most teljesen éber vagyok, és nincs kedvem aludni.

Beleolvastam néhány helyen előző feljegyzéseimbe. Milyen sokszor írtam, hogy veszekedés volt szüleimmel! Sose lesz már ennek vége! Ha volna hozzá bátorságom, elköltöznék otthonról. Ez az egyetlen megoldás. Mások is megtették már, hát akkor miért ne?!

NOVEMBER 14. – NÉMETÓRÁN

Hárman voltak csak a cirkuszban: Sanda, Karcsi és Gyula. A többiek mentetetők, mindenkinek volt valami jó indoka. Sanda begurult: „Ez undorító, ha az ember valamit megígér, tartsa is meg!” A legjobban az zavart, hogy nekem meg azt mondta: „A többieken nem csodálkozom, de rajtad Dani... Te rendes szoktál lenni!” Semmit sem tudtam válaszolni.

Jutka az előbb alig figyelt arra, amit mondtam neki. Amikor ezt megjegyeztem, indulatosan felelt: „Olyan vagy, mint mindig!” Ideges lehet, de most nem jöttem rá, miért. Szegény kicsi Jutkám, talán megint valami zűr volt náluk! Olyan finom és érzékeny a természete, hogy egy semmiség is teljesen kikészíti. Írok neki pár sort, hogy megvigasztaljam.

NOVEMBER 15. – Kegyetlen idő volt egész nap, még most is esik. Egyedül vánszorogtam haza, hiába vártam Jutkát, valami miatt nem tudott jönni. Nagyon levert voltam, szomorúság fogott el, hogy nincs velem, és az idő is lehangolt. Teljesen besötétedett. A Gyöngyvirág lépcsőn patakokban csörgedezett a víz, és halott leveleket sodort magával. A kókadt utcai lámpák halványan és erőtlenül pislákoltak. Időnként egy-egy nő ment lefelé, ebben a sápadt fényben a tekintetük élettelennek tűnt. Hol vannak már a naptól barnított, csinos augusztusi arcok... Minden vigasztalanul szomorú most, és érzem, hogy ez a gyászos hangulat szétömlik bennem, lenyom, és reménytelenül búskomorrá tesz.

Jutka csak nem beteg?!

ESTE – Még mindig nem szólaltam meg otthon. Anya kezd idegeskedni.

NOVEMBER 18. – Szó nélkül otthagytam Karcsit, mert meglátam Jutkát. Nagyot kellett futnom, hogy utolérjem, mert messze volt. Kifulladásig, de vidáman értem mellé. Alig mosolygott rám... Egy darabig együtt mentünk. Bármennyire is nyugtalanított az utóbbi néhány nap, nem mertem rákérdezni, mert féltem, hogy megharagszik.

Megállt a Szajna tér sarkán:

– El kell válnunk, Dani, be kell vásárolnom Anyának.

Mondtam, hogy elkísérem.

– Nem, ez lehetetlen, sokáig fog tartani!

Tovább próbálkoztam. „Nem számít, hogy később érek haza, majd kitalálok valamit!”

– Nem, Dani, nem szabad, hogy miattam megint kellemetlenség legyen otthon, és különben is megláthatnak. Menjél csak, szia!

Látszott rajta, hogy nagyon siet. Nem erősködtem tovább. Sokáig néztem utána, és reméltem, hogy visszafordul. Máskor háromszor, négyszer, sőt ötször is megállt, és kedvesen visszaintegetett, most egyszer sem. Nem tudom, mi van vele, mivel bántottam meg! Hiába gondoltam végig a legutolsó beszélgetéseinket, sose vitakoztunk.

VACSORA UTÁN – Ma is néma voltam itthon. Nem került nagy fáradságomba, semmi kedvem sincs beszélni.

Örülten nyugtalan vagyok: az én kicsi Jutkám már nem ugyanaz, rettenetesen félek, hogy elveszítem...

.

Gondolkoztam az ágyban: Teljesen megbolondultam, Jutkának problémái vannak az apjával, ennyi az egész!

NOVEMBER 19. – REGGEL ELINDULÁS ELŐTT

Ez azért nem biztos... Amikor a legutolsó találkozásainkra gondolok, észre kell vennem, hogy mennyire megváltozott. Eszembe jut egy csomó apró részlet: más, ahogy rámnéz, más, ahogy engedi, hogy megfogjam a kezét, más, ahogy mosolyog... Kevesebb figyelem, kevesebb gyengédség van mostanában benne. De miért? Mi rosszat tettem?!

IRODALOMÓRÁN – Talán nem voltam elég kedves, nem vettem eléggé körül a szeretetemmel: amikor nem találkoztunk, írnom kellett volna neki.

Visszaszerzem Jutkát, finoman, gyengéden újra meghódítom. Túlságosan szeretem ahhoz, hogy elveszíthessem!

Az iskola kapujától végig futottam, de sehol nem láttam. Felrohantam a Gyöngyvirág lépcsőn, majd le, sehol. A ház környékén is hiába kerestem. A lehető legtermészetesebb arckifejezéssel megkérdeztem Ágit, hogy látta-e. „Nem, ma délután még nem volt itthon.”

Újra lementem, hiába. Szándékosan kerül engem? Dehát miért? Miért?!

Már éjfél is elmúlt, de nem tudok aludni. Lehetetlen, hogy Jutka már nem szeret, hiszen örök szerelmet ígértünk egymásnak! Hányszor mondta, hogy én vagyok az életének egyetlen vigasza és értelme!... Túl szép, ami egymáshoz köt minket, hogy csak úgy vége lehessen!

NOVEMBER 21. – ESTE

Vége! Mindennek vége!! Jutkát mással láttam, és megcsókolta! Elment, akit mindennél jobban szerettem, itt hagyott egyedül a fájdalmammal, szörnyűségesen egyedül! Egész délután sírtam. Rajzórán a tanár megkérdezte, hogy beteg vagyok-e, igent mondtam, és lehajtottam a fejem. Hagyta, hogy ráboruljak a padra, de nem aludtam.

Vacsoránál semmit sem ettem, fejfájásra hivatkoztam, és bementem a szobámba. Anya bejött, azonnal kiküldtem, nem akartam, hogy észrevegye a könnyeimet.

Jutka nélkül semmi értelme sincs már az életemnek, egyedül ő hozott egy kis fényt az éjszakámba. Nem fogom elfelejteni soha. Elmehet, szétszakíthatja mindazt, ami összekötött minket, de én akkor is hűséges leszek hozzá, az első szerelmemhez. Senki másnak nem lesz helye a szívemben rajta kívül!

NOVEMBER 22. – REGGEL

Semmit sem aludtam éjszaka. Találkozni fogok Jutkával, és megmondom neki, hogy mit gondolok a viselkedéséről! Annak az alaknak meg nem ajánlom, hogy az utamba kerüljön!

MATEMATIKAÓRÁN – Ha Kuku el tudná képzelni, hogy mennyire az idegeimre megy ez az elvont szövegelés, biztos ott helyben abbahagyná. Mire jó nekem ez az egész?!

Kuku elkapott, és kérte, hogy adjam oda neki, amit írtam. Azt már nem, akár életem végéig bezárhat, de a naplót akkor sem kapja meg! Egyelőre két órával megúsztam.

Most már úgyis teljesen mindegy, hogy hol töltöm a csütörtök délutánt...

ESTE – Nincs étvágyam. Anya észrevette, idegeskedni kezdett, és megkérdezte, miért nem eszem. Olyan keményen válaszoltam, hogy nem próbálta meg újra. Rögtön vacsora után fogtam a kabátomat, és indultam:

– Hová mész?

– Sétálni!

Gyorsan bevágtam magam mögött az ajtót, hogy ne halljam a többi. Lerohantam a lépcsőn, féltem, hogy elkapnak, a kulcsot a kezemben szorongattam. Másfél órát jártam. Fokozatosan visszatért a nyugalmam, de ezzel a nyomott hangulat, a végtelen szomorúság is...

Lassan, nagyon lassan vánszorogtam hazafelé. A folyosón levettem a cipőmet, hogy ne hallják meg. Lábujjhegyen mentem a szobáimig, és ruhástól az ágyra vetettem magam. Írok, nem tudom, hány óra van, nem érdekel. Kívül minden csendes, bennem meg minden rettenetesen zavaros.

NOVEMBER 23. – Még mindig nem nyitottam ki otthon a számat, és étvágyam továbbra sincs.

NOVEMBER 24. – Nyomott csütörtök délután. Az osztálytársak több dologra is hívtak, de mindet visszautasítottam. Egyedül akartam lenni, járni, köszálni csak úgy, cél nélkül. Az ég vigasztalónul szürke volt, estefelé leszállt a köd, betemette a várost, és megnehezítette a lélegzést. Jutkát kerestem, de nem találtam sehol, rejtőzik előlem.

Már képtelen vagyok normálisan gondolkodni. A rám telepedett fájdalmas kétségbeesést egyszer keserű lázadás, pár pillanattal később meg örült reménykedés váltja fel. Elviselhetetlen ebben a

kettősségben győtrődni! Be vagyok zárva a hallgatásomba, és senki sem fogja megtudni soha a kinlódásomat. Az osztályban ugyanúgy néznek rám mint eddig, fogalmuk sincs belső szenvedéseimről. Otthon meg a szülők azt hiszik, hogy még mindig a cirkusz miatt dühöngök. Ha tudnák!... És ha tudnák, mire mennék velük? Úgysem értenének meg!...

Egyedül vagyok, halálosan egyedül!!

*

DECEMBER 2. – Egy hete nem írtam semmit. Ugyanaz a sötét hangulat ül rajtam, éjszakában vonszolom magam. Úgy érzem, hogy a bajom súlyosbodik. Rákos daganatom van, egyre jobban hatalmába keríti az egész testemet, egész lényemet, és lassan elpusztít. Jutka távozása hatalmas űrt hagyott bennem, és ez fokozatosan növekszik. Sohasem éltem át ennyire a megsemmisülést. Mi értelme van egyáltalán az életemnek?!

DECEMBER 4. – Jocó a szerpentinén tolta felfelé a biciklijét. Először arra gondoltam, hogy elkerülöm, de olyan fáradtnak tűnt, hogy odamentem, és segítettem. Csendben haladtunk egymás mellett. Egy idő múlva Jocó rámnézett: „Szótlan vagy, Dani!”

– Nincs mondanivalóm!

– Hogy vagy?

– Rosszul!

Gyorsan nevettem egyet, mintha valami szellemeset mondtam volna, azonban Jocó megértette. Felértünk a ház elé, de nem köszönt el, és ennek örültem.

– Szerelmi probléma?

– Igen.

– Jutka?

– Igen.

Mindent elmondtam neki.

– Szegény Danim! Nagyon szenvedhetsz, de ez várható volt: te is meg Jutka is túl fiatalok vagytok. Nézd, én azt hiszem, hogy még nincs itt az ideje, hogy szeressél egy lányt. Nem azért, mert képtelen lennél erre, hanem azért, mert nem volna okos dolog, hogy már most elkötelezd a jövődet. Jobb várni, és vigyázni a szívedre, hogy elkerüld a fájdalmas töréseket. A szakításkor kettőtök közül az

egyik mindig vérzik, és minden vérveszteség kínlódással jár, legyengít.

– De én nem tudok nem szeretni!

– Én sem. Nem arról van szó, hogy ne szeress, hanem hogy másként szeress, másokat szeress. Ez nemcsak a lányok miatt fontos, hanem az egész életed múlik ezen!

– Az egész életem? Undorodom az élettől, elegendem van belőle!

– Éppen ezért kell akkor másként élned!

Jocó annyira fáradt volt, hogy a vállamra támaszkodott; úgy éreztem, hogy szüksége van rám. Sokáig beszélgettünk még. Saját problémáiról is beszélt, elmondta, hogy neki is mennyi nehézsége van, és hogy hogyan próbálja ezeket legyőzni.

– Nézd, Dani, én nem vagyok egyedül, Jézus velem van. Hiszek Benne. Amikor rámnehezedik az élet, Őhozzá imádkozom, és aztán felkeresek egy szimpatikus papot, aki segít nekem. Neked is ezt kellene tenned.

Késő este volt, amikor elváltunk.

Otthon már vártak, Apa is idegeskedett:

– Hol voltál ilyen sokáig? Már megint az éjszakába csavarogtál!

...Így fogadják az embert otthon, amikor olyan klassz srácokkal beszélgetek, mint Jocó!...

ÁGYAMON, ELALVÁS ELŐTT – Nem értek mindent, de érzem, hogy Jocónak igaza van. Valóban nem tudok elszakadni Jutkától, csak ha értelmet adok az életemnek.

Új életet kell kezdenem, a nulláról kell indulnom, hogy erős, tettekre kész ember legyek, aki hasznára van a többieknek. De hogyan? Sose jutok el ide! Nincs semmi akaraterőm, önző vagyok, és elboritanak a piszkos dolgaim.

Ha bátrabb lennék, megfogadnám Jocó tanácsát, és elmennék a Tisztelendőhöz. Ő talán segítené!

DECEMBER 5. – Megláttam Jutkát a Szajna tér sarkán. Hatalmas vágy jött rám, hogy odarohanjak, átöleljem, karjaimba zárjam, magyarázatot kérjek tőle, és hangosan világgá kiáltsam szerelmemet... de csak álltam, erőtlően. Kábultan néztem utána, és nem tudtam, miért nem mozdulok.

ÁGYAMON – Vers Jutkához.

*Miért is mentél el, kincsem, drágaságom?
Látod, hogy rám szakadt minden árvaságom.
A tenger tajtékzik, bárkamba csap, morog –
Kavargó örvényben éjszakát markolok.*

*Csalfán elárultál, mégis visszavárlak,
Mint gazdát sóvárgó elhagyatott várak.
Szívem a várkapu: sohasem lesz csukva,
Szélben, fagyban, hóban, bármikor jössz, Jutka.*

Éjfél elmúlt. Meg kell próbálnom elaludni...

DECEMBER 6. – Megkerestem Jocót, megint sokáig beszélgettünk. Nógatott, hogy menjek el a Tisztelendőhöz, és kicsit csipkelődött, hogy félek. Igaza van.

DECEMBER 7. – Kétszer is elmentem a ház előtt, ahol a Tisztelendő lakik. Másodszor már a csengő gombján volt az ujjam, de nem mertem megnyomni. Mit fog gondolni rólam, ha elmondom ezt az egészszet? És hogyan mondjam el neki?

DECEMBER 8. – Moziba megyek a Tisztelendővel! Megkért, hogy tartsak velem, meg szeretné nézni „A fekete dosszié”-t. Szerencsére könnyen elengedtek otthon, azt mondtam, hogy Karcsival megyek.

ÉJJEL KÉT ÓRA – Boldog vagyok, boldog!! Ujjongok az örömtől! Világosan látok! Újrakezdek mindent, és kézbe veszem az életemet! Majd holnap leirom ezt a csodálatos estét, most imádkoznom kell.

DECEMBER 9. DÉLUTÁN – Semmi kedvem sincs kimozdulni, itthon maradok, és írásba foglalom tegnapi élményeimet, nehogy bármit is elfelejtssek. Egész életemre meg akarom őrizni ennek az estének az emlékét:

DECEMBER 8. ESTE

A Tisztelendő már várt. Kicsit késtem, így futni kellett, hogy ne maradjunk le a híradóról. A jegyet ő vette meg. Amikor véget ért

a film, és kijöttünk a moziból, nagyon kellemes, majdnem tavaszias volt az idő.

– Van kedved sétálni egyet?

Megértettem, és örömmel mentem. Most végre nem féltém, hanem kész voltam feltárni a problémáimat. Sötét volt, ez is megkönnyítette. Egy darabig csendben haladtunk egymás mellett, akartam volna beszélni, de nem tudtam, hogyan kezdjem el. Vártam, hogy segítsen.

– Öreg Danim, hogy állsz magaddal?

– Rosszul.

– Mi a baj?

– Minden.

Jölesett, hogy megragadta a vállamat, és a kabátom zsebébe dugtam a kezem, hogy könnyebben karon foghasson.

– Ilyen súlyos?

– Undorodom mindentől!

– Undorodsz!

Nagyon lassan mondta, és külön hangsúlyozott minden szót.

– Igen.

– Miért?

– Nem tudom! Elegem van mindenből, magamból is! Senki sem ért meg. A szüleim maradi figurák, a barátaim érzéketlenek, nekem meg semmi kedvem a munkához, nem vagyok jó semmire, fölösleges élnem! Időnként órák hosszat sírok, anélkül, hogy tudnám, miért. És aztán...

– És aztán?

– Most meg minden még rosszabb.

Haboztam, észrevette.

– Jutka?

– Vége!

– Szegény Danim!

– Pedig szép volt, igazán szerettem! Hét hónapig jártunk együtt. Otthon sokat szenvedett, és én egy kis boldogságot akartam adni neki, körülvenni a szeretetemmél. Amikor nem voltunk együtt, akkor is állandóan csak rá gondoltam, ő volt életem egyedüli értelmese. És mindez egyszerre összeomlott, nem tudom miért. Pedig semmi rosszat nem tettem!

– A szeretet sose rossz!

Megkönnyebbültem, boldogan néztem rá. Szerettem volna meg-

köszönni, hogy nem ítélte el. Éreztem, hogy most bármit el tudnék mondani, mert megértene. *Találtam valakit, aki megért!!*

– Danim, ő volt az első?

– A második. Régebben egy másik lányt szerettem, Ildikót, de sosem beszélgettem vele. Leskelődtem utána az utcán, igyekeztem az útjába kerülni, órákat vártam rá, csak hogy láthassam. Amikor egyedül voltam, néhányszor azon kaptam magam, hogy halkan neki beszélek. Százszor akartam megszólítani, levelet írni neki, de százszor meghátráltam, mert nem mertem. Amikor megismertem Jutkát, az egész megszűnt. Látom néha Ildikót, de alig veszem észre, közömbös lett számomra.

Már a parton jártunk, nem tudom, hogyan jutottunk ki. Megállt, amikor a mellvédhez értünk, amelyen túl már meredeken szaladt le a sziklafal. Azt hiszem, örökre emlékezni fogok erre a helyre: balra jól látszottak a város kivilágított pontjai, előttünk meg a bolyák piros-zöld fényeivel a tenger. Rákönyököltünk a párkányra, és néztük a vizet. Elengedte a karomat, a vállamra tette a kezét, majd beszélni kezdett. Először elismételte mindazt, amit Jocó mondott, aztán meglepetésemre váratlanul így folytatta:

– Dani, te nem szeretsz eléggé, jobban kellene szeretned! Azért élsz, hogy szeress, minden ember azért él, hogy szeressen, hogy végtelenül, örökké szeressen. De a te szereteted nem valódi: te magadat szereted, és ez a szeretet fájdalmas bukása.

Ahogy beszélt, egyre jobban be kellett látnom, hogy szívemmel, testemmel, lelkemmel mennyire magamat, a saját örömeimet keresem. Még Jutkát sem szerettem igazán: „Nézd, Danim, a szeretet ennek éppen az ellenkezője, vagyis önmagunk teljes elfelejtése a másikért. De ez nehéz. Meg kell tanulnod szeretni, úgy hogy minden nap egyre jobban megfeledd magadról azokért, akiket Isten köréd helyezett. Sok küzdelemmel jár ez, nagyon sokkal. Jocó melletted fog állni, más társak is, és talán én is segíteni fogok egy kicsit, ha úgy akarod. Azonban főleg Jézus kezébe kapaszkodhatsz.”

– Alig hiszek benne.

– De hiszel! Amikor hazaérsz, térdelj le, és mondd el Neki, hogy nem látod Őt, nem tapintod, de a szíved mélyén tudod, hogy létezik és meghallgat téged. Kérd, hogy szabadítson meg önmagadtól, hogy tudjál végre igazán szeretni, és hogy megismerhesd az örömet!

Fáztam, de nem akartam megmozdulni, nehogy félbeszakítsam. Lassan beszélt, majdnem halkán. Rövid, egyszerű, világos mondatokat mondott, hosszú szünetekkel, mintha időt akart volna hagyni a szavainak, hogy átjárjanak. Olyan volt ez, mint a magvetés: lassan fogant meg, és csírázott ki a szívemben.

Otthon, ahogy mondta, letérdeltem, és imádkoztam. Úgy éreztem, hogy Isten jelen volt és meghallgatott... Életemben először!

Látszik, hogy Dani nagyon vigyázott itt a külalak-ra: az írás gondos, szép, és egyetlen áthúzás sem éktelenkedik a szövegben. Bizonyára először külön papíron fogalmazta meg, majd utána másolta át a naplójába.

DECEMBER 10. – Levelet kaptam a Tisztelendőtől, egy imával. Remegek, ha arra gondolok, hogy Anya felbonthatta volna a borítékot! Szerencsére megnézte csak a feladót, és pusztán ennyit kérdezett: „Levelezel egy pappal?” Zavartan igent mondtam, minden további magyarázat nélkül. Annak azért örültem, hogy látta, milyen jó kapcsolataim vannak.

Kedves öreg Danim!

A múlt éjjel, ahogy hazaértem, papírra vettem egy ima sorait. Rád gondoltam és mindazokra a fiatalokra, akik tragikusan önmaguk foglyai. Most fejeztem be, és itt küldöm neked. Imádkozd magadért, értem és mindazokért, akik még nem léptek ki házuk küszöbén. És főleg Danim, tartsd most már állandóan nyitva szíved kapuját, rettetes lenne, ha újra bezárnád!

Remélem, nemsokára találkozunk, addig is nagyon meleg szeretettel gondolok rád.

SZABADÍTS MEG, URAM, ÖNMAGAMTÓL!

Uram, hallod-e a szómat?

*Kegyetlenül szenvedek,
Önmagamba zártan,
Magam foglyaként.
Csak a saját hangomat hallom,
Már csak önmagam sorsát látom,
És csak a szenvedés kísér utamon.*

Uram, hallod-e a szómat?

*Szabadíts meg a testemtől, amely csupa vágy, csupa éhség; amit csak
meglát megszámálhatatlan szemeivel, amit csak széttárt karjai-
val megérinthet vagy átölelhet, mindazt birtokba szeretné venni,
hogy mértéktelen étvágyát kielégítse.*

Uram, hallod-e a szómat?

*Szabadíts meg a szívemtől, amelyet duzzadásig feszít a szerelem – de
amikor úgy vélem, hogy már határtalanul izzik bennem a szeretet
lángja, akkor veszem észre tehetetlen dühvel, hogy másokon át
is csak önmagamat szeretem.*

Uram, hallod-e a szómat?

*Szabadíts meg az eszemtől, amely megmámorosodott önmagamtól,
egyéni ötleteimtől, új meglátásaimtól, és nem tud párbeszédbe
kezdeni senkivel, mert csak a saját hangjára figyel fel.*

Egyedül unatkozom;

*fárasztom,
megvetem,
és megutálom magam*

*Mióta rút, szennyes bőrömben fetrengek, mint egy beteg ágyának égető
lepedői között, s menekülni szeretnék.*

*Minden silánynak, csúfnak, fénytelennek látszik...
Mert önmagamon át igazán semmit sem láthatok meg.
Kész vagyok gyűlölni minden embert s az egész világot...
Dacból..., mert nem tudok szeretni senkit.
Szeretnék járni, szeretnék útrakelni egy más ország felé...
Tudom, hogy létezik az ÖRÖM: láttam felragyogni mások arcán;
Tudom, hogy csillog a FÉNY: láttam felcsillanni mások szemében.
De még nem szabadulhatok, Uram, mert szeretem s egyben
gyűlölöm börtönömet.
Mert önmagam börtöne vagyok,
S szeretem önmagamat,
Szeretem, Uram, s egyben utálom...*

*Saját otthonom kapujára nem találok már, Uram.
Megvakultan húzom-vonom magam,
A kezeimmel emelt meredek falakba: saját határaitmba ütközöm,
Megsebzem magam,
Fáj ez a seb,
Nagyon fáj, de igazában senki sem tudhatja ezt, mert senki sem
tért be hozzám.
Egyedül vagyok, egészen egyedül.*

Uram, hallod-e a szómat?

*Mutasd meg házam kapuját,
fogj kézen,
tárd ki a két szárnyat.
Mutass az Útra,
Az ÖRÖM és a FÉNY ösvényére...
... De...
De, Uram, hallod-e a szómat?*

*– Meghallottam kiáltásodat, Gyermekem,
És szánlak szívemből.
Már oly régóta lesem lezárt zsaluidat, nyisd ki, tárd ki azokat:
a Fényem majd megvilágosít.
Már oly régóta állok tehetetlen, lelakatolt ajtajaid előtt:
Nyisd ki, s ott találsz a küszöbön.*

*Várlak, és a többiek is várnak,
De neked kell ajtót nyitnod;
Ki kell lépned házad kapuján.*

*Miért akarsz önmagad foglya maradni?
Szabad vagy!
Nem Én zártam rád az ajtót,
Így nem is nyithatom azt ki...
Te tartod egyre bereteszelve még mindig...*

HARMADIK RÉSZ

A SZERETET KIBONTAKOZÁSA: MÁSOK FELFEDEZÉSE

DECEMBER 11. – Névnapiom! Anyáéktól egy nyakkendőt kaptam, Dudustól egy csomag amerikai cigarettát, Péter meg teljesen elfeledkezett rólam.

Az idén ennek a napnak az új élet kezdetét kellene jeleznie számomra. Régóta vágyom már erre, most végre látom, és kezembem van a lehetősége. Meg kell változnom, stramm pasassá kell válnom – az leszek!

DECEMBER 13. – Megint átolvastam naplóm utolsó oldalait. Mindez nagyon szép, de észrevettem az előbb, hogy még mindig mennyit gondolok Jutkára. Ha nem határozom el konkrétan, hogy mit fogok tenni, sose jutok semmire!

1. Nem szabad olyan gondolatokkal foglalkoznom, amelyek kapcsolatán Jutka eszembe juthat.

2. Hogy ezt minél biztosabban megtartsam, és hogy megszabaduljak önmagamtól, azt kell tennem, amit Jocó és a Tisztelendő tanácsolt: meg kell tanulnom egyre jobban a többiek felé fordulni, egyre jobban figyelni az életükre, szavaikra, gondolataikra, terveikre. Ma délután például kár volt, hogy olyan részletesen meséltem Somának a tegnapi napomról. Sokkal jobban tettem volna, ha őt kérdeztem volna, hogy ő mit csinált!

DECEMBER 17. – Iskolai pingpongbajnokság volt a Klubban! Az egészet Kristóf szervezte, előre lefoglalta az asztalokat, és ő hívta meg az osztályokat is. Tőlük tizen jöttek, a másik negyedikből Balázs vezetésével hatan. Nálunk Misi Henrinek, Colosnak, Somának, Palinak, Karcsinak, Sandának és nekem szólt. Kristóf nagy hidegvérrel működött: előre elkészített egy nagy táblázatot, meghatározta a mérkőzések sorrendjét, és nekünk a meccsek után csak az eredményeket kellett bediktálnunk. Simán mi voltunk a jobbak, a negyedikesek morogni kezdtek, mert egyre több párosuk elvérzett.

Kristóf ügyesen leszerelte őket, ugyanis kijelentette, hogy természetesen a következő héten visszavágó lesz, egy alkalom alapján még nem lehet dönteni. Az egyik srác felkiáltott: „Nagy fej vagy, Kristóf!” Karcsival voltam párban, úgy küzdöttünk, mint az orosz-lánok! (21/13; 21/12)

DECEMBER 18. – Hosszú idő után ma újra Karcsival jöttem haza, meg is jegyezte: „Régen voltunk együtt, Dani! A szerelmi ügyeid miatt teljesen elfelejtetted a barátaidat!” Nem tiltakoztam, mert igaza volt, kárpótlásul igyekeztem figyelmesen hallgatni: hosszadalmasan magyarázta, hogy milyen szép és hasznos felszereléseket vett a motorjára. Éreztem, hogy jólesik neki a figyelmem. Én is örültem, hogy képes voltam erre, és erőt tudtam venni magamon, ugyanis a szívem szerint a tegnapi pingpongbajnokságról szerettem volna beszélni.

VACSORA UTÁN. – Felpróbáltam a nyakkendőt, hogy melyik inghez megy a legjobban. Sajnos még a kékhez sem passzol, nem jó a nyaka, régimódi. Holnap megkérdezem Sandát, hogy hol szerezte azt a klassz csikosat. Biztos megint veszekednem kell majd Anyával, hogy szükségem van egy új ingre, és hogy ne ósdit vegyen!

DECEMBER 19. – Megpróbáltam imádkozni a misén. Lehetetlen: túl sok az ember és túl nagy a zaj. Csak otthon tudok, a szobámban, és csak akkor, amikor Péter már alszik.

Délután a szülők azt akarták, hogy menjek el velük sétálni. Visszautasítottam, mert ilyenkor mindig hivatkozhatok a heti fogalmazásra, amit hétfőn kell beadni.

DECEMBER 20. – Jutka, láttam Jutkát! Találkoztunk.

Nem tudtuk már elkerülni egymást, ugyanazon a járdán menünk, egymással szemben. Éreztem, hogy a zavarától én is zavarba jövök. Ő állt meg először, habozva kezet nyújtott, és mentegetőzni próbált:

– Dani, tudod, nem tehetek róla, de az apád miatt nem lehetett már tovább... és aztán az a fiú csak egy régi ismerősöm, nem vagyok szerelmes bele... ő akarta, hogy... de sohasem felejtlek el téged, legyünk barátok.

Közbevágтам:

– Jutka, fölösleges mentegetőznöd. Az én őszinte szerelmemre hazugsággal válaszoltál, sosem tudtál szeretni, és sohasem fogsz tudni!

Most már sajnálom, hogy ilyen goromba voltam, de az eddigi esetekkel ellentétben, a szavak egyszerűen az ajkamra tódultak.

Siralmas alak vagyok: ez a találkozás egyszerre felélesztette bennem az összes emléket, nem tudom elfelejteni Jutkát. Azonban uralkodnom kell a gyötrődésem, élni kell, és én elhatároztam, hogy jobban fogok élni!

DECEMBER 21. – Folytatódott a pingpongbajnokság. A negyedikesek párosai egymás után estek ki, a végén már csak a Soma–Pali duó meg Karcsi és én maradtunk benn. Egy csapásra híres ember lettem az iskolában! Mindenki azt tippeli, hogy mi fogunk győzni. A döntő a karácsonyi szünet után lesz.

Kristóf kikérdezett, hogy mit szólnak a többiek a bajnoksághoz, érdemes-e újat rendezni, milyen formában, más osztályokat is meghívjunk-e stb...

– Mindenesetre a következő alkalommal segítesz majd nekem. Úgy látom, bírnak a srácok!

Kristóftól ez nagyon jólesett, és büszkévé tett.

Elmondtam otthon a sikeremet. Apa azt mondta erre: „Szép, szép, de engem sokkal jobban érdekel a félévi bizonyítványod. Az valószínűleg jóval kevésbé lesz fényes!”

Miért kell mindig a tanulást az orrom alá dörgölni?! Az egészen más...

DECEMBER 23. – Végre vakáció!

A bizonyítványom valóban nem túl fényes. Tényleg komolyan neki kell állnom a tanulásnak. Csak akkor lesz igazi az új életre törekvésem, ha minden területen erőt veszek magamon, a munkában is!

Dani szerény, amikor a bizonyítványát „nem túl fényesnek” nevezi. Szerintem gyászos. Főleg azért, mert ismerem őt és képességeit, és így tudom, hogy egy kis igyekezettel is már mennyivel jobb lehetett volna. Súlyos felelősség terheli a hanyagságáért. Az

ezutáni erőfeszítése nem lesz felesleges, de túl későn kezd el ahhoz, hogy teljesen beérjenek a gyümölcsai.

A nevezetes ellenőrzőt megtaláltam a naplóban, így leírom neked Dani e félévi bizonyítványát, hogy te magad is megítélhesd. (Franciaországban a legjobb osztályzat a húszas, a legrosszabb pedig az egyes.) A tanárok a jegyek mellé rövid jellemzéseket is adtak, ezeket is közlöm.

Az osztályfőnök: Dániel egyszerűen csak azt tanulja, amihez kedve van. Semmi kitartó szellemi erőfeszítésre nem képes, pedig ha összeszedné magát, az osztály egyik legjobb tanulója lehetne. Átlaga most csak 7,9, igen gyenge.

Francia irodalom: 15, Nyelvtan: 12. Igen tehetséges, jó tanuló, írásbeli munkái – a helyesírástól eltekintve – kiválóak.

Történelem: 7, Földrajz: 6. Lusta és álmodozó.

Német: 4. Osztályzatai nagyon rosszak, egyáltalán nem tanul.

Angol: 10. Dániel sokat rendetlenkedik, és zavarja társait.

Matematika: 8. Nem érdekli a matematika.

Fizika: 4. Nem dolgozik.

Torna: 5. Gyenge alkat, ennyire képes.

KARÁCSONY – Az éjféli mise hosszú volt, de érdekes, mert ezen az éjszakán sajátos hangulat uralkodik.

A plébános Krisztus szeretet-üzenetéről beszélt, és arról, hogy az emberiség még nem fogadta be teljesen; az emberek nem szeretik egymást. A kereszténynek szeretetet kellene sugároznia maga körül, csak így követheti Krisztust. Arra gondoltam, milyen klassz lenne, ha egyre jobban tudnék szeretni, és így kedvet ébresztenék magam körül a szeretetre! Kértem Istent, hogy segítsen ebben.

Amikor hazajöttünk, Dudas ajándékai mellé odatettem az enyémeket is. Egy tőpárnát készítettem neki, teleszúrtam gombostűkkel, de úgy, hogy kifelé álljon a hegyük. Egy kis cédulára ráírtam: „Vigyázat, senkihez sem vagyok kedves, hanem mindenkit meg-

szúrok!” Egy ideje tényleg úgy viselkedik mindenkivel, mint egy sündisznó!

A szobámba húzódtam, mert itt van Magda néni és semmi gusztusom sincs, hogy elviseljem a faggatódzásait meg az udvariaskodási rohamait. Visszamehetne már a teheneihez meg a disznaihoz! Sőt a legjobb az lenne, ha Dudust is magával vinné!

DECEMBER 29. – Patrik elmegy!! Váratlan és hatalmas csapás. Apját január elsejétől a marseille-i pályaudvarra nevezték ki, kaptak egy nagy lakást, és Patrik holnapután odaköltözik.

Emlékszem, hogy egy hónappal ezelőtt beszélt már nekem erről mint lehetőségről, de most őt is megdöbbenette ez a hirtelen döntés. Egyik legjobb barátom volt ő, az, akire a legbiztosabban számíthattam. Tegnap még egy olyan kellemes délutánt töltöttünk együtt! Ez volt az utolsó, vége, soha többé nem találkozunk! Teljesen elkeseredtem, nyomott hangulat fogott el. És mit fog csinálni Misi, aki állandóan vele volt?

DECEMBER 31. ESTE – Nemsokára véget ér ez az esztendő, amely nagyon mozgalmas volt számomra. Sosem szenvedtem még ennyit, mint az idén, és ennyi kalandot sem éltem még soha át! Ez az évem a nagy szerelem éve marad, aztán a kétségbeesése, de a magamhoz térése is. Még három óra, és beköszönt az új esztendő, amelynek minden hónapját, minden napját jól kell felhasználnom. Remélem, hogy egy év múlva, ugyanebben az órában majd azt állapíthatom meg, hogy előbbre jutottam. Kemény lesz a küzdelem, ezt már látom: az előbb is például életundor jött rám, és megint idétlen voltam. Ez aztán még jobban lehangolt, és most nagyon erőtlennek érzem magam. De arra gondolok, hogy állandóan újra kell kezdenem, mert végül biztos győzni fogok, győznöm kell!

Dani a naplójában külsőleg is fel akarta tüntetni életének új fejezetét: üresen hagyott itt egy teljes lapot, és a következő oldalra nagybetűkkel felírta:
„1955 – A MEGÚJULÁS ÉVE”

*

JANUÁR 7. – Eltelt egy hét, és nem írtam semmit. Nincs is mit, legfeljebb néhány erőlködésemről számolhatnék be, de még nagyon szétszórtak voltak. Bele kellene kapaszkodnom valamibe, mert gyenge vagyok egyedül, de még nem találtam meg azt a célt, ami segítene kilépni magamból.

A pingpongbajnokság befejeződött: fölényesen győztünk. A fiúk szemében „menő” lettem... legalább a sportban...

Kristóf beindított egy osztályfaliújságot. Az osztálytermükben fényképeket tett ki nyomorúságos putrikról, ahol emberek élnek, továbbá feltüntette a város egészségtelen lakásainak, albérlőinek és ágybérllőinek a százalékarányát. Néhány mondattal röviden leírta a rossz lakáskörülmények miatt állandóan fellépő súlyos problémákat is. Három osztálytársával együtt dolgozott, hogy a többieket minél jobban bevonja.

JANUÁR 8. – A negyedikesek élénken reagáltak. A többséget megragadta a faliújság, és mellette voltak, de néhányan bírálták: „Semmi értelme sincs felpizskálni az embereket, hogy aztán egyénileg próbáljanak valamit csinálni. A lakáskérdés a város vezetőségének a dolga, hatósági intézkedések kellenek.” Kristófé volt az utolsó szó: „Biztos, hogy azok is szükségesek, és harcolni kell általános reformokért is, de nem szabad ölbe tett kézzel várnunk ezekre! Addig is, amit tudunk, enyhítenünk kell a kiáltó nyomoron, mert ezek az emberek nem várhatnak...”

JANUÁR 11. – Biztos, hogy Talbot a legjobb tanár: törődik velünk, mer új dolgokat csinálni, és érdekesen tanít. A történelem- és földrajzórák sosem unalmas lötyögések, ez abból is észrevehető, hogy senki sem szokott rendetlenkedni.

Mára is kiagyalt valamit: azt akarja, hogy ketten közülünk válaszszanak ki egy témát, és két hét múlva tartsanak belőle félórás kiselőadást az osztálytársaknak. Bárki jelentkezhet; a témaválasztást meg kell beszélni vele, mindenben segít. Nem tudom, vállalkozzam-e. Látom előre, hogy a beszédnél nagyon fogok izgulni. Talbot kérdésére végül is senki sem jelentkezett, a srácok félnek a felsüléstől, csak néztek maguk elé, és vigyorogtak. Azért ez siralmas akkor, amikor egy tanár valami értelmes dolgot akar!

JANUÁR 12. – Kristóf nőgat, hogy ne hagyjak ki egy ilyen lehetőséget: „Ki kellene ezt használnod. Vedd rá Misit is, ő legyen a másik!” Témának az éhínséget ajánlotta. Tavaly ő is erről beszélt az osztályában, így tud segíteni, anyagot, újságcikkeket, statisztikákat adni. Holnap elmegyek ezekért hozzá, aztán összeállítom az előadás vázlatát, és majd megmutatom neki.

ESTE – Pechemre elmondtam otthon, hogy előadást fogok tartani: Péter kinevetett, Dudus meg mindenki előtt hangosan kijelentette: „Dani úr a versei után most előadásokat fog költeni!”

.....
Nehéz küzdelem a szeretet. Gyakran csak utólag veszem észre, hogy mit is kellett volna tennem, de akkor már késő. Ugyanúgy élek, mint tavaly, az önzés annyira belémgyökerezett, hogy továbbra is fogva tart. Magamat szeretem, amikor kényelmes vagyok, és magamat szeretem a gyöngeségeimben is, pedig az önszeretet nem szeretet!

JANUÁR 13. – Voltam Kristófnál, degeszre tömött táskával jöttem el tőle: könyvek, folyóiratok, kivágott újságcikkek stb. Az előadásának szövegét nem adta oda, hogy az enyémet saját magam állítsam össze. Csak abba ment bele, hogy miután megcsináltam a vázlatot, azt átbeszéli velem.

Egyfolytában dolgozom azóta, de egy kicsit elvesztem a millió papír között. Péter is megzavart, unatkozott, és azt akarta, hogy találjak ki valamilyen játékot a barátainak. Elküldtem, csináljanak, amit akarnak, de engem hagyjanak békén, nekem most komoly munkám van!

.....
Dudus vacsorához hívott. Teljesen kiment a fejből, azonban most hirtelen olyan örült éhes lettem, hogy egy tányér nagyságú rántotthúst is simán be tudnék vágni!

ÉJJEL FÉL EGY – Állatian kivagyok, a fejem is megfájdult, majd szétpattan. De amit összehoztam, az megrázó lesz: az osztály előtt az emberiség egyik legszörnyűbb drámáját fogom feltárni: az éhínséget, amelyet nem ismernek, de amely rövid időn belül félő, hogy katasztrófába fogja sodorni a világot. Én sem gondoltam volna, hogy ez ilyen szörnyű!

Ez a vázlata az előadásomnak:

Bevezetés.

Az emberiség éhezése sokkal nagyobb pusztítást és szenvedést okoz, mint a háborúk és a járványok.

1. Az éhínség következményei:

– közvetlen

– távoli

2. A tények:

– Dél-Amerika

– Afrika

– Ázsia, és aztán ezen belül részletesen:

– India

3. Az éhínség elleni küzdelem formái:

– helyes

– helytelen

Befejezés.

JANUÁR 14. – Németórán lázas levelezés Misivel, a kikerülhetetlen Sanda közvetítésével. Ez a tevé Misi nem akart belemenni, begyulladt attól, hogy a srácok előtt kellene beszélnie. Nagyon győzködtem, hogy jelentkezzen Talbotnál. Nem szabad félni: ahhoz, hogy mások előtt feltárjuk a világ problémáit, nekünk is meg kell küzdenünk a magunk problémáival. Kristóf ezt mondta. Különben is, véleményem szerint Misi az egyik legalkalmasabb erre. Óra végén beadta a derekát. Éppen jókor, mert Henri itatósán már egy csöpp hely sem maradt fehéren, ezen zajlott ugyanis az üzenetváltás.

Majd segítenem kell Misinek az előadás szövegének megfogalmazásában, mert állítólag jó vagyok franciából.

ESTE – Sztani megvárta a kapunál. Ez az első eset, hogy magától valami figyelmességet tett értem. Hétköznapi dolgokról beszélgettünk csak felfelé menet, de ha ezt visszaidézem, az is már nagyon vidámmá tesz. Érzem, hogy egyre jobban vonzódok feléje.

JANUÁR 15. – Kristóf kicsit megbírálta a vázlatomat. Szerinte először a tényeket kellene ismertetni és csak utána a következményeket, mert ez így jobban megragadja a hallgatóságot. Ugyanígy

az éhínség elleni küzdelemnél az érdeklődés felcsigázása érdekében logikusabb előbb a helytelen próbálkozásokról beszélni, és csak másodikként a helyes formákról.

JANUÁR 16. VASÁRNAP – A hideg miatt nem maradhattam kint sokáig. Újból visszaültem az asztalomhoz, és felkapcsoltam a lámpát, mert már sötétedett. A homlokomat az ablaküveghez szorítva sokáig gondolkoztam. Milyen szomorú ez a borús, sárgán sápadt ég, ahogy lassan, fojtogatóan kiolt minden világosságot! Üres csend van, semmilyen zaj nem jut fel hozzám, az utcák kihaltak. Magam elé képzelem az embereket, ahogy a pirosan villogzó mozibejáratoknál szoronganak, a reklámfény és a közös unalom furcsán összeolvasztja arcukat. Jutka is valahol ott lehet most azzal a fiúval. Én meg itt kinlódok, egyedül! Az előadás papirjai szanaszét hevernek az asztalon, neki akartam feküdni a munkának, de nem volt erőm. Végül is marhaság, hogy gondolkodás nélkül belevágtam ebbe a dologba, miért gyötöröm magam?! Ugyanúgy nekem is jogom volna most szórakozni, mint mindenkinek! Végleg nem tudom, mit csináljak. Beszélgetni szeretnék valakivel, de ugyanakkor meg egyedül szeretnék lenni, hogy dolgozhassam; kikapcsolódásra vágyok, de nem tudom, mire, és nincs kedvem próbálgatni. Érzem, hogy úgysem tudnék most önfeledten mulatni!

. . . .

ÁGYAMON – Talán már több mint egy órája a hátamon fekszem, a lábaim a levegőben. A vér a halántékomban lüktet, az egész fejem átveszi az egyenletes dobogást, és közvetlen közélről hallom, ahogy a szívem az élet ritmusát veri. Figyeltem, hogyan hal el lassan a nap a szoba falának mintáin. A virágok hirtelen lángra lobbantak, és millió szikrát vetettek! Behunytam a szememet, újra kinyitottam, tízszer megismételtem, hogy újra lássam ezt a tüneményt, de minden fokozatosan eltűnt az éjszaka homályában...

. . . .

Átolvastam az előbbi ábrándozásaimat; mondhatom, okos dolog ilyenekre pazarolni az időmet; egész délután semmit sem csináltam! Bravó, Dani! Pont ez kell ahhoz, hogy előbbre jussál, más ember

legyéll... Ha összeadnám az elfecsérelt napjaimat, legalább egy év biztosan kijönne belőlük; egy évnyi elvesztegetett élet...

Sose fogok tudni igazán szeretni.

*

JANUÁR 21. – Anya beteg. Tegnap reggel szétszedett egy öreg ládát, hogy eltűzelje, közben kilépett a papucsából, és egy rozsdás szög a talpába fúródott. Nem törődött vele eléggé, erre a seb elmergesedett. Hatalmasra dagadt az egész lába, és látszik, hogy nagyon fáj.

Várjuk az orvost. Egyszerre békesség lett itthon. Péter csöndben terít, és most Dudus készíti a vacsorát. Mindketten halkan tesznek-vesznek, én meg ügyetlenül téblábolok köztük, nem tudom, miben segítek. Anya megint azt hiheti, hogy nem érdekel az egész. Pedig ez nem igaz, bosszant a tehetetlenségem, nem szeretem nézni mások szenvedését, még kevésbé az anyámét!

ESTE 10 ÓRA – Itt volt a doktor, csak most tudott jönni, mert az influenzajárvány miatt rengeteg helyre hívták. Anyát azonnal kórházba kell szállítani, de már így is késő, a baj nagyon súlyos: a fertőzés gyorsan szétterjedt. Beadott két tetanuszinjekciót, és elment, várjuk a mentőautót, Apa magába roskadt, nem tudom, mit csináljak.

FÉL TIZENKETTŐ – Elvitték Anyát. Dudus sirt, Péter félig visszatartotta, én meg teljesen hidegen búcsúztam el tőle, pedig nagyon ki akartam volna fejezni a szeretetemet. Milyen nehéz természetesnek lenni! Utána Dudust próbáltam megvigasztalni, erre kifakadt: „Látszik, hogy nem szereted Anyát!” Ez fáj, de nem vágtam vissza.

Imádkoztam Anyáért.

JANUÁR 22. – Anya egy harmincfős kórterem közepén fekszik. Az összes beteg engem nézett, amikor odamentem az ágyához. Alig szólt valamit, még a műtét hatása alatt volt: reggel megnyitották a lábát.

Leültem az ágy szélére. Ijesztően sápadt volt az arca, fáradtan megnyúltak a vonásai. Időnként behunyta a szemét, és mozdulatlan maradt. Az volt az érzésem, hogy meghalt, és megremegtem a szörnyű ürességtől, amit a távozása okozna. A fal felé fordultam, és sírtam; nem akartam, hogy észrevegyék.

Kifelé, az ajtóban egy idős nővér megállított: „Édesem, gyengédnek kell lenni hozzá, annyira kimerült!”

Igent mondtam, és nem mertem kérdezni semmit. Alig bírtam a lépcsőn letámolyogni, mert azt hittem, hogy a legrosszabbra akart felkészíteni.

Hazafelé menet gondolataimban már a friss sír mellett láttam magam, Apa zokogott, ahogy fogadta a szomszédok és az ismerősök részvétnyilvánításait... Láttam a kétségbeesett arcokat, hallottam a szavakat, de én szenvtelen maradtam, az ajkamba haraptam, hogy ne sírjak, és belül büszke voltam a fájdalomra meg a keménységemre...

Ez örjítő, Anya súlyos beteg, én meg magamon gondolkozom!

Dudus rázott helyre, és újra lelket öntött belém. Irányításával Péterrel együtt mind a hárman nekifogtunk mosogatni, teríteni, vacsorát csinálni. Apa bent van a kórházban, mire megjön, minden a legnagyobb rendben lesz, rögtön asztalhoz lehet majd ülni.

Szegény Apa, érzem, mennyire megtört. Elöttem mindig szigorú, majdnem erőszakos szokott lenni, így most a könnyei megdöbentettek. Nagyon szeretheti Anyát!

JANUÁR 23. VASÁRNAP – Reggel a misén sokat imádkoztam Anyáért.

Délután együtt bementünk a kórházba, de nem maradhattunk sokáig. A nővér megparancsolta Apának: „Tíz perc, semmivel se több! Utána maradhat még egy kicsit egyedül, de a gyerekek menjenek ki, nem szabad a beteget kifárasztani!”

Az orvos még nem mondott semmit, várja a szérum hatását. A láz még nem enyhült, pedig legkésőbb holnap reggelre csökkennie kell, ha nem, akkor megtörténhet a legrosszabb is.

Ez nem lehet, Anya nem halhat meg, szükségünk van rá!! Sose gondolkoztam még a halálon. Egész időig azt hittem, hogy ez csak az idős embereket érinti, hozzánk nem juthat el. Egyszerre megöregedtem. Ha Anya elmegy, dolgoznom kell, mert én vagyok a leg-

idősebb, Dudus és Péter még kicsik. De ez nem lehet, Isten nem hagy el minket!

Újból nekiálltam az előadásomnak. Szégyeltem magam, de ugyanakkor örülök is, hogy direkt olyat csinálok, ami közben elfeledkezhetek Anyáról. Megpróbálok egy kicsit felszabadulni ez alól a fojtogató szomorúság alól, amely állandóan könnyeket gyűjt a szemembe, ahogy eszembe jut a kórterem, az ágyak sora és Anya.

Karcsi volt itt, nem tudott semmiről, és el akart hívni moziba. Megmondtam neki, hogy Anya nagyon beteg. Zavarba jött, én is kellemetlenül éreztem magam. Láttam rajta, hogy valamit szeretne mondani, de végül nem szólt, megszorította a kezemet, és elment.

A szomszédok egymás után néztek be a hírekért: Baltin néni, Lenke néni, a kövér Júlia... Anyát nagyon szeretik a házban. A kövér Júlia elérzékenyülve majdnem a nyakamba borult: „Szegény kicsim, a mamád olyan jó! Erősnek kell lenned, te vagy a legnagyobb stb. ... stb.” Bosszantott a dolog, mert nem tudtam, hogyan viselkedjem.

JANUÁR 24. – REGGEL, ISKOLA ELŐTT – Ezt a cédulát találtam az ajtó alatt, amikor kenyérért indultam. Kíváncsi vagyok, Kristóf honnét tudta meg, hogy Anya beteg. Különben tőle ez nem lep meg. Meg szeretném mondani neki, mennyire jólesett a figyelmessége, de tudom előre, hogy nem leszek képes kifejezni magam.

Dani beragasztotta ide Kristóf levelét: füzetből kitépett lap, sietős, azonban egyenletes írással:

Kedves Danim!

Hallottam édesanyád betegségéről, és tudom, mennyire súlyos. Nem akarok holnap reggelig várni, hogy megmondjam: sokat gondolok rád. Szóltam pár szót az Úrnak érte, teérted, az egész családért. Biztos vagyok benne, hogy nem hagyod magad letörni, és tartod a lelket öcsédben és húgodban is.

Barátod, Kristóf

ESTE – A láz lement, elmúlt a veszély! Mindenki megkönnyebült, és a hangulat egy csapásra feloldódott. Az előbb Apa még a rádiót is bekapcsolta, három napja nem hallgattuk. Dudus énekelt.

Holnap tartom az előadásomat az éhínségről, még nincs készen, mert ezekben a feszült napokban keveset tudtam foglalkozni vele. Fent kell maradnom, amíg be nem fejezem.

.

ÉJJEL FÉL KETTŐ – Vége! Teljesen kidöglöttem, de kész vagyok. Többször hangosan felmondtam, és aláhúztam azokat a részeket, ahol majd a meggyőzés kedvéért megnyomom a hango-mat. A tükör elé álltam, hogy lássam közben magam, mennyire kell gesztikulálnom. Szerencse, hogy Péter úgy aludt, mint a bunda! Izgulok egy kicsit és félek. Nyomasztó az egész osztály előtt beszél-ni, ha egyáltalán képes leszek megszólalni, és a szokásos lámpaláz nem bénít le. Jó, hogy leírtam az egész szöveget; és csak fog számítani az is, hogy olyan dolgot csinálok, amiben hiszek!...

Itt ér véget a második, a kék füzet.

Az utolsó sorokat Dani annyira összepréselte, hogy alig tudtam kibetűzni. A füzet borítója kívül-belül tele van mindenféle rajzokkal: arcok profilból, nyíllal átszúrt szívek, firkálások stb..., és mindenütt és mindig másképp Jutka neve, általában csupa nagybetűvel.

A napló ezután egy vastag, nagyalakú spirálfüzet kockás lapjain folytatódik. Az írás sűrű, apró betűs, de most már sokkal formásabb és rendezettebb, így ritka kivételtől eltekintve mindenütt könnyen olvasható.

Látszik, hogy Dani egyre gondosabban vezeti nap-lóját. Sőt helyenként még utólag bele is javított a régebben leírt részekbe, és leegyszerűsítette a pár-beszédeket.

JANUÁR 25. – Túl vagyok, és jól sikerült! Először Misi beszélt, egész meggyőzően makogott, én meg ettől még idegesebb lettem a gondolatra, hogy néhány perc múlva én következem. Amikor ki-mentem a tanári asztalhoz, nem mertem körülnézni. A kezemben szorongattam a papírjaimat, észrevettem, mennyire reszketek, ezért letettem. A megindulás nagyon kinos volt: nem akartak a szavak kijönni belőlem, a torkom összeszorult, de aztán lassan rátaláltam a tegnapi hanghordozásomra, és kezdtem visszanyer-

ni a biztonságomat. Ahogy megjött a hangom, megnyugodtam, sőt fel is mertem nézni. A srácok figyelmesen, megdöbbenve hallgattak. Talbot az egyik sarokból szintén érdeklődve nézett. A végén már egyáltalán nem remegtem, és hatásosan fejeztem be. A fiúk tapsolni kezdtek, Talbot pedig az egész osztály előtt megdicsérte az előadásomat!

A szünetben sokan odajöttek hozzám. Soma körülujjongott: „Nagy voltál, Dani! Nem gyulladtál be, klasszul elmondtad ezt az izédet!” Hallottam, ahogy Sandának odaszólt: „Nem hittem volna, hogy ilyen nagy fej! Irtóra tud!”

Kristóf is átjött, már megkérdezhetette a srácokat, mert azonnal hangosan gratulált: „Jó munka volt, Dani!” Sztani is ott állt, de nem mondott semmit, pedig feléje fordultam, és rá is néztem. Most utólag érzem, hogy valami kedves szót vártam, ami tőle különösen jólesett volna.

Különböző papírokon megtaláltam az előadás egy részét, azt hiszem, számodra is érdekes lesz. A tényeket mutatja be itt Dani:

De ez még csak egyetlen adat. Véletlenszerűen kiválasztottam még néhányat, hogy jobban megismerjétek ennek a katasztrófának a súlyosságát:

1. *Ahhoz, hogy egy ember megfelelően kielégítse testének fiziológiai igényeit, napi 2800 kalóriára van szüksége.
A bolíviai Élelmezésügyi Hivatal ezzel szemben az ország átlagfogyasztását napi 1200 kalóriára becsüli.*
 2. *Braziliában az egy főre jutó évi tejmenyiség 8 liter. Svájcban, ahol eléri az egészséges szintet, évi 263 liter.*
 3. *Az Amazonas vidékén az éhínség következtében a gyermekhalandóság 24%-os, sőt Észak-Argentínában 33%-os: ez azt jelenti, hogy minden három gyermekből egy meghal, mielőtt egyéves lenne.*
- II. – *Vessünk egy pillantást most Afrikára, „az éhezõ kontinens” országaira. Pusztán ez az egy felmérés is már megdöbbentő: Dél-Afrikában, a megvizsgált 11 000 gyermek közül 83% naponta csak egyszer kap enni, 16% kétszer, és mindössze 1% az, aki rendszeren, háromszor étkezik. Hozzá kell tenni, hogy mind a 11 000-nél az étkezés egy tányér üres kásából áll.*

III. – Ázsia.

Ázsia a legnépesebb földrész, de itt a legnagyobb az éhínség is. Indiában 400 millió ember él, és a lakosság háromnegyed része éhezik. Az ország nyomorát egyre jobban megismeri a világ, a statisztikák, dokumentumok egyre szaporodnak. Néhány sor is elegendő lesz: „India nyomora minden elképzelést fölülműl. Kalkuttában például egész családok élnek kint az utcán, egyáltalán nincs tető a fejük felett. Az a szakadt vászonruha az egész vagyonuk, ami rajtuk van. A járókelők napról napra egyre több, mozogni is alig tudó szerencsétlenül gázolnak át, akik az éhezés miatt csonttá soványodtak, és az éhenhalás küszöbén állnak.” A gyermekek negyedrésze meghal egyéves kora előtt, de akik megmaradnak, azoknak is csak a 60%-a él öt évnél tovább.

ESTE – Apa jó hírrel tért haza: reggel az orvos is megerősítette, hogy minden veszély elmúlt. Azonban még sok türelem kell addig, amíg Anya teljesen felépül.

Apa boldog, de nagyon fáradt, és kicsit nyugtalanul néz elébe ezeknek a heteknek, amelyeket egyedül kell átvészelnünk.

JANUÁR 28. – Soma újból szóba hozta az előadásomat, nem tud betelni vele. Megkérdezte, hogy honnét gyűjtöttem össze az anyagot, és elkérte a szöveget és az újságokat. Őt már régóta foglalkoztatja az alkoholizmus problémája, de hogy az éhínség is ilyen súlyos katasztrófa, azt csak most fedezte fel. Sokáig beszélgettünk, nagyon komolyan.

Somát sokkal több minden izgatja, mint engem, így meglep, hogy azt hiszi rólam, hogy képes vagyok válaszolni a kérdéseire. Úgy látszik, ez a keddi földrajzóra nagyon elevenébe vágott. Ha tisztességes akarok lenni, dolgoznom kell még a témámmal kapcsolatban, meg kell próbálnom segíteni neki a problémái megoldásában. Ma este újra elolvasom azt a két-három cikket, amit a múltkor csak átfutottam.

Dani, nem fekhetsz le, amíg el nem olvasod ezeket a cikkeket! Gyenge pasas vagy, nem szereted Somát!... de nem bírom már az álmodást, mégis lefekszem.

JANUÁR 30. – Anya tényleg sokkal jobban van: délután már felült az ágyban, és kötött. Azonban nem szabad elkapatnia magát, hamar kifárad. Fél négyig nála voltam, Apa váltott le. Nagyon jó volt, hogy jött, mert alig tudtam már mit csinálni, nem szeretek egyedül lenni Anyával. Ilyenkor mindig kérdezősködik, csomó mindent szeretne tudni, pedig ezekről nem akarok neki beszélni.

A kórház hangulata is nyomasztó volt. Vasárnap még elviselhetőbb, mert akkor tele van étellel, a látogatók körülveszik az ágyakat, gyümölcsöt, édességet, mindenféle finomságot hoznak. Azonban megfigyeltem, hogy a terem legvégében fekvő idős nénihez sose jön senki. Pedig nagyon kedves az arca; mindig, amikor belépek, meg néz, és mosolyogni próbál. Ma arra gondoltam, hogy odamegyek hozzá, és megkérdem, hogy van – de nem mertem. Ez kész örület! Pedig biztos örömet szereztem volna neki. Mindig ez az átkozott félénkségem!

Otthon a konyhában egy csomó törölgetőnivaló várt. Dudus úgy gondolta, hogy ez az én dolgom, és meghagyta nekem, hogy én is kivehessem a részem a házimunkából. Rendben van, hogy Anya betegsége miatt engem is befog, de azért ne éljen vissza a helyzettel!

FEBRUÁR ELSEJE – Kristóf segített matekból. Feljött hozzánk, és anyagi türelemmel többször is elmagyarázta a logaritmust, mert teljesen fafej voltam hozzá.

Utána más témára tértünk: „Jó, hogy odaadtad Somának az újságcikkeket, de igyekezzél újra beszélgetni vele erről a dologról. Az előadásodon keresztül kérdést ébresztettél benne, és erre válaszzal tartozol.”

– Igen, ezt tudom, gondoltam is erre, de mit tehetek?

– Elég, ha figyelsz az életére. Tudod, hogy hol lakik, milyen a családja, mi a hobbija, mit szeret csinálni?

– Nem!

– Hát akkor próbáld meg őt minél jobban felfedezni. Egy srácot azzal szeretsz igazán, ha komolyan igyekszel megismerni. És ne felejtse el a többi osztálytársadat se! Régen szerveztetek már ping-pongmeccset vagy filmvetítést, pedig jó lenne, mert ezáltal is közelebb kerülhetnétek egymáshoz!

Teljesen igaz.

Amikor Kristóf javasol valamit, legszívesebben azonnal nekiáll-

nék, mert látom, mennyire igaza van, és örülök, ha örömet szerzek neki!

Most abbahagyom az írást: segítenem kell Dudusnak vacsorát csinálni.

FEBRUÁR 3. – Ma megint be kellett mennem a kórházba, de ez volt az utolsó, Anyát holnap hazahozzák. A seb még nem zárult be teljesen, az orvos majd időnként feljön átkötözni.

Moziba akartam menni, Anya adott rá pénzt. Kirobogtam a Szajna térre, hogy elcsipjem Sandáékat, a „Sanda-bandát”, de megbántam: két lány is volt velük, és az egész idő alatt beszélgettek meg vihogtak, nagyon idegesített. Én a filmekért járok moziba! Ráadásul nem valami sok szépség szorult beléjük, Jutka sokkal vonzóbb volt.

A film után Sandáékkal tartottam a bisztróba is, ittam és nevettem, mint a többiek, pedig nem túlzottan fült hozzá a fogam. Henri csak egy málnaszörpöt akart fizetni nekem, mert állítólag antialkoholista vagyok!

ESTE 11 – Még hozzá sem nyúltam a leckéimhez, ezért csak röviden: Anya fogadására minden kész: söprés, felmosás, portörítés, virágok; Apa is beszállt, a lakás ragyog, mindenki vidám! Klassz!

FEBRUÁR 4. – Anya megjött, de még nagyon gyenge. Azonnal le is feküdt. Fokozatosan kelhet csak fel, és eleinte csak bottal járhat.

FEBRUÁR 5. – Iskola után szerettem volna Somával beszélni, de már elment.

FEBRUÁR 6. – Sztani tényleg furcsa: tanítás végén odajött hozzám, hogy menjünk együtt haza. Azt hittem, hogy valami fontosat akar mondani, és egész úton ezt vártam, de semmi. Lopva ránéztem: teljesen gondolataiba merült, és szemei elvesztek a meszségben. Meg szeretném tudni a titkát!

ESTE – Lehet, hogy meg kellene írnom Sztaninak, hogy a barátja vagyok, és hogy mindig számíthat rám...

FEBRUÁR 9. – Tényleg nem tudok túl sokat Somáról! Azt sem tudtam, hogy hol lakik, nem voltam még sose nála. A szülei a háborúban mindenüket elvesztették, így azóta egy szűkös társbérletben élnek. Három testvére van, két húga és egy bátyja.

Somát elkapta a lendület, áthevülve beszélt, én alig mondtam valamit, inkább csak kérdeztem. Látszott rajta, mennyire örül annak, hogy valaki hallgatja, és én igyekeztem valóban meghallgatni. Amikor apjáról kérdeztem, zavarba jött, és megpróbálta más irányba terelni a szavait. Éreztem, hogy nem szabad a választ erőltetnem. Soma búcsúzóul erősen megszorította a kezemet; egész más volt, mint a szokásos kézfogások! Nagy boldogsággal a szívemben jöttem haza.

Ma valóban uralkodtam magamon, és így örömet szerezhettem Somának. Jól van, Dani, stramm pasas leszell!

FEBRUÁR 11. – Kristóf leszidott. Most már emlékszem, hogy Karcsi pár nappal ezelőtt szólt nekem is a IV.b–III.b focimeccs miatt, ugyanis nem volt meg a tizenegy ember, és így engem is beválogattak. Tegnap játszották le, de én tökéletesen elfelejtettem elmenni. Kristóf ott volt, és keményen hiányolt:

– Az osztály minden közösségi programja jó lehetőség arra, hogy igazibb barátságok alakuljanak ki. Te ezt már kapiskálod, hát akkor neked kell leginkább részt venni ezekben!

FEBRUÁR 12. – Colossal dumáltam az utcán, amikor találkoztam Jutkával. Megállt, és kezét fogtunk. Ahogy rám nézett, megint egy pillanat alatt felkavart. Colos észrevehette, és amikor Jutka elment, megjegyezte: „Nem rossz a kicsi, de már nem jársz vele?” Mivel nem válaszoltam, hozzátette: „Rá se ránts, egy lelép, jön helyette tíz másik!” Megfordult és Jutka után füttyentett, nem tudom, meghallotta-e.

Bosszant ez a találkozás, főleg az, hogy Colos is ott volt. Egyedül szeretnék találkozni Jutkával, és négy szemközt beszélni vele. Katitól tudom, hogy nagyon sajnálja a szakítást. Néha megkísért a gondolat, és titkon reménykedem, hogy talán mindent újra lehetne kezdeni. Ha engedek az ábrándozásnak, látom magam, ahogy kézenfogva megint sétálok vele, moziba vagy strandra megyünk, és ugyanúgy beszélgetünk, mint régen... De ugyanakkor nagyon hamar azt is érzem, hogy ez a szerelem már nem tudna

kielégíteni, túl sok befejezetlenséget, tökéletlenséget hozott magával. Valami nagyon hiányzik belőle, és én mélyebbre, többre vágyom...

MÁSNAP REGGEL – Alig tudtam tegnap este elaludni. Állandóan Jutkára gondoltam, elképzeltem, ahogy jön föl a lépcsőn, az ajtónkhoz megy, becsönget, én ujjongva rohanok ki, a karjaimba omlik, és mindenért bocsánatot kér...

Megint elolvastam, amit tegnap írtam róla, de nem nyugodtam meg. A távozása olyan ürességet okozott életemben, amit eddig még semmi sem töltött be. Vannak olyan pillanatok, amikor rettenetesen érzem magamban a vágyat, hogy szeressem, mégpedig konkrétan valakit szeressem, egy lányt, akit láthatok, érinthetek, karjaimba zárhatok. Örült vagyok, hogy egyedül tengődöm, és nem keresek valakit, annyi más lány is van!...

A másik oldalon meg az áll, amit a Tisztelendő és Jócó mondtak. Isten tudja, hányszor olvastam már át a naplómban ezeket a beszélgetéseket, de van, amikor egyáltalán nem győznek meg. Nem merem elfogadni, hogy küzdenem kell, ráadásul a semmiért! Azt viszont el kell ismernem, hogy az elmúlt két hónap, amikor megpróbáltam a többiek felé fordulni, jóval több örömet adott, mint az összes együttlét Jutkával. Érzem, hogy ez sokkal igazibb, de pillanatnyilag sokkal nehezebb...

FEBRUÁR 14. – Váratlanul szemébe kérdeztem Kristófnak, hogy mindig boldog-e. Meglepődve nézett rám:

– Igen, miért ne?

– Mert én gyakran kikészülök, sokat vívódom magamban, neked meg minden úgy megy, mint a karikacsapás!

– Danim, furcsákat gondolsz, ugyanolyan vagyok, mint bárki más! Időnként én is rettenetesen küszködöm, csak tudom, hogy hova tartok és miért harcolok. Ez ad nekem erőt.

Karcsi közeledett, félbe kellett hagynunk, vele nem lehet komolyan beszélgetni. Nagyon sajnálom, mert még folytatni szerettem volna.

FEBRUÁR 15. – Csak ez hiányzott! Megint ezek a családi cirkszok! Úgy látszik, túl sokáig vasalgattam az ünneplő nadrágom élet, működés színeit kellett volna felhoznom a pincéből. Anya hangja

fokozatosan emelkedett, és új strófákat fűzött az eddig is hosszú litániához:

– Azt akarod, hogy én menjek le?! Kegyetlen vagy, nem látod, hogy alig vonszolom magam? Persze te nem tudod, mit jelent egy betegség! Örültél, mi, amikor a kórházban voltam? Senki sem zavart itthon, azt csinálhattál, amit akartál!... stb. ... stb.

Apa folytatta:

– Nem használtad még ki eléggé a szegény anyádat?!... Pedig azt hittem, hogy végre észbe kaptál, az utóbbi időben többet segítettél. Tévedtem, ugyanolyan önző vagy, mint azelőtt!

Ezért strapáltam magam eddig! Hát jó, ha így gondolják, akkor ezután már tényleg nem fogok csinálni semmit, úgyis mindegy!

FEBRUÁR 16. – Tegnap este teljesen ostoba voltam. Ilyen kis dolog miatt feladni az egészet!...

Irodalomórán megdicsérték a barátságról írt dolgozatomat. Amikor fogalmaztam, Sztanira gondoltam; tényleg szeretem őt; valamelyik délután megpróbálom majd elhívni hozzánk.

A dicshimnusz közben Soma egyfolytában úgy nézett rám, mint aki csodál valakit. Nem tudom, mivel érdemeltem ki, de ettől egy kis büszkeség is elfogott. Beszélgetni kellene megint vele, mert a múltkori alkalom óta alig váltottunk pár szót!

FEBRUÁR 17. – Colos tényleg piszkos alak! Állandóan flörtöl: rondán kihasználja a lányokat, és csak játszik velük.

FEBRUÁR 18. – Minden igazi erőfeszítés végül is örömet szerez számomra. Kristóf boldog, ahogy a múltkor mondta, a küszködése ellenére is, sőt azt gondolom, hogy éppen a küzdelmei teszik igazán boldoggá. Mindig törekszik valamire, és ez a jelleme fejlődése mellett állandó örömet ad neki.

Ha jobban összeszedném magam, boldogabb lehetnék.

FEBRUÁR 21. – Tanítási szünet. Egész délután Sztanival voltam: pompás nap! Gyönyörű volt az idő, sokáig sétáltunk a parton, és közben néztük a tengert. Most is messzire el akartam távolodni a házaktól, emberektől, hogy csak a sziklákat meg a vizet lássam, és teljesen egyedül legyek Sztanival. Vidámak voltunk, bolondoztunk a kavicsos fövényen: Sztani eldobált konzervdobozokat rakott

egymásra, és egyre távolabbról versenyeztünk, hogy melyikünk tudja az építményt kevesebb lövedékkel szétbombázní.

Cseppet sem fáztunk, leültünk egy nagy, lapos kőre, és sokáig csendben figyeltük az előttünk morajló, lenyűgöző tömeget. Sztani tényleg költői lélek, van érzéke a széphez. Biztos, hogy már régóta hallgatja és érti a tengert, mert csomó dolgot elmagyarázott most nekem. Sosem éreztem még ennyire a barátság melegét!...

Soma járt nálunk, valami miatt keresett.

Teljesen le vagyok égve anyagilag, alig van 20 frankom. Délután Sztaninak vettem néhány banánt, hazafelé jövet meg bementünk a bisztróba inni valamit. Nem engedtem, hogy ő fizessen. Nem ismerek magamra, Sztaniért még erre is képes voltam!

FEBRUÁR 22. – Reggel Dudus Sztani levelét hozta be a szobámba, az ajtó alatt találta:

Dani,

Nem alszom el ma este addig, amíg meg nem köszönöm neked ezt az együtt töltött délutánt! Hiszek a barátságban, és éreztem, hogy te megajándékoztál vele. Ne haragudj, hogy nem beszélek sokat, de érzékeny vagyok, és megremegtem a tiszta barátság lehetőségétől. Bár-csak a feledés hullámai ne borítanak el! Mindig számíthatsz a szeretete-metre

Sztani

Köszönöm, öreg Sztanim, te is mindig számíthatsz rám! Vagy hússzor elolvastam a leveledet, kívülről tudom, és magamnál őrzöm. Biztosan tudtam, hogy egy nap megnyílunk egymásnak, azért születünk, hogy meghallgassuk egymást és szeressük egymást!

ESTE – Anya nem ért semmit. Elkövettem azt a hibát, hogy előtte is olvastam Sztani levelét.

– Kitől kaptad? Csak nem megint valami szerelmeslevél?!

Mivel ezzel jött, nem válaszoltam semmit, és így még biztosabb lehet abban, hogy járok valakivel. Nem érdekel, nem fogok magyarázkodni, majd rájön előbb-utóbb magától is. Tanulja meg, hogy ne ítéljen túl hamar! Nem volt veszekedés, de Anya azóta szótlan, és ez még rosszabb.

Bosszant a dolog.

FEBRUÁR 23. – Rossz formában vagyok, és hogy lelket öntsek magamba, Sztanira gondolok. A vele való barátságom tehát megint csak olyan téma, amit Anyáék sosem fognak megérteni!

FEBRUÁR 24. – Kristóf alig tért magához a meglepetéstől, amikor elküldtem, mert nem értem rá:

– Mi történt, Dani? Valami baj van?

Sztanit kerestem, de már sehol sem találtam.

ESTE – Kristóf most ment el, visszakérte az újságjait. Nyilván ez csak ürügy volt. Megbánthattam délután, de ez a buzgólkodása, hogy erre azonnal feljött, kicsit idegesített. Mégis azonnal elmeséltem neki Anya előítéleteit. Az ágyon ültünk, egymás mellett:

– És mindez egy levél miatt?

– Igen, pedig ez olyan klassz... Nagyon jóban vagyok Sztanival. Tessék, olvasd el!

Amikor visszaadta, először nem szólt semmit, láttam, hogy nincs elragadtatva:

– Ha akarsz, egyszer majd elmondom erről a véleményem. Mindenesetre ne legyél túlzottan oda, más dolgaid is vannak. Nem mondtad még el, hogy mit működtél az osztályban. És mi van Somával?

Ez igaz, még mindig nem csináltam semmit. Majd szólok Palinak, Misinek meg Karcsinak, hogy segítsenek valamit beindítani.

Máris jobban vagyok, tanulság: nem szabad semmiségek miatt letörnöm!

FEBRUÁR 26. – Anya bejött a szobámba, és kölcsönkérte a fényképezőgépre félretett pénzemet. Hónap vége van, és még nem fizettük ki a kórházi költségeket. Egy kicsit zavarban volt, megigérte, ahogy lehet, rögtön megadja. Most már tényleg nem tudom, mikor jön össze a fényképezőgépem!...

FEBRUÁR 28. – Colos a szünetben megint egy csomó srác előtt villogott. Amikor feléjük indultam, hallottam, hogy odaszól az egyiknek: „Nem, meg kell kérdezni Danit is, nélküle nem csinálhatjuk meg, ő menő az ilyenekben!...” Úgy tettem, mint aki nem hallott semmit, és lazán közeledtem.

– Na, éppen itt van! Figyelj, Dani, van egy szenzációs ötletünk, mit szólsz hozzá? Sokan totóznak az osztályból, de már hetek óta semmit sem nyertünk, Sandának is csak kilencesei voltak. Ehelyett egymás közt fogadnánk a hivatalos meccsre, mindenki beteszi egy borítékba a tippjeit meg 25 frankot, hétfőn felbontjuk, és akinek a legtöbb találatja van, egy százas kivételével bezsebeli az egészet. A heti százasokból pedig a tanév végén csapunk egy nagy banzájt.

Várták a választomat, hogy én döntsek. Tetszett a dolog, de nem feleltem azonnal, mintha alaposan megfontolnám a véleményemet: „Srácok, ez jó lesz! Csak azt kell megpróbálni, hogy mindenki részt vegyen benne.”

Tanítás után Sztanival szerettem volna beszélgetni, de Gasztonnal ment haza. Ez nem esett jól tőle!

MÁRCIUS ELSEJE – Öten hajthatatlanok: nem érdekli őket a futball. Viszont pénzük az van, így beszélni fogok velük; mindenképpen be kell szerveznem őket is.

Kristófnak szintén tetszik a dolog. Örült, hogy nem húzódoztam attól, amit nem én, hanem a srácok maguktól találtak ki. „Ez így sokkal életképesebb, mert mások is a sajátjuknak érzik. Neked viszont ilyenkor is úgy a szíveden kell viselned, mintha a te ötleted lett volna!”

Azt hiszem, jobb lesz, ha Rolandot Soma próbálja majd megpuhítani, így Somát is bevonom, ő is érdekelt lesz a sikerben!

MÁRCIUS 2. – Beszéltem Somával, benne van.

MÁRCIUS 4. – Colos furcsa alak, de tényleg ő a főkolompos nálunk: az osztálytótó neki köszönhető, hogy megy. Igaz, az előbb azt mondta: „Dani, nagy szerencse, hogy éppen akkor jöttél! Nélküled befulladt volna az egész. Ritkán sikerül elérni, hogy valaminek egyetértsen az osztály!”

A Szajna téren elváltunk, ment, hogy megint felszedjen egy lányt.

MÁRCIUS 5. – Soma rávette Rolandot, ma tanítás után szólt nekem. Siettem, de láttam Somán, örül, hogy beszélhet velem. Először nehéz volt, de aztán egyre jobban, majdnem szívesen

figyeltem rá. Régebben én is sokat szenvedtem attól, hogy nem találtam senkit, aki meghallgatott volna.

– Egy újságod még nálam van, holnap visszaadom.

– Nem számít, nem olyan sürgős.

– Tudod, azért, mert az a téma nagyon érdekel! Mert...

Nagyon zavarba jött.

– Mert?

– Mert otthon is ugyanaz a baj.

Csendben tettünk néhány lépést, egyformán zavarban voltunk.

– Apám iszik.

Éreztem, hogy elvörösödöm a megindultságtól: először történt, hogy egy társam ennyire rám bízta magát. Szerettem volna valahogy viszonzni, rátenni a kezemet a vállára, mondani valamit – nem tudtam. Szerencsére folytatta:

– Gyakran este, amikor hazajön, már nem józan. Rettenetes ilyenkor a hangulat, mindenkivel veszekszik, kiabál, a hűgaim sírnak. Anya már sokszor gondolt arra, hogy elköltözik, egyedül miattunk maradt. Szerettem Apát, máskor rendes, azonban az itálnak nem képes ellenállni, nagyon gyenge. Azt hiszem, most már tudnék segíteni, de magamtól nincs erőm hozzá. Olyan jó, Dani, hogy te itt vagy!

Csak dadogtam: „Igen, természetesen, tudod, hogy mindig számíthatsz rám, mindig melletted leszek!”

Még mindig nem tértem magamhoz, olyan váratlanul jött, hogy Soma ennyire számít rám. Pedig semmi különösét nem tettem érte, csak kétszer vagy háromszor meghallgattam, amikor magáról beszélt. Rémülten veszem észre, hogy egy ideje a srácok csomó mindenben számítanak rám. Elsősorban Soma; aztán Colos, aki mindig hallani akarja a véleményemet; és aztán az osztálytársak általában, akik meg semmi közös dolgot sem tudnak elképzelni nélkülem. De hát tévednek, nem az vagyok, akinek hisznek!... Azonban már nem hátrálhatok meg. Nem okozhatok csalódást sem Somának, sem a többieknek. Rabja vagyok a szerepnek, amit ők kényszerítenek rám. Tovább kell mennem, sürgetve követelik, hogy folytassam.

ESTE 11 ÓRA – A vacsoránál Apa megpróbálta rábeszélni Anyát, hogy a húsvéti szünetben utazzon el Magda néniékhez pihenni, majd Dudus helyettesíti. Somára gondoltam: milyen jó, hogy ilyen apám van!

Imádkozni fogok Somáért... és magamért is!

MÁRCIUS 6. VASÁRNAP – Klassz volt a mise. Nem értek ugyan még most sem túl sokat belőle, de jó alkalom, hogy imádkozzam.

Délután természetesen megint elromlott az idő, mint általában minden vasárnap. Dudus megkért, hogy menjek el vele moziba. Kicsit bosszankodtam, mert útközben találkoztam a srácokkal. De végül is nem volt túl kellemetlen, mert nem tudják, hogy a húgom; Dudus meg egész helyes lány lett, és főleg vasárnap normálisan öltözik.

A mozi után keményen rávetettem magam az angol leckémre.

MÁRCIUS 7. – Jocó megjött, befejeződött az a munka, amelyre áthelyezte a vállalata. Három hónapig volt távol. Ahogy hallgattam élményeit, Kristóf jutott az eszembe: valahogy ugyanolyanok mind a ketten, annak ellenére, hogy más környezetben élnek. Szerdán moziba megyek Jocóval.

Természetesen Anya állapotáról is érdeklődött, nagyon kedvesen köszönt el tőle, és Péterrel is váltott pár szót. Este a vacsoránál Anya már Jocóról beszélt, azt szeretné, ha én is olyan lennék, mint ő. Ennek én is nagyon örülnék!

Tanítás után Sztanival jöttem fel, még mindig mélyen vonz a titka.

MÁRCIUS 9. ESTE – Jocó Bernáttal várt rám a ház előtt. Bernát biztos szintén örült, hogy megjött a nagy barátja, és azt hiszem, hogy velünk szeretett volna tartani. Azonban Jocó nem ragaszkodott hozzá, és én sem, mert sosem tudtam lenyelni Bernátot. A film egyébként elég semmitmondó volt.

Késő van, mert utána sokáig beszélgettünk. Máskor általában Jocó szokott többet beszélni, most én.

Búcsúzáskor Jocó azt mondta:

– Nagyon örülök neked, Dani! Alaposan megváltoztál!

Ezt én is érzem, és néha nyugtalankodom miatta. De ma este mégis jólesett, hogy Jocó is észrevette.

MÁRCIUS 10. – Kristóf az összejövetelükre ment, elkísértem, hogy találkozhassam a Tisztelendővel. Régen voltam már nála, így kiérdemeltem egy hatalmas hátbavágást:

– Na nézd csak, ez a jóember még él! Azt hittem, meghaltál! Nem szép tőled, Dani, hogy ijesztgetsz!

Pusztán már ezért a fogadtatásért máskor is vissza fogok menni! Biztos, hogy tényleg örömet szerzek neki. Most gyorsan eljöttem, mert Misi, Balázs meg a többiek már kezdtek szállingózni. Amikor kinyitottam az ajtót, az egyik fiú utánam kiáltott:

– Miért nem maradsz velünk?

Kristóf azonnal mosolyogva tiltakozott:

– Ugyan! teljesen felesleges, csak untatnánk.

Ez nem igaz, mert szívesen ottragadtam volna, hogy lássam, mit csinálnak.

Nagyon jól emlékszem Dani váratlan megjelenésére, és arra is, hogy őszinte örömmel szorítottam meg a kezét, mert hosszú ideje csak másoktól halottam felőle. Amikor azonban Kristóf közbelépett, hogy ne maradjon itt az összejöveten, magamban igazat adtam neki. Kristóft zavarta, hogy el kellett küldenie Danit, de keményen szembeszállt a szerencsétlen meghívással. Néhány szóval meg is fogalmazta: „Nem hívunk meg valakit csak úgy, egyik napról a másikra!” Utána részletesen elmondta, hogyan próbálja bevonni Danit különböző feladatokba, hogy aztán ezeken a teendőkön keresztül egyre jobban felfedezze felelősségét az osztálytársai iránt, a környezete iránt. Majd egy nap Dani maga is szükségét fogja érezni annak, hogy másokkal együtt is elgondolkodjék erőfeszítéseiről, ekkor majd jöhet az összejövételre.

Teljességgel egyetértettem Kristóffal, és bíztam józan nevelési igyekezetében.

Mivel megvoltak nélkülem is, elkotródtam, és kimentem a Szajna terre. Találkoztam Karcival és a Sanda-bandával; meghívtak a bisztróba Henri 25. bezárását megünnepelni. Szegény pénztárosnőt teljesen kikészítettük, de irtó jól éreztük magunkat.

MÁRCIUS 12. – A német házi feladatom volt az ürügy, hogy felmenjek Sztanihoz, valójában megint az együttlétre vágytam. Útközben megláttam Somát, alig tudtam átmenni a másik oldalra és gyorsan elkanyarodni. Sötét alak vagyok: el kellett volna fogad-

nom a találkozást, de Sztanira gondoltam, és szinte ösztönösen cselekedtem.

Sztani padlásszobájában fenséges órát töltöttünk. Az ágyára ültem, ő meg a földre telepedett, és gitározott nekem. Egészen előre-hajolt, az arca majdnem a húrokat érintette, szinte ringatta a hangszerét, mint egy gyermeket. Átszellemülten, a messzeségben elvesző szemekkel szerb bölcsődalokat játszott, és lágy, mély hangján énekelt hozzá. Órákig elhallgattam volna. Hasra feküdtem az ágyon, fejemet a kezem közé fogtam, és elképzeltem, hogy messzi vidékeken, egy más, ismeretlen és ezért elbűvölő világban járok. Nagy kár, hogy nem értek semmilyen hangszerhez, és énekelni sem tudok – csodálatos óráktól fosztom meg így magam.

A zene és a barátság varázsának hatása alatt tértem haza, de itthon Kuku problémái vártak, és egyből visszazökkentettek a rideg valóságba. Mint mindig, most is csak nagy erőfeszítés árán tudtam nekifogni a munkának. Egyedül csak az irodalom érdekel! Úgy gondolom, hogy az irodalomhoz van köze a naplónak is: rászoktat, hogy gondolkozzam, kifejezzem az érzéseimet, közelebbről nézzem az életemet és az embereket.

VASÁRNAP ESTE – Ma reggel a 8 órás misén voltam, mert egész napra kimentünk Nagymamához. Nagyon meglepődtem, amikor észrevettem Gasztont, és hogy áldozni megy. Azt sem tudtam, hogy templomba szokott járni! Hátral állt, és az áldozáshoz mindenki szeme láttára egészen előre kellett mennie. Elvörösödtem, a helyében nem mertem volna megtenni. Pedig egyszer-kétszer már eszembe jutott, hogy valamikor nekem is meg kellene áldoznom. Talán most már nagyobb meggyőződéssel tenném; a gyónás zavar leginkább.

Amikor Nagyitól hazafelé jöttünk, Anya megjegyezte, hogy nem volt valami rózsás a hangulatom. Ez igaz. Azóta gondolkoztam a rosszkedvem okáról. Nem azért telepedett rám, mert nem szeretem Nagyit, sőt éppen ellenkezőleg, csodálom, hogy ilyen idősen milyen kedves, együttérző tud lenni; nagyon közel áll a fiatalokhoz, gyorsan megérti a reakcióimat, és mindig kész megvédeni Anyákkal szemben. És mégis milyen lassan telt most nála az idő! Akaratom ellenére is állandóan a pörgős focira gondoltam, a mozira, Karcsira, a Sanda-bandára, sőt még Jutkára is. Minden jó szándékkal együtt sem tudtam megakadályozni, hogy ne sóvárogjak

utánuk. Ezt vehette észre Anya. Mondhattam volna ugyan, hogy anélkül, hogy otthon bejelentettem volna, máskor is beugrottam már Nagyihoz; tudom, hogy ezzel örömet szerzek neki és magamnak is – azonban nem akartam vitatkozni a szülőkkal.

A vasárnap egy 17 éves fiú számára nagy kincs, de csak akkor, ha a barátaival töltheti el, fiataloknak való szórakozásokban.

MÁRCIUS 14. – A múlt héten is, most is Karcsi nyerte az osztálytótót: 275 frankot söpört be. A múlt hétfőn 425 frankot nyert, vagyis hatan már kiszálltak! Nem csodálom, hogy Karcsinak ennyire megy: minden nap megveszi a Futballvilágot, mindenfelől gyűjti a híreket, és így különlegesen jó szimata van a dolgokhoz. Ismeri a csapatok összeállítását, tudja, ki milyen formában van, nagy biztonsággal előre látja a meccsek kimenetelét. Le a kalappal előtte, de egy kicsit irigylem a pénz miatt. Nincs szüksége rá. Még szerencse, hogy jóban vagyok vele, egy kicsit én is részesülök belőle.

MÁRCIUS 16. – Rámjött a szokásos lustaság, talán a szép idő hozta. Délután nyitott ablaknál dolgozhattunk az iskolában, a levegő kezd melegedni, és lágyan hívogatott, hogy sétáljak egyet a városban. Amikor az új áruházhoz értem, nem tudtam ellenállni a vágynak, hogy belépjek. Szeretek járkálni, nézelődni a megrakott pultok között, lassan sodródni a tömeggel, és átadni magam a csillogásnak. A pénztárgépeken szikrázó erős fény, a vásárlók zajában majdnem elvesző halk zene, az eladók elegáns öltözéke, a jellegzetes illat, amely az illatszerek, parfümök, élelmiszerek szagának kellemes keveréke – mindez meleg, varázslatos hangulatot teremt, és megfogja az embert. Jóleső érzéssel léptem hát rá a mozgólépcsőre, és hagytam, hogy lassan, méltóságteljesen átemeljen a házi feladatok, dolgozatok és más egyéb gondok világából ebbe a pazar csodavilágba.

FÉL TIZENEGY – Egész jó lett, amit a vacsora előtt jegyeztem le. Tényleg jóval több ihletem van a naplómbe írni, mint a leckefüzetembe! Sokkal fesztelenebbül jönnek a tollamra a mondatok, ha valami olyat kell ábrázolnom, amit átéltem vagy amibe bele tudom képzelni magam. Ez megint újabb bizonyítéka annak, hogy teljesen rossz, ahogy tanítanak minket. Az életünkben kellene kiindulnia a tanításnak, és ami számunkra feleslegesnek tűnik, azt el kellene hagyni belőle.

MÁRCIUS 17. – Ahogy megláttam Somát az utcán, elhatározássaimnak megfelelően rögtön odamentem hozzá, mert sajnálom, hogy a múltkor kikerültem. A csütörtök délutánunk egy részét együtt töltöttük. Azért köszált a városban, mert az otthoni hangulat kikészítette, és menekülni akart a fojtogató légkörből. Két kishuga már csupa ideg, az apa csak az egyiküket szereti, az a kedvenc, és emiatt is állandó veszekedések vannak.

Megint úgy éreztem, hogy Soma egyre jobban megkönnyebbült, amint beszélt a problémáiról – mintha úgy bírná csak tovább, ha átadja nekem a gondjait. Nem tudom, honnét jöttek tanácsok a nyelvemre. Erősködtem, hogy a lehető legtovább a családban kell maradnia, mert felelős értük, és fontos szerep vár rá. Nagyon meggyőző lehettem és teljes hévvel érvelhettem, mert Soma feszülten figyelt. Megköszönte a tanácsaimat, és azt mondta, hogy szilárd támasza vagyok, nélkülem összetörne.

Soma nagyon csalódna, ha ismerné azt, akire támaszkodik.

Azt tanácsolom neki, hogy maradjon a szüleivel, én meg gyakran csak arra vágytam, hogy minél távolabb legyek otthonról! Szégyell-nivalóan megjátszom a komoly pasast, azonban mégsem ábrándíthatom már ki, nincs jogom visszautasítani a segítségért felém nyújtott kezét.

A fiúk mind többnek gondolnak, mint ami vagyok. Egyetlenegy válasz létezik már csak számomra: valóban olyannak kell lennem, mint amilyennek hisznek. De ez iszonyatosan nehéz, főleg otthon...

ÉJJEL – Igen, egy rám kényszerített szerepet játszom, ami egyre többet követel tőlem. Úgy érzem magam, mint a színész, akit kilöttek a reflektorok fényébe, és már nem bújhat vissza a közönség elől. Észrevettek, figyelnek: végig ki kell tartanom a szerepemben. Biztos van egy kis gőg is bennem, azonban ez az átláthatatlan, mindenestől felülmúló kaland erőnek erejével magával ragadott. Talán örülség, de most azt kérdezem magamban, hogy mindezen a felszólításokon keresztül, a társaimon keresztül nem Isten hív-e önmagam odaadására.

Félek ezt gondolni, leírni, mert nagyon félek, hogy így van – mégis ezt szeretném.

Uram, ma este, az éjszaka csöndjében, ha ez így van – elfogadom. De, kérlek, segíts!

Bátortalanul és félénken talált rá Dani Istenre élete erőfeszítéseiben, abban, hogy már nemcsak magára igyekezett figyelni, hanem a többiekre is. Kitartóan nagylelkűnek kell ezután lennie, hogy egyre jobban felfedezhesse Őt, és élő kapcsolatba lépjen Vele. Dani már érzi ezt, és sejti, hogy ez az életre szóló kaland sokat fog követelni tőle.

MÁRCIUS 18. – Morgás otthon, mert későn jöttem haza. Az igazat megvallva nem bánom, ugyanis egy hatalmas vitám volt Colossal a lányokról. Nikolett bájjait kezdte előttem ecsetelni, majd a többi flörtjéről is beszélt. Még ha csomót lódított, akkor is az biztos, hogy sok lánnyal volt már dolga.

Csupa elcsépelt szólammal akart takarózni:

– Addig kell szórakoznunk, ameddig fiatalok vagyunk... Mielőtt az ember megállapodna valakinél, másokat is meg kell próbálni... Maflaság ezt ki nem használni stb...

Azonban egy idő után elbizonytalanodott, mert erősen tiltakoztam:

– Én is szerettem már lányokat, én is jártam már lánnyal, de nem így. A lány nem játékszer, és a szerelem nem játék!

Mivel nem válaszolt semmit, nekitámadtam. Rá akartam döb-benteni, hogy mit csinál.

– Te Colos, gondoltál már valamikor is azokra a lányokra, akiket magadba bolondítottál és utána eldobtál? Biztos voltak közöttük olyanok, akik szerettek téged, és komolyan vették, amit mondtál nekik! Aztán meg ha mások is ilyen önző módon szórakoztak velük, hogyan akarod, hogy ezek a lányok higgyenek még a szerelemben?!

Ahogy beszéltem, egyre jobban belelendültem: az érvek maguktól jöttek az ajkamra, és sokkal pontosabbak, meggyőzőbbek voltak, mint amikor magamban próbáltam őket megformálni.

Éreztem, hogy Colos megingott, hebegni kezdett:

– Igen... persze... ez igaz...

Ezzel beismerte a vereségét. Amikor elváltunk, sokáig néztem utána. Lehorgasztotta a fejét, húzta a lábát – ez már nem az a magabiztos, hetvenkedő Colos volt, akit megszoktunk!

Máskor is kell majd beszélgetnem vele.

MÁRCIUS 21. – Az osztálytótóban már csak az öt megszállott sportrajongó vett részt. Így Tom mindössze a saját 25 frankját nyerte vissza, mert a többi 100 frankot a közös kasszában kellett hagynia. Ez a dolog is befulladt, reménytelen bármit is csinálni. Délben elmondtam Kristófnak. Nem lepődött meg, hanem megkérdezte, hogy véleményem szerint mi volt a kudarc oka: „Szerintem az, hogy Sandának elment a kedve tőle, kiszállt, és a többiek vakon követték.” Megemlítettem még a kellő előkészítés hiányát: nem szabad csak úgy, gondolkodás nélkül belevágunk hosszabb időre szóló tervbe. Kellett volna hetenként egy-egy felelős, aki begyűjti a tippeket és ellenőrzi a borítékokat. Így ők is részt vettek volna a szervezésben, érdekelték lettek volna, hogy sikerüljön, és végül is így jobban be tudtuk volna vonni az egész osztályt. Kristóf helyeselt:

- Igazad van, örülök ennek, nem volt hiába az egész.
- Segítsél, Kristóf, próbáld meg újra beindítani a dolgot!
- Öreg Danim, azt már nem nagyon lehet. De te most elgondolkoztál a bukás okain, és ez már maga nagy eredmény. Sőt még nagyobb lesz, ha megpróbálsz elgondolkoztatni ezen a többieket is!

Milyen optimista pasas ez a Kristóf!

MÁRCIUS 22. – Holnap este Karcsival, Palival, Misivel, Rolanddal és Sztanival ismeretterjesztő előadásra megyünk, a címe: „A világ ismeretlen vidékei”. Egy Szahara-expedíció két tagja fog elményeiről beszélni, utána meg levetítenek egy filmet. Elhívtam Colost is, örömmel jön. Egy idő óta csüng rajtam, nem szabad kihagynom ezt az alkalmat, hogy ellensúlyozzam környezetének hatásait. Legalább lesz egy olyan este, hogy nem a Szajna téren lődörög, megint valami új lánnyal!...

Délután Misinél Gilbert Bécaud legújabb slágerét hallgattuk. Többször is feltettem a lemezt, hogy leírjam a dal szövegét. Mások gondolataira figyelni, másokat befogadni sosem idővesztesség.

MÁRCIUS 25. NÉMETÓRÁN – Tapsi még mindig óránként harmincszor azt mondja, hogy jelenti az igazgatónak, de szerencsére még mindig óránként harmincszor meggondolja magát, és nem meri megtenni. Emellett különben nagyon kellemesek a német-

órák, mert közte és Sztani között zajlanak le, mi meg közben azt csinálunk, amit akarunk.

Írok. Hosszú ez a 45 perc, amikor úgy kellene élnem, hogy minden pillanatot kihasználjak. Megpróbálom leiskiccelni a srácokat, bár sajnos semmi tehetségem sincs ezen a téren. Egy nagy csendéletsorozatot szeretnék vázolni az osztályról, ezzel a címmel: „Egy németóra képei”. Ott lenne Sanda, ahogy előrehajolva, az orra hegyével szinte a papírt súrolva egy nőt rajzol. Roland és Tom figyelmesen követik, és mindenféle bölcs tanácsokat suttognak neki. Henri és Pali elmerülten sakkoznak, mögöttük annál élénkebb kártyaparti folyik. Karcsi csendesesen a mai Futballvilágot olvassa, a sportélményekből Gaszton is részesül, mert megkapta az újság egyik lapját. Misi a levelezését bonyolítja: ír, borítékol, bélyeget ragaszt. Végezetül pedig a legkülönbözőbb helyzetekben szunyókáló fiúk közepén Soma hatalmasakat ásít, Colos pedig erős torokhangján – természetesen németül, ahogy ilyenkor illik – békésen horkol. Egyedül csak a kis eminens követi az óra menetét, intellektuális, kiszáradt koponyájával, oldalán két segédjével, akik a második helyért marakodnak. Ők hárman figyelik pusztán a Tapsi–Sztani vitát, és valószínűleg azt találgatják magukban, hogy a kettő közül melyik a tanár!

MÁRCIUS 27. VASÁRNAP – Találkoztam Jutkával, amikor a miséről jöttem haza. Nagyon kedves volt, éreztem, hogy akar valamit. Egy darabig habozott, majd hirtelen kivágta: „Dani, eljössz velem ma délután moziba?” Mint akibe villám sújtott, úgy álltam néhány pillanatig, éreztem, hogy remeg a lábam. Dadogtam: „Tálán... nem tudom... nem biztos, hogy ráérek... Várjál fél háromig a bisztró előtt, ha addig nem érek oda, nem jövök.”

Már egy órája az ágyon fekszem, és vívódom magamban. Örült kedvem van elmenni, de túlzottan csalódtam már Jutkában, nem tudnék vele ugyanaz lenni.

Pedig azt hiszem, még mindig szeretem.

Tudom, hogy Kristóf nemet mondana, Jócó is, a Tisztelendő is. De most nem akarom ezt tudni!

Péter ebédelni hív, megyek, majd meglátom utána...

Anya rettenetes, egyből meglátja rajtam, ha bajom van. Meg is kérdezte: „Fáj a fejed? Miért csak ilyen keveset eszel?” Valami érthetetlen választ morogtam.

Elmegyek. Attól, hogy megint együtt nézünk meg egy filmet, még nem fog az egész újrakezdődni. Úgy megyek Jutkával moziba, mint egy barátommal, ennyi az egész...

A tragédia éppen az, hogy Jutkával már nem mehetek úgy moziba, mint egy barátommal: megint rám fog akaszkodni, és nem leszek képes ellenállni.

Reggel óta jár az eszemben, hogy imádkozni kellene, de nem akarok, mert ez már döntés lenne. Ha az Úrtól kérnék segítséget, biztosan tudom, hogy Ő melyik irányba vezetne.

ESTE – Végül is itthon maradtam. Fél három elmúlt anélkül, hogy valamire is jutottam volna. Egyedül vagyok, sajog bennem, hogy nem mentem el, de még jobban fáj, hogy nem tudtam dönteni.

Komor, hosszú délután; a bukás keserű íze keveredett az elszalasztott találkozás sajnálásával. Mindent megpróbáltam: olvastam, sétáltam, meccsközvetítést és jazzt hallgattam, elővettem az irodalomleckét, de semmi sem kötött le, semmi sem oldott fel. Ostobán az ágyamra menekültem, mint egy évvel ezelőtt, és az elűzhetetlenül rám telepedő nyomott hangulat szorításában megint bőgtem.

VACSORA UTÁN – Kezdek magamhoz térni, mert be kellett látnom, hogy tulajdonképpen jó volt ez így. Ha elmentem volna Jutkával, kitettem volna magam a veszélynek, hogy visszaesem régi életembe, ami csak keserűséget hozott. Faképnél hagytam volna osztálytársaimat, akiknek pedig már elkezdtem odaadni magam. Csalódást okoztam volna Kristófnak, és lehet, hogy megtagadtam volna az Urat. Örülök, hogy mindezt nem tettem meg, de nem rajtam múlt. Nem tudtam dönteni, és ezért bocsánatot fogok kérni Istentől.

MÁRCIUS 30. – Misi feljött elmagyarázni Kuku legújabb szörnyűségeit, azonban egy idő után agyamra ment a matematika, és képtelen voltam odafigyelni. A lányokkal kapcsolatos dolgokról

gondolkoztam, a vasárnapi mozimeghívás óta megint sokat töprengenek ezen. Biztos, hogy ez a fiatalok legfőbb problémája. Gyakran fölvettem már magamban a kérdést, hogy vannak-e olyanok, akiket ez nem foglalkoztat, és hogy áll ezzel például Misi vagy Kristóf – de még sosem mertem megkérdezni. Ma délután azonban a szavak annyira égették az ajkamat, hogy hirtelen, szinte akaratlanul kiszaladtak a számon:

– Mondd Misi, voltak már neked lányügyeid?

Most értem meg az elképedését: ő ugyanolyan messze volt az én gondolataimtól, mint ahogy én az ő matematikájától.

– Mi jött rád, Dani?!

– A... a Colos jutott az eszembe.

– A lányok? Olyan vagyok, mint bárki más. Érdekelnek, megnézem őket, vannak, akik tetszenek, de soha nem voltam szerelmes.

Nem válaszoltam semmit.

– Furcsának találod? Tudod, én azt hiszem, hogy ez teljesen normális. Mások is vannak ugyanígy, aztán sokan meg jóval többet mesélnek, mint amit csinálnak. Nagy elbeszéléseikben az álomból egykettőre valóság lesz, így akarják elképesztetni a többieket és megjátszani a felnőttet.

Semmi különös tehát. Tulajdonképpen ilyen választ vártam tőle, még ha nem is voltam egészen biztos benne. Hát most már biztos vagyok. A szavai közben figyeltem Misit, nagyon nyugodt és magabiztos volt, egyáltalán nem olyan, mint aki szégyellné vagy kisebbrendűnek érezné magát.

ÁPRILIS ELSEJE – Beírták az ellenőrzőbe a húsvéti szünet előtti tanulmányi „helyzetjelentést”. Büszkén mutattam meg ott-bon, és vártam a gratulációkat. Apáék azonban meglehetősen tartózkodóak voltak: „Nem rossz, végre javítottál egy kicsit. Ez is azt mutatja, hogy ha akarsz, akkor tudsz, nem a képességeiddel volt baj, hanem az akarással. De most ne állj le, hanem csak így tovább!”

Ez kicsit elkedvetlenített. Soha nem fognak már őszintén megdicsérni, mert attól félnek, hogy elbizom magam és nem erőlködöm tovább. Az igaz, hogy még nem vagyok valami nagy fej, különösen azokból a tárgyakból, amelyekben nem tanultam meg az alapokat. Túl sok időt vesztettem el, és jónéhány hiányt már nagyon nehéz lesz pótolnom – de elhatároztam, hogy folytatom az erőfeszítéseimet.

ÁPRILIS 2. – A szünet első napja. Megkönnyebbültem, végre kiereszthetek. Egy kis pihenés senkinek sem árt. Nagyon szeretem az ilyen fellélegzés pillanatait: két szabad hét vár rám, és ez csodálatosan jóleső érzéssel tölt el. Ez a néhány óra a legjobb az egész vakációban, a többi a remélt örömök helyett gyakran csak a csalódásokat és a szabadság múlását hozza...

AZ ÁGYBAN – Ahogy Kristóf elment, rögtön lefeküdtem. Ő se gondolta volna, amikor este benézett hozzám, hogy ilyen sokáig fog maradni.

Neki is feltettem „a” kérdést. Látszott rajta, hogy ő is meglepődött, sőt sokáig habozott, hogy egyáltalán válaszoljon-e, és először csak általánosságokat mondott.

– Természetes, hogy a mi korunkban az ember érdeklődik a lányok iránt. Isten akarta így, mert Ő olyannak alkotta meg a férfit és a nőt, hogy kiegészítik egymást. A házasságnak is ez az alapja, a családban is ez teljeseedik ki.

Megcserélődtek a szerepek: Kristóf sokkal inkább zavarban volt, mint én.

– De miért kérdezed?

– Mert szerettem egy lányt, és azt hiszem, most is szeretem még. Most már jobban uralkodom magamon, de nem kell sok, hogy minden újra felkavarodjon bennem. Nyugtalanít a dolog, és egyre erősebben érzem, hogy a szerelem nem valami futó kis kaland, hanem az élet legnagyobb kalandja.

– Értelek, öreg Danim... Tudod, nehéz erről beszélnem, de én is olyan őszinte akarok lenni, mint te... Én is sokat gyötörődtem. Szeretek egy lányt, nem tudom, hogy ő tudja-e, mindig ellenálltam a váagnak, hogy megmondjam neki. Eleinte félénkségből, kicsit később már szándékosan, hogy meghagyjam a szabadságát: nagyon fiatal voltam, és még most is túl fiatal vagyok. Sokat vívódtam magamban és szenvedtem ettől, amíg egyszer egy egész napos összeövetelen szó volt a szerelemről. Ott kaptam meg a bizonyosságot, hogy az Úr nem azt kéri, hogy elfojtsam a szerelmemet, hanem hogy csendesesen készüljek fel rá. Nem szabad kiszolgáltatnom az érzelmeimnek a szívemet, mert még túl gyenge ahhoz, hogy végleg átadja magát, és még túl szegény, hogy megérdemelje egy leány teljes odaadását. Nem volt könnyű ezt elfogadnom, nagyon mellbe vágott, de az Úr megsegített, és a társaim is mellettem

voltak. Azt hiszem, csak úgy lehet így élni, hogyha az ember megpróbálja mindenestől odaajándékozni magát a többieknek.

Egészen egyszerűen mondta ezeket és sokkal jobban, mint ahogy visszaemlékszem. Legszívesebben mindent azonnal leírtam volna. Időnként megállt, mintha nehezebb esne ennyire megnyílnia. Egy-más mellett ültünk az ágyon, közelebb húzódtam hozzá, ittam a szavait. A végén, alig hallhatóan hozzátette: „Dani, te vagy az első barátom, akinek beszéltem erről.”

Kristóf tényleg a barátom. Eddig egy kicsit úgy tekintettem rá, mint valami felsőbb lényre, úgy hallgattam rá és úgy mentem utána, mintha a bátyám lenne. Ma este éreztem, hogy egyre jobban leereszkedett hozzám, anélkül, hogy emiatt elvesztette volna előttem tekintélyét. Egyenlő lett velem, az ikertestvérem lett, ahogy megosztotta velem lelkének legmélyebb titkát. Most már nem valamiféle csodálat fűz hozzá, hanem igazi barátság.

Nem tétovázhatok már tovább, hogy milyen magatartást alakítsak ki a lányokkal kapcsolatban. Kristóf álláspontja éppúgy tetszik, mint Misié, és mindketten a meggyőződésükkel ugyanabba az irányba segítenek. De ha a megoldást már tisztán látom is, még mindig nagyon gyengének érzem magam a megvalósításhoz. Igazán kevés hiányzott ahhoz, hogy vasárnap minden újrakezdődjön. Biztos nem így gondolkoznék ma, ha az Úr – tudtomon és akaratomon kívül – nem tartott volna vissza. Nagy köszönettel tartozom neki ezért a vasárnapért és a mai estéért is, mert Kristóf barátsága rendkívüli ajándék.

Képesnek kell lennem tehát úgy nézni a lányokra, úgy beszélgetni velük, hogy ne jöjjenek izgalomba, ne veszítsem el a fejemet, és képzeletemben se kösse ki szégyenletes dolgoknál.

Elhatározás: uralkodni fogok magamon, és vigyázok a szívemre.

Úgy tűnik, Dani elégedett az eredménnyel. Megértette, hogy egyáltalán nem különös lény, hiszen akiket szeret és tisztel, azok közül másoknak is voltak és vannak hasonló problémáik. De azt is megálapította, hogy nem minden hasonló korú fiú meggyát szükségszerűen ugyanezeneken az eseményeken és megpróbáltatásokon, és ettől még nem lesznek kisebbrendűek. Sok függ attól, hogy milyen környezetben élnek, milyen emberi viszonyok között formálódnak, milyen nevelést kapnak szüleiktől; azon-

ban az elsődleges a saját egyéniségük. Vérmérsékletük, testi-lelki adottságaik is mások lehetnek, de főleg tudatos törekvésük életeszményük megvalósítására hozhatja, hogy másképpen viselkednek a leányokkal kapcsolatban. Előbb-utóbb szintén észreveszik őket, vonzódnak feléjük, azonban nem hagyják érzelmeiket fellángolni. Csöndesen küzdenek, hogy erősítsék, gazdagítsák és az igazi szerelemre megőrizték szívüket, így elkerülnek más, súlyosabb, gyakran bukásokkal teli küszködéseket. Bölcsőbb így, mert nincs mindenkinek olyan akarata és nyugodt tisztasága, mint Kristófnak, aki képes uralkodni önmagán és őszinte szerelmén.

Azt hiszem, hogy Dani most már világosan lát: mindenféleképpen meg kell őriznie szívét, és fel kell készülnie a teljes odaadást jelentő, egész életre szóló szerelemre. Tudja, hogy ez nem könnyű, de talán már azt is érzi, hogy az önmagából való kilépés, a többiek elkötelezett szolgálata ebben is segíti.

ÁPRILIS 3. VASÁRNPAP – Kikisértük Anyát az autóbuszpályaudvarra, néhány napra elutazik Magda néniékhez. Szerintem főleg az egész családnak kivonulnia, hogy vigyük azt az egy szem szerencsétlen bőröndöt! Visszafelé otthagytam Apáékat, és felmentem Sztanihoz. Ő meg anyjától igyekezett sürgősen ellépni, és elnéztünk a Klubba.

Jó volt találkozni a srácokkal: kitárgyaltuk a sporteredményeket, pingpongoztunk, sört ittunk, és játszottunk egy hatalmas pörgősfo-cimeccset.

Amikor hazaértem, Kati állított meg a lépcsőházban:

– Karcsi keresett az előbb, nemrég ment el. Ha futsz, talán még utoléred.

Nem fárasztottam magam, holnap vagy holnapután úgyis találkozom vele.

ÁPRILIS 4. – Az idei húsvéti gyónást sokkal komolyabban kell elvégezni, de nem túlzottan látom, hogy hogyan. Az ügyeim egyedül csak a Tisztelendő tudná megérteni...

Délután elmegyek hozzá.

ESTE – Kár volt ezt annyira eltökélni. Csak ácsorogtam a ház előtt, és nem mertem becsöngetni. Nem tudom, mit mondjak, hogyan kezdjem. Tényleg siralmas alak vagyok.

ÁPRILIS 5. – Sztani feljött, kellemes délelőttöt töltöttünk együtt, aztán írtam Kristófnak egy hosszú levelet. Délután megint lemegyek a Tisztelendőhöz...

Voltam nála, de nem gyóntam... Az iskoláról beszélgettünk, kérdezgetett a dolgaimról, az osztályról. Úgy látszott, hogy tudja, Kristóffal milyen jóban vagyok. Elég könnyen el tudtam mondani, hogy a srácokért mit próbáltam eddig csinálni.

– Stramm pasas vagy, öreg Danim! Csak így tovább, és az Urat is vond be a munkádba. Remélem, gondolsz időnként Rá!

Azt hiszem, megérezte, hogy valami másért jöttem, és segíteni próbált. Én azonban gyámoltalanul és ostobán kihagytam a lehetőséget. Kitérően válaszoltam, pedig a fejemben csak ez zakatolt: „Gyónni szeretnék.” Megformáltam, ismételtettem magamban, a számon volt, de nem tudtam kimondani. Leverten, csalódottan és mérgesen mentem le a lépcsőn, mégis elhatároztam, hogy mindenáron visszajövök.

ÁPRILIS 6. – Győztem! Végre!... És olyan egyszerű volt! Nem értem, miért húzódoztam ettől annyi ideig.

Egyenesen rákérdezett: „Valami problémád van, öreg Danim?”

– Gyónni szeretnék.

– Jól van. Gyere, ülj le.

Tétováztam, nem tudtam, hogyan helyezkedjem el. Leültem vele szemben, mint tegnap, és rátámaszkodtam az íróasztalra. Közzelebb tolta a feszületét: „Vessünk keresztet, ha akarod, és gondolkunk arra, hogy az Úr itt van velünk, hallgat minket.” Aztán megállt, és egész egyszerűen folytatni kezdte a tegnapi beszélgetést, újabb dolgokat kérdezett az iskolai munkámról, társaimról, otthonról, szabadidőmről. Én előre rettegtem a bűnvallomástól, és a katekizmus listájának megfelelően valami lapos felsorolásra készültem – így most erre fellélegeztem, de egy kicsit meg is zavarodtam.

Időről időre megállított:

– És te mit csináltál ekkor? Mit gondolsz erről? Jól tetted? Magaddal törődtél vagy a többiekkel?

Meg kellett vizsgálnom az életemet, rávezetett, hogy alaposan szemügyre vegyem magam:

– Dani, letetted a csomagodat, együtt kinyitottuk, és átnéztük, mit tartalmaz. Most el kell különíteni benne a jót a rossztól. Amiket az előbb elmondtál, mi az, ami nem tetszik belőlük? Mi az, amit nem tudsz odaajándékozni az Úrnak?

Segített megtalálni és fölfedni a hibás pontokat. Bizonyos részletekre eddig sose figyeltem, főleg a belső lelkülettel nem törődtem, ami a különböző helyzetekben mozgat. Azt hittem, hogy a bűn egészen más.

Még inkább belém hasított ez az „egészen más” akkor, amikor világos szavakkal a tisztaságról és a becsületességről kérdezett: nem emelte ki, nem időzött el ezeknél.

Teljesen elképedtem. Számomra ezek voltak az igazi bűnök, bár – főleg a tisztaság terén – nem tudom, hogy milyen súlyosak. Senki sem mondta ezt még el nekem. Szívesen megkérdeztem volna, de féltem, hogy nevetséges leszek. Különben is már folytatta, valószínűleg nem vette észre a habozásomat.

– És beszélsz időnként az Úrhoz? Imádkozol Hozzá?

– Van, amikor elfelejtem.

– Biztos vagy ebben? Napközben nem szoktál Rá gondolni?

– De igen, néhány hete. Úgy érzem, Ő vezet. Néha olyan, mint hogyha Ővele találkozónék egy eseményben vagy egy társamon keresztül. Nem tudom, képzelődöm?

– Légy nyugodt, ez Ő. Ő van jelen az életedben, Őt láttad meg, Őt ismerted fel. Köszöntsd Őt, adj hálát Neki, kérj Tőle tanácsot, bocsánatot. Az egész életeden keresztül egyre jobban kapcsolatba lépsz Vele, barátja leszel.

A Tisztelendő ragyogott. Többször is elismételte:

– Örülök, öreg Danim, nagyon örülök. Tudtam, hogy gyónni akarsz, de féltem, hátha a részedről ez csak gépies megszokás vagy önző lelkiismeret-békítés lesz. Megnyugodtam. *Isten döntően belépett az életedbe.*

Áhitattal fogadtam a feloldozást. Az Úr megbocsátott, barátjává fogadott.

Mindegy, a kérdéseimet majd megírom a Tisztelendőnek. Gondoljon rólam, amit akar, azonban szükségem van a válaszra.

ÁPRILIS 7. NAGYCSÜTÖRTÖK – Máskor is voltam már ezen a különös hangulatú esti misén, de most először boldogan, mert áldoztam. Életem új, igazi fordulópontját jelentette ez, olyan volt, mint egy elsőáldozás. Az Úr egészen közel jött, úgy beszéltem Hozzá, mint Aki elevenen jelen van. Régóta velem jár az utaimon, de még nem vettem Őt észre; Ő irányítja lépteimet, bátorítja minden erőfeszitésemet, de még nem figyeltem fel Rá. Tegnap és ma este végre Feléje fordultam, felismertem és befogadtam. Ujjongó öröm tölt el ezután a gyónás és áldozás után. Lehet, hogy ezalatt a két nap alatt sokkal többet fedeztem fel, mint hónapok hosszú során... Értem már a kereszténységet: már nem az az áporodott, ósdi dolog számomra, ami olyan távol volt tőlem, nem azok a szokások és kínos kötelességek, amiket akaratom ellenére teljesítenem kellett – a kereszténység mindenekelőtt Ő, az élő Úr.

NAGYPÉNTEK – Szürke nap. De közben többször is gondoltam Krisztusra, aki a kereszten mindenkiért meghalt. Azokért a fiúkért is, akik hozzám hasonlóan éveket mulasztanak el, amíg megpróbálnak kiemelkedni közömbösségükből, piszkos dolgaikból. Imádkoztam mindazokért, akikhez Ő szól, de akik nem hallják meg vagy nem akarják meghallani szolítását. És aztán kértem az Urat, hogy most, amikor végre engedtem a barátságának és elhatároztam, hogy Érte fogok dolgozni, segítsen, támogasson, nehogy visszabukjam.

NAGYSZOMBAT – Megérkezett Kristóf válasza a levelemre:

Kedves öreg Danim,

nagy örömet szerzett leveled; az együtt töltött hosszú este után váratlanul jött, de annál jobban esett. Azonban ezekért az órákért nincs mit megköszönnöd, én is ugyanolyan sokat kaptam tőled, mint te tőlem.

Igen, jól láttad: valóban nehéz volt elmondanom a belső vívódásaimat. Azért tettem meg mégis, mert ismerem barátságodat, és egyre erősebbnek érzem. Nem hiszem, hogy létezhet barátság kölcsönös megnyílás nélkül, anélkül, hogy mindketten feltárnánk egymásnak problémáinkat, még ha gondjaink megosztása, egymásra bízása néha erőfeszítésbe is kerül. Az igazi barátság nem pusztán valami kellemes érzés, nem jellemző rá, hogy könnyedén létrejön, vagy hogy önzetlen igyekezet nélkül sokáig fennáll. Ha már itt tartok, enged meg, hogy Sztanival kapcsolatban is írjak. Emlékszel, megígérted, hogy majd egyszer

elmondom a véleményemet – levélben számomra könnyebb. Őszintén azt gondolom, hogy nem jó, ahogyan Sztanival barátkozol. Biztos főleg hangsúlyoznom, hogy szó sincs részemről féltékenységről, hanem egyszerűen attól tartok, hogy eltévedsz. Félek, hogy a tekintete, a haja, a mozdulatai miatt egy kicsit úgy szereted őt, mint egy lányt. Nem tudatosan, de azt keresed benne, ami egy kicsit lányos, mert az érzelmeid vágnak erre a táplálékra. Amikor futkával jártál, megkapták, most azonban kielégületlenek. Magában véve nem rossz, ha az érzelmeiddel is szeretsz, de feltétlenül tovább kell lépned, különben felfő, hogy elveszted szabadságodat. Ez nálad nem történt meg, de ismerek srácokat, akiket annyira elragadott a túl érzelmi barátság, hogy egyáltalán nem törődnek többi társukkal. Csak a kiválasztottjuk számára van idejük, kedvük, gondolatuk; és odáig jutottak, hogy másokért már képtelenek bármit is megtenni. Látod, Dani, amikor egy barátság zárt lesz, vagyis eltávolítja a barátokat a többiektől és elfordít a mindennapi feladatoktól – már nem használ, hanem kárt okoz. Még egyszer mondom, biztos vagyok benne, hogy ez nálad nem így van, csak a veszélyre akarom felhívni a figyelmedet.

Csütörtök délután érkezem haza, este elmehetnénk moziba, kérlek, vegyél jegyet valami jó filmre. Addig is igaz barátsággal gondolok rád, öreg Danim,

Kristóf

Itt küldöm azt az imát, amelyet a Tisztelendő írt számomra, amikor egy este elmondtam neki a belső nyugtalanságaimat és vágyaimat. Majd add vissza.

.
Nem értem Kristófot, miért túlozza el a dolgot. Egyszerűen szeretem Sztanit, és kész. Azt értem, hogy a túl érzélgős barátság rossz lehet, de az enyém nem ilyen. Különben is, Kristóf maga is ezt írja...

.
ESTE – Azt be kell ismernem, hogy néha, amikor Sztanival vagyok, egyáltalán nem figyelek a többiekre. Sőt, amikor rá gondolkok, sokkal kevesebb kedvem van dolgozni. Furcsa, ezt még eddig sose vettem észre, Kristóf kényszerített, hogy rádöbbenjek.

De nehéz szeretni!

.

SZERETNI A SERDÜLŐ FIÚ IMÁJA

*Szeretni szeretnék, Uram.
Szükségem van a szeretetre.
Egész valóm egy égő vágy:
Szívem,
Testem*

*az éjszakában egy szeretni való ismeretlen felé sóhajt.
Karjaim a levegőt kavargják, de nem tudják megragadni szeretetem
tárgyát.*

*Egyedül vagyok – és kettesben szeretnék lenni,
Beszélek – de senki sem figyel rám,
Élek – és senki sem fogadja életem.
Mire szolgál így gazdagságom, ha senkit, senkit nem gazdagíthatok
én?*

*Honnét e szeretet?
S milyen út felé vezet?
Szeretni szeretnék, Uram!
Szükségem van a szeretetre.*

Íme, ma este egész szeretetvágyam felhasználatlan, Uram...

*

*Figyelj reám, fiam.
Állj meg,
És zarándokolj el csöndben szíved legmélyére.
Menj csak végig vadonatúj, szép szerelmed mentén,
mint ahogy a vándor megy végig a fürge, tiszta patak partján,
hogy végül eljusson a tiszta forrásig.
És ott messze, távol, de végül biztosan a most még zavart lelked
végtelen titkában reám találsz majd.
Mert Szeretet a nevem, fiam.
És öröktől fogva csak Szeretet vagyok,
S ez a Szeretet van benned.*

*Én alkottalak a szerelemre,
Hogy mindörökké szeress.
Én adom majd neked azt a leányt is,
Akiért szereteted felülmúlja önmagad.
Őt keresed most is.
Bízalom, fiam, ő már a te utadon halad,
úton van feléd kezdet óta,
az én Szeretetem útján.
Csak várnod kell még a nagy találkozóra.
De ő közeledik, és
Feléje mész te is.
Találkozni fogtok.
Mert testedet számára alkottam egykor, mint ahogy az övét
számodra alkottam;
Sziüvedet számára formáltam egy nap, mint ahogy az övét
számodra formáltam.
Egymást keresitek még a sötétségben,
Az én éjszakámban, amely fényességgé válik, ha valóban bizni és
hinni tudtok bennem.*

*Érte őrizd magad, fiam,
Mint ahogy őrizi magát ő is teérted,
Én pedig megőrizlek titeket egymásnak.
Szeretni vágyasz? Utadra vezetem minden szeretetre váró
testvéredet.
Hidd el, a szeretet tanulóévei hosszúak,
És nincsen, nem lehet többféle szeretet.
Mit jelent szeretni? Mindig ugyanazt: magadat elveszíteni...
mások felé menni... egyre csak másokért élni...*

*

*Kérlek, Uram, segíts, hogy embertársaimért tudjak megfeledekezni
önmagamról,
S magamat adva, felajánlva, megtanuljak igazán szeretni!
Meg fogom tanulni kívülről ezt az imát!*

ÁPRILIS 13. – Anya megjött a négyórás busszal. Jót tett neki a pihenés, és egy kis színe is lett.

A hazaérkezés után ahogy egyedül maradtam vele a szobában, rögtön megkérdezte, hogy elvégeztem-e a húsvéti gyónásomat. Szegény Anya! Sok gyötrelmet okozhatok neki, biztos, hogy sokkal lelkiismeretlenebbnek tart, mint amilyen valójában vagyok. Igaz, hogy azok alapján, ahogy viselkedem vele és amit elárulok neki magamból, nem ítéltet jobban... Érdekes, hogy az ember mennyivel könnyebben megnyílik a barátainak, mint a szüleinek! Még elképzelni sem tudom, hogy valamikor is képes leszek komolyan beszélgetni Anyával és elmondani neki az erőfeszítéseimet, amelyeket a többiekért és az Úrért teszek.

ÁPRILIS 15. – Kristóf rám bízta, hogy melyik filmet nézzük meg. „A per” érdekelt a legjobban, mert mély emberi problémákról szól, így ezt választottam. Neki is tetszett.

Az ablaknál írok. Lent Kati és Ági a barátnőikkel csacsognak és hangosan nevetgélnek, Péterék meg egy labdát rugdosnak, természetesen állandóan a lányok felé. Azonban fölöslegesen strapálják magukat, mert Katiék annyira belemerültek férfitanáraik kielemezésébe, hogy most szinte észre sem veszik a srácokat.

A nap kedvesen bebarangolja melegével a házat: az első igazi tavaszi napon ki akar tenni magáért. Barátságos verőfényben fürdeti az udvart, megcirógatja a száradni kitett ágyneműt, megdöngyözi a falakat, és a még óvatosan csak résnyire nyitott ablakokon keresztül behatol a szobákba is. A levegő enyhe, és minden olyan derűs... Átengedem magam a tavasz lehetőségének, mélyen beszívom illatát, mert ez az újjáéledő világ teljes összhangban van belső megújulásommal.

ÁPRILIS 16. – Megkaptam a Tisztelendő válaszát. Egyértelmű: tisztán kell élnem, hogy a szerelmem majd igazi legyen.

Elhatározás: Nyugodt maradok minden körülmények között, és lépésről lépésre visszaszerzem az uralmat az elvesztett területek felett. Tisztaságomért is imádkozom az Úrhoz, és még jobban átadom magam a többieknek.

Öreg Danim,

bocsáss meg, hogy nem válaszoltam hamarabb a leveledre – ismered elfoglaltságaimat, ez az egyetlen mentségem.

Jól tetted, hogy megírtad problémáidat, ha már nem merted szóban megkérdezni. Azonban kérlek egyszer és mindenkorra, hogy máskor nyugodtan beszélj ezekről, tárd fel bátran a tisztasággal kapcsolatos nehézségeidet. Két nélkülözhetetlen feltétele van annak, hogy becsülettel helyt tudj állni ezen a téren: világosan kell látni ezeket a dolgokat, és ezért beszélni kell róluk. Egyetlen pap, szülő vagy tanár sem – még egyszer hangsúlyozom, egyetlen egy sem – fog csodálkozni azon, hogy ilyen kérdéseket teszel fel! Mit fog tartani rólad? Ha beszélsz ezekről: azt, hogy bátrabb vagy, mint társaid nagy része. Nekik ugyanazok a problémáik, mint neked, de nincs meg ugyanaz a bátorságuk, hogy megkérdezzék. Ha nem szólsz ezekről: azt, hogy ugyanolyan vagy, mint a többiek, de nem mersz kérdezni. A pap, szülő vagy tanár szenved ilyenkor, mert nem segíthet rajtad; nélküled nem oldhatja meg problémáidat, nélküled nem bátoríthat és nem nyugtathat meg.

Aztán arra is kérlek, hogy ne állítsd életed középpontjába ezt a területet. Fontos problémák ezek, de itt az ember ritkán arat úgy győzelmet, hogy szemtől szembe támad. Add inkább oda egyre jobban magad a többieknek, így fokozatosan elfeledkezel magadról, és egyre kevésbé hallod majd meg tested kívánságait.

De térjünk vissza kérdéseidre. Egyenesen kérdeztél: „A tisztaság ellen elkövetett hibák súlyos bűnök?”, és „Bűn-e a flört?”. Én nem tudok ilyen egyenesen válaszolni, mert a felelet több mindentől függ. Megírom a válasz elvi alapjait, és majd együtt tisztázzuk, hogy rád konkrétan mi vonatkozik.

Komolyan kell vennünk, hogy az életben vannak jó és rossz tettek, annak megfelelően, hogy Isten tervével összhangban állnak-e vagy nem, megvalósítják-e Isten szeretetét vagy elutasítják. Azonban ezeket a tetteket emberek hajtják végre, és az ő felelősségük függ attól, hogy mennyire vannak tudatában cselekedetük értékének és az isteni tervek, és hogy az akaratok mennyire járul hozzá.

A tisztaság terén a tudatos és szándékos hiba súlyos dolog. Miért? Azért, mert a szerelem ellen irányul, és a szerelem Isten felénk forduló szeretetének legcsodálatosabb megvalósulása. Isten szeretete és az emberi szerelem egyáltalán nem két külön szeretet. Isten ajándékozza egymásnak a szerelmeseket, Ő szólítja meg a szerelemben őket, és a

hitvestárson keresztül Ő vár el teljes önátadást. Ezt szolgálják a nemi szervek és a nemi ösztön is. Általuk a férj és a feleség a szerelemben testileg is egyesülnek, még jobban szeretik egymást, és továbbadják az életet. Ezért helytelen, ha egy fiú önző szórakozásból visszaél nemi ösztönével. Nem a gyönyörözés áll szemben Isten tervével, hanem az, ha hiányzik a szerelem önzetlen önátadása és életet fakasztó termékenység! Hasonló az is, amikor valaki nem magával, hanem egy nővel lép olyan testi kapcsolatba, amelyben szintén csak a saját maga élvezetét keresi. Ez súlyos hiba – akár házasságon kívül, akár házasságon belül! – mert eltorzítja a szerelmet; önző szükségletkielégítés, tárgyá váltzott fogyasztási cikk lesz belőle. A tisztátalanság tehát végül is mindig az önzés győzelme, a Szeretetet visszautasító ember bukása.

A tisztaság ellen elkövetett hibák súlyosak, de rájuk is vonatkozik az általános szabály: a felelősség, és így a bűn mértéke nagyon különböző lehet. Vannak, akik tudatlanságból hagyják, hogy rossz szokások uralkodjanak el rajtuk, és ezek zsarnoki hatalma erősen befolyásolja akaratukat – felelősségük is kisebb. Váratlan, előre nem látható helyzetekben elkövetett hibáknál is az akarat hozzájárulása különböző mértékű lehet, elalváskor, félálomban pedig egészen lecsökken. Látnod tehát: ahhoz, hogy megtudjuk, hogy valami bűn-e és hogy milyen súlyos, figyelembe kell vennünk a körülményeket és kinek-kinek az egyéniségét. Az viszont biztos súlyos dolog – amint a levél elején is írtam –, hogy sok fiú, mint te is, soha nem beszél az ilyen problémáiról. Így ugyanis vagy megijednek és véglegesen bűnösnek hiszik magukat, vagy pedig hozzászoknak a rosszhoz, és osztálytársaik ostoba szövegeivel akarnak takarózni.

Kedves Danim! Ha őszintén azt állapíthatod meg magadról, hogy nem akarod feladni az igazi szerelemért folyó küzdelmet, hanem a győzelemig harcolni fogsz, akkor ne vedd el a kedvedet. Nyugalom tölthet el, és számíthatsz az Úrra: Ő melletted van, és mindig meg fog segíteni. Az Ő erejével folytasd tovább önmagad odaadását a többieknek!

Nagyon késő van már, hosszabban írtam, mint ahogy akartam. Ha megengeded, második kérdésre majd csak néhány nap múlva válaszolok. Köszönöm újra, hogy a múltkor eljöttél, és köszönöm bizalmadat. Tudod, hogy nagyon szeretlek, Isten áldjon, öreg Danim.

ÁPRILIS 17. – Dzsesszdelután New Orleans hangulatban! Egész sokan voltunk (tizenegyen az osztályból), és majdnem mindenki hozott lemezt. Sajnos Henri lemezjátszója nem erősíti ki a

basszust, erre elhatároztuk, hogy majd mi pótoljuk, sőt rá is tesszünk egy kicsit Lionel Hampton nagybőgőjére. Rögtön előkerült egy csomó fazék, konzervdoboz, lábosfedő, merőkanál, fémtányér és más egyéb fantasztikus hangszer, ezekkel vertük a ritmust, és annyira jól sikerült, hogy a végén már azt sem hallottuk meg, hogy lejárt a lemez (pedig az is elég hangosan szólt!). Szerencsére nem voltak otthon Henri szülei, így kedvünkre tombolhattunk. Én is alaposan bevettem magam, határozott karmesteri hajlamaim vannak! A konyha-koncert végeredménye: három elgörbült merőkanál, egy kilyukasztott alumínium tányér, és egy fedő, ami már soha nem fog lefedni semmit!

Hazafelé talákoztam Jutkával, de a sráccal beszélgettem, így alig vettem észre. Furcsa, ahogy most leírtam a nevét és visszagondoltam rá, majdnem teljesen közömbös maradtam. Eltompult volna iránta a szerelmem?

ÁPRILIS 20. – Kristóf megint magamra hagyott, mert az összejövetelére ment. De azért azt megmondtam neki, hogy én is szeretnék már részt venni a J. E. C.-ben. Majdnem gorombán válaszolt:

– Ne izgulj, benne vagy!

– Benne vagyok?! Azt sem tudom, hogy mit csináltok. Sose voltam még összejövetelem!

– A J. E. C. nem összejövetelesdi, nem abból áll, hogy összejövünk, hanem hogy törődünk a társainkkal. Sietek, a srákok már várnak. Szia, Dani.

Hiába strapáltam magam, Kristóf nem akarja, hogy velük legyek. Pedig nagyon érdekel, hogy mit működnek egy ilyenén...

Magyarázatot fogok kérni tőle, nem értem, miért tart így távol, hiszen tényleg kész vagyok komolyan csinálni a dolgokat.

ÁPRILIS 21. – Sokáig kellett várnom Kristófra. Utána viszont azonnal a témára tértem:

– Kristóf, nem értem, hogy miért voltál olyan tegnap este! És ez már nem az első eset, a múltkor a Tisztelendónél is az egyik srác hívott, hogy maradjak ott, és láttam, hogy te utasítottad vissza. Nem hiszed, hogy képes lennék veletek dolgozni?

– Fontos neked, Dani, hogy részt vegyél a J. E. C.-ben?

– Igen!

– Miért?

– Mert én is megpróbálok törődni a srácokkal, de egyedül vagyok, és így sokkal nehezebb. Ha veletek lennék, könnyebben menne, meg biztos eredményesebben is.

– Rendben van, öreg Danim, gyere!

A hirtelen beleegyezése még jobban meglepett, mint a tegnapi ellenkezése. De most Kristóf jókedvű volt, mosolygott:

– Igen, jöhetsz, sőt gyere, mert megértetted a lényegét. Félttem, hogy csak azért akarsz az összejövetelekre járni, hogy jól érezd magad, együtt légy a barátáiddal, vagy hogy vitatkozzál vallási dolgokról. Akik így jönnek, azok fölös terhek a közösség számára. Mi nem eszmeeserére gyűlünk össze, hanem azért, hogy behozzuk a közösbe, amit a társainkért tettünk, megvizsgáljuk az Úr szemével, és együtt elhatározzuk a következő lépéseket. Az összejövetelnek nincs értelme, ha nem előzték meg konkrét cselekedetek. Te erre magadtól rájöttél, és ennek nagyon örülök.

Van még valaki, aki biztos örülni fog nekem a J. E. C.-ben: a Tisztelendő. És mégse beszélt nekem sose erről!

Kristóf fontos helyet foglal el az életemben. A naplómban egyre többször említem, és majdnem minden fontos problémámmal kapcsolatban írok róla. Azonban ez nem véletlen: igazán tisztellem és szeretem, sokat köszönhetek neki, és ezért figyelek annyira a véleményére.

Többször is elolvastam a Tisztelendő második levelét. Igen, Jutkához valóban őszinte voltam, de most már látom, hogy veszélyes játék volt, rosszul tettem, hogy engedtem fellángolni a szívemet.

Öreg Danim,

itt jön végre a válasz a második kérdésre: „Bűn-e a flört?” Először meg kell egyeznünk abban, hogy mit jelent ez a szó. Flört az, amikor egy fiú vagy férfi könnyelmű szórakozásból szerelmi érzéseket kelt a saját és egy lány (asszony) szívében, pedig jól tudja, hogy ez a kaland nem teljesezhet be igazi szerelemben és családalapításban. Önző játék ez a szerelemmel pusztán időöltetésből, érzelmi és testi kedvtelésért, a hódítás örömeért vagy az egyéni vonzerő bizonyításáért. A szív tisztátalansága ez, hasonló a test tisztátalanságához. Itt Isten másik csodálatos ajándékával, az érzelmek erejével történik

visszaélés: az önmagát átadó, életre szóló szerelem szolgálata helyett a flört az érzelmeket egy másik embert kihasználó futó kapcsolat céljaira alacsonyítja le. Ez is a Szeretet visszaautásítása. Az a fiú, aki ennek tudatában van, és aki mindezek ellenére elfogadja ezt az önző játékot, bűnt követ el.

Nem kell nagy pszichológusnak lennem ahhoz, hogy észrevegyem, második kérdésed egy harmadikat rejt: „Rosszat tettem-e, amikor jártam Jutkával?” Azt hiszem, hogy az előzők alapján már te magad is tudsz magadnak erre válaszolni, mert sose kételkedtem őszinteségedben, öreg Danim. Jutkát biztos, hogy nem játékból, hanem komolyan szeretted. De sajnós nem fordultál senkihez, hogy tanácsot kérjél. Nem tudtad legyőzni bátortalanságodat, hogy beszélj szerelmedről Jocónak, nekem vagy másnak, pedig érezted, hogy ez segíthetne rajtad, ebben vétkes lehetsz. Aztán szerelmedben egy kicsit magadat kerested, és minden magunkba fordulás megbántja az Urat. Végül vizsgáld meg magad abból a szempontból, hogy nem követtél-e el néhány meggondolatlanúságot. Ha nem is voltak kezdetben bűnök ezek, egy nap rossz útra téríthettek volna.

Kedves Danim, őrizd szívedet, és tanulj meg minél tökéletesebben szeretni, szívedben és érzelmeidben legyél a lehető legtisztább: a Tisztaság az igazi szeretet gyümölcse.

ÁPRILIS 23. – Ha lassan is, de előbb-utóbb megvalósulnak vágyaim: vasárnaponként már 250 frankot kapok. Anya ma megadta azt a pénzt is, amit a fényképezőgépre félretettből kölcsönkért. Folytatnom kell a spórolást, hogy a gépet még a nyári vakáció előtt megvehessem.

Holnap elmegyek Karcival a futballmeccsére, rég voltam vele. Az ifi I-ben játszik, keményen jár edzésre, és a 12–14 éveseknél már ő az egyik oktató. Ha akarná, jó munkát végezhetne közöttük: egyre több kissrácot bíznak időnként a kezére, viszont az edzések légköre és a kölykök stílusa nem valami felemelő. Azonban Karcit csak a sport érdekli.

ÁPRILIS 24. VASÁRNAP, ÉJFÉLKOR – Most fejeztem be a matek házi feladatát... Semmit sem konyítok ehhez az egészhez! Egyáltalán nem értem az algebrát, és sose értettem. Lehetetlen már behozni a lemaradásomat.

Lapos nap volt ez a mai. Imádkoznom kell, hogy helyrerázódjam.

ÁPRILIS 26. – Péter normális volt ma este, és jót beszélgettünk. Ritkán váltok komolyabb dolgokról szót öcsémmel: furcsa, de túl gyakran vagyunk együtt ahhoz, hogy mély kapcsolat alakuljon ki közöttünk, és így csak élünk egymás mellett. Semmit sem tudok róla, csak azt, amit közvetlenül látok. Amikor éjjel elnézem, ahogy alszik, gyakran azt gondolom, hogy sokkal nyugodtabb, mint amilyen én az ő korában voltam. Bernáttal való barátsága biztos, hogy kiegyensúlyozottabbá teszi. Éjjel-nappal együtt vannak, megbeszélnek minden titkukat, és mivel Bernát Jócó barátja – akire ő úgy tekint, mint a megtestesült igazságra – ez Péternek is a javára válik. Ilyen kapcsolat kellett volna nekem is! Az volt régebben a legőri-több hibám, hogy bezárkóztam a magányomba, nem próbáltam meg kitörni belőle, sőt nem is hittem, hogy ki tudnék törni. Majd amikor lesznek gyermekeim, feltétlenül olyan őszinte és bizalmas légkört kell otthon teremtenem, hogy mindent el merjenek mondani; ne féljenek, hogy fennakadok rajta, vagy hogy megharagszom. Izgalmas dolog lehet nevelni, de nem lehet könnyű!

ÁPRILIS 27. – Az első összejövettel: kedvező benyomások. Tudtam, hogy ott lesz Balázs a IV. a-ből, Kristóf a IV. b-ből, és a mi osztályunkból pedig Misi és Tom. A IV. a-ből voltak ismeretlenek is: Gábor, Brúnó, Róbert; Tüskét viszont már láttam, jópofa azzal a kis bébi-fejével, amely teljesen eltörpül nagyra nőtt teste magasában. Nem ismertem Andrást sem, a IV. b-ből. A fiúk kedvesen fogadtak, Kristóf a szokásos stílusában mutatott be nekik: „Dani, öreg barátom; általában nem olyan buta, mint amilyen képet vág, a »panoráma-írás« feltalálója, nagy pingpong-bajnok és szoknyavadász, és ha tanulmányait ilyen fényes sikerrel folytatja továbbra is, hamarosan újra beiratkozhat az általános iskolába. De különben Dani stramm pasas, majd meglátjátok, és már sokat tett a társaiért!” Ezután cigarettaosztás következett, természetesen a Tisztelendőből. Ő most nem volt itt.

Balázs vezette az összejövetet. Fantasztikus alak: valami őserő lobog benne, az arca rosszul beretvált, a haja rosszul fésült, kezét-lábát félszegen lóbálja, és nehézkesen kacsázik, mint egy cirkuszi medve. Azonban azt hiszem, hogy belül szenzációs srác lehet, csak szerénységből álcázza magát. Nagyon tetszett, ahogy önmagáról beszélt. Egész egyszerű, tartózkodó szavakkal számolt be az elmúlt hetéről; látszott, hogy kicsit nehezeére esett. Egy naptárt lapozgatott

közben, abba jegyezte fel, hogy mit csinált az egyes napokon; olyan lehet ez, mint az én naplóm, csak nem olyan részletes.

Utána a többiek hozzászóltak, többé-kevésbé érdekesen; majd keményen vitatkoztak a IV. a matematikasztrájkjáról, ami végül is rosszul sült el: Részt kellett volna-e venni benne vagy nem? És ha igen, milyen szellemben?

Ezután folytatták, sorban mindenki elmondta, hogy mit próbált tenni az osztálytársaiért vagy másokért. Félttem, hogy nekem is kell majd mondanom valamit, így megkönnyebbülten sóhajtottam fel, amikor Balázs a jobb oldali szomszédom után egyből a bal oldalihoz fordult: „És nálad mi újság van, Tom?” – Nem volt semmi.

Utólag Kristóf elmagyarázta, hogy minden alkalommal csinálnak az előző hétről ilyen beszélgetést, vagy ahogy ők nevezik, „életelelmzést”. Általában a Tisztelendő is ott van az összejöveteleken, és segít a különböző tettek, programok keresztény megítélésében: „Ha akarod, tedd fel magadnak ezt a kérdést: Mit szól ehhez Jézus? Mit tett volna Ő a te helyedben?” A Tisztelendő mindig emlékeztet arra, hogy a legkisebb erőfeszítést is, amit a társainkkal és a társainkért teszünk, az Úrnak tesszük, és a legkisebb szeretet-cselekedettel is elősegítjük a Földön a Szeretet megvalósulását.

Az „életelelmzés” után a pályaválasztás problémája került elő. Balázs, Kristóf és a többi negyedikes szerint nem elég csak az utolsó évben foglalkozni vele; és arról vitatkoztak, hogyan keltsék fel már most a harmadikosok figyelmét. Elhatározták, hogy közvélemény-kutatást kezdenek közöttük: Mit fogsz csinálni érettségi után? Milyen továbbtanulási lehetőségeket ismersz? Ha munkába állsz, hol akarsz dolgozni? Milyen szempontokat tartasz fontosnak a pályaválasztásnál? Döntöttél-e már?

Egy hatalmas táblát fogunk felállítani az iskolában, és kiírjuk rá a felmérés eredményeit – így ki fog derülni a srácok tájékozatlansága. András beszerzi a kapható pályaválasztási könyveket, és azokat is kiteszük, hogy akik erre kíváncsiak kezdenek, rögtön utána is nézhessenek a különböző lehetőségeknél.

A vita többször is eltért a témától. Megegyeztünk abban, hogy a fiúk közt a kérdezősködést nem nyomozóként, tollal-papírral felfegyverkezve fogjuk csinálni. Beszélgetni fogunk velük, meg kell értetnünk ugyanis a választás fontosságát, és hogy az alapos döntéshez már most gondolkodjanak el a jövőjükéről. Nagyon fontos, hogy a közvélemény-kutatást ne egyedül végezzük, hanem tegyük érde-

kelte ebben a lehető legtöbb harmadikost, hiszen végül is öröklük van szó. Ez legyen az egésznek a légköre!

Szétválás előtt Balázs javasolta, hogy mondjunk el együtt egy „Miatyánk”-ot. Többen rövid kéréseket is fűztek hozzá, Balázs összefoglalta: „Az előbb azt mondtuk, hogy a munkánkba minél jobban be kell vonnunk a srácokat, hát az Urat is minél jobban be kell vonnunk! Különben csak emberi erőfeszítés, amit csinálunk.” Mástól ez ostobán hangzott volna, de Balázstól meggyőző volt.

A következő összejövetelen vallási téma lesz. Különböző próbálkozások után abban egyeztek meg, hogy váltogatják a kétféle témát, hogy mindegyikre több idő jusson.

– Saját elhatározásom: beszélgetni fogok Somával, Colossal és a Sanda-bandával a terveikről.

ÁPRILIS 29. – Elmondtam Jocónak, hogy részt veszek a J. E. C.-ben, és hogy közvélemény-kutatást kezdünk a pályaválasztásról. Részletesen kikérdezett, mert szerintem ez nagyon fontos dolog: évről évre ugyanis sokan nem tudják ott továbbfolytatni a tanulmányaikat, ahol szeretnék, mások meg nem találnak munkát. A J. O. C.-ban idén a munkanélküliek és az ingázók problémájával foglalkoznak. Jövő hónapban lesz az országos találkozójuk, ott fog Jocó is beszámolni az eredményekről. Bernát is egyre jobban bekapcsolódik a munkájukba.

ÁPRILIS 30. – Kristóf ma délután ezt mondta, amikor beszélgettünk: „Nem elég csak az iskolában törődnünk a többiekkel, hanem az egész életünkben ezt kell tennünk: otthon a családban, a lakóhelyünkön, a szabadidőnkben, szórakozás közben..., mindig és mindenütt.”

MÁJUS ELSEJE – 18 ÓRA 30. – Most már jogom van pihenni. Alaposan megváltozhattam, hogy képes voltam ma egy teljes vasárnap délutánt megállás nélkül végigdolgozni! Azonban sajnos csak ritkán futja ennyire. Az elmúlt években nem tanultam meg koncentrálni, és így nem tudok kitartóan egy dologra figyelni.

Kristóf tegnapi megjegyzése nagyon bevilágított: elhanyagoltam eddig a házban és a környéken lakó srácokat, pedig ők is életem egyik fontos területéhez tartoznak. Velük jártam általános iskolába, velük játszottam lent a ház előtt és az udvaron, és mostanában is

nap mint nap elhaladunk egymás mellett. Az előbb is láttam Eriket, Bernátot, Ágit, Katit és a többieket, ahogy indultak le a városba. Azonban csak Jocóval és Karcsival vagyok kapcsolatban. Eriknek már nem is köszönök, pedig régen milyen jó barátok voltunk! Hány csúzlít csináltunk és hány ablakot lőttünk be együtt! Vele szívtam el az iskolából hazafelé az első cigarettaamat is, és vele együtt csíptek el, amikor éppen javában cserélgettük a szomszéd ház postaládába betett leveleket. Most műszerész-szakmát tanul, de gyakran jár el szórakozni a telepen lakó régi iskolatársainkkal is. Tényleg teljesen faképnél hagytam őket, egyre jobban elszakadtunk egymástól, mióta különböző iskolákba járunk. Ráadásul ezt észre sem vettem, mert régebben nem is igyekeztem figyelni a többiekre. Meg fogom próbálni újra felvenni velük a kapcsolatot.

Első célpont: Erik, hiszen a múlt miatt ő van még a legközelebb hozzám.

Aki észreveszi a többieket, az már megtette az első lépést, hogy elkötelezze magát értük. Ezért olyan nehéz és nyugtalanító dolog észrevenni másokat.

MÁJUS 3. – Kristóf most nem adott könyvet, hanem ezt mondta: „Nem könyvből tanuljuk meg a J. E. C.-et, hanem az életből.”

Azt azért sajnálom, hogy nem voltam ott a novemberi egész napos összejövetelen, az újak miatt akkor ugyanis átbeszélték megint az alapelveket. Misi biztosan leírta, állandóan jegyzetel (ezért hívják Firkának is), majd elkérem a papírjait.

MÁJUS 4. – Összejövetel. Előhoztam a lakótelepi srácokkal kapcsolatos problémámat, és elmondtam a döntésem, hogy felújítom a barátságot Erikkal. A közvélemény-kutatás még nem indult meg, András is elfelejtett utánajárni a pályaválasztási könyveknek.

A vallási téma központi gondolata ez volt: „Ha kereszténységünk arra ösztönöz, hogy magunknak éljünk, akkor álkereszténység. Csak akkor igazi, ha ellenállhatatlanul arra kényszerít, hogy elkötelezzük magunkat a többiek szolgálatára.” Együtt kerestünk az Evangéliumban olyan részeket, ahol Jézus a tanítványait a többiek szolgálatára buzdítja. Csak hallgattam, mert még sose vettem kézbe az Evangéliumot, és csak azokat a részeket ismerem, amelyeket gyakrabban fel szoktak olvasni vasárnaponként a templomban.

A „lisztbe kevert kovász” példabeszéddel kapcsolatban feljegyeztem: mások szolgálata nem elsősorban nagy szervezéseket jelent, hanem *jelenléte*t közöttük. Tom így mondta: „Az akcióinkkal gyakran csak nagyokat kavarunk, mint egy szép habverőgép – a tálon kívül.” A Tisztelendő zárta le: „Jelenlét, igen, de Krisztus jelenléte legyen ez rajtunk keresztül, különben semmit sem használunk.”

MÁJUS 5. – Nem könnyű mindig a többiekre gondolni. Ha ma délután nagylelkű lettem volna, Colossal és a bandájával maradtam volna. A Rex-be mentek, de az a film nem érdekelt; meglógtam tőlük és egy másik moziba mentem. Elszalasztottam így az alkalmat, hogy egy délutánt a Szajna tériekkel töltsék. Néha elbizonytalanodom, nem tudom, hogyan viselkedjek köztük a különböző heccek során, különösen a lányokkal. Most azonban önzésből hagytam ott őket, és ez foltot ejt az Úrral való barátságomon – ezt ma este világosan látom. Örülök ennek a tisztánlátásnak, de minél többet látok, annál jobban azt is felfedezem, hogy ez milyen sokat követel tőlem: még a szórakozásban sem lehetek a magamé! Már nem csukhatom be a szemem.

Bocsánatot kértem az Úrtól az önzésem és a bizonytalankodásom miatt, és egy kis bátorságot koldultam, hogy sose futamodjam meg.

MÁJUS 6. – Tapsi drámaian, remegő ujjal az ajtóra mutatott, és kiküldött az osztályból. Füttyölök rá, a lényeg az, hogy a srácok jól mulattak.

Semmit sem értettem a németül feltett kérdéséből, és erre jó hangosan odaszóltam Sztaninak: „Mit gagyog?” Már ez se tetszett neki, az meg még kevésbé, amikor büszkén rámutattam Sztanira: „Ő a tolmácsom!”

Az egészben csak az a bosszantó, hogy Tapsi most az egyszer tényleg jelentette a dolgot az igazgatónak.

MÁJUS 7. – Fejmosás az igazgatói irodában. Nagyon dühit: állítólag súlyos tisztetlenséget követtem el, közönséges huligán vagyok, akinek a cigarettázáson kívül csak a hecceken jár a feje, állandóan csak azzal foglalkozom, hogy feltűnősködésből hogyan nevettessem meg az osztálytársaimat, közben meg tanulmányi té-

ren semmit sem csinálok... stb. Ha még egyszer probléma lesz velem, kicsapnak az iskolából.

Ez az ügy az egész napra kikészített, visszajött a régi nyomott hangulatom. Nagyon érzékeny vagyok, nehezen tudom elviselni az igazságtalanságot. Nem ezt érdemeltem! Minden hasonló esetben mindig ugyanazokat az előregyártott, sablonos ítéleteket mondják, nem törődnek egyáltalán azzal, hogy ki az, aki előttük áll. Nem is próbálják megérteni az embert, hanem eleve hideg ellenszenvvel fogadják. Elkeseredtem és megundorodtam. Tudom, hogy egy igazgatónak nehéz hétszáz diákot ismerni, de az mégis bosszantó, hogy gyakran csak anonim figurák vagyunk!

MÁJUS 8. – Magamhoz tértem, de a jövőben nem szabad engednem, hogy túl könnyen letörjek: időt és erőt vesztek. A tegnapi napomat nem „felhasználtam”, hanem csak „elhasználtam”, kicsúszott a kezemből, én meg lógó karral, tehetetlenül néztem utána, mint aki lemaradva, egy sor nyomában kullog.

Az iskolában számomra is sok fiú pusztán anonim figura. Minden nap együtt vagyok az osztálytársaimmal, de a többségükkel alig van valami közünk egymáshoz, egymás mellett, elszigetelt egyedek módjára élünk. Folytatnom kell az erőfeszítéseimet, hogy közelebb lépjek hozzájuk, felfedezzem őket, és így „valakik” legyenek a számomra.

Még mindig nem beszéltem Erikkal.

MÁJUS 11. – Tényleg nehéz Somára figyelni: lassan és pontatlanul fejezi ki magát. Többször is ingerem támadt közbevágni, azonban visszafogtam magam, és csak akkor szólaltam meg, amikor a buszmegállóba értünk. Nem tudja, mit fog csinálni érettségi után, azt mondta, hogy van idő még ezen gondolkodni. Próbáltam rábeszélteni, hogy a kitartó és hatásos munkához mennyire szükséges az, hogy az embernek legyen elképzelése a jövőjéről. A pályaválasztás nem csupán kedv dolga, hanem alaposan fel kell mérnünk a képességeinket, másfelől meg a szóba jövő lehetőségeket. Soma hozzátette: „És főleg az anyagiakat! Sokan egész életükben nem tudják azt csinálni, amit szeretnének és amihez értenének, mert a pénz máshová kényszeríti őket.” Ebben teljesen egyetértettünk.

Annyira belemelegedtünk a vitatkozásba, hogy három buszt is elengedtünk. Biztattam Somát, hogy az osztályban másokkal is beszélgessen erről a problémáról.

MÁJUS 12. – Tegnap este az ágyban, amikor elalvás előtt átgondoltam a napomat, kellemetlen érzéssel állapítottam meg, hogy Somának pont szüleim gyakran hajtogatott érveivel hozakodtam elő. Én sem tudom, hogy mit fogok csinálni később. Anyáék ezt már csomószer felhánytorgatták, de én eddig mindannyiszor visszavágtam azzal, hogy még bőven van időm ezzel foglalkozni, és különben is csak egyedül én rára tartozik. Szerepjátézsámmal saját magamat fogtam meg, és most már csak az a kiút létezik, amelyet annyiszor elutasítottam.

Mégsem érzek még magamban erőt arra, hogy nyilvánosan is visszavonjam az elhamarkodott kijelentéseimet. Főleg otthon nem... Már nagyon jól tudom, hogy ezen a területen vár rám a legkeményebb küzdelem. Csak akkor leszek valaki, ha itt is győzök!

MÁJUS 15. – Lefelé mentem a lépcsőn, Erik meg velem szemben jött, valószínűleg Katihoz igyekezett az ötödikre. Most „észrevettem”, és köszöntem neki. Két lépcsőfokkal feljebb csodálkozva visszafordult, odavetette: „Szia!”, és hármásával robogott tovább. Jóképű srác, megértem, hogy tetszik Áginak. A haja mindig divatosra vágott és frissen mosott, a vállai izmosak, így minden ing jól áll neki. Az egész alakja kisportolt ruganyosságot és erőt sugároz, ez biztos sokat számít a lányok szemében. A következő alkalommal megint rá fogok köszönni.

Vacsora után lekerkeztem a tengerhez. Azt hittem, hogy egyedül leszek, de tévedtem: ez a lány tavaszi este sok sétalót csalogatott ki a partra. Az út szélén lezártam a biciklimet, és gyalog mentem tovább a kavicsos fövényen, egészen addig, amíg az utolsó ember meg az utolsó ház is eltűnt a szemem elől. Az ég felhőtlen volt, a látóhatár peremét még egy kicsit megtűzesítette az előbb alábukott nap. Mindig fogékony voltam ezekre a meghatározhatatlan színekre, amelyek ilyenkor szinte percnként új és új árnyalattal a tűzvörösből a mélyszürkébe festik át az eget. Tavaly egy ilyen alkonyat, egy meleg este vagy akár egy távoli zenész is órákra felkavart – most azonban nyugodt maradtam. Kezdek kiegyensúlyozott lenni.

Nem, nem bánom a mostani életemet, nem sajnálom a döntéseimet, erőfeszítéseimet! Már eddig is sokkal több békével ajándékoztak meg, mint a mindenféle önző érzelem- és kielégüléskereséseim. Ezekkel csak ártottam magamnak, és meg vagyok győződve, hogy

azok az erőfeszítéseim váltak a javamra, amelyeket önmagam elfelejtéséért tettem. Van azért abban jó is, hogy ezen az úton keresztül jutottam el ide: azt hiszem, így jobban meg fogom tudni érteni a társaimat, sose lesznek ismeretlenek a szenvedéseik. Képes leszek-e meg is szabadítani őket befelé forduló gyötrődéseiktől? Nagyon szeretném, mert ezen múlik, hogy milyen lesz az életük.

A megváltozásom előtt az kinzott a legerősebben, hogy teljesen céltalannak éreztem az életemet. Hányszor tettem fel magamnak a kérdést: Mire jó az, hogy élek? Kinek jó? És csak egyetlen válaszom volt: Semmire és senkinek. Mindenben és mindenkiben csak az értelmetlenséggel találkoztam. Most már tudom, bár még nem látok tisztán, hogy életem eseményein és a társaimon keresztül Isten ad jelet. Pont ott szól hozzám, ahol régebben a legkevésbé vártam, célt mutat és feladatra hív. Bízom Benne, időnként túlárado örömmel, mint egy elveszett ember, aki segítség után kapkodott, és most végre egy biztos és erős kezet ragadott meg.

MÁJUS 16. – Rég találkoztam már Palival, most ő hívott ki egy pingpongmeccsre, és alaposan elporolt. Így elvesztettem a fogadást, de szívesen fizettem ki az üveg sört, mert közben jót beszélgettünk.

– Egy siker: 13-as angolból!

MÁJUS 18. – A holnapi összejeövetel Áldozócsütörtök ünnepe miatt elmarad.

Az iskolából Karcsival jöttem fel. Teljesen tanácstalan volt, hogy holnap mit kezdjen magával, mert nem lesz edzése. A délutánt együtt fogjuk tölteni. Megpróbálom biciklin követni a Bimáját, szerencsémre valami problémája van a gyűjtással, így talán nem fogok nagyon lemaradni.

MÁJUS 19. – Kidöglöttem. Kemény volt ez az 50 km Karcsi motorja mögött, pláne hogy egyáltalán nem vagyok edzésben. Nem volt valami szép az idő, az ég beborult, és a tenger is elsötétedett. Útközben megálltunk egy strandnál, azonban az emberek egymás után hagyták ott a vizet, mert fáztak ebben a szokatlan májusi hidegben. Nekünk is elpárolgott a fürdési kedvünk, inkább sétáltunk egyet a parton, de most az sem volt különösebben érdekes.

Karcsi életem egyik stabil pontja, állandó társam. Nem túlzottan

tudom, hogy miért. 17 évesen ugyanúgy jelen van életemben, mint ahogy 15 éves koromban jelen volt, amikor írni kezdtem a naplót. Azóta új utakon járok, de ő minden kanyarban újra és újra felbukkan: változatlanul, érzéketlenül, különösebb belső problémák nélkül ő mindig a szokásos Karcsi.

MÁJUS 20. – Hangos vita otthon. Anya nem merte feladni az ebédhez a tegnapi megmaradt húst, mert ma péntek van. Nevetésgesnek találtam az aggályoskodását, fennhangon meg is mondtam, és ez nem tetszett neki. Keserűen kifakadt, hogy nincs bennem semmi vallásos érzület. Erre én meg kerekén a szemébe vágtam, hogy aki a vallást pusztán emberi szokásokra korlátozza, az eltorzítja és nevetségessé teszi. Anya vallásosságából mindig csak ilyen életelen gesztusokat láttam, köztük jónéhány olyat is, amit az Egyház egyáltalán nem kíván, és amelyek biztos közel vannak már a babonához is. Lehet, hogy a részéről van valami mögötte, de ezt eddig sose vettem észre. Délben a fejembe szállt a vér, nagyon erőszakos voltam, most megpróbálok a lehető legkevésbé ítélkezni.

MÁJUS 23. – Talbot: „Azok az emberek uralják a világot, akik urai önmaguknak.”

MÁJUS 25. – Az összejövetelem kijelentettem, hogy ismerem az összes osztálytársamat. Elmenetelkor Balázs tapintatosan odafordult hozzám: „Írd le az osztálynévsort, menjél végig mindenkin, és komolyan gondolkodjál el, hogy mit tudsz az életükről.”

Megtettem. Alaposan felsültem. Valójában jól csak három-négy srácot ismerek, még ötten-hattal együtt csináljuk a heccket, de a többiektől egész távol vagyok. Nyolcnak nem tudom még a keresztnévét sem. Hogyan, milyen környezetben élnek? – fogalmam sincs róla.

Nem találtam meg ezt a névsort, Dani sebtében egy kiszakított füzetlapra írhatta. Sajnálom, mert tudom, hogy néhány megjegyzést írt a nevek mellé: inkább kérdéseket, mint megállapításokat. Dani felajánlotta, hogy megpróbálja rekonstruálni, de nem éltem vele, nehogy ez a mesterséges beavatkozás megmászítsa a múltat.

Bármilyen is volt a névsor, kétségtelen, hogy végiggondolása sokat jelentett Dani számára. Volt annyira őszinte, hogy fel tudta ismerni: még mindig mennyire nem figyel a többiekre. Ettől kezdve észrevehető volt, hogy alázatosabban fordult az események és az emberek felé, előbb alaposan szemügyre vette őket, és lassabban, megfontoltabban ítélt. Miután felfedezte, hogy nem tud semmit a környéken lakó társairól, arra is rájött, hogy még azokat sem ismeri, akikről azt hitte, hogy mindent tud.

Nagyjából ebben az időben egy mondata nagyon megragadott, amit azóta sem felejtettem el. A naplóban viszont nem akadtam rá: „Gyakran túl gyorsan élünk, nem látjuk a száguldásban az utat szegélyező tájat, és nem vesszük észre a kezüket felénk nyújtó embereket.”

PÜNKÖSD – Nem mertem áldozni. Pedig szerettem volna, de túl rég voltam már a Tisztelendőnél. Az volt az érzésem, hogy ostobán (meg egy kicsit gyávaságból, félve az emberi tekintetektől, aztán a hanyagságom miatt is) megfosztom magam egy olyan tápláléktól, amire pedig szükségem van. Ezért az egész mise alatt szidtam magam... hacsak nem az Úr intézte hozzám ezeket a szemrehányásokat.

Jó délután Erikkel és társaival. Szemtelenül rámenős voltam, de megérte. Egyenesen odacsörtettem hozzájuk: „Egyedül vagyok és unatkozom, betársulhatok?” Nem volt valami lelkes a fogadtatás, de úgy tettem, mint aki nem vette észre. A hidegségük felvillanyozott, és teljes gőzzel bedobtam magam, hogy minél jobban elszóraztassam őket.

Találkoztunk Péterrel. Egy bandával kószált, és éppen a Baltin-lánnyal idétlenkedett. Nem örülök az ilyen ténfergéseinek. Meg vagyok győződve arról, hogy nem csinál semmi rosszat, de ahogy egyre nagyobb lesz, egyre könnyebben elengedheti magát ezekben a dolgokban. Semmivel sem keményebb, mint én, és nem hiszem, hogy kialakult volna már az életeszménye, ami tartást adna neki.

MÁJUS 31. – Felmentem Misiékkel a Tisztelendőhöz lemezt hallgatni. Kedvesen, de határozottan szememre vetette, hogy nem jövök elég gyakran egyedül: „Nézd, Dani, amikor a barátaiddal

jössz, akkor is örülök neked, azonban ilyenkor nem tudunk közvetlenül rólad beszélgetni, pedig ez is szükséges. Amikor valaki egy házat épít, időről időre le kell ülnie, hogy tanulmányozza a tervet, és megvizsgálja, hogyan halad az építkezés.”

Elhatároztuk, hogy rendszeresen beszélgetni fogunk az életemről; kezdetben havonta.

JÚNIUS 1. – Semmi kedvem sem volt tanulni, így vacsora után elmentem Kristófhoz. Gyönyörű idő volt. Most értem haza, megajándékozva egy bensőséges, nagyszerű este boldogságával.

Kristóf a legjobb barátom, barátságunk egyre csak erősödik azóta, hogy teljesen megnyílt, és elmondta legmélyebb problémáit. Végtelen órák hosszat csapongtunk a különböző gondolatok között, összevissza vitatkoztunk, egyetértettünk és „nem teljesen” értettünk egyet, ontottuk a szempontokat, hogy minél pontosabban tisztázzuk véleményeink különbözőségét. Lehet, hogy ezeken a vitakozásokon a nagyokosok csak mosolyognának, de én úgy érzem, hogy általuk gazdagodik mindkettőnk egyénisége. El fogom-e később itélni ezeket a véget nem érő estéket, amelyeken az utcákat járva, kapualjakba behúzódva vagy Kristóf szobájában a földön ülve oly sok mindent kitárgyaltunk...?! Azt hiszem, hogy nem, mert ezek az órák nem „időveszteségek”, hanem pont elősegítik személyiségünk kibontakozását.

Kristóf ellenállhatatlanul átplántálja belém a világ problémái iránti széleslátókörű fogékonyságát. Sokkal többet olvas, mint én, és az újságoknak nemcsak a sportoldalát nyitja ki. Észrevétlenül, de egyre jobban „megfertőz”, gondjai és nyugtalanságai kezdenek bennem is ébredezni: a nyomor különböző formái, a békével kapcsolatos kérdések, a szociális igazságtalanságok és ezeknek gazdasági okai és következményei, amikből egyelőre alig értek valamit. Én meg – úgy gondolom – Kristófba a szép iránti érzéket olthatom bele. Minden mélyen megragad, amit csak látok, és ezzel az érzékenységgemmel könnyen áthatolok a jelenségek felszínén. A múlt héten tudatosult ez bennem, amikor egyszer megjegyezte: „Dani, te olyat is látsz, amit én nem.”

Az aszfalton csavarogtunk ma este, és megpróbáltam felnyitni a szemét az éjszakai város különös hangulatú, nyugtalanító elnyugvására. Az utcai lámpák sápadt fénye és a már hiába villódzó színes neonreklámok; a kiürült éttermek és a mulatók zárt ajtajai, a mögöt-

tük itt-ott még rendezkedő fásult pincérekkel; a késői járókelők, akiknek az arca hirtelen pirossá, majd mindjárt utána élő halottként sápadttá és üressé vált; az a néhány szegény nő, aki ilyenkor leteszi egykedvű csömörét, hogy pár órára újra vonzó legyen; a csendet tapintatlan zilálásukkal megtörő utolsó és felesleges buszok – mindez az egész tisztátalan szépség-együttes vibráló ellentétben áll a tenger mély és fenséges nyugalmaival, és ezt a feszültséget próbáltam megéreztetni Kristóffal.

Beszélgettünk az életről, és engedték, hogy ez az éjszakai élet is belénk hatoljon. Találkoztunk részeg emberekkel meg néhány cél nélkül lézengő fiatallal, akiket kinzó unalmuk lökhetett ki az utcára, hogy valami élvezetet és értelmet találjanak életükben. Mennyire sajnálom őket! Már nem tudom elképzelni, hogy valaki is képes legyen életcél nélkül élni. Ami engem illet, magamról már tudom, hogy miért élek, miért szeretek... és szeretnék még jobban szeretni.

JÚNIUS 4. – Sokat gondoltam ma Kristófra, a barátságunkra, és kértem az Urat, hogy őrizze meg örökre.

Megkérdeztem Gasztont, Henrit és Rolandot a pályaválasztásukról. Gaszton elektronikus műszerész akar lenni, de a többieknek gőzük sincs, mit fognak később csinálni.

JÚNIUS 5. – Kati megkért, hogy menjek el velük moziba. Nemet kellett mondanom, mert Sandával és Colossal fogok találkozni. Sajnálom, főleg Erik miatt, mert újra összehoztam. A héten többször is beszélgettünk a lányokról; egyelőre csak ezen a téren lehetséges komolyabban szót váltani vele.

Zavaros délután Sandáékkal. Úgy éreztem, megint kötelességem a többiekhez alkalmazkodni a heccekben, a véleményekben, sőt még a lányokkal kapcsolatban is. Mónika rám is csimpaszkodott. Zavar és bosszant, hogy a srácok előtt ilyen rámenős. Időnként a legszívesebben felpofoznám! Amikor azonban higgadtan gondolkodom, meg kell állapítanom, hogy egy cseppet sem vagyok biztonságban, mert ha Mónika egy kicsit kedvesebb és csinosabb lenne, könnyen elveszíteném a fejem. És még azt állítom, hogy feladatból vagyok köztük, hogy megjavítsam a banda szellemét! Nem tudom, mit higgyek magamról. Nem javítok meg senkit, és borotvaélen táncolok. Beszélnem kell erről a Tisztelendővel.

JÚNIUS 6. – Kuku elérzékenyült, és végigmesélte az egész matematikaórát. Sanda ravaszul feltett néhány kérdést a II. világháborús földalatti ellenállási mozgalmról, Misi is folytatta, Kuku meg nem bírta „ellenállni” az emlékek jóleső áradásának. Sok történetet hallottunk már erről, de mindig érdekesek a személyes élmények, pláne matematika helyett. Ma egy – természetesen „illegális” – kép is növelte a hatást. Egy karikatúra járt körbe: Kuku rövidnadrágban, szőrös lábszárral, matematikus-koponyáján billegő rohamsisakkal géppisztolyt szorongat, és harcias ősember-arccal célba vesz – egy ártatlan madárijesztőt.

Az óra végén, a győzelem hevében elengedte az összes bezárást... de ezt azonnal visszavonta, ahogy egy szívvel-torokkal belekezdünk a Marseillaise-be! Pedig most igazán hazafias érzelmek feszültek bennünk!

JÚNIUS 8. – Az összejövetelen Tüske azzal a flegma és kiábrándult képével, amit időnként fel szokott venni, kifakadt: „Elegem van már! Hagyjuk abba ezt az egészet! Az összejövetel nem ad nekem semmit.” Balázs azonnal visszavágott: „Nem ad semmit, ha te sem hozol semmit. Az összejövetel egy közös étkezés, ahová mindenkinek el kell hoznia a maga ennivalóját, hogy legyen mit megosztani a többiekkel. Világos, hogy mindenki éhes marad, ha nincs elég étel!”

– Úgy van – szolt Brúnó –, és a naptárunk az éléskamra!

Erre nagy humorizálás indult meg, hogy hogyan kell együtt étkezni és mi kell a jó emésztéshez.

Balázs végszava: „Minden meghívó végére oda kellene tehát írni: Az összejövetelre, kérünk, hozzáal egyheti hideg ételmet is!”

Más, sokkal érdekesebb: Nyári tábor az NSZK-ba, Hamburgba. Mindenki mehet. Minél hamarabb meg kell otthon pendítenem a dolgot. Apa a tanulmányi eredményeim miatt már megígérte, hogy fizetni fogja a nyaramat. Remélem, hogy a táborral kapcsolatban sem fog ez nehézségbe ütközni, mert az út ára nem túl magas.

Azonban félek, hogy még így is vannak, akiknek ez akadályt jelent, bár a srácok nem mutatták... De én nagyon jól tudom, milyen érzés időhiányra, más elfoglaltságra hivatkozva lemondani egy vonzó programot, amikor pedig egyszerűen pénzkérdésről van szó, amit az ember szégyell és nem akar elárulni!

Az utazáshoz szükséges: személyi igazolvány, írásbeli szülői engedély, születési anyakönyvi kivonat és iskolai ajánlás.

JÚNIUS 9. – Hurrá! „Ez egyedül tőled és a bizonyítványodtól függ” – mondta Apa. Az természetesen várható volt, hogy feltételekhez köti, de szerencsére pénzprobléma nincs. Péter az előbb beszámolt Anya és Apa beszélgetéséről, amit cipőpucolás közben a folyosón hallgatott ki:

– Nem sajnálom a pénzt, mert nem lesz soha máskor ilyen lehetősége.

– Igazad van György, el kell engedni, csak a javára válhat. Nagyon helyes fiatalok vannak abban a társaságban, biztos jó hatással lesznek rá, és még egy pap is megy velük. Tudod, hogy Daninak milyen nagy szüksége van arra, hogy ilyen emberek legyenek mellette. Sokat nyugtalankodom mostanában, annyi időt tölt együtt ezekkel a környékbeli huligánokkal!

– Persze, Ilonám, de ahhoz ragaszkodom: csak ha normális bizonyítványa lesz.

Ahogy Apát és Anyát ismerem, ez azt jelenti, hogy már előre ihatok a medve bőrére.

Tulajdonképpen nagyon rendesek, most már csak nekem kell összeszedni magam!

JÚNIUS 10. – A Tisztelendő a következő tanácsokat adta, hogy a bandákban ne keveredjek bele különböző ügyekbe:

– 1. alapvető feltétel: ne magamért menjek közéjük. Ha minden alkalommal őszintén azt állapíthatom meg, hogy a többiekért megyek oda, akkor indokolt köztük a jelenlétem.

– 2. legyek mindig tisztánlátó és alázatos: ne képzeljek túl sokat az erőimről, hanem ismerjem a gyengéimet is, és maradjak mindig óvatos. Továbbá egyáltalán ne gondoljam azt, hogy csak akkor befolyásolhatom a srácokat, ha együtt üvöltök a falkával. Pont fordítva! Időről időre szükséges, hogy kimutassam ellenkező álláspontomat, különösen a lányokkal kapcsolatban. Sokat segít ebben a nyílt, tiszta vidámság és az állandó jókedv, amely sosem hagy helyet a kétértelműségnek és magában is értékes, mert nem rejteget semmit.

– 3. az ideális mégis az lenne, ha többen járnánk ezekkel a bandákkal, hogy rámogassuk egymást. Mindenesetre az összejöveleken feltétlenül számoljak be róluk a közösségnek, mert ha az egységes és őszinte, segít, hogy jobban lássam a problémákat.

Végül a Tisztelendő azt mondta, hogy ezeket a szabályokat ki-

nek-kinek különbözőképpen kell alkalmaznia: „Minden attól függ, hogy ki milyen erős, mennyire kötelezte el magát, és milyen bensőséges viszonyban van az Úrral.” Én most még folytathatom, de gyakran beszélgetnem kell erről velem Kristóffal is.

JÚNIUS 14. – Észrevettem, hogy régóta nem tettem már be a lábam a Klubba. Elmentem hát, és egy óra leforgása alatt csomó sráccal találkoztam, Palival meg komolyan vitatkoztam. Megint valaki, akit ki kellene zökkenteni a közömbösségéből!

Későn értem haza, Anya megszidott: „Állandóan csak csavarogsz! Istenem, mennyi időpocsékolás!”

Néha meg szeretném próbálni elmondani Anyának, hogy mit teszek a srácokért, de félek, hogy nem fog hinni benne, és csak arra lesz jó, hogy annál jobban a szememre vesse otthoni önzéseimet. Az biztos, hogy ezen a téren még nagyon sokat kell változnom..., az erőfeszítéseimnek mindenre ki kell terjedniük, de biztos, hogy jó időbe telik az is, amíg a szüleim észreveszik a változást!

JÚNIUS 15. – Az összejövetelen szinte kizárólag az Evangéliumról volt szó. Balázs kérdésével kezdődött: nem értette teljesen azt a részt, amit ma reggel olvasott.

– Milyen gyakran olvasod a Szentírást? – kérdezte a Tisztelendő.

– Néhány sort minden reggel; és este, elalvás előtt újra előveszem.

A kérdés gyorsan körbement, a többiek ritkábban veszik kézbe. Bevallottam, hogy nekem még Bibliám sincs. Misi felajánlotta, hogy ad egy Újszövetséget.

Megszakítom itt a napló szövegét, mert fontosnak tartom Balázsnak egy másik mondatát is. Egyik nap – kicsit hányaveti módon, mintha rögtön el is akarná takarni életének mélységét – az Evangélium-olvasásáról beszélgetve bevallotta: „Minden reggel korábban kelek fel, hogy megtudjam, mit mond nekem Krisztus arra a napomra.” Az összejöveteleken sosem mondta ezt el, és jól emlékszem, hogy szándékosan kérdeztem rá. Biztos voltam benne, hogy mindenki tanulni fog abból, ahogy Balázs a Szentírás által is kapcsolatot tart Krisztussal.

...Felmentem tehát hozzájuk. A szülei és a húga nagyon barátságosan fogadtak, Mária nagyon kedves. Meg kellett innom egy üdítőt, és megígértem, hogy máskor is eljövök Misihez.

Átlapoztam az Evangéliumot: nekem nem mond semmit.

JÚNIUS 16. – Tökéletesen elfelejtettem elmenni az anyakönyvi kivonatért, ami a táborhoz szükséges. Anya figyelmeztetett rá: „Emiatt is huszonöt-ször kell szólnom! Pedig ez aztán teljesen a te saját dolgod. Szedd már össze magad!”...

– Az ima jól megy: könnyen beszélek az Úrhoz, de nem sokáig, mert gyorsan szétszórt leszek. Inkább napközben, az események egymásutánjában gondolok Rá. A Tisztelendő azt mondta, hogy ez is imádság, mégpedig nagyon értékes, de időnként meg is kell állnom az Úr előtt, hogy 10-15 percet teljesen neki ajándékozzak.

JÚNIUS 18. – A délután első része bezárással telt az el nem készített fogalmazásomért. Második része a strandon: találkoztam Erikkel. Végül az élvezetek halmozásaként benéztem este a Klubba; a pingpongban észrevehetően romlottam.

Összességében igen zsúfolt, de annál kevésbé tartalmas délután.

JÚNIUS 22. – Elkezdődött az év végi jegyek lezárása: határozottan javult az iskolai eredményem. Igaz, az átlagomat most is az irodalom emeli meg, matekból és fizikából továbbra is reménytelenül nulla vagyok: sosem fogom behozni a lemaradásomat.

Este Erikékkel búcsúztattuk Marcit: már fél éve katona, és most az ezredét Algériába helyezték át, holnapután indulnak.

JÚNIUS 24. – Szerencse, hogy Anya felbontotta a levelet, amelyben a tábor rendezői sürgősen kéri a hivatalos papírokat! Nem szólt Apának, elhozta az anyakönyvi kivonatot, elintézte a többi is, és délben egyetlen szemrehányó szó nélkül a kezembe nyomta. Semmit sem tudtam mondani. Megszégyenülten zavarban voltam, a hallgatása sokkal metszőbb szemrehányás volt a számomra, mint a szokásos siralmi.

JÚNIUS 25. – Sanda az iskolaév befejezésének megünneplésére osztálybankett tervével állt elő. Az „Öreg halász”-ban szeretne kedden este egy nagy vacsorát, fejenként 500 frankért. Somának és nekem tetszett az ötlet, de az árat sokallottuk. Hevesen védtem azoknak a szempontját, akik nem tudnának ennyit fizetni (harmadik személyben beszéltem róluk, nem mertem a magam nevében szólni). Végül megegyeztünk, hogy megpróbáljuk 350 frankért megszervezni.

JÚNIUS 27. – A többiek is belementek. Én vagyok az anyagi felelős, a pénzt előre beszédem, hogy senki se gondolja meg magát az utolsó pillanatban.

Megint kérnem kellett otthon. Ilyenkor mindig zavarban vagyok, most még inkább az voltam, hiszen már fizetik az utamat. Apa határozottan kijelentette, hogy erre nem ad zsebpénzt: gondoskodjam magamról. A fényképezőgépre félretett pénzeimet fogom megint felhasználni, a vásárlást későbbre halasztom.

JÚNIUS 29. – A bankett hangulatosan indult, de aztán elfajult, mert néhány srác egy kicsit beivott. Voltak, akiknek ez nem tetszett, köztük Colosnak sem, akin emiatt nagyon meglepődtem. Később kint az utcán, egy ideig tartó lármás lödörgés után egy csoport kivált közülünk, mindenáron tovább akarták folytatni az ivást a bisztróban. Csak sajnálni és kritizálni tudtuk a viselkedésüket, nem voltunk képesek bármit is tenni ellene. Karcsi fáradt volt, kérte, hogy kísérjem haza. Majdnem végig csendben jöttünk föl, belül erősen háborogtam, mert a kudarc felelősségét részben magamnak tulajdonítom. Túl magabiztosan mentem a bankettre, túlzottan bíztam a szokásos mókamester-tempóban. Ehelyett másokkal együtt elő kellett volna készíteni az estét, játékokat, énekeket, történeteket gondolkodni... stb.

Mivel levertség fogott el, alázatosabb lettem Isten előtt, és imádkoztam: mint a birkózó, aki kegyelmet kér, amikor a vállai a földet érik. Amikor az ember nincs annyira eltelve magával, akkor az Úr közelebb tud jönni.

Jó, hogy vannak kudarcaim!

JÚNIUS 30. – Vége! Befejeztem a harmadikat is, jövőre érettségi, szerencsére van még addig bőven időm.

A vakációt nagyon vártam, a srácokat sajnálom: három hónap múlva fogjuk csak újra viszontlátni egymást, néhányukat talán sose! Az osztály egész klassz lett, különösen a végére, amikor már valami összetartás is kialakult, és nemcsak a heccekben!

*

JÚLIUS 5. – Eszeveszett munka: Andrással és Tüskével hárman állítjuk össze a tábor felszerelését. Két-három napig még ez lesz, mert az étkezéshez, főzéshez egyelőre rengeteg eszköz hiányzik, és ezeket valahonnan kölcsön kell kérni. A már beszerezett holmi pedig megfelelő csomagolásra vár, minden egyes csoport cókémóját külön pakoljuk.

JÚLIUS 7. – Anya váratlanul vett nekem egy garbónyakú pulóvert. Teljesült egyik régi álmom. Pedig most egyáltalán nem kértém, hanem csak finoman célozgattam rá... Ez lenne a jó módszer?

JÚLIUS 8. – Katasztrófa! Vége mindennek! Nem tudom persze, mennyire kell komolyan vennem Apa felindulását. Szememre vetette, hogy a vakáció kezdete óta sose vagyok otthon és semmit sem segítek. Idegesen feleltem, hogy ez természetes, mert a szünet arra való, hogy lazítson az ember.

– És anyád? Neki talán nem lenne joga lazítani?

A hangerő emelkedett, és Apa hirtelen odavágta: „Ha így állunk, akkor nem mész a táborba!” Kiment, becsapta maga mögött az ajtót.

Biztos, hogy mérgében mondta, de még képes, és nem enged belőle. Ezt jól megcsináltam! Holnap reggel elmegyek Kristófhoz, talán ad valami tanácsot.

Egy szót sem szóltam a vacsoránál. Anya zavarban volt; hasztalan próbált beszélgetni. Olyan, mintha visszaestem volna egy évet, amikor hetente háromszor-négyszer ismétlődött meg ez a jelenet. Ahhoz képest látom azért, hogy mennyit fejlődtem, de ez most cseppet sem segít rajtam.

JÚLIUS 9. – Ahogy felébredtem, Anya bejött a szobába:

– Tudod, hogy apád haragszik rád... Kitezzük a lelkünket, hogy örömet szerezzünk neked, és te meg így viszonzod... Dani, bocsánatot kellene kérned apádtól.

– Nem csináltam semmi rosszat!

– Udvariatlan voltál vele szemben!

– Ez nem olyan különös, ezért nem kellett volna begurulnia!

– Szegény Danim, nem veszed észre, milyen kellemetlen tudsz lenni. Sok türelem kell hozzád! Gyakran csodáltam apádat, hogy a gondjai mellett még mennyit képes volt eltűrni tőled. Legalább most, amikor már nagy vagy (!!!), próbálj megértőbb lenni. Na, ne makacskodj, most az egyszer legyél kedves!

Gyorsan felöltözöm, és elrohanok Kristófhoz.

A mindenségit! Kristóf is azt mondja, hogy kérjek bocsánatot...

JÚLIUS 10. – Még mindig semmi. Anya állandóan szutyongat, amikor egyedül vagyunk, mindenáron rá akar beszélni. Érzem, hogy majdnem nagyobb ügyet csinál belőle, mint én, mert igazán örülne az utamnak.

Sose lesz erőm bocsánatot kérni...

ESTE – Minden rendben. Apa vacsora után ezt kérdezte:

– Na, és a tábor? Megvan hozzá mindened?

Halk, félénk „igen”-t mormogtam. Anya látta, hogy zavarban vagyok, és azonnal közbeszólt:

– Elem kellene még a zseblámpájába, hozhatnál holnap egyet a raktárból.

– Jó.

Képtelen voltam megköszönni. Apa is biztos nagyon sajnálta volna, ha nem mennék a táborba, de nem mutatta, mint ahogy én sem mutattam ki az örömet. Mindketten hosszú évek hallgatásának foglyai vagyunk.

JÚLIUS 11. – Különböző rohangálások. Felugrottam Misihez is, és elköszöntem tőle. Hívtam Máriát, hogy jöjjön el, és főzzön a csoportunknak... Kedvesen válaszolta, hogy nem járnánk túl jól vele!

Nincs más hátra, egyedül kell majd elboldogulnunk!

JÚLIUS 14. – ÉJJEL FÉL TIZENKETTŐ – Becsatolom a hátizsákom. Elteszem a naplót. Holnap reggel indulok. Éljen Franciaország, és le Kukuval! Jó éjszakát, Uram, és köszönöm!

SZERETET ÉS SZERELEM

AUGUSZTUS 9. – Végre nekiülhetek, hogy az útról hazatérve leírjam élményeimet és gyarapodásaimat. Egészen mostanáig tartott, amíg Kristóffal, Gyulával és Yvonnal mindent rendbe tettünk. Venni kellett egy csomó cöveket a nagy felfordulásban eltűntek pótlására; a kölcsönként főzőeszközöket visszaszolgáltattuk a gazdáinknak; kiszáritottuk és összehajtogattuk a sátrakat; begyűjtöttük és szortíroztuk az ilyenkor szokásos talált tárgyakat (amelyeket természetesen senki sem „vállalt”): zoknik, zsebkendők, fésűk, tollak, egy pizsamanadrág (!), törülközők és szappantartók, bicskák és kanalak stb... stb.

Nem akarok teljes, mindenre kiterjedő beszámolóra vállalkozni. Az ideális az lett volna, ha napról napra feljegyzem a benyomásaimat, de ez képtelenség, és gyorsan abba is hagytam. Csak néhány cetli hever most előttem, amikre a buszban firkantottam pár alig olvasható sort. Nagy címek alatt, témánként foglalom össze a fontosabb dolgokat, hogy ennek a szenzációs tábornak az értékeit minél jobban megőrizsem és elmélyítsem magamban.

A tábor hangulata: „fergeteges”, ahogy ezt mondtuk. Nem lehet leírni 45 fiú életét, akik 21 nap alatt egy buszon végigénekelnek és végigkiabálnak 3500 km-t, bejárnak négy országot, a legváratlanebb helyeken sátraznak, külföldi fiatalok legkülönbözőbb csoportjaival ismerkednek össze, mint például abban az amszterdami kempingben, ahol hét nemzetből gyűltünk össze közös esti beszélgetésre, imádságra.

Azt hiszem, hogy nagy részben ez a páratlan hangulat felelős a tábor sikeréért. Ennek az „alaphangnak” köszönhető, hogy közel kerültünk egymáshoz, új barátságok születtek, fontos problémákról tudtunk vitatkozni, és hogy többen már néhány nap alatt megváltoztak, váratlanul megnyíltak, mert zárt zsáluik mögül megérezték a nyár fényét és melegét (nem rossz!).

A résztvevők:

Először is a „fömuftik”: Gérard, a Főnök vagy másképpen Pókhasú; Maurice, a nótafa és tolmács; Yvon, a pénzember, (akit tehát meg kell kopasztani); a Tisztelendő, vagy ahogy a többiek mondják: Atya; és végül Claude, az „utolérhetetlen” sofőrünk, aki azonnal beilleszkedett köztünk.

A fiúk teljes névsora következik, a legkülönbébb jelzőkkel ékesítve. Megkíméllek ettől, hiszen nem ismered őket, így ez a felsorolás nem lenne számodra túl érdekes.

Néhány felejthetetlen kép

– A Pas-de-Calais-i szénmedence, a nyomasztólag ható, egyhangú szürkességével.

– A gyönyörű éjszaka Bruges-ben. A csatornákon halkán síkló sétahajóból minden kanyarnál a fény új és új varázsát fedeztük fel, ahogy a házak középkori homlokzatai és az évszázados fák kibukkantak a sötétből.

– Hollandiában a Walcheren-sziget; először felülről a Westkappelle-i világítótoronyból, majd utána belülről, keresztül-kasul járva sárga keramittal borított útjait, amelyeket kicsi, alacsony, de virágokkal pazarul díszített házak szegélyeznek. Csoportokban beszélgettünk az itt élő emberekkel és az oly barátságos vidék vezetőivel a szokásaikról, problémáikról és különféle szervezeteikről.

– Az újra felépített modern Rotterdam. A háborús szenvedések emlékét a francia Zadkine megrázó szobra őrzi: megkínzott óriás, a háború által feltépett mellel.

– A hágai múzeum.

– A Zuydersée-gát, az ember hatalmas alkotása, hogy megfékezze az elemeket és uralja a természetet.

– Németországban a hamburgi kikötő, és visszafelé jövet a csodálatos Rajna-völgy.

– A német fiatalok: nehéz lenne részletezni, hogy Hamburgban mennyi kedvességgel és figyelmességgel találkoztunk a minket fogadó fiatalok és a különböző mozgalmak felelőseinek részéről. Sosem fogjuk ezt elfelejteni.

Az volt az érzésem, hogy a németek sokkal nagyobb jelentőséget tulajdonítanak az ifjúságnak, mint mi. A német fiúk és lányok általában mind egészségesek és életerősek, de – lehet, hogy ez

előítélet! – könnyen engednék magukat uniformizált katonai fegyver alá hajtani, ha egy személy vagy egy eszme felvillanyozná őket. Mit gondoltak vajon a mi – számunkra oly természetes – rendetlenségünkről? Vagy a szabad vélemény-nyilvánításunkról, hogy negyvenötön akár negyvenöt saját véleményt fejthetünk ki?

Felfedezések

A tábor hangulata után bennem a legmélyebb nyomot az emberiség néhány súlyos problémájának közvetlen megtapasztalása hagyta. Egy cikk vagy könyv elolvasása, előadás meghallgatása nem helyettesítheti a tények mellbevágó erejét; a megdöbbenés ad életet annak, ami addig csak gondolat volt.

– *A háború:* Amikor azt olvastam, hogy a II. világháború tizezrével szedte az áldozatait, nem éreztem ennek igazi súlyát. Most, amikor saját szememmel láttam a Lorette-i Miasszonyunk temetőben sorakozó 40 000 sírt, azon a földön, amelyért franciák és németek pusztították egymást, megundorodtam ettől a förtelmes értelmetlenségtől, amit háborúnak neveznek. A középén álló emlékmű márványlapjáról leírtam ezt a verset:

*Zarándok, ha utad majd e sírok mellett elhalad,
s végigjárod, testvér, mind a véres kereszt-utakat,
halld:*

*áldozati húshalmunkból esengő szózat fakad:
„Népek, forrjatok eggyé, emberi emberekké!”*

– A hamburgi temetőben újabb megrendítő látvány. Egy hatalmas csontkamra őrzí annak az 50 000 polgári lakosnak tetemét, akiket egyetlen éjszakai bombázás ölt meg. Ahogy ezt leirom, újra elszorul a lélegzetem. Le Havre-ban 150 000 lakosból 5000 halt meg egy nap alatt. Hamburgban 1 500 000-ból 50 000. Ugyanaz az iszonyatos arány!

Este beszélgettünk erről, és megállapítottuk, hogy még azok is, akiknek a szülei sokat szenvedtek a háborúban, a német fiatalokat mindnyájan barátainknak tartjuk. Fiatalok vagyunk, és az életkorunk közel hoz minket egymáshoz, felülemel a határokon. A felnőttek nemtörődomséggel vádolnak bennünket, azonban meg vagyok győződve, hogy a mi magatartásunk igazabb, mert elfogulatlanabb, mint az övék. Náluk sok minden már eltorzult, de ez a felhalmozódott keserőségek meg a régi fájdalmak miatt érthető. Nagyon jól látom, hogy Apának nehéz megbocsátania, hiszen a deportálásban

kegyetlenül megkínozták, azonban a szeretetem Apa iránt nem kötelez arra, hogy emiatt én is ellenszenvvel forduljak mások felé. Ráadásul ő ezt egyáltalán nem is kívánja, és ez akkor este különösen jól esett.

Visszatérve a táborra: többször imádkoztunk a békéért és a népek egységéért, és azt hiszem, hogy senki sem színelte.

– *A menekültek*: Idáig azt sem tudtam, hogy ma is élnek Európában menekültek, és hogy két millióan vannak. Ahhoz, hogy beleütközzem ebbe a tragikus valóságba, látnom kellett ezt a két tábort, a nyomorúságosan összezsúfolt, hazájukat sőt önmagukat is elvesztett emberek ócska barakkjait. És szükséges volt az az emlékezetes este is a Saar-vidék felé vezető országút egyik parkolójában, amikor egy viharlámpa körül ülve Kristóf adatokat és tényeket mondott a menekültek életéről, aztán beszélt a 19 éves Teddyről, akit Párizsban ismert meg, és aki egy karácsony este öngyilkos lett.

Napokon keresztül és a legváratlanabb pillanatokban gyötört a menekültek problémája. Szerettem volna bejutni ezekbe a barakkokba, telítődni a nyomorúságukkal, járni a legkülönfélébb nemzetiségű, állapotú, neveltetésű és korú emberek között. Reménytelenségbe zárták és visszavonhatatlanul reménytelenségre ítélték őket, mert most már egyetlen ország sem fogadja be csoportjaikat. A letelepítésük gondjaival megbízott hivatalos szervek véglegesen lezárták dossziéjukat.

– *Prostitúció*: Mit szólnának a szülők, ha megtudnák, hogy a Tisztelendő ragaszkodott ahhoz, hogy sétáljunk az éjszakai mulatónegyedben is! Hamburg jellegzetes kikötőváros ebből a szempontból. A negyed nagy utcáinak színesen villódzó feliratait, mindent kínáló mozijait és bárjait (amelyek ajtajaiból lépten-nyomon utánunk szóltak és be akartak hívni) hamar felkavarták a gyomrunkat; a legundorítóbbak mégis a szűk, sötét mellékutcák voltak, ahol a sarkokon kiábrándító külsejű utcalányok toporogtak, és próbáltak csábítóak lenni – sikertelenül. Micsoda lesújtó látvány! A durván kifestett, valódi érzelmeiktől teljesen megfosztott arcok még erősebben kiemelték helyzetük embertelenségét.

Néhány nappal később, egy este a Tisztelendő visszatért a témára. Gyönyörű helyen sátraztunk..., csodálatos kilátás nyílt az egész tájra, és alattunk meg ott kígyózott a Rajna. Éjszaka volt, egyedül csak a völgyben pislogott száz és száz apró fénypont.

A Tisztelendő nem kendőzte el a valóságot: a világ minden

nagyobb városában a nők egy része abból él, hogy testét áruba bocsátja. Azonban nem szabad azonnal ítélni fölöttük, mert gyakran csak áldozatok: sokszor a nyomor vagy a környezetük kényszeríti ki ezt belőlük, vagy azok a lelkiismeretlen férfiak, akik visszaélnék a hisztériájukkal és utána a sorsukra hagyják őket. Attól kezdve pedig, hogy az utcára kerülnek, gyűlöletes kitartottjaik fenyegetései miatt már nem tudnak szabadulni szomorú foglalkozásuk rabszolgaságából. Lealázó módon engedik, hogy bárki mint egy játékszett néhány perc gyönyörért felhasználja testüket, és közben akár még mélyen meg is vesse őket. Ezek a férfiak vétkeznek önmagukkal szemben, és súlyosan vétkeznek velük szemben is, mert ha nem keresné senki az utcalányokat, nem lenne prostitúció.

Kezdetben távol ültem és közömbös arcot vágtam, mint aki már mindent tud; azonban ahogy a kör fokozatosan húzódott össze, úgy kerültem én is egyre közelebb a Tisztelendőhöz. Hosszas és egyszerű szavakkal beszélt ezeknek a szegény lányoknak az életéről, az értük tett próbálkozásokról stb... A végén kérte, hogyha vannak még kérdéseink, tegyük fel, és megígérte, hogy egyenesen, kerteles nélkül fog válaszolni.

Sokáig emlékezni fogunk erre az estére! Ezekről a dolgokról az őszinte beszéd sokkal egészségesebb és megnyugtatóbb, mint a többé-kevésbé zavart és zavaros célzások, amelyek egy csomó kérdést válasz nélkül hagynak, és utat engednek a képzelet csapongásának. Mindenki csak nyer ezzel, mert a bizalom is erősebb lesz az iránt, aki nem hallgat el semmit.

Kapcsolatom a többiekkel

A tábor ideális lehetőség a barátságok elmélyítésére. Új és új oldalairól ismételten felfedeztem Kristófot, Balázst, Tüskét és Brúnót, és néhány szép órát töltöttem Sztanival (aki most már normális helyet foglal el az életében, ugyanúgy vagyok vele, mint a többiekkel). Mennyi közös heccünk volt! és ugyanakkor milyen könnyedén, egyik pillanatról a másikra látszólag minden különösebb ok nélkül csaptunk át önmagunkat teljesen feltáró beszélgetésekbe. Természetesen semmi sem ér fel Kristóffal való barátságommal. Teljesen biztosak lettünk egymásban, annyira egymásra hangolódtunk, hogy a reakcióink majdnem mindig megegyeznek és a véleményeink találkoznak. Különösen egy Walcheren-szigeti este emlékét őrzöm. Kettesben sétáltunk a dűnéken, majd a hatalmas,

kietlen parton; végigtekintettük fejlődésünket és a január óta megtett utat; majd mint két testvér, együtt imádkoztunk.

Egy új barátság: Domi. Eddig sose találkoztam vele, hiszen Versailles-ban lakik, most azonban rögtön közel éreztem magamhoz – nem tudom, miért. Az első pillanattól kezdve mindenki elfogadta őt, mert senkinél sem tartotta sem többre, sem kevesebbre magát, és elfogulatlanul mindig saját egyéniségét adta. Felszabadult magatartás, bizarr ruhadarabok, váratlan, de annál hatásosabb humorok, pompás utánzóképesség, egy tűzérezred dobhártyáját is megrepesztő füttyök – ez mind Domi! Azonban a beszélgetések során itt-ott elhangzó megjegyzéseiből következtetni lehetett Domonkos mély belső életére is, és arra, hogy komolyan gondol a jövőjére, életének mások szolgálatába állítására.

A társak, barátok szorosan vett körén túl sok erőfeszítést tettem, hogy mindenkit megismerjek. Még ...-val is megpróbáltam kapcsolatba kerülni, bár sosem tudtam elviselni. Nem sikerült. Azt hiszem, nem jó a módszerem, vagy pedig nem vettem be eléggé. Többször is inkább gyorsan leléptem, mielőtt még az idegeim elsültek volna.

Kapcsolatom az Úrral

Az esti beszélgetések után nem volt nehéz imádkozni, azt gondolom, jól is ment. Felfedeztem a közös imádság értékét, különösen a vasárnapi miséken, amelyeken mindnyájan részt vettünk. Azonban leggazdagabban a kézzelfoghatóan megtapasztalt emberi problémák kapcsán tudok kapcsolatba lépni az Úrral. Tagadhatatlan, hogy ezek mélyen érintettek és mélyen felkavartak. Fájdalmas szakasz ez, éveket öregedtem. Előfordult, hogy egy hecc kellős közepén már nem volt kedvem nevetni, mert hirtelen belémhasított a világ kiáltó nyomora és bűne. Időnként most is hiába próbálom túltenni magam a gyötrő gondolatokon, nem tágitanak. Már minden hiába: túl mély gyökereket vertek. Félek, hogy tovább nőnek, és egészen elborítanak!

A buszban többször is volt, hogy úgy tettem, mintha aludnék, és néhány percre az Úr jelenlétében gondolkodtam. Neki adtam ezt a nyugtalanságomat és a belőle származó tehetetlenség-érzésemet. Kívülről a világ egyre jobban rám nehezedik, belülről meg egyre sürgetőbben tudatosul bennem, hogy feladat vár rám, de nem látom, konkrétan hol. Mit tehetek?

Nagyon gazdagnak tartom ezt a hosszú beszámólót a táborról, ezért adom át neked teljes egészében.

A tinta színének alig látható változásai jelzik, hogy a szöveg nem egyszerre született meg. Dani többször is abbahagyta, majd újra hozzáírt. Ezt mutatja az is, hogy naplóját csak két héttel későbbi dátummal folytatja.

*

AUGUSZTUS 24. – Misi tegnapelőtt hazaérkezett a nyaralásból, nagyon szépen sikerült a Bretagne-i útja. Egy csepp eső sem esett. Mária kedvesen köszönte a Hollandiából küldött képeslapomat.

– Vettem egy könyvet a menekültekről, és beleástam magam. Túl sok szám van benne, nehéz lesz végigolvasni.

AUGUSZTUS 25. – Yvon vállalta, hogy korrepetál matekból. Jól tud magyarul, és – szerencséjére – végtelenül türelmes.

Fogalmam sincs, hogyan leszek képes tíz hónap múlva leérettségizni! A németet is megpróbálom majd komolyabban venni, hogy jövő nyáron, amikor a hamburgiak visszaadják látogatásunkat, valahogy megértsem őket.

AUGUSZTUS 26. – Egész nap unatkoztam: Karcsi megígérte, hogy eljön velem, azonban otthon fogták. Lementem a Tisztelendőhöz: nem voltak nála a lemezei. Visszafelé beugrottam Misihez, és elhívtam holnapra kerekézni. Mária megkérdezte:

– Veletek mehetek?

Misi azonnal szétoszlatta minden reményét, mert kijelentette, hogy nincs szükségünk rá. Igazán goromba a húgával!

Othon Klaus levele várt Hamburgból. Természetesen semmit sem értettem belőle; elviszem Gyulához, ő majd segít lefordítani.

Szeptember elsején leutazunk Magda néniékhez falura, kéthetes „családi nyaralásra”. Nem tudom, mivel fogom ott agyonütni az időt...

AUGUSZTUS 27. – Szép délután. Negyed kettőkor már Misiéknél voltam. Édesanyja kérte, hogy Mária is csatlakozhasson hozzánk:

– Olyan ritkán jár kirándulni!

Lassan hajtottunk, óvatosan tekertem, hogy ne fáraszam ki. Mária nagyon kedves és okos; egyszerűen fejezi ki magát, de nyitott komoly problémák iránt is. Egész más, mint azok az üresfejű frus-kák, akik egész nap a Szajna téren vagy a mozik bejáratánál ácsognak.

*

SZEPTEMBER 6. – FALUN – Magányra és csöndre áhitoztam: teljesült a vágyam, állandóan egyedül vagyok. Péter a farmon dolgozik, reggel már nagyon korán elmegy, este pedig holtfáradtan érkezik vissza, azonnal beesik az ágyba. Dudus újra megtalálta falusi barátnőit és teljesen eltűnt. Apa és Anya mint két fiatal szerelmes, hosszú órákat sétálnak egymásba karolva, vagy az alma-fák árnyékában üldögélnek.

Egész nap azt csinálók, amit akarok; későn kelek, és az ebéd előtt járok egyet a festői dombok között; délután a fűben fekvé olvasok, majd újra nekiindulok a környéknek. Kezdetben élveztem ezt a csöndet és magányt, de most már néha nyomasztó: túlzottan szem-betalálkozom magammal, és ez zavar, mert tisztán látok dolgokat.

Erőfeszítéseim következtében tényleg előbbre jutottam: kevesebb hullámmás visel meg, általában kiegyensúlyozott vagyok; a depressziós hangulatok ritkábbak, rövidebb ideig tartanak, mint régen, és meg tudom találni az okukat. Viszont ettől a túl sok világosságtól szenvedek is. Az életemben hónapok óta egyre több fénypont gyűlt ki, fény-füzérre egyesültek, és most már majdnem teljesen bevilágítanak engem és a többieket, az egész életet. Hacsak nem csukom be a szememet, vállalom kell, hogy lássak.

Nem kételkedhetem már abban, hogy tartozom magammal a többieknek: a mindennapi és a Föld-tágasságú környezetemben élőknek egyaránt. Várnak rám, sürgetnek, hogy ma holnap munkába álljak, és a magam helyén dolgozzam az emberiség szörnyű zűrzavarainak kijávitásán. Azonban komolyan megrémülök a gondolatra, hogy nincs jogom korlátot szabni az önátadásomnak; a végsőkéig el kell mennem és mindent oda kell adnom!

Az Úr áll ilyen követelől a magányban és csendben született gondolataim mögött. Őt fedezem fel újra és újra az életemben. Mindenütt jelen van és les rám!

Gyakran este a séta végén betérek a templomba. Üres, és senki sem lát. Sokáig ott vagyok a félhomályban, szememet az oltár piros fényére függesztem. Sose imádkoztam ennyit; váratlanul könnyű lett, hogy sokáig beszéljek az Úrhoz. Majdnem érzékelhetővé válik a jelenléte; még sosem éreztem ennyi örömet, de ezzel együtt ekkora tompa nyugtalanságot sem.

Ma délelőtt feladtam egy levelet Kristófnak; leírtam neki is a lelkiállapotomat.

SZEPTEMBER 7. – Anya húsz évet fiatalodott. Nem hittem, hogy Apával ennyit tud nevetni! Meghatóak mind a ketten. Sose képzeltem volna, hogy a szerelmükben ilyen fiatalok maradnak. Otthon a mindennapok súlya meg a rideg lakótelepi környezet fullasztóan rájuk telepszik, és szinte teljesen lehetetlenné teszi, hogy kifejezzék, mennyire szeretik egymást.

Néha én is kemény voltam velük, de ezt általában csak akkor veszi észre az ember, amikor már felnőtt.

SZEPTEMBER 9. – Kristóf perzselő válasza:

Kedves öreg Danim,

régóta ismerem ezt az alapelvet, és bár eddig még nem vált véremmé, most a leveledben leírt lelkiállapotod végiggondolásakor mélyen átéltem: a J. E. C. célja végül is az, hogy társainkban előkészítsük Isten útját, megnyissuk az ajtajukat, hogy aztán Ő be tudjon surranni hozzájuk. Danim, nem akarok többet az ajtódnál állni. Félre kell húzódnom, mert az Úr elérkezettnek látta az időt, hogy saját maga cselekedjen. Csak zavarnám Őt, ha még ezután is próbálnálak az igazság felé irányítani, mert én csak dadogni tudok erről az igazságról, Ő pedig maga az Igazság. Visszavonulok, most már nem tudok mást, mint imádkozni érted.

Amúgy jól vagyok, nyugodtan olvasgatok; ma voltam beszerző körúton Gyulánál meg a Tisztelendőnél, és hazacipeltem eheti szellemi szakmármányomat (7 könyv). Kiirom a fontosabb adatokat, jegyzeteket készítek, összehasonlításokat végzek az eddig olvasottakkal – szóval működtetem a szürkeállományt. Most, hogy nem sikerült a felvételi vizsgám, van időm gyarapítani az általános műveltségemet is (érezed a helyzet ironiáját!).

Egy nagy vagon barátsággal szorítom mancsodat

Kristóf.

– Egyik este a tengerparton a J. E. C.-en gondolkoztam, és ez a következtetés fogalmazódott meg bennem: Életünk számára csak két lehetőség van: vagy önmagát szereti valaki és végül teljesen megfeledekezik a többiekről, vagy a többieket szereti és végül egészen elfeledkezik önmagáról. Egyedül rajtunk áll, öreg Danim, hogyan döntünk!

SZEPTEMBER 12. – Özönlenek a levelek. Ma reggel Somától jött; és kaptam egy képeslapot is, Máriától. Néhány sort írt csupán, de nagyon kedvesen és szép, egyenletes betűkkel, mindez a finomságát és nyugodt belső derűjét mutatja.

Nem találtam meg ezt a lapot Dani füzetében, tudom, hogy sokáig a tárcájában őrizte. Nem akartam megkérdezni, hogy ott van-e még...

SZEPTEMBER 13. – Tegnap este alaposan felkavarodtam. Amikor elalvás előtt átgondoltam a napomat, észrevettem, hogy szokatlan vidámság ragyogta be: énekeltem, nevettem, mindenkivel nagyon vidáman voltam. Kerestem az okát, és rájöttem, hogy minderről Mária lapja tehet: napközben többször is kézbe vettem, gyorsan átfutottam, és elidőztem az aláírásnál. Felkeltem, az ablakhoz mentem, és magam előtt találtam az arcát; 17 évének frissességével és tiszta bájával nagyon szép volt. Megdöbbsentem; úgy éreztem, hogy közel van hozzám, mintha már átlépte volna házam küszöbét, anélkül, hogy engedtem volna. Megijedtem, hogy hirtelen minden újra kezdődik. Pedig már véglegesen biztonságban hittem magam! Azonban tisztán látok, és így nem ragadhatnak el ilyen kalandok. Az elmúlt hónapok erőfeszítései és felfedezései rendíthetetlennek tünnek előttem: nem fogják megtérni szívemnek ezt az új káprázatát.

Az ágyban még sokáig háborogtak bennem ezek a gondolatok, és leverten majdnem ostobaságot csináltam.

Ma este nyugodtabb vagyok. Igaz, hogy Mária nagyon kedves, és örültem a lapjának, de hát nincs ebben semmi különös. Kár volt dramatizálni a dolgot; vigyázni fogok, hogy egyszerű és józan maradjak.

Máriának pedig majd személyesen megköszönöm a lapot. Ez udvariassági kérdés.

*

OKTÓBER 13. – Miért hagytam fel egy hónapig a naplóírással?... Pedig jó lett volna feljegyezni a tanévkezdés benyomásait, a ború és az öröm sajátos keverékét. Búcsút kell inteni a vakáció könnyű életének, újból belekényszerülni a leckék, felelések, dolgozatok világába, és megint soha-véget-érni-nem-akaró órák elébe nézni – ez nehezedett ránk egyfelől, másfelől meg boldogok voltunk, hogy újra együtt az osztály: a váratlan heccек, nagy nevetések, szenvedélyes viták világa szintén érezhetővé vált. Két napig hullámoztak bennünk ezek a hangulatok, és aztán minden belezökent a megszokott kerékvágásba.

Őszintén örültem, hogy viszontláttam Sanda vigyorgó kobakját, Colos borostás képét, Somát, Henrit, mindenkit. Némi büszkeség is csiklandozta az orrom, amikor az udvaron hangos éljenzéssel fogadtak, és barátságos hátbavágások közepette szorították meg a kezemet.

OKTÓBER 16. – Voltam Kristófnál, könyvekkel és folyóiratokkal degeszre tömött táskával jöttem el tőle.

A tanévkezdéssel az osztály és az egész iskola iránti súlyos felelősségem érzése megint jelentkezett. Úgy rámrontott, hogy gondolni sem tudtam a menekülésre. Colos még undorítóbb lett, nem fogy ki nyári hódításainak és válogatott nőügyeinek elbeszéléseiből. Somma ijesztően megöregedett. A tekintete megtört; a szereimi egyre fénytelenebbekké válnak, ahogy tudatosan benne kínzó helyzete. Többször is kifejezte, mennyire sajnálja, hogy csak kétszer találkoztunk az egész nyár alatt. Kereken megmondta, hogy szüksége van rám.

OKTÓBER 17. – Idei első összejövetel. Sok a változás, a tavalyi negyedikesek közül többen máshová kerültek. Legfájóbb, hogy ezentúl Balázs sem lesz köztünk: Párizsba ment, mert felvették a Sorbonne-ra. Kristóf továbbra is kapcsolatban marad a srácokkal és az iskolával, így ő kapta Balázs után a J. E. C. vezetésének felelősségét. Nekem meg a szabadidő-programok gondját kellett elvállalnom. Tavaly nem voltunk eléggé jelen azokon az iskolán kívüli helyeken, ahol pedig a társaink gyakran meg szoktak fordulni: a Klubban, a Szajna téren, a bisztróban, a mozikban – főleg csütörtök délután a Rexben –, és végül a különböző sporteseményeken. Mivel ezen a téren voltak már erőfeszítéseim, az lesz a

dolgom, hogy megértessem a srácokkal az együttes szórakozások jelentőségét, és segítsek nekik a szervezésekben.

Összeírom idei feladataimat:

– Amiben csak tudok, támaszt nyújtok Somának. Nem vesztetem el a kapcsolatot Colossal, Sandával és bandájukkal; némi változás ellenére is ugyanaz maradt a beállítottságuk. Természetesen nyitottnak kell lennem a többi osztálytársam felé is. Különösen figyelek majd Norbertre, most jött, senkit nem ismer, és még nagyon idegenül mozog köztünk.

– A szabadidő-programok. Először is Karcsit próbálom meg bevonni, a sport terén. Átigazolt most az iskola focicsapatába, és a srácok azonnal sztárnak kiáltották ki.

– A telep: keresem a találkozást Erikkel, kezdünk egyre jobban összehozni. Azonban még sokat kell tennem ahhoz, hogy a bandákban ugyanúgy elfogadjanak, mint a többieket.

– Magamra vonatkozóan: nagy erőfeszítéseket teszek a tanulásban. Az érettségi rettenetesen közeleg, de még tapodtat sem jutottam előre. Félek, hogy az ismétléskor egyszerre fognak előjönni az alapvető hiányaim, annyi lesz, hogy nem fogom győzni pótolni, és megbukom. Pedig mindenképpen el kell kerülnöm, hogy könnyelműségeim miatt újabb év kiadásaival terheljem szüleimet; éppen eleget lógtam már a nyakukon! Viszont még mindig nincs semmi elképzelésem a jövőmről. Kínos dolog úgy törekedni előre, hogy nem látom, hová tartok. Sokkal erőteljesebben küzdenék, ha volna konkrét célom.

– A világ győtrő problémái: könyveket, folyóiratokat kérek Krisztóftól vagy a Tisztelendőtől, és igyekszem minél jobban tájékozódni.

Kapcsolatom az Úrral:

– Többet kell imádkoznom, hogy a tevékenységem ne csak emberi erőfeszítés legyen, és hogy továbbra is tisztán lássak. Erősen kérnem kell az Úr segítségét, hogy „igen”-t tudjak mondani mindarra, amit a többiek és az eseményeken keresztül kíván tőlem.

– Többször elmegyek egyedül a Tisztelendőhöz, hogy beszéljek vele az életemről.

– Megpróbálom olvasgatni az Evangéliumot.

– Gyakran megyek áldozni.

OKTÓBER 18. – A Tisztelendő teljesen egyetértett Kristóf levelével, és megvilágította, hogy Kristóf milyen okos szeretettel állt mellettem: először apránként, majd egyre jobban bevont a többiekért végzett munkába, kilépésre kényszerített magamból, és meg volt győződve arról, hogy önmagamtól kicsit megszabadulva, a társaim útján végül találkozni fogok az Úrral. A Tisztelendő hozzátette: „Amikor valakit cselekvésre bírunk másokért, akkor mindig Isten felé közelítjük.”

Az átformálásom nagy Mestere azonban mindenben és mindenkin keresztül maga az Úr; engednem kell tehát, hogy egyre jobban alakítson. Az én teendőm főleg az útkészítés: vannak és mindig is lesznek az életemben az Úr szelid munkálkodását hátráltató akadályok; ezek eltávolítása énrajtam áll. Nem elkeseredett, görcsös erőfeszítéssel kell ezt végeznem, hanem a többiekre figyelve; úgy, hogy hagyom, hogy teljesen „felfaljanak” – így mondja a Tisztelendő.

Az Úr most már a közvetlen nevelőm, helyet kell készítenem magamban a számára, mégpedig a lehető legkevesebb alkudozással, nehogy időt veszítsek.

Nem szóltam a Tisztelendőnek Máriáról, hiszen nincs vele kapcsolatban semmi különös.

OKTÓBER 20. – Tíz perc szünet, hogy kifújjam magam. Mint egy megszállott, úgy küzdök a fizika-ismétléssel, de nehezen tudok koncentrálni. Marci halála nem megy ki a fejemből. Ma reggel értesítették a szüleit, hogy Algírban egy katonai őrzőjárat alkalmával lesből lelőtték. A hír feldúlta az egész lakótelepet. Nem tudom elhinni, hogy Marci nincs többé! Nem is olyan rég a bevonulásakor még vidáman ugrattuk egymást. Hosszú éveket töltöttünk együtt közös játékban, szórakozásban; a kenyeres pajtásom volt, fontos része a világomnak. Kegyetlen ez a visszavonhatatlanul kitett pont rövid élete végén! Ő ugyanolyan mint én, egészen közel áll hozzám, és mégis most már tehetetlen halott, nem képes többé semmire! Az élete nincs már a hatalmában.

Marci halálával egy új szörnyű probléma mered elé: az algériai háború. Az újságban eddig szórakozottan futottam át az erről szóló híreket, most azonban egyszerre nyilalló fájdalomként hasít belém. Ami eddig felületes szememben csupán politikai huzavonának tűnt, most személyes, gyöttrő gondom lett, mert Marci meghalt.

A lakótelepről még három másik srác is Algériában van. Viktor

meg néhány héttel ezelőtt bevonult hivatásos katonának, mivel a szakmunkás-iskola befejezése után sehol sem kapott munkát. Biztos ő is hamarosan a többiek után megy.

Örjítő! Képtelen vagyok tanulni! A fejemben kalapál a szívem, csillapíthatatlan tettvágy vibrál a tagjaimban, nem tudom elfogadni, hogy nem tehetek semmit, abszolúte semmit ebben a döbbenetes tragédiában! – De bele kell nyugodnom. Még ha állandóan csak Algériára meg a világ többi szenvedésére gondolnék is, a problémák megoldása ettől még nem menne előrébb.

Elkeserítő, hogy hiába ismételve ezt magamnak, nem tudok megnyugodni!

LEFEKVÉS ELŐTT: imádkoztam Marciért: készen állt vajon, hogy az Úr elé lépjen?... Megpróbáltam az Úr elé emelni Algéria tragédiáját – nem túl nagy sikerrel. Az volt az érzésem, hogy az üres éjszakába imádkozom, és valami olyan dolgot szeretnék felemelni, ami túl súlyos az én gyenge imámhoz.

Eloolvastam az Evangélium egy szakaszát, hogy megpróbáljak végre egy kis fényt és békét találni. Csak úgy kinyitottam, és ezeken a mondatokon akadt meg a szemem: *„Barátaimnak mondalak benneteket, mert amit hallottam Atyámtól, azt mind tudtul adtam nektek. Nem ti választottatok engem, hanem én választottalak benneteket, s arra rendelvelek, hogy menjete, teremjete gyümölcsöt, marandó gyümölcsöt. Akkor mindent megad nektek az Atya, amit a nevemben kérte tőle. Ezt a parancsot adom nektek: szeressétek egymást!”*

Teljesen megzavarodtam, ezek a sorok felkavartak. Néhányszor már eddig is belenéztem az Evangéliumba, de semmit sem mondott nekem. Ma este ezek a szavak élőnek tűnnek, választ jelentenek számomra; egyszerre zaklatnak és megnyugtatnak. Ennek talán pont így kell lennie, amikor az ember meghallja az Evangéliumból Isten szavát.

Ezután már tudtam imádkozni!

OKTÓBER 21. – A szerdai összejövetelen több közös szabadidő-programot indítványoztam:

– A Klubban osztályok közötti pingpongbajnokság.

– A két negyedik osztály számára Tüske lemezhallgatással egybekötött előadást tart a dzsesszről.

– Ahogy a mozikban feltűnik valami érdekes film, megpróbáljuk csoportosan megnézni, hogy aztán beszélgessünk róla.

– Magamnak: Minden kedden iskola után és pénteken vacsora után Renével felmegyünk Tüskéhez, hogy segítsünk neki a dzsessz-délután előkészítésében.

A pingpongmeccsek csütörtök délutánonként lesznek. Hétfőn benézek a Klubba és beszélek a vezetővel, hogy a helyszínen is minden rendben legyen. Szeretném, ha az egész bajnokság időtartama alatt az egyes eredmények és a tabella állása is végig kint maradhatnának a falon.

Mindez azonban nem szünteti meg ezt a kétségbeejtő matematikát: az előbb átnéztem Gasztonnal a holnapi leckét, reméltem, hátha egy kicsit megvilágosodik.

OKTÓBER 22. – Soma beszélni akar velem, úgy látszik, valami fontos dolog miatt. Mit fog megint kérni tőlem? Ilyen nyugtalan még sose volt az arca. Fáj nekem ez az arc. Hol vannak az örömei?!...

Elkészítettem a bajnokság táblázatait. Péter ügyesen rajzol, és hajlandó volt segíteni.

Még mindig sokat gondolkodom Máriára!

OKTÓBER 25. – Soma már várt. Azon gondolkodik, hogy itt hagyja az iskolát és elmegy dolgozni. Bátyja a következő héten bevonul katonának; apja meg egyre többet iszik, a fizetésének csak egész kis töredékét adja haza. Anyja viszont erősen ragaszkodik ahhoz, hogy folytassa a tanulást és érettségizzen le; kész ezért minden áldozatra. Somának aggályai vannak: „Ki fogja magát uzsorázni, még az egészsége árán is, és teljesen tönkremegy.” Nem tudja, mit csináljon. Gyakorlatilag azt kérte, hogy én döntsek. Ezt természetesen megtagadtam; azonban érzem, hogy nem hagyhatom magára. Valahogy irányt kell neki mutatnom, mert egyedül túl határozatlan ahhoz, hogy megoldást találjon. De mit mondjak? Félek, hogy tévedek. Miért fordul mindig hozzám?!... Soma nevének említése nélkül tanácsot fogok kérni Kristóftól.

Kicsit elkésve értem haza a vacsorára, és így le kellett nyelnem Dudus kisasszony kellemetlen megjegyzését. Képes volt figyelmeztetni Anyát, hogy az utóbbi időben túl engedékeny lett velem szemben, és mindent elnéz! A kis hárpia! Mit üti bele az orrát?... Nem érdekel, füttyölök rá.

Összeállítottuk a dzsesszdélután tervét.

ÁGYAMBAN – Nagy kár lenne, ha Soma abbahagyná az iskolát: jól tanul, és biztosan le tudna érettségizni...

Nincs már semmi időm magammal foglalkozni. Ez azért túlzás. Hogy odaadom életemet a többieknek, az mégsem jelentheti azt, hogy teljesen elhanyagolom magam!

Nagyon rég voltam Misinél, jöllehet édesanyja többször is mondta, hogy mindig szívesen látnak. Nem lehet, hogy azért habozom mégis felmenni hozzájuk, mert félek Máriával találkozni? Pedig az, hogy őt nagyon kedvesnek és szépnek találom, teljesen normális dolog; – az ellenkező esetben volna baj, mert akkor nem volna ízlésem!

Őszinte akarok lenni és mindent fel akarok jegyezni a naplómbe: az előbb nem mertem kinyitni az Evangéliumot, mert féltem, hogy újabb fénysugárral világít be életembe, és ezáltal újabb követeléssel áll elő.

OKTÓBER 26. – Összejövetel: az iskolában minden egy helyben topog, a sikertelenségeink viszont közelebb hoznak bennünket egymáshoz.

OKTÓBER 28. – ÉJJEL FÉL EGY – Miután este eljöttünk Tüskétől, Renével tartottam. Osztálytársaival találkoztunk. Már igen emelkedett hangulatban voltak, és mulatozásukat hirtelen ötlettel Renével akarták megkoronázni. Láttam, hogy ez nem különösebben tetszik neki, de megijedt, és nem merte visszautasítani a meghívásukat. Úgy éreztem, hogy nem hagyhatom egyedül. Megpróbáltam minél jobban visszafogni a pusztítást, ezért bedobtam magam. Sikertelt lebeszélnem őket újabb ivásról, majd úgy-ahogy csillapítottam rombolási ösztönüket, és a műanyag kukák módszeres összecszerelgetésére meg a kapucsengők megnyomogatására írá-

nyitottam. Természetesen úgy csináltam, mintha teljesen egy lennék velük, sőt én vezettem a heccet, hogy el ne fajuljon. De nem szórakoztam valami jól. A végén a srácok meglegedve széledtek el: „Haláli volt, csúcs vagy öregem!” Renének búcsúzáskor nagyon erősen megszorítottam a kezét, nem szóltam egy szót sem, és hosszasan a szemébe néztem. Így akartam kifejezni, hogy mennyire üres és ostoba dolog volt ez az értelmetlen tombolás.

A Gyöngyvirág lépcső kihalt volt. Leverten vánszorogtam felfelé, és arra gondoltam, hogy ezek a srácok most alszanak el, torkukban még mindig az este idétlen röhögésével. Hogyan lehetne őket felébreszteni rettenetes eltompultságukból? Hogyan lehetne kiszabadítani őket, őket és mindazokat, akiknek nincsenek kérdéseik, lealacsonyító közönyük rabságából? Sosincsnek „miért?”-ek az életükben, nagyra nőtt testükkel még mindig csak kisgyerekek. Azt hiszem, hogy embernek lenni éppen azt jelenti, hogy elgondolkozni az életről és a világról.

Eszembe jutott Marci, megpróbáltam elképzelni, ahogy átlőtt fejjel holtan fekszik az út szélén; eszembe jutottak a lorette-i és hamburgi tömegsirok; a menekülttábor; a testüket áruló utcalányok; India, ahol az emberek nagy része éhenhal; Soma fájdalomosan megtört arca; minden, minden kín, a világ minden szenvedése. Alig kaptam levegőt, leültem az egyik lépcsőfokra, néztem a várost és a kikötőből kifutó magányos hajót.

Hogyan lehetne felrázni őket? Hogyan lehetne felrázni az egész világot?!

Két beragasztott újságcikk következik, Dani nem nevezte meg a forrásukat.

AZ EMBERISÉG TRAGIKUS TÉBOLYA

Egy tank ára 42 millió frank, ennyibe kerül 84 mezőgazdasági traktor.

Egy repülőgép-anyahajó 47 milliárd frank, ez egy négyszázezer lakosú város ingyenes élelmezését jelentené egy teljes éven keresztül.

Egy páncélos hadosztály felszerelése és kiképzése 80 milliárdos költség, ezen 32 000 négyszobás házat lehetne építeni.

Egyetlen bombázórepülőgép annyiba kerül, mint 30 új iskola, mint két teljesen felszerelt kórház, mint 80 km autópálya vagy mint egy kétszázéves város ellátását biztosító villamos erőmű.

A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚ MÉRLEGE

1400 milliárd dollárba került.

Ezen a költségen el lehetett volna érní, hogy:

– Európa minden családja új, megfelelő nagyságú, összkomfortos, teljesen berendezett családi házat kapjon, továbbá

– minden nagyobb városban új kórház és 10 új iskola épüljön.

Ehelyett ezen a költségen elértük, hogy:

– 32 millió férfi elesett a frontokon,

– 20 millió nő, gyermek és idős ember meghalt a bombázásokban,

– 23 millió ember elpusztult a koncentrációs táborokban,

– 30 millióan egész életükre rokkantak lettek,

– 22 millióan nincstelenné váltak,

– 30 millió lakás megsemmisült, és

– 1 millió gyermek teljesen árva lett.

OKTÓBER 29. – Anya meghallotta a zajt, amikor tegnap éjjel hazaértem. Azt mondtam, hogy összejövetelem voltam, és ilyen sokáig elhúzódott. Erre rázendített az új refrénre: „Állandóan összejöveteleken vagy! Természetesen mindig ott kell lenned, nélküled képtelenek bármire! Csak azt nem tudom, mi az, ami olyan fontos ezeken az összejöveteleken. Tudod jól, nem ellenzem, hogy együtt legyél a barátaiddal. Én is, amikor fiatal lány voltam, jártam zsúrokra. Vidám dalokat énekeltünk meg rövid jeleneteket adtunk elő, de egyáltalán nem minden este és nem ilyen lehetetlen késői időpontokig! Ez biztos, hogy a kötelességed rovására megy. Pedig tudod jól, hogy feltétlenül le kell érettségizned év végén. Ha nem sikerül, apád nem tudja már tovább fizetni a tanulásodat, el kell menned dolgozni. Van határa az ő áldozatvállalásának is! Ma is számoltam, nem tudom, hogyan bírjuk ki a hónap végéig. De téged ez persze nem izgat, csak a magad dolgaival törödsz!”

Hogy nem telik örömmöm az ostoba heccekben, az természetes; az azonban nyugtalanít, hogy nem élvezem már a normálisabb szórakozásokat sem. Kifelé a társaim számára még mindig az a Dani vagyok, aki állandóan mulat és mulattatja a többieket, a bandák várva várt tréfacsinálója; – de ami régebben spontánul jött, azt most erőltetnem kell. Adom a figurámat, de ez már szereppé vált, és mindig amikor magamra veszem, utána ugyanazt a kínzó ürességet érzem, amelyet tegnap éjjel.

Két mondat következik az Evangéliumból, minden magyarázat nélkül. Később is találhatók ilyenek a naplóban. Dani kezdi felfedezni és forgatni az Újszövetségi Szentírást:

„Gyertek hozzám mindnyájan, akik elfáradtatok, s akik terhet hordoztok – én megkönnyítlek titeket.” (Máté 11, 28.)

„Én vagyok a világ világossága; aki követ, nem jár többé sötét-ségben, hanem övé lesz az élet világossága.” (János 8, 12.)

OKTÓBER 30. – Misi megnyitogatta egy kicsit a csipás agyvelő-met: egész délután matekoztunk a szobájában. Tíz percet pihen-tünk csak közben, amíg meghallgattuk a futballmeccsek végered-ményeit. A szülei annyira ragaszkodtak ahhoz, hogy náluk vacso-rázzam (Misi szerint úgy találják, hogy „jó társaság” vagyok a számára), hogy vele együtt hazaugrottam szólni. Anya belement, mert Misi „rendes fiú” (ugyanaz a kaptafa, mint Karcsinál: kifelé mindig jó modorú).

Mária majdnem pontosan velem szemben ült. Időről időre fel-kelt, hogy segítsen a tálalásban. Komolyan beszélgettünk; egészen más ő, mint ez a csitri Dudus: megfontolt, tisztánlátó, de amellet mindig derűs és nagyon-nagyon kedves. Sokat kérdezett a JEC-ről, különösen az érdekelte, amit én próbálok csinálni a srácokért. Biztos vagyok benne, hogy az osztályában nagy hatással van a többiekre, bár ő nem tartozik ilyen közösséghez.

Mária olyan lány, akiben üde világosság tündöklöklik. Ma este, amikor az asztalnál segített, többször is felém hajolt, és szép, puha hajával súrolta az arcomat; amikor a végén még akart volna tölteni a poharamba, megfogtam vékony csuklóját, és mosolyogva húztam el. Természetes, hogy emlékszem hajának simogatására és karjának melegére, hiszen szerettem volna meghosszabbítani ezeket a pillanatokokat; azonban semmiféle zavaros vágy nem ébredt bennem, mert Mária ragyog a tisztaságtól.

Örülök a mai estének. Elfelejtettem egy percre minden gondo-mat, nyugtalanságomat; teljesen lecsillapodtam; eltölt a csendes béke, mint ahogy a napsugár áttöri és szétfoszlatja a ködöt.

Köszönöm, Uram!

NOVEMBER 4. – Vacsora után néhány perc szusszanás, mielőtt újra nekiindulnék. Méreg, hogy megint el kell mennem! De nagyon remélem, hogy most már tényleg végzünk a dzsesszdélután előkészítésével. Sokkal szívesebben maradnék ma este a szobámban. Furcsa, egy ideje egyre jobban élvezem az itthoni nyugalmat. Érzem, hogy örömet szerezek Apának, amikor beszélgetek vele, és nekem is érdekes, amiket meg ő mond; bár nem vagyunk egy véleményen, végül valahogy mégis találkozunk! Ez neki köszönhető. Sose fogja elmondani, de tudom, mennyi erőfeszítést tett, hogy megértsen. Már nem gyermeknek, hanem egyenrangú társnak tekint, és így felolvadtak az értelmetlen csatározásokban ellene kialakított bizalmatlanságaim. Különös, de teljesen közvetlen tudok lenni hozzá. Egy évvel ezelőtt egyáltalán nem gondoltam volna, hogy valamikor ide is eljuthatok! A többiekért folytatott próbálkozásaimat még nem érti, így ezekkel kapcsolatban gyakran összevitatkozunk, de már úgy, mint két egyenlő fél.

Péternek velem szemben most az egyedüli vágya: menekülni otthonról. Hetek óta kibírhatatlan, lépten-nyomon – és ráadásul goromba rosszindulattal – visszaválaszol; azt hiszem, most megy át azon, amit én is átéltem ebben a korban. A naplóm tanúsága nélkül nehezen tudnám elviselni ezt az állapotát, mert még így is gyakran azt képzelem magamról, hogy én azért ennyire erőszakos és igazságtalan mégsem lehettem. Pedig pont ilyen voltam. Szükségszerűen elkerülhetetlenek ezek a kölcsönös értetlenségek? Úgy gondolom, hogy nem, és erre azok a társaim az élő bizonyítékok, akikről láttam, hogy otthon a szüleikkel milyen harmonikusan élnek.

Többet kellene segítenem Péternek, sokat szenvedhet.

Hú! Háromnegyed kilenc, rohannom kell! Milyen méreg!...

„Én vagyok a szőlőtő, s Atyám a szőlőműves. Minden szőlővesszőt, amely nem hoz gyümölcsöt, lemetsz rólam, azt pedig, amely terem, megtisztítja, hogy még többet teremjen...

Maradjatok hát bennem, s akkor én is bennetek maradok. Amint a szőlővessző nem teremhet maga, csak ha a szőlőtőn marad, úgy ti sem, ha nem maradtok bennem. Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlővesszők. Aki bennem marad, s én benne, az bő termést hoz. Hisz nélkülem semmit sem tehettek.” (János 15, 1–5.)

VASÁRNAP ESTE – Rettenetes fejfájás. Már az aspirin sem használ, végül még tönkre fogom tenni a gyomromat is. Anya szerint azért, mert hajszolom magam. Igaza van, de nem neki kell májusban érettségiznie!

Nagyjából követem az ismétlést, nem vagyok lemaradva semmiből – kivéve ezt a kiméletlen matematikát, amiből még az egész harmadikos anyagot pótolnom kell.

– Lefekvés előtt még át kell néznem a Moziműsor legújabb számát, hogy értékes filmeket tudjak majd ajánlani a srácoknak. Holnap megkeresem a harmadikosokat: döglődnek a pingpongbajnokság szervezésével. Ezek az idióták mindent elrontanak; képtelenek összeszedni két felelőst az osztályukból!

– Mindenáron fel kell vennem a kapcsolatot újra a Szajna tériekkel, teljesen elhanyagoltam őket. Hazafelé jövet majd elnézek arra, ha még lesz erőm.

– A szünetben folytatnom kell Colossal a szombati vitát.

Mikor lesz már végre öt perc nyugalmam?!

.

NOVEMBER 10. – Ez undorító! Teljesen kiborultam, most is émelegek: ez minden képzetet meghalad! Nem tudunk semmit; befogjuk a szemünket, hogy ne lássuk a körülöttünk lévő borzalmatokat, és csak a magunk nyomorult békéjére figyelünk! Pingpongbajnoksággal, dzsesszdelutánnal, meg hasonló együgyű marhaságokkal vesztegetem az időmet, miközben emberek halnak meg rettenetes körülmények között, és senki sem csinál semmit! Kristóf hűvös nyugodtsága végleg elkeserített. A nagy önfegyelmelésében hová ásta el az érzelmeit, ha még egyáltalán vannak?! A józansága az idegeimre megy, mert természetesen megint igaza van. Egymás után válaszolt az összes indulatos érvemre, és kimutatta, hogy egy nagyszabású akció csak akkor ér valamit, ha mindennapi apró tettek sorával már előkészültünk rá: a szeretet nem rögtönözhető. Azt azért elfogadta, hogy ezentúl már csonka lesz az elkötelezettségünk, ha a fejünkben és a szívünkben nem kapnak helyet az emberiség jelenlegi iszonyatos problémái.

.

Igen, tudom, hogy pusztá önámítás lenne türelmetlenül belekezdenuk nagyszabású akciókba, anélkül, hogy a kis dolgokban megbizonyosodtunk volna odaadásunk erősségéről és hűségéről.

Igen, tudom, hogy hittel nézve a legkisebb cselekedetünknek is végtelen értéke van, ha azt az Úr hajtja végre általunk. Igen, tudom, tudom, de elegendem van belőle! Elegendem van ezekből a minden oldalról rázmúduló kis követelésekből, amelyek minden időmet megszállják, és végül teljesen szét fognak marcangolni!... Elég, elég legyen már!... Szeretnék már fellélegezni, magamra gondolni, végre magamnak is élni egy kicsit.

A naplóból nem tudtam rájönni, hogy mi volt a közvetlen oka ennek az erős felindulásnak. Dani elmondta: Kristóf ekkor délután vitte ki a város peremén lévő nyomornegyedbe. Sokáig jártak a deszkából, bádogból, mindenféle hulladékanyagból összetákolt nyomorúságos viskók között; beszélgettek az ott élőkkel; belélegezték a barakkok áporodott, egészségtelen levegőjét, amelyben idős, beteg emberek is feküdtek magatehetetlenül; és közről látták a rongyokba öltöztetett, tompa tekintetű gyermekeket, ahogy a sárban és szemétben játszanak. Ilyen telepek és ilyen döbbenetes viszonyok között tengődő emberek majdnem minden városban vannak, de csak azok tudnak róluk, akik magukat nem kímélve akarnak és mernek is látni.

Dani sosem felejtette el ezt a fájdalmas délutánt. Pont amikor kezdett roskadozni az odaadás követelményei alatt, ez az élmény új megpróbáltatást jelentett számára: újult erővel felélesztette menekülési kísértéseit, azonban egyúttal még jobban sarokba is szorította. Dani ezután már nem tudott szabadulni, nem tudott nemet mondani: „emberek halnak meg rettenetes körülmények között...”

NOVEMBER 14. – Hárman voltunk a bajnokság legutolsó előkészítő megbeszélésén, hárman a kilencből! Kétségbeejtő! A legdühítőbb Karcsi válasza volt, amikor leszidtam, hogy nem jött el: „Nevetséges vagy öregem, van jobb dolgom is.” Mintha én magamért csinálnám! Két héten át küszködtem, hogy megmozgassam a srácokat, vesződtem a táblázatokkal, alkudoztam a Klub vezetőjével, kínlódtam, hogy begyűjtsem a pénzt az asztalokra, ütőkre, labdákra stb... és az eredmény: nulla! A srácok füttyölnek az egészre.

Leverten mentem el a Tisztelendőhöz. Vigaszt reméltem tőle, valamilyen elismerést, ami megnyugtatót volna – de tőle sem kaptam!

– Jól előkészítetted? Kiket vontál be az erőfeszítéseidbe? Nem számítottál túlzottan magadra? És az Úrnak beszéltél a bajnokságról? A pingpongmeccsek is érdeklik, pláne ha a tét egy osztály vagy egy iskola összetartása.

Alig tudtam válaszolni, nem vártam ezt a lelkiismeret-vizsgálatot. Aztán rám nézett; máskor a tekintete mindig biztonságot adott, most feszélyezett: „Öreg Danim, biztos, hogy te másokért csináltad ezeket az akciókat? Nem estél bele abba a hibába, hogy öncélúan, magáért a szervezésért, a szervezés jóleső érzéséért szerveztél? Vigyázz, mert ilyenkor az Úr telerakja akadállyal az utadat. Túlzottan bízol magadban; ne felejtse el, hogy semmit sem tudsz, egyedül Isten tud benned mindent megvalósítani. A kudarc is az Úr adománya, azonban csak azok tudják megemészteni, akiknek jó a gyomruk!”

Még szerencse, hogy búcsúzáskor a szokásos módon erősen megszorította a kezemet!... De már ő is fáraszt!

ESTE – ÁGYAMBAN – Akkor is képesnek kellene lennem dolgozni a többiekért, amikor semmi sikert, semmi örömet nem találok benne?... Minden kezd végleg kicsúszni a kezemből. Pont most, amikor egyre jobban látom, hogy mit kellene tennem, egyre kevesebb kedvem van hozzá!

.....
Megpróbáltam imádkozni, azonban álmodoztam helyette. A vívódásaimon túl, valahogy egészen máshonnan Mária jutott eszembe. Egész lénye olyan szép, hogy ha csak gondolatban találkozom is vele, rögtön megnyugszom és megvigasztalódom. Minden nyomászto problémámat csendesen félretolja... Lehet, hogy ez nem normális dolog?... De én mégis...

.....
Okosabb lenne, ha megpróbálnék aludni.

Uram, tudod, hogy mindent elfogadok, amit akarsz, de ne hagydál kétségek között; kérlek, szólj világosan...

És ne legyél túl követelőző; félek!

NOVEMBER 21. – Szenvedélyesen védtem az egyházat. Nem tudom, hogyan kezdődött; Tüske áradozott a nyári tábori misékről és ócsárolta a templomiakat. Keményen figyelmeztettem, hogy igazán kínos, ha még mindig csak itt tart. Mintha a mise nem lenne mindenhol ugyanaz a Mise, függetlenül az emberektől és a körülményektől! Az érthető, hogy valaki 15–16 éves korában vagy vallási fejlődése kezdetén fennakad a külsőségeken; de nála ez már furcsa. Ezután csak egy lépés volt, hogy előszedje az egyház fogyatékosságait. Felhozta az összes súlyos problémát: összefonódás a világi hatalommal, megalkuvás társadalmi és szociális kérdésekben, földi pompa és gazdagság, vallási erőszak, inkvizíció, botrányos életű papok és püspökök stb..., mindezt ömlesztve. Elég jól védekeztem, megpróbáltam megmagyarázni neki, hogy az egyház egyszerre isteni meg emberi is. Az emberi történelemben gyökerezett bele, így a vétkeit a történelmi körülmények és az emberi bűnök okozzák; viszont a folytonossága minden hibán és bukáson keresztül Isten jelenlétének bizonyítéka. Tüske a végén beismerte, hogy a srácok gyakran ezek mögé a problémák mögé bújnak, hogy felmenthessék magukat az igazi vallásos élet alól.

Teljesen belemelegedtem a vitatkozásba, nagy hévvel kardoskodtam érveim mellett. Hogy tudtam ezt ekkora meggyőződéssel tenni, én, aki szintén oly gyakran megütközöm az egyház emberi vonásain; én, akiben szintén számtalanszor felmerültek ugyanezek a kérdések?! Én, aki még most is képtelen lennék más paphoz menni gyónni, mint a Tisztelendőhöz, pedig tudom, hogy ezt a nevetséges félszégességemet már rég ki kellett volna nőnöm?!...

Valamivel később Dani eljutott erre is; akkor, amikor megértette a bűnbocsánat szentségének igazi értelmét. Sokáig csak a negatív oldalát látta: a bűnök bevallásának kötelességét; és a lelkiismeretvizsgálat meg az önvád pszichológiai nehézségei elbátortalanították.

A pozitív oldal: találkozás Isten megbocsájtó szeretetével, egy összejövetelem világosodott meg előtte. Megkönnyebbült ekkor, és megerősödött. Nemcsak az önmagában, hanem a világban lévő rossz elleni harc fegyverét is felfedezte benne: a bűnbocsánat szentségében az Egyház Krisztustól a bűn

elleni küzdelem szolgálatát kapta, Dani pedig oda akarta adni magát arra, hogy ez a megváltás minél teljesebben megvalósuljon a világban.

VASÁRNAP – Majdnem összevesztem Kristóffal: valami baj van a barátságunkban. Már nem olyan, mint régen, de nem tudok rájönni, hogy miért; és szenvedek ettől. Időnként mindketten zavarban vagyunk, nem tudunk mit mondani egymásnak. Érzem, hogy Kristóf is tanácstalan. Ma kimondottan idegesítettek az esetlen próbálkozásai, amelyekkel fel akarta törni a kölcsönös feszélyezettségünket, és végül valami indokkal faképnél hagytam.

FÉL TIZENKETTŐ – Ez a vidám este mindent helyrehozott! Cinkos kacsinással összefogtam Apával Dudus és Anya ellen, és lehangereztük a két nőt! Dudus valami feminista magazinból be akarta bizonyítani legújabb nagy rögeszméjét, hogy a nők felsőbbrendűek, mint a férfiak. Ezt persze nem hagyhattuk, és addig csipkelődtünk és gonoszkodtunk vele, amíg a dühtől tűzpiros nem lett, utána aztán fölényesen kijelentettük, hogy a férfiak abszolút többsége például pont a nyugodtságukban nyilvánul meg!

Végre felszabadultan nevettem, prima volt!

*

DECEMBER 13. – Nos hát igen; szeretem! Szeretem Őt, úgy szeretem, ahogy még sose szerettem egy lányt sem!

Ott volt mögöttem, a diványon ült és kötött, miközben Misivel a National Geographic legújabb számából próbáltunk angolt fordítani; semmit sem fogtam fel a szövegből, a képekből, még kevésbé Misi magyarázataiból. Mindenféle ürügyet kerestem, hogy hátranezhessenek: egy szék nem állt jól, a tűz számomra furcsán égett, lépéseket hallottam stb.; végül aztán időről időre erőltetetten szenvtelen arccal egyenesen hozzáfordultam és udvarias megjegyzéseket mondtam. Boldogan vettem észre, hogy látom a tükörből, ezután már csak őt figyeltem; szerettem volna, ha Misi kimegy a szobából; megkértem, hogy hozza be az újság régebbi számait is; valahogy azt reméltem, hogy Mária közben néhány szót fog hozzászólni és felfedi lelkiállapotát; nem lehet közömbös, amikor engem annyira eltölt... a szerelem!... Miért nem tette le legalább

egy kicsit azt a kötést, amikor elbúcsúzott tőlem?! Kedves volt, ez igaz, de semmi több...

Képtelen vagyok elaludni, harmadszor kapcsolom már fel a lámpát: próbáltam fizikát tanulni, rávetettem magam egy regényre, letérdeltem imádkozni, minden hiába! Egyfolytában előttem van, látom őt, ahogy nyugodt, figyelmes arccal a kötése fölé hajol, és puha, hosszú haja az ölébe hullik. Milyen szép!

Nem akartam bevallani, de meg kell tennem: már az első naptól kezdve ellenállhatatlanul vonzott, és most teljesen elragadta a szívemet. Mit csináljak? Beszéljek Kristóffal? A Tisztelendővel? Lehetetlenség! Mit tudnának mondani?... Hacsak azt nem, hogy vegyem vissza a szívemet – de ehhez már túl késő!

Mit csináljak?!

DECEMBER 15. – Abszolút holtpont. Állandóan Máriára gondolok, és mégis úgy kell élnem, mintha semmi sem lenne. Gépiesen teszem a dolgom, már nem a szivemből cselekszem, mert az máshol van.

Bár a szíve máshol van, Dani mégis folytatja tevékenységét a többiekért. A határozott fejlődést biztos te is látod. Ildikó még csak az első találkozás volt a leányokkal, vagyis általában a női nemmel. Ildikót hívhatták volna Klárinak, Szilviának... anélkül, hogy bármi is másképpen lett volna. Jutka ezzel szemben már egy konkrét leány felfedezését jelentette, azonban Dani ekkor a szerelmet önző módon, önmagáért akarta. Jutka elszakította őt a többiektől, saját önnön börtöne rabjává tette, és ezért ez a szerelem elkerülhetetlenül kudarcra volt ítélve. Mária – bár mélyen megragadja Danit – mégsem vonja el társaitól, és nem kisebbiti odaadását. A kedv megfogyatkozik, a többiekért végzett munka jóíze elvész, de az akarat szilárd marad. Ez a lényeg, és ez jó jel. Dani boldog lehet ebben a szerelemben, ha elfogadja, hogy nem önmagát keresi benne, és vállalja, hogy beszél róla és tanácsot kér.

DECEMBER 17. – Könyörgök Istennek, hogy világosítson meg, de nem szól.

Inkább azt kellene írnom, hogy nem akarom meghallani a választ. Annyira félek, hogy a lehetetlent kéri tőlem!

*

DECEMBER 24. – Nagyon el akartam mondani, de nem mertem. Azt hiszem, hogy a Tisztelendő mindent értett; képtelen voltam elrejteni a szorongásomat. Éreztem, hogy ő is szenved. Nem tudott segíteni; ez az én hibám: nekem kell kezdenem!

DECEMBER 27. – Kristóf levele csak fokozza a nyugtalanságomat. Szegény Kristóf, gyötrődik miattam, de én is tehetetlen vagyok.

Kedves öreg Dani,

nem nagyon tudom, hogyan fejezzem ki azt, amit biztos te is ugyanúgy érzel, mint én. Több mint egy hónapja valahogy eltávolodtunk egymástól, olyan, mintha menekülnél előlem; és amikor együtt vagyunk, érthetetlen zavar bénít meg minket: nem tudunk egymással mit kezdeni. Többször próbáltam beszédtemát keresni, azonban egyáltalán nem sikerült ezt a kínos érzést eloszlatni. Mi romlott meg közöttünk?! Nem gondolom, hogy megbántottalak vagy megsértettelek volna; ez csakis akaratlan lehetne, és bízom annyira a barátságunkban, hogy tudom, nem akadnál fenn ezen. Ez a bizonytalanság nagyon erősen megvisel, mert őszintén szeretlek, mint testvéremet. Talán azzal hibáztam, hogy ezt eddig nem fejeztem ki eléggé. Meg kell bocsájtanod; tudod, hogy tartózkodó természetű vagyok; nehéz kimutatnom az érzelmeimet, és ettől én is szenvedek.

Őszintén mindent ki kellene beszélnünk, meg kellene magyaráznunk egymásnak. Ez a helyzet túl kínzó, és amit együtt elkezdtünk, az túl szép ahhoz, hogy egyszerre belefulladás a szürkeségbe.

Gyere fel, amikor akarsz, vagy írdál, ha van egy kis időd; csak minél hamarabb! Öreg Danim, talán nem mondtam eléggé: szükségem van rád.

Kristóf

...Igen, persze, de mit mondhatnék neki azonkívül, hogy egyet-értek vele? Az nem változtat a dolgon semmit, hogy ebben meg-egyezőnk. Továbbra is megmarad, hogy már nem olyan öröm

számomra Kristóffal beszélgetni, és hogy gyakran idegesít, anélkül hogy rájönnék, miért.

Sokat köszönhetek neki, elismerem, sőt gyakran ki is akartam egyenliteni a tartozásomat, de sose tudtam eléggé viszonzni, amit kaptam tőle. És aztán Kristóf túl messzire sodort magával; ő tehet arról, hogy az egymás utáni „igen”-eken keresztül oda jutottam, ahol most vagyok! Ő mutatott rá könyörtelenül a környező világ problémáira, ő tette ezeket tudatossá bennem, és őmiatta vergődöm most oly keservesen az odaadás rám nehezedő követelése alatt. Igen, titokban neheztelek rá: ő tehet erről!...

Ezt mégsem mondhatom el neki. Már csak azért sem, mert én is, mint ő, szeretném megőrizni a barátságunkat. Különben is bízom abban, hogy a kapcsolatunk van olyan mély, hogy kibírja a mostani nehézségeket.

Dani nem fedezte fel barátságuk krízisének minden okát, jöllehet több lényeges szempontra ráta-lált. Sokat kapott Kristóftól, és amikor ezt észreve-szi, nem tudja elkerülni az adós ember zavarából és megbillent önérzetéből fakadó neheztelését. De to-vábbra is csodálja őt: Kristóf egyenes és nagylelkű élete állandó felhívás, az elbizonytalanodás pillana-taiban pedig élő szemrehányás a számára. Saját lelkiismeretével találkozik benne, és ez a szemtől szembe találkozás feszélyezi.

Azonban Dani nem látta meg, vagy nem akarta meglátni, hogy egy ideje már nem teljesen őszinte Kristóffal: nem beszélt neki Máriáról. Egy barátság azonnal gyengülni kezd, mielőtt a nyíltság megfo-gyatoszik. Viszont az, hogy Dani érzelmi világa Má-ria felé fordult, nem jelenti még szükségszerűen a barátság elhalását, hanem pusztán a kapcsolat fel-nőtt-barátsággá érésének szükségességét hangsú-lyozza. Egyszerű fejlődési krízis ez; az igazi barát-ság nem szűnik meg azért, mert érzelmi összekötő szá-lai meggyengülnek; hanem pont ellenkezőleg az az elmélyülés jele lesz, ha a két barát elég gazdag és bátor ahhoz, hogy a vonzalmukon kívül mást is

megosszanak egymással. Ha kiállják ezt a próbát, végérvényesen egymás életének nagy kincsévé válnak, és semmilyen hányattatás sem fogja őket elszakítani egymástól.

Kristófot és Danit nem fenyegeti már az elhidegülés veszélye; elég mélyek ahhoz, hogy kitartsanak egymás mellett, és elviseljék a problémákat.

1956. JANUÁR 1. – Éjjel 2-kor értem haza Sandáéktól, fáradtan és csalódottan. Nagyon sokat vártam ettől az estétől, felejteni akartam és nevetni, nevetni; hatalmas vágyam volt, hogy kikapcsolódjam, mulassak, teljesen feloldódjak, újra sodró lendületű tréfacsináló legyek – de kezdettől fogva éreztem, hogy ez megint nem fog sikerülni. Az a néhány pohár, amivel megpróbáltam doppingolni magam, sem használt annyira, amennyire reméltem: egyáltalán nem szabadultam fel.

Maga az este pedig kellemes volt; máskor ugyanúgy élveztem volna, mint a többiek. Egy Lionel Hampton szólt megfelelő hangereővel; lámpa helyett itt is ott is gyertyák, a srácok az ágyon meg a földön szanaszét, és mindennek a közepén Sanda leírhatatlan anyja, aki hangos kacagással fedezte fel különböző hóbortjainkat; és valahányszor újabb adag szendvicset, süteményt vagy bort hozott be, kedves megjegyzéssel tette ezeket szóvá. 11 óra tájban mozgásra vágytunk, és kiszáradt a torkunk is, lementünk a „Vén halász” sörözőbe, mert majdnem biztosra vettük, hogy ott más osztálytársainkkal is találkozhatunk. A zenebona, kiáltozás, éneklés, hangulat mindenkiben a tetőfokra hágott, de én ennek ellenére olyan egyedül éreztem magam, mint még soha. Próbáltam összedni erőmet, hogy ne vegyék rajtam észre, azonban a nyomottság annyira rám telepedett, hogy majdnem elbőgtem magam! A szétválás szabadított csak ki ebből a kínos állapotomból, és még el kellett viselnem Colos reakcióját: „Ha következőleg is ilyen leszel, akkor inkább maradj a szüleiddel!”

Miért írom le mindezt? Ha csak eszembe jut ez az este, már szédülök.

JANUÁR 2. – Újévi jókívánságok ürügyén felmentem Misiékhez, hogy lássam Máriát; nem volt otthon!

JANUÁR 6. – Fölösleges köntőrfalaznom; a probléma világos: az egyik oldalon van Mária és én, a másik oldalon meg mindaz a nyomasztó gond, amit felfedeztem; és a kettő közül választanom kell, mert nem oszthatom meg magam. Nem lavírozhatok már tovább, reménytelenül kutatok más lehetőséget, fölöslegesen akarom meggyőzni magam, hogy létezik közbülső megoldás, amely magába foglalná mindkét oldalt. Csak vesztegetem az időmet, hamis szerepet játszom és kétségbeejtően kinlódok.

Dani rosszul látja a problémát, nem kell ugyanis választania a szerelem vagy a többieknek való odaadás között. Ez két külön felszólítás, és az Úr mindkettőre nagylelkű választ vár. Egyfelől semmi ok sincs arra, hogy Dani lemondjon a szerelemről: vonzalma Mária iránt helyénvaló és tiszta. Isten azonban igazi szerelmet kíván tőle, vagyis olyat, amelyet az érzelmeken túl az önmagáról elfeledkezés, tehát az önfeláldozás is megalapoz. Másfelől a többiek teljes odaadást követelnek. Dani ingadozik, ez világos; fél, vergődik, kísértés környékezi, hogy mindent feladva elmeneküljön, és a kísértés most Mária arca mögé rejtőzik. Önszeretetének utolsó görcsös rángásai a szerelmét használják fel: „Ha igent mondasz a többieknek, lemondasz Máriáról.” Ez nem igaz. Igent mondhatsz a szerelmedre is, Dani, ha vállalod az árát. Azonban – szerelemmel vagy szerelem nélkül egyaránt – számodra valójában az az alapvető döntés, hogy az Úr által, a dolgok, események, személyek által sarokba szorítva véglegesen igent vagy nemet mondasz-e a többieknek és az egész Világnak.

JANUÁR 7. – Kristóf nyugtalanul ment el. Hiába szerettem volna eloszlatni aggodalmait és a barátságunkat újra szorosabbra fűzni, nem találtam a szavakat és nem éreztem a belső bizonyosságot ahhoz, hogy meggyőzzem, hogy nem történt köztünk semmi, rémeket lát, és részemről minden változatlan. Én is ugyanúgy szerettem őt; nekem is fáj, hogy nem sikerült helyreállítani, ami meggyengült. Egy pillanatra feltűnt előttem a megoldás: beszélnem

kellene neki Máriáról, mert a nyílt bizalom talán felolvasztaná dermedtségünket – de nem volt erőm.

Nem szabad elfelejtenem: Palinak odaadni a tavalyi előadásom vázlatát; felmenni Somához, mert megint hívott; remélem, hogy hamarosan felkelhet már a betegségéből.

Ha már ott vagyok, elkérni tőlük a „Lakáskultúra” legújabb számát, mert ennek Anya mindig örül.

Misiékhez is benézek, remélem, több szerencsém lesz, mint tegnapelőtt...

Örültség! Kint hagytam a naplót az asztalon, ráadásul nyitva!...

*

A hallgatás hetei következtek; Dani komorabb lett, mint valaha. Kristóf megdöbbenve figyelte, osztálytársai szintén észrevették. Mégis, ahogy később bevallotta, a rátörő undort emberfeletti erőfeszítésekkel legyőzve, szinte saját akarata ellenére, továbbra is folytatta tevékenységét a többiekért.

*

FEBRUÁR 25. – Másfél hónapja egy sort sem írtam! De hát mit írhattam volna azonkívül, hogy kudarc minden vonalon?

Kerestem az alkalmat, hogy beszélgessek Máriával; de pár közőmbös szónál többre nem jutottam. Próbáltam a szórakozásba menekülni, néhányszor – különösen Farsangkor – már szinte dühödten: valódi falba ütköztem, mintha valaki állandóan akadályokat helyezne az utamba. A Tisztelendőhöz sose mentem egyedül, hogy elkerüljem a kellemetlen dialógusokat. Kudarcba fulladt az imám is, nem merek saját szavaimmal szólni, nehogy előjöjjenek a problémáim.

Egyszóval ugyanazon a ponton vagyok még most is: nem döntöttem semmit; azonban nem bírom már tovább, minden vonalon elbuktam, kétvállra fektetve, tehetetlenül vergődöm...

Sírtam tegnap este!

FEBRUÁR 27. – Iskola után azonnal otthagytam a többieket, mert egyedüllétre volt szükségem. Bementem a templomba. Letérdeltem, és megragadtam az Ő jelenlété; éreztem, hogy kezdem elveszíteni magam, és már a nyelvemen volt: „Igen, Uram; feltétel nélkül, mindent, amit akarsz.”

...Annyi időm volt csak, hogy kirohanjak, mint egy őrült.

FEBRUÁR 28. – Nem! Nem megyek el erre a lelki napra! Pont a szerelemről kell most ilyet tartaniuk?!...

MÁRCIUS 3. – Majd valahogy segítenek magukon; nélkülem is tudják fogadni a srácokat!

Dani ekkor kaphatta meg Misi üzenetét, amit pár lappal később találtam:

Dani,

sajnos nem tudok holnap elmenni a lelki napra nagyapám betegsége miatt. Nekem kellett volna fogadnom a srácokat; kérlek, hogy helyettesíts. Azért fontos ez, mert újak is jönnek, és nem szabad, hogy csalódjanak.

Köszönöm!

...
A mindenit! Most még ez is: Dudus szólt, hogy találkozott Karcsival, aki szintén akar jönni. Lehet, hogy ő beszélt rá, mindegyre igen boldogan jelentette be, hogy Karcsi holnap reggel várni fog, mivel az első alkalommal nem szeretne egyedül menni erre az „én izémre”.

Az „én izém”! Hagyjanak békén, elég bajom van magammal!

VACSORA UTÁN – Nos jó... Elmegyek! Mégis elmegyek!

Amikor az előbb elköszöntem Anyától, kértem, hogy holnap sokáig hagyjon aludni.

– Azt hittem, hogy összejövetelek lesz!

– Igen, de nincs kedvem elmenni.

Olyan meglepett arcot vágott, hogy rögtön helyesbítettem: „Hát... majd meglátom.” És ebben a „majd meglátom”-ban érzem, hogy kimondtam az igent.

Anyá megijed, hogy nem megyek összejövetelekre – ez már min-

dennek a teteje! Anélkül, hogy tudná, végül is ő vágta el ellenállásom utolsó szálát.

Semmit sem értek: már a saját döntéseimnek sem vagyok ura!

VASÁRNAP ESTE – Nem akartam odafigyelni, mert tudtam, hogy választ kapok, de nem tudtam nem meghallani. Végül elkezdtem jegyzetelni, hogy ne veszítsem el ezeket a gondolatokat, amelyek annyira megvilágítják az egész életem problémáját. Néhány mondat különösen fájt, de megfeszítettem magam, és bármilyen nehezemre is esett, mégis leírtam.

Az ágyban újra átolvastam a feljegyzéseimet.

Én alig tudtam elolvasni: a kitépett noteszlapokon kusza rendben haladnak a kapkodó, helyenként görcsös betűkkel odavetett sorok, és gyakran egybeolvadnak a rajzokkal meg egyéb firkálásokkal. Nem találod meg itt a nap valamennyi gondolatát, azonban biztos nem véletlen, hogy az elhangzottakból Dani pont ezeket írta le.

MINDEN EMBER VÁGYA, HOGY SZERESSEN ÉS SZERESSÉK.

Jól vagy rosszul, de mindenki szeret. Az emberi élet középpontja az a hatalmas, örök vágy, hogy szeressünk és szeressenek. Visszavonhatatlanul rá vagyunk hangolva a szeretetre.

A fiatalok kialakulóban lévő emberek; egész testükkel és lelkükkel a szeretet felé tartanak.

HONNÉT JÖN EZ A SZERETET?

Minden folyóvíznek van forrása; ennek a minden ember szívét átjáró szeretet-folyamnak eredete az a szeretet, amely felülmúlja az összes többi szeretetet: az örök, végtelen Szeretet. A szeretet Istentől jön.

„Szeretet az Isten” (Szent János).

Isten engem is személy szerint, öröktől fogva szeret.

Isten szeretetének gondolata vagyok.

Mindenütt, ahol az igazi szeretetnek csak a legkisebb megnyilvánulásával is találkozom, Isten van jelen, mint ahogy a Nap jelen van a sugaraiban.

Amikor felébresztsem mások szeretetét (vagyis bevonom a többiekért végzett erőfeszítéseikbe), Isten felé viszem közelebb őket.

VALÓDI A SZERETETEM?

Gyakran csak önmagamat szeretem.

Például: azt mondom, hogy szeretem a cigarettát. Ez nem igaz. Magamat szeretem, hiszen azért veszek cigarettát, hogy a saját élvezetemre megsemmisítsem.

Szeretek egy lányt. Igaz ez? Nem csak magamért vagyok vele, hogy élvezzem a jelenlétét, báját? A valóságban nagyrészt magamat szeretem.

A szeretet éppen ellenkező irányú elhatározás; akkor szeretek valakit, ha érte megfeledekzem önmagamról. Akkor szeretek, ha teljesen elfeledem magam a többiekért, meghalok magamnak a többiekért; vagyis ha értük keresztre feszítem magam, mert a bűn óia erőfeszítésbe kerül, hogy elfelejtsük magunkat, és a halál mindig gyötrelmes.

NEM KÖNNYŰ SZERETNI:

Minden valódi szeretetben tehát elkerülhetetlenül ott van a szenvedés és a halál. De ez a halál az életre, a Feltámadás örömeire nylik (Nagypéntek – Húsvét). Felesleges szenvedést csak az önzés okoz. Aki visszautasítja a szeretetet, aki gyáva szeretni, az megfosztja magát a békétől.

A SZERETET VALAMILYEN ÉRZÉS?

Nem; az érzelmi vonzalom más dolog, nem feltétlenül szükséges a szeretethez. Ha a szeretet pusztá érzelem volna, sose tudnánk szeretni ellenségünket, pedig az Úr ezt is kéri. Isten az érzelmeket a szeretet segítőtársaiként adta, hogy ezekkel is segítsen kilépni önmagunkból. A szerelemben és a házasságban fontos szerepük van, a teljes önátadást szolgálják. De a szeretet döntően az akaratban gyökerezik, abban, hogy a másik ember javát akarjuk.

HOGYAN SZERETHETEK EGYRE JOBBAN?

1. Úgy, hogy önmagamat egyre kevésbé szeretem. Az önszeretet elvesztegetett szeretet, önmagát pusztítja el. Valahányszor a figyelmet magam helyett őszintén másokra irányítom, növelem a „szere-
tet-kapacitásomat”. A szeretet szétoosztogatva nem semmisül meg, hanem pont így gyarapszik!

2. Úgy, hogy Istent egyre jobban bevonom az életembe, hiszen Ő a szeretet forrása.

Az a szeretetemet kiteljesedése, ha Isten szívével szeretek, vagyis ha rajtam keresztül Isten szeret.

Az áldozásban magát a végtelen Szeretetet veszem magamhoz.

Gyakran kell tehát áldoznom, hogy a szeretetemet és a szerelmem egyre igazabb legyen.

SZERETET ÉS SZERELEM

Más és más a szülői szeretet, a testvéri szeretet, az önzetlen osztálytársi kapcsolat, az egész Földre kiterjedő felelősségérzet, a barátság, a szerelem..., de mindegyik azonos abban, hogy szeretet, vagyis kilépés önmagamból. A szerelem a szeretetnek az egyik legteljesebb megvalósulása: az élet minden területére kiterjedő testi-lelki önátadást jelent, és örökérvényűsége vágyik (házasság).

Ezt a teljes odaajándékozást szolgálja az, hogy az embert személyisége legmélyén érinti a szerelem. Hatalmas erőket szabadíthat fel arra, hogy kilépjek önmagamból. A szerelem Isten egyik legvilágosabb felhívása a szeretetre. Így a szerelemben is csak az tud helytállni, aki képes igazán szeretni.

Szeretet és szerelem egyáltalán nem áll szemben egymással. A valódi döntés nem az, hogy szeretet vagy szerelem; hanem az, hogy szeretet vagy önzés.

Csak az mondhat igent a szerelemre, aki igent mond a szeretetre is.

A délutáni beszélgetés gondolatai következnek. A fiúk – név nélkül – feltették írásban mindazokat a kérdéseket, amelyek a szerelemmel kapcsolatban foglalkoztatták őket. Jól látszik, hogy Dani csak azt jegyezte le, ami most közvetlenül érdekelte.

17-18 évesen még nem lehetek biztos abban, hogy akit megszerettem, örökké szeretni fogom (még nem alakultam ki teljesen). Fogom van ekkor is arra, hogy szeressem egy lányt, azonban valóban őt kell szeretnem és nem magamat (meg kell hagynom a szabadságát egészen addig, amíg el nem jön az ideje, hogy feleségül vegyem).

Fiatalok szerelme csak akkor marad életben, ha csendes és tartózkodó. Nem szabad engedni, hogy túl gyorsan virágba boruljon. A türelmetlenek, akik nem akarnak hallgatni és uralkodni erős érzelmeiken, halálra ítélik szerelmüket: a korai virág hamar elhervad, és elhull.

Bimbóként kell őrizni a szerelmet. Nem elfojtani kell, hanem megővni; így lehet biztosítani majd gazdag kibontakozását.

17-18 évesek nem „járhatnak” úgy együtt, mint a jegyesek, mert ekkor szerelmük túl gyorsan elvirágzana és hiábavalóan elfonnyadna: korán van még ahhoz, hogy gyümölcsöt hozzon. Ne keressenek a találkozásra más alkalmakat, mint a természetesen adódóakat, egymással pedig egyszerűen és világosan viselkedjenek, mint barátok; és legyenek mindig nyitottak a többiek felé.

Akik eddig nem így tettek, lassan vissza kell húzódnuk. Ha ezt a lány nem érti meg, az rossz jel!

Isten látja szerelmünket, Benne mindig bizhatunk. Ha szerelmünk őszinte, tiszta és valódi, nem fog csalódással végződni, mert az Ő kegyelme vigyáz felette és megadja a beteljesedést.

Egyetlen „módszer” van arra, hogy boldogok legyünk a szerelemben: magunkat mindenkinek odaajándékozva, megtanulunk szeretni. „SZERESS!”

ÁGYAMBAN – Csodálatos dolog szeretni. Már régen megéreztem ezt, azokban a pillanatokban, amikor elfogott a magamat felülmúló önátadás vágya. Az igazi szeretetet azonban hónapokon keresztül ostobán, egyedül kerestem. Megpróbáltam szeretni, kudarcot vallottam. Külön-külön megértettem néhány részletet, de fájdalmasan nem vettem észre a mindent átfogó egészt.

Ott volt Ildikó, az első érzelmi fellobbanás, majd a türelmetlen szerelem Jutkával és az utána visszamaradt kínzó seb; aztán a többiek lassú, küzdelmes felfedezése, amely észrevétlenül elszakított önmagamtól; a világ súlyos problémái, nyersen és szemtől-szembe; – és most Mária, az én kis Máriám, akit már nem gyerekes szeretettel szeretek... Mária!...

És mindezek mögött, Isten örök és titokzatos hívása. Ő végig jelen volt, hogy vezessen és megtisztítson.

„A szeretet Istentől jön.”

Sok próbálkozást elkerülhettem volna, ha egyszerűbb lettem volna, ha nem lett volna bennem Vele szemben annyi tartózkodás, kertelés, önző visszautasítás, és ha nem féltem volna annyiszor tanácsot kérni.

Nincsenek vajon még most is hamis elképzeléseim a szerelemről?... Valódi a szeretetem?... Tényleg be akarom engedni az Urat erőfeszítéseimbe?

Mit kell tennem? A szeretet mellett dönteni egyszer s mindenkorra, vagyis teljesen elfeledni magam a többiekért; Máriával kap-

csolatban pedig nem feladni a szerelmemet, egyáltalán nem, de most inkább a hallgatást választani...

„Bimbóként őrizni a szerelmet” – mondta a Tisztelendő délután.

Ez lehetetlen; így elveszithetem Máriát! És ha igent mondok, tudom, hogy többé már nem állhatok meg, mindennek és mindenkinek oda kell adnom magam... állandóan, egész életemben.

Nem, ez lehetetlen!

Vártam Danit. Eljött.

Három hónapja figyeltem utolsó harcát, láttam, hogyan vergődik, hasztalan bujkál, menekül. Tudtam, hogy el fog jönni, mert a Szeretet már túlzottan birtokba vette, és már túl nagylelkű ahhoz, hogy egy nap ne adja meg magát feltétel nélkül. Ez a látogatása, végre egyedül, (szándékosan mindig másokkal jött, hogy elkerülje a négyszemközti beszélgetést) hosszú küzdelmének első győzelme volt, mert tudta, mit fogok mondani, és mégis eljött, hogy meghallgassa.

Fájdalmas beszélgetés volt: velem szemben ült, az íróasztalomra könyökölt, és fejét gyakran kezei közé szorította, mint hogyha így próbálná megtartani a ránehezedő terhek alatt. Határra ért, a kétségbeesés és ugyanakkor a diadal határára; hasonlóan a zilláló tüdejű hosszútávfutóhoz, akinek egyszerre ígérkezik siker és összeomlás. Időről időre megrándult az arca, nehezen tudta visszatartani a könnyeit. Éreztem, hogy szédül és remeg; mindent megtettem volna, hogy csillapítsam szenvedését, de nem áltathattam: nem kisebbsíthettem elkötelezettségének súlyát. Beértem azzal, hogy mellette voltam és megvilágítottam helyzetét; anélkül, hogy igent akartam volna mondani helyette, vagy akár csak vele.

MÁRCIUS 7. – Végre voltam a Tisztelendónél... De minek?... Elejétől végig nagyon nyugodt volt, kutatóan nézett a szemembe, szinte mohón várta a válaszaimat; de ő csak néhány szót mondott, egész lassan; olyan szavakat, amelyek lépten-nyomon találtak, mert

belső, megfogalmazatlan kérdéseimre válaszoltak, és mert Isten valószínűleg átszötte őket sürgető szeretetével.

Megzavarodva valami támaszt kerestem, de hiába éreztem a Tisztelendőt magam mellett, a döntő pillanatokban teljesen egyedül hagytott.

Először a sorozatos kudarcaimat mondtam el, a miattuk ébredt tompa lázadásommal együtt. Könyörtelenül kimutatta, hogy ezeket Isten helyezte utamba; azért, hogy megszabadítson önző ragaszkodásaimtól, és így előre elvágja minden meghátrálás lehetőségét. Máriával kapcsolatban a Tisztelendő megerősítette, hogy egyáltalán nem az a probléma, hogy szerethetem-e őt vagy nem, hanem a könnyű, felszínes szerelem meg az igazi, önmagamról megfeledkező szerelem között kell választanom. Az első igen gyorsan veszélybe kerülne; a második vezet csak – bár küzdelmes és nehéz úton – boldog beteljesedésre.

Azonban a szerelmen túl ott van az egész életemre szóló végleges döntés a szeretet mellett, a többiekért. Ne ámítsam magam: Mária ürügy lehet számomra, hogy visszautasítsam az igazi odaadást és megtagadjam magam másoktól. „Életünk előterében – mondta a Tisztelendő – gyakran áll egy olyan fa, amely eltakarja szemünk elől az erdőt.” Szerelmemet Mária iránt csendben és az Úrba vetett teljes bizalommal kell megélnem, nem vonhat el a többiektől; sőt, ha nem segít az egyre nagyobb odaadás felé, ez nyilvánvaló jele annak, hogy nem valódi.

Most már tökéletesen értem, mit jelent szeretni, de képes leszek erre valaha is?... Itt tartok.

*

MÁRCIUS 11. – Telnek a napok; még mindig gyötrődöm; olyan vagyok, mint egy beteg, aki végtelenségig hánykolódik ágyában, mert nem találja a helyét. Vonszolom magam, és ezt mindenem szenvedí, hangulatom, tanulásom, többiekért végzett munkám.

Mit gondolhatnak a srácok rólam?

MÁRCIUS 13. – Ez már túlzás! Nem tudom, hogy az Úr még mit vehetne el tőlem.

MÁRCIUS 16. – Kristóf hozta fel a Tisztelendő rövid levelét, amelyben a tegnap esti keserű megjegyzésemre válaszol:

*Danim,
igenis szabad vagy! Az Úr sosem gázol át fiai szabadságán...
viszont a Szeretete ellenállhatatlanul sürget.*

Ha Mária valami olyat kérne, ami neked nem tetszik, sőt nehezedre esik, ugye mégse tudnád megtagadni tőle? Pedig szabad vagy vele szemben, de... szeretted őt...

Meddig kínlódsz még, öreg Danim? Nem az Úr bánt téged, hanem te sebed össze magad küszködésedben; nem küzdhet ember Isten ellen! Csak időt vesztesz, siess... és szeress!

MÁRCIUS 19. – **ESTE 11 ÓRA** – Bocsásd meg Uram, hogy azt gondoltam, feleslegesen fáradozom és hasztalan szeretek; nem akartam látni, de a Te világosságod előtt most már nem csukhatom be a szemem.

Colos várt a kapunál, egy ideig szótlanul jött mellettem, aztán hirtelen, szinte gorombán a vállamra csapott: „Dani, meg kell köszönnöm. Több mint egy hónapja harcolok magammal, majd-nem elkövettem egy aljasságot, de tegnap véglegesen nemet mondtam, és ezt neked köszönhetem. Régóta figyelek, irtó megváltoztál; olyan srác lettél, aki sose adja fel, és akire mindig lehet számítani. Mindent a többiekért csinálsz, és ezért boldog vagy. Nem akartam ezt elmondani, de azt hiszem, hogy el kellett!”

Megkaptam!...

Uram, szégyellem magam, hogy ennyit váratlak. Most végre igent mondok, feltétel nélkül, igent a társaimnak, az egész környezetemnek, igent a világnak, ma és holnap; igent Máriának, valódi igent, vagyis csöndes várakozással, egyre jobban odaajándékozva magam a többieknek, hogy felkészüljek arra a napra, amelyen... ha ő akarja, és ha Te is úgy akarod, Uram... Bizom... Igen, mindenre kész vagyok, de szükségem van Rád.

Veled Uram, úgy hiszem, tudok majd végre szeretni...

Péter békésen alszik, újra előveszem a matematikakönyvet.

TARTALOMJEGYZÉK

Levél a fiatal olvasónak	5
A gyermekkor végén	8
A szeretet bukása: az önszeretet	41
A szeretet kibontakozása: mások felfedezése	89
Szeretet és szerelem	158

ISBN 963 360 273 4

**A KIADÁSÉRT FELEL: DR. ÁKOS GÉZA IGAZGATÓ
SZENT ISTVÁN TÁRSULAT
1053 BUDAPEST, KOSSUTH LAJOS U. 1.
84 5690.66-19-2 ALFÖLDI NYOMDA, DEBRECEN
FELELŐS VEZETŐ: BENKŐ ISTVÁN IGAZGATÓ**

Ára: 40,- Ft

